

Trine Skov Madsen
Kasper Mathiasen
Anders Fogh Mikkelsen
Julie Dreier Jakobsen

19. december 2013
Sociologi og kulturanalyse
3. semesterprojekt
Gruppe 15

Vejleder: Dorte Odde
Syddansk Universitet Esbjerg
December 2013

Semesterprojekt

133.555 satsenheder
Af Trine Skov Madsen, Anders Fogh Mikkelsen,
Kasper Mathiasen og Julie Dreier Jakobsen

RUMMELIGHED – og hvad så? **– et aktionsforskningsstudium af** **Projekt SOFIE**

"Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne rapport. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og rapporten eller væsentlige dele af den har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng."

Kasper Mathiasen

Trine Skov Madsen

Julie Dreier Jakobsen

Anders Fogh Mikkelsen

Indhold

INDLEDNING	5
LITTERATURSTUDIUM.....	7
ORGANISATION OG LEDELSE	26
ORGANISATIONSTYPE.....	26
PROJEKT SOFIE SAT LIDT I PERSPEKTIV.....	27
PROJEKT SOFIE I EN SAMFUNDSKONTEKST.....	29
TEORI.....	31
PIERRE BOURDIEU	31
FELT.....	32
KAPITALFORMER	32
ØKONOMISK KAPITAL.....	33
KULTUREL KAPITAL.....	33
SOCIAL KAPITAL.....	33
SYMBOLSK KAPITAL.....	33
HABITUS.....	34
BOURDIEUS INTERESSE FOR UDDANNELSESSYSTEMET.....	35
NIKLAS LUHMANN	36
DET SOCIALE SYSTEM.....	37
KOMMUNIKATIONEN, SOM KOMMUNIKERER.....	38
IAGTTAGELSE.....	39
INKLUSION OG EKSKLUSION	41
METODE	43
DET VIDENSKABSTEORETISKE STÅSTED.....	43
VALG AF CASE.....	45
CASEBESKRIVELSE	45
FREM TIDSVÆRKSTEDETS FASER	49
HVAD ER DET FREM TIDSVÆRKSTEDET KAN?	49
PROCESSEN; DATAINDSAMLING, -BEHANDLING OG -ANALYSE.....	50
DATAINDSAMLING OG -BEHANDLING.....	50
DATAANALYSE – 'LEARNING TO LISTEN, LISTENING TO LEARN' ...	51
UNDERSØGELSENS VALIDITET	53

FEJLKILDER	53
ANALYSE	55
DE UNGE SOM INDIVIDER.....	55
DISKUSSION OG PERSPEKTIVERING	69
KONKLUSION.....	74
GRUPPEEVALUERING	75
EGENEVALUERING - TRINE.....	76
EGENEVALUERING - JULIE.....	77
EGENEVALUERING - KASPER	78
EGENEVALUERING - ANDERS.....	79
LITTERATURLISTE.....	80
BØGER/AFHANDLINGER	80
RAPPORTER.....	82
VIDENSKABELIGE ARTIKLER	83
HJEMMESIDER.....	83
BILAG.....	84
BILAG 1	84
BILAG 2.....	85
BILAG 3.....	86
BILAG 4.....	88
BILAG 5.....	89

INDLEDNING

Efter at have været uden for politisk fokus i mere end et årti, er ungdomsarbejdsløsheden i kølvandet på finanskrisen endnu en gang blevet et hedt emne på den politiske dagsorden i såvel Danmark som resten af Europa.

Det har vist sig, at de unges ledighed generelt reagerer kraftigere på lavkonjunktoren end de voksne. Danmark er et klart eksempel herpå, da faldet i produktion og beskæftigelse i de første kriseår var kraftigere i Danmark end i mange andre europæiske lande.

På grund af konjunkturfølsomheden blev de danske unge ekstra hårdt ramt (Madsen 2012: 21).

Det skyldes, at arbejdsmarkedet på en måde fungerer som et kø-system, som kan sammenlignes med den kollektive trafik i en by. Der kører altid busser på ruterne, krise eller ej. Folk stiger af og på. Det vil sige, at der er stadig udskiftning og omsætning på arbejdsmarkedet, men krisen betyder, at der bliver taget nogle busser ud af drift – billedligt talt.

Der er altså stadig påstigningsmuligheder, men færre af dem, hvilket resulterer i kø ved stoppestederne. I denne kø findes blandt andet dem, som skal ud på arbejdsmarkedet for første gang, nemlig de unge (Madsen 2012: 21).

Ifølge Undervisningsministeriet får 25% af alle danske unge ikke en erhvervskompetencegivende uddannelse, hvilket stiller de unge om end endnu svagere på dagens og fremtidens arbejdsmarked, der som aldrig før stiller krav til kompetencer og kvalifikationer (Jensen & Jensen 2005: 9). Det er her problemstillingen omkring udsatte unge kommer ind i billedet. Jo flere omstændigheder, der gør det svært for unge at komme ud og blive integreret på arbejdsmarkedet, jo længere tid kommer de til at stå ved busstoppestedet.

Det danske velfærdssamfund og dets politikeres svar på problemerne synes i mange tilfælde at være uddannelse. Når plejehjemmene nedlægges og SOSU-hjælperne står uden job, foreslås de at videreuddanne sig til SOSU-assistent, arbejdsløse skal tage

truckcertifikat og 95 % af en årgang unge i 2015 skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

Men frafaldet er stadig stort og mange er allerede faldet fra inden de går ud af skolen, hvorefter de skal indfinde sig i et samfund som har nedlagt masser af ufaglærte jobs. Der vil i fremtiden ikke være ret mange job til borgere uden specifikke kompetencer, alt imens at velfærdssamfundets beståen kræver, at flere kommer til at forsørge sig selv (Sivholm & Larsen 2010).

Den nuværende samfundssituation rejser dermed en lang række spørgsmål når det kommer til integrationen af udsatte unge i uddannelsessystemet såvel som på arbejdsmarkedet. For hvad stiller man som ung, forælder og samfund op med et uddannelsessystem, der de senere år har bevæget sig i en retning af individualisering og tilsyneladende ikke er i stand til at få den resterende gruppe af udsatte unge med hele vejen til et velintegreret liv i almensamfundet?

Umiddelbart tyder det på at der er brug for nogle anderledes initiativer, end hvad den traditionelle folkeskole kan byde på, som kan tage hånd om denne gruppe af udsatte unge, således at de også er klædt godt på til at skulle stå ved busstoppestedet og helst ikke bagerst i køen.

Det leder os frem mod vores problemstilling:

Hvorvidt formår indsatsprojektet, Projekt SOFIE, at skabe de samme udviklingsmuligheder for udsatte unge i udvalgte boligområder i Esbjerg Kommune, som for unge i resten af kommunen?

LITTERATURSTUDIUM

I det følgende præsenteres fem udvalgte rapporter med det for øje at skabe et overblik over en del af den eksisterende litteratur på feltet omkring unge, uddannelse og social arv. De fem rapporter er alle valgt på baggrund af deres relevans i forhold til den undersøgte problemstilling. Første del af litteraturstudiet bevæger sig på et mere overordnet plan og søger således først at afdække unges ønsker og håb for fremtiden, samt hvad der påvirker deres valg i forhold til uddannelse og arbejde. Dernæst kastes lys over unges sociale problemer i et bredt forskningsperspektiv og omhandler alt fra overvægt til kriminalitet. Hensigten er at tydeliggøre, hvilke problemstillinger samfundet står overfor, og hvor der er et behov for, der sættes ind for at sikre en bedre integration af de unge udsatte i samfundet.

I anden del af litteraturstudiet zoomes ind på en særlig gruppe af unge – nemlig de unge, som er 'udsatte' i forhold til at gennemføre en uddannelse og opnå en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Her problematiseres individualiseringstendensen, der ser på individet frem for strukturerne i samfundet og den sociale baggrund, hvilket afslutningsvis leder til et nærmere kig på social arv, samt de faktorer, der spiller ind i opgøret med negativ social arv.

De tre rapporter, *9. klasse og hvad så?* (2005), *Unge ét år efter 9. klasse* (2006) og *Unge vej mod ungdomsuddannelserne* (2007) er udgivet af forskningsmedarbejder Mette Pless og forskningsleder Naomi Katznelson, der begge arbejder for CEFU (Center for

Ungdomsforskning). De tre rapporter evaluerer løbende en omfattende undersøgelse finansieret af Undervisningsministeriet, *Forsøg med brobygning i folkeskolen* (2004-2006), der skildrer unges overgang fra grundskole til arbejdsmarked eller uddannelse. Det overordnede formål har været at afdække, hvad der påvirker de unges valg i forhold til uddannelse og arbejde (Pless & Katznelson 2005: 5). Undersøgelsen har taget udgangspunkt i 1200 8. klasseelever og fulgt dem i to år indtil 2006, hvor de er startet på ungdomsuddannelse, 10. klasse, fået arbejde eller andet. Der er brugt

kvalitative og kvantitative metoder til at høre de involveredes holdninger og tanker, hvor der især er lagt fokus på de unges oplevelser (PureAU).

Den første rapport, *9. klasse og hvad så?* (2005), er en midtvejsrapport af undersøgelsen, der omhandler de unges tanker og forestillinger om fremtiden mht. uddannelse, familie, voksenliv etc. Denne del handler om de tanker, de unge har vedrørende valg af ungdomsuddannelser *før* de unge har taget valget.

Rapport nummer to, *Unge ét år efter 9. klasse* (2006), samler de kvantitative resultater fra den statsstøttede undersøgelse, der sluttede i 2006. Eftersom mange af rapportens konklusioner følger i den endelige rapport, vil de ikke blive gennemgået i dette litteraturstudie.

Den tredje og sidste rapport, *Unge vej mod ungdomsuddannelserne* (2007), er den samlede rapport fra undersøgelsen, der samler både kvalitative og kvantitative resultater og kommer med en samlet sammenfatning, evaluering og vurdering.

Midtvejsrapporten *9. Klasse og hvad så?* blev lavet i 2005 og blev som tidligere nævnt udgivet af Naomi Katznelson og Mette Pless i samarbejde med CEFU. Den har til formål at afdække, hvad der ligger til grund for unges valg af uddannelse (Pless & Katznelson 2009: 9).

Undersøgelsen har været igennem fire faser, hvor der i den første fase i 2004 blev udleveret spørgeskemaer til 40 klasser, hvoraf 1158 elever besvarede den. Derefter i 2004/2005, blev der lavet kvalitative casestudier i 12 9. klasser, hvor der blandt andet var 59 interviews med de unge, interviews med vejledere, forældresamtaler, observation af uddannelsesmæsser og besøgsdage på gymnasier og teknisk skole. Derudover har eleverne skriftligt afleveret stile og evalueringer, der har indgået i dataindsamlingen.

Den tredje fase i 2005/2006 blev brugt til opfølgende interviews med eleverne, der på daværende tidspunkt gik i 10. klasse eller på deres første år på en ungdomsuddannelse. Derudover blev nogle af elevernes forældre interviewet.

I 2006 fik de 40 klasser samme spørgeskema, som de gjorde to år tidligere (Pless & Katznelson 2005: 13). Et af forsøgene i undersøgelsen for bedre udskolingsproces, var at få andre unge til at snakke med de unge på uddannelsen – en såkaldt ung-til-ung vejledning, der foregik til besøgsdagene på diverse gymnasier. Resultaterne viste, at de unge følte, at andre unge bedre kunne forstå dem end voksne vejledere, der ikke kunne forklare, hvordan det sociale liv fungerede på ungdomsuddannelsen (Pless & Katznelson 2005: 81).

Rapporten kommer også ind på forældrenes betydning i forhold til de unges valg af uddannelse. Der er en sammenhæng mellem forældrenes uddannelse, og hvordan de unge ser fremtiden i uddannelsessystemet. Undersøgelsen viser, at jo længere uddannelse forældrene har, desto længere uddannelse vil de unge have. De adspurgte fremstiller sig selv som hovedpersonen i valget, men det er, ifølge Pless og Katznelson, tydeligt at relationerne har stor betydning for valget af uddannelse (Pless & Katznelson 2005: 58).

Der er yderligere forskel i etnicitet når det kommer til forældrenes indflydelse og forventninger. Elever, hvis forældre er danske, føler i højere grad, at forventningerne til dem er mere rimelige end de elever, hvor en eller flere af forældrene er fra udlandet (Pless & Katznelson 2005: 54). De etniske minoriteters følelse af, at forventningerne er for høje, kan hænge sammen med, at de er mindre afklaret i forhold til valg af ungdomsuddannelser. Som tidligere nævnt er der sammenhæng mellem forældrenes uddannelse og de unges tanker om valg af uddannelse. I rapporten står endvidere, at en gruppe af de etniske elever kommer fra et hjem, hvor forældrene ikke har en positiv tilknytning til arbejdsmarkedet, samt en svag uddannelsesmæssig baggrund. Vejledere i undersøgelsen kommer med et bud på to problematikker, som kan have indflydelse på den negative sociale uddannelsesarv, der videreføres fra forældrene til barnet (Pless & Katznelson 2005: 64):

Det første problem er, at nogle etniske minoritetsfamilier ikke involverer sig i deres børns uddannelsesvalg. En mulig konsekvens af dette er, at de unge mangler en rollemodel, hvorfor de kan finde sig selv alene i denne valgsituation.

Det andet problem udmunder sig i, at nogle etniske minoritetsforældre primært fokuserer på de boglige uddannelser (STX), hvilket kan medføre, at de unge kommer i konflikt med deres egne interesser, faglig formåen og forældrenes forventninger (Pless & Katznelson 2005: 64). Ud fra de problemer blev der i brobygningsforsøget opstillet tre tiltag til, hvordan dette mønster kunne ændres. En gennemgående tendens i disse tiltag bunder i at få vejleder, elev og forældre til at mødes og konversere om fremtiden for den unge, nogle gange i samråd med uddannelsesinstitutionerne. I rapporten refererer forfatterne til en undersøgelse foretaget af Rambøll, der paradoksalt viser, at forældrene på den ene side ønsker involvering, men på den anden side ikke tager kontakt til skolens vejledere (Rambøll Management 2004), (Rambøll Management 2005), (Pless & Katznelson 2005: 65-65). Generelt blev det konkluderet, at det er svært at få forældrene i dialog med vejledere, da de oftest er autoritetstro og har en tilbageholdende rolle. Et forslag til, hvordan det kan løses kan være, at kontakten til forældrene sker tidligere i skoleforløbet, så der er et positivt fundament for forældrekontakt (Pless & Katznelson 2005: 91).

Unge vej mod ungdomsuddannelserne (2007) er den samlede rapport, der konkluderer på de unges problemer og kommer med løsningsforslag på baggrund af resultaterne fra *Forsøg med brobygning i folkeskolen* (2004-2006). Noget af det, der er blevet undersøgt er, hvilken effekt skolens vejledere har på de unges valg af uddannelse, samt om vejledningen har en positiv virkning. Ifølge undersøgelsen er det kun 1% af de adspurgte, der i 9. klasse ikke snakket med en vejleder omkring ungdomsuddannelse. Derfor kan det tydes, at det er en samtale de unge og/eller skolen tager seriøst. 37% af de unge, der har været til samtaler mente, at samtalerne med vejlederen havde betydet meget eller en del for, hvad de kom til at lave efter 9. klasse (Pless & Katznelson 2007: 96).

Det er dog ikke alle, der får lige meget ud af samtalerne; som nævnt kun lidt over 1/3 (37%) af de unge mener, at vejlederen har gjort en forskel. Der argumenteres for, at de

ressourcesvage unge især værdsætter samtalerne. De elever med lavere karakterer har i højere grad tillagt vejlederen betydning i forhold til unges senere uddannelsesmæssige beslutninger.

Der påpeges yderligere, at desto kortere uddannelse forældrene (især faderen) har, desto mere har den unge brug for vejlederen. Igen tillægges forældrenes uddannelsesbaggrund, i forhold til de unges behov for en skolevejleder, stor vægt, hvilket også kan ses, hvis der fokuseres på etnicitet (Pless & Katznelson 2007: 98-99). Unge med nydanske forældre mener i højere grad, at vejlederen har betydning end gennemsnittet. Det kan hænge sammen med, at unge etniske minoriteter ikke mener, at deres nydanske forældre har tilstrækkelig viden omkring uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet. I forlængelse af tidligere nævnt Rambøll undersøgelse, viser den endvidere, at etnisk unge minoriteter mener, at deres nydanske forældre ved mindre om uddannelsessystemet end deres danske venners forældre (Rambøll Management 2005). Dette kan også være en forklaring på, hvorfor unge med anden etnisk baggrund end dansk får mere ud af vejledningen end etnisk danske.

Det ses i undersøgelsen, at 63% af de adspurgte mener, at deres valg af uddannelse har været udsat for nogen eller meget påvirkning fra deres forældre/familie. De unge slår fast, at det er en selvstændig beslutning, men indrømmer at de også er blevet påvirket af forældre og menneskelige relationer. Et eksempel på denne selvstændige følelse kan ses i følgende svar fra en ung 9. klasseelev. Til spørgsmålet om hvorvidt han mener, det er op til ham selv, hvad han skal uddanne sig som, svarer han: "Ja helt sikkert. Så er det selvfølgelig noget med, at når mine forældre er læger, så lægger det ligesom lidt op til, at jeg skal være læge. Men altså." (Pless & Katznelson 2007: 81). Derefter afkræfter han, at hans forældre synes, det er en god ide, at han bliver læge. Han siger direkte, at de synes, det er en dårlig ide. Der er ikke en direkte forventning fra forældrenes side om, at han skal blive læge. Som han formulerer det, så lægger det op til, at han skal blive læge. Og med den formulering, argumenteres der i rapporten for, at dette er et eksempel på en implicit påvirkning – dvs. en indflydelse fra forældrenes side på den unges valg af uddannelse, som den unge ikke er klar over (Pless & Katznelson 2007: 81). En positiv konsekvens af at inddrage resourcesvage

forældre i valget af deres børns uddannelse, kan være at vejlederne kan løse eventuelle konflikter i familien. Et argument, der taler imod dette er, at forældrenes holdninger og værdier bliver presset over på den unge, hvilket kan presse den unge til at tage en uddannelse, vedkommende ikke har lyst til. På denne måde mister den unge sin individualitet, som betyder meget i dette senmoderne samfund (Pless & Katznelson 2007: 92).

Det undersøges endvidere, hvordan de unges drømmejob ser ud. I undersøgelsen er der differentieret mellem drenge og piger, hvor sidstnævntes jobønsker er pædagog, læge/sygeplejerske eller selvstændig/erhvervsdrivende, hvor drengenes tre drømmejob er ingeniør, IT-konsulent/computer eller professionel idrætsudøver. Derudover skinner det igennem, at de unge i høj grad søger drømmejob, der er realistiske for dem at nå. I tabel 32 kan det ses, hvordan de unges karaktergennemsnit og den uddannelse det kræver at få deres ønskejob, hænger sammen (Pless & Katznelson 2007: 74).

57% af dem med et karaktergennemsnit under 7 søger mod en faglært uddannelse mod 10% af dem med et snit over 9. Derudover stiler kun 7% af dem med et karaktergennemsnit under 7 efter en lang videregående uddannelse, mod 57% af dem med et snit over 9. Der er en tendens til, at de unge er realistiske i deres valg af drømmejob i forhold til deres faglige niveau. I rapporten bydes der ind med to bud på, hvorfor denne realisme kommer til udtryk:

Den første forklaring kan være, at de unge er blevet ældre og derfor har fået et billede af deres formåen i fremtidige overvejelser. Den anden kan være den stigende risikobevidsthed hos de unge (Pless & Katznelson 2007: 74-76). En ting, der i forlængelse heraf undersøges, er hvad der, ifølge de unge, har betydning for deres valg af job. I figur 26, bilag 1 kan det ses, hvad de unge sætter pris på.

Rapporten fremhæver tre områder der afspejler de unges værdier:

- Det individuelle – det udviklende, afvekslende arbejde
- Det sociale – det meningsfyldte arbejde, der rækker udover den enkelte
- Trivselområdet – arbejdsforholdene, anerkendelsen og prestige (Pless & Katznelson 2007: 66)

De unge værdsætter i høj grad det individuelle og det sociale. Det individuelle fokus vedrørende udvikling og selvrealisering er især udbredt hos unge på STX og unge med højere karaktergennemsnit end 9. Det er ikke så vigtigt for de unge med lavere karaktergennemsnit, der går op i nogle andre værdier, der skitseres senere. Begge grupper af unge lægger fokus på, at det sociale med kollegerne skal være i orden, samt at forholdet til chefen skal være godt. En adspurgt beskriver den venlige chef på følgende måde: "... han er én, der roser en for ens arbejde. Han skal ikke gå rundt og virke sur. Han skal virke som en glad person, man kan snakke med! ..." (Pless & Katznelson 2007: 67). Selvom prestige ifølge spørgeskemaet ikke er essentielt for de unge, er der en stor differentiering i forhold til, hvilke grupper der spørges. De fagligt svagere stillet elever har højere tendens til at opprioriterer prestige for fremtidens arbejde, sammenlignet med elever med højt gennemsnit. Forskellen ligger på 28 procentpoint. Der er yderligere en forskel på unge, hvis far er flyttet til Danmark fra et andet land, når de bliver spurgt til, hvor meget prestige vægter i kommende job. 67% af disse unge mener at prestige er vigtigt mod 30% af adspurgte unge, hvis far altid har levet i Danmark (Pless & Katznelson 2007: 70).

En forklaring på dette kan være, at de unge med nydanske forældre i højere grad søger at blive en integreret del af det danske arbejdsmarked. Det samme behov har etniske unge danskere eller unge med højt gennemsnit ikke, da det ikke er en del af deres bekymring. Anerkendelsen og prestige er dog ikke udelukkende et ønske om at give et signal til omverden om, at man har succes – det handler også om at jobbet giver den unge anerkendelse for at indgå i en virksomhed med succes. For udsatte unge, enten fagligt svage eller med ressourcetsvage forældre, kan arbejdsmarkedet være det første sted, den unge kan få succes. Således beskriver en ung pige, at det at få ros i praktik var medvirkende til, at hun valgte netop den uddannelse. Anerkendelse

og prestige kan således spille en indflydelse på unges fremtidige jobønsker (Pless & Katznelson 2007: 70).

Et andet sted anerkendelsen kan spille ind er i forhold til ”at gøre noget for andre”. Det er den tredje mest afgørende faktor for unge (jf. betydning af arbejde i **figur 26**). Det konkluderes, at det i højere grad er unge med lave karakterer og unge, der ikke går på en boglig (STX) uddannelse, der vægter dét at gøre noget for andre højt. Det kan, ifølge Pless og Katznelson, hænge sammen med at unge med højere karakterer vægter det individuelle højest, hvilket ifølge Pless og Katznelson er en bagside ved den stigende individualisering og fokus på individet i uddannelsessystemet (Pless & Katznelson 2007: 69). En anden gruppe, der mener, det er vigtigt, er de unge med anden etnisk baggrund, hvor 90% af dem mener, at det er vigtigt at kunne gøre noget for andre. Det kan hænge sammen med, at det at hjælpe andre kan være middel til at opnå den tidligere nævnte anerkendelse, som denne gruppe søger (Pless & Katznelson 2007: 69-70).

I forhold til vejledningen kommer Pless og Katznelson med nogle løsningsforslag:

- For det første skal der være et stærkere samarbejde mellem vejlederen, folkeskolerne, ungdomsuddannelserne og de sociale myndigheder.
- Der skal nedprioriteres i den rutinemæssige vejledning, og opprioriteres den personlige vejledning med de socialt udsatte unge, der i højere grad har brug for vejledningen.
- Forældrenes interaktion med skolen skal ske meget tidligere end 9. klasse, for at der kan opnås et forhold mellem vejleder og elev, hvilket kan være med til at involvere unge med ressourcetsvage forældre heriblandt forældre med anden etnisk baggrund end dansk (Pless & Katznelson, 2007: 13-16).

Unge sociale problemer – en forskningsoversigt (2005) er udarbejdet af SFI (Socialforskningsinstituttet) for Styrelsen for Social Service. Den har som hovedformål at præsentere og danne overblik over dansk forsknings belysning af 12-18åriges sociale problemer i perioden 1995-2005 og samtidig kortlægge, på hvilke områder problemerne er velbelyste såvel som mindre belyste. Oversigten er multidisciplinær og indeholder 125 systematisk udvalgte videnskabelige undersøgelser af såvel samfundsvidenskabelig, sundhedsvidenskabelig, kriminologisk, pædagogisk som humanistisk art (Jespersen & Sivertsen 2005: 7).

Der beskrives i forskningsoversigten, hvilke typer af sociale og livsstilmæssige problemer unge har, hvilke sammenhænge der er mellem unges problemer på kort og langt sigt, samt hvilke tiltag og forebyggende foranstaltninger forskningen peger på, der kan iværksættes for at modvirke, at eksisterende og potentielle problemer udvikler sig (Jespersen & Sivertsen 2005: 15).

I oversigten er områderne blevet delt ind i 13 emner: Udsatte unge, anbragte børn og unge, forebyggende foranstaltninger og behandlingsindsatser for unge, risikofaktorer i opvæksten, unges trivselsproblemer, psykiske problemer, overvægt, ulighed i uddannelse, bolig, unge mødre, prostitution, kriminalitet og misbrug (Jespersen & Sivertsen 2005: 9). På trods af at emnerne adskiller sig fra hinanden, er der i oversigten blevet skitseret en række fællestræk for unge med sociale problemer:

- Svage eller manglende sociale relationer med jævnaldrende
- Svage faglige kundskaber.
- Lavt selvværd.
- Ressourcetsvage forældre, der også i flere tilfælde selv har sociale problemer.
- En hverdag uden struktur som følge af manglende integration i samfundets central organisationer, dvs. uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedet og fritidstilbud (Jespersen & Sivertsen 2005: 10).

Der konkluderes hermed, at der er en del viden om de sociale problemers forekomst, karakter og de risikofaktorer, som er knyttet dertil. Det er, når det kommer til forebyggelse og behandlende indsatser overfor unge med sociale problemer, at vidensfeltet halter. Gennemgangen viser dog, at følgende forhold kendetegner en succesfuld indsats:

- Det lykkes at indlede en god dialog med og få et ligeværdigt forhold til den unge.
- Den unge får nære relationer til mindst én pædagogisk medarbejder, gadeplansarbejder eller en støtte- og kontaktperson, som den unge identificerer sig med.
- Indsatsen er handlingsorienteret, hvor social integration i form af uddannelse og arbejde er i centrum fra starten af.
- Enten familie eller nære venner inddrages i den forebyggende eller behandlende indsats.
- Indsatsen har som formål at tilføre den unges hverdag strukturerede aktiviteter.
- Der iværksættes i forbindelse med den unges udfasning af en foranstaltning, brobyggende indsatser – eksempelvis efterværn eller udslusningsordninger – så den unge gradvist kan vænne sig til en mere selvstændig livsførelse (Jespersen & Sivertsen 2005: 10-11).

En ineffektiv forebyggende eller behandlende indsats er kendetegnet ved en manglende indledningsvis udredning og deraf følger, at den unges livssituation ikke matcher de iværksatte indsatser, samt et mangelfuldt integrationsperspektiv.

Der pointeres i oversigten, at det er meget få af de studier, der omhandler forebyggelse og behandling af sociale problemer, som systematisk evaluerer indsatsernes effekt på de unges videre livssituation. Forskningsoversigten peger på flere forskellige områder, som giver anledning til overvejelser i fremtidige

undersøgelser af sociale unges problemer og lyster en række eksempler op vedrørende forskningens fremtidige perspektiver:

- Der er behov for flere studier om unges misbrug, trivsel og psykiske problemer.
- Der er behov for flere effektstudier af forebyggelses- og behandlingsindsatser.
- Et mindre ensidigt fokus på brug af én bestemt metode (enten kvalitativ eller kvantitativ) inden for de enkelte emner vil skabe mere righoldig viden på områderne.
- Brug af flere longitudinelle studier er nødvendigt, hvis udviklingskarrierer for unge med sociale problemer i voksenalderen skal kunne analyseres.
- Der er behov for større opmærksomhed på klasse, køn og etnicitet i (større) studier, som analyserer unges sociale problemer (Jespersen & Sivertsen 2005: 12).

Især etnicitet er underrepræsenteret, på trods af at unge med etnisk minoritetsbaggrund er overrepræsenterede i forhold til en række problemstillinger om kriminalitet, arbejdsløshed, udsatte unge osv. (Jespersen & Sivertsen 2005: 12).

Som tidligere nævnt er forskningsoversigten en oversigt over 125 forskellige studier og der er derfor ikke blevet gået i dybden med de enkelte kapitler/emner, men set på oversigtens overordnede konklusioner.

I Naomi Katznelsons Ph.d.-afhandling *Udsatte unge, aktivering og uddannelse – dømt til individualisering* (2004) fokuseres der på udsatte unge og det pres som mange unge i stigende grad oplever rettes imod dem. Det ses i lyset af en tendens til individualisering, der finder sted i både uddannelses- og arbejdsløshedssystemet, hvor der fokuseres på den enkelte og på at målrette en indsats mod den enkelte, for bl.a. at mindske andelen af unge, der ikke gennemfører en ungdomsuddannelse.

Afhandlingen bygger på datamateriale fra et internationalt forskningsprojekt om unge mellem 18-25 år i aktivering, med titlen *Balancing Competencies – Enhancing the participation of young adults in economic and social processes: Balancing instrumental, biographical and social competencies in post-school education and training* (Katznelson 2004: 4).

I afhandlingen pointeres det, at det i dag ikke længere er muligt i grove træk at afgrænse de udsatte unge til at være fx arbejdsløse unge, som det i høj grad var tidligere (Katznelson 2004: 9). I denne afhandling ligger fokus på unge kontanthjælpsmodtagere uden uddannelse, som har været ledige i minimum 13 uger, og derfor er i aktivering. Det er unge, der ikke har taget en ungdomsuddannelse, enten fordi de aldrig har påbegyndt en, eller fordi de er startet på en uden at gennemføre (Katznelson 2004: 20). Det handler altså om de unge, som er udsatte i forhold til at gennemføre en uddannelse og opnå en fast tilknytning til arbejdsmarkedet – dem, som har stor chance for at ende som evighedszappere.

Der er tale om en kvalitativ afgrænsning, hvor begrebet 'udsatte' unge kun relaterer sig til de unges samfundsmæssige integration på arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet. Det gøres dog klart, at unge kan være ramt af andre former for udsathed, fx socialt, psykisk, kulturelt osv. Der vil ofte være tale om overlap mellem udsathed inden for forskellige livsområder, men fokus i denne afhandling er på udsathed i forhold til de samfundsmæssige organiseringer (Katznelson 2004: 22).

I afhandlingen undersøges det:

- På hvilken måde er der tale om en institutionel individualisering i tiltagene over for de 'udsatte' unge såvel generelt som konkret på to udvalgte aktiveringsprojekter?
- Hvordan oplever og reagerer de unge på denne individualisering som den manifesterer sig og produceres på aktiveringsprojekter?
- Lever aktiveringsprojekterne op til deres målsætning om at afklare de unges situation med henblik på integration i enten uddannelse eller arbejde, og hvad karakteriserer i den forbindelse de unges samspil med projekterne?

- Hvilke konsekvenser får tendensen til individualisering for de unges orienteringer i relation til uddannelse og arbejde som horisont for den aktivering de befinder sig i? (Katznelson 2004: 234)

Der tales i afhandlingen om henholdsvis *institutionel individualisering* og *bevidsthedsmæssig individualisering*. Den første vil sige en individualisering der, som navnet antyder, udspringer af et institutionelt fokus på den enkelte. Denne tendens gør sig på det politiske (retoriske) niveau gældende i lovgivninger, bekendtgørelser og udvalgsrapporter og på det institutionelle niveau gør den sig gældende gennem bl.a. uddannelsesrettelæggelse, handleplaner osv.

Bevidsthedsmæssig individualisering er en tendens til individualisering på et subjektivt niveau, som dækker over en oplevelse hos den enkelte af at kunne se sig selv, definere og afklare sin egen person igennem egne valg og dispositioner (Katznelson 2004: 10-11). Det er Katznelsons ambition i denne afhandling at nærme sig en forståelse af de unges situation, som den tager sig ud i lyset af individualiseringstendensen.

Individualiseringen viser sig i afhandlingen som et paradoks mellem muligheder og begrænsninger, frihed og bindinger. Et yderligere paradoks er det enorme fokus på individet frem for på de sociale årsager, der ofte i overvejende grad ligger til grund for deres udsathed. I megen debat og forskning om udsatte unge gøres problemerne til individuelle karaktertræk, men deres marginalisering vil altid også være et socialt produceret problem. Der sker en form for usynliggørelse af sociale årsagssammenhænge (Katznelson 2004: 11-15).

Det overordnede paradoks, der tegner sig, er at de udsatte unge både har brug for at blive imødekommet og set på individuelt, men at de faktorer som har skabt de udsatte unges problemer langt fra er individuelle (Katznelson 2004: 219).

I denne afhandling zoomes der ind på de unges reaktioner, som består i at de enten tager retorikken til sig og påtager sig ansvaret og fokuserer på egne mangler og svagheder eller reagerer med en form for modindividualisering. Ved denne type

reaktion søger de unge mod fællesskaber med unge i samme situation som dem selv, såkaldte 'her-og-nu'-fællesskaber (Katznelson 2004: 12).

I afhandlingen analyseres dermed de udsatte unges oplevelse af deres situation og oplevelserne opsummeres kort således:

- Uddannelse og arbejde presser sig på som valgarenaer.
- Der fordres en reflektiv tænkemåde.
- Der fordres aktiv selvforvaltning.
- Den enkelte har ansvaret (Katznelson 2004: 235)

Opsamlende er en afgørende konklusion, at gruppen af udsatte unge rummer en mangfoldighed som i højere grad skal imødekommes og tænkes ind i de eksisterende tilbud og muligheder. Resultatet er at "... mange unge giver op over for et uddannelsessystem, der ikke kan rumme dem, og slippes ud på et arbejdsmarked, der ikke har brug for dem" (Katznelson 2004: 237).

Rapporten *Unge uden uddannelse – hvem er de, og hvad kan gøres for at få dem i gang?* (2005) er udarbejdet af Ulla Højmark Jensen og Torben Pilegaard Jensen som en del af et større forskningsprojekt omhandlende social arv. Forskningsprojektet, som er finansieret af Socialministeriet, er et samarbejde mellem en række forskere på Danmarks Pædagogiske Institut, Socialforskningsinstituttet, Statens Institut for Folkesundhed og Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (Jensen & Jensen 2005: 7).

Foruden at trække trådene mellem de enkelte projekters resultater og fungere som vidensopsamlende, har rapporten *Unge uden uddannelse* til formål at belyse, hvad der ligger til grund for, at omkring 25% af de danske unge ikke får en erhvervskompetencegivende uddannelse (Jensen & Jensen 2005: 9).

Baggrunden og bevæggrundene for undersøgelsen skal blandt andet ses i lyset af arbejdsmarkedets stadig stigende krav til den enkeltes kvalifikationer og

kompetencer, hvorfor der er en overhængende risiko for, at en hel gruppe af unge vil få svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet – og måske i yderste instans helt havne uden for det. Tallene taler deres tydelige sprog; unge uden uddannelse er i større fare for at ende som langtidsledige eller i såkaldte ustabile jobs (Jensen & Jensen 2005: 41).

Rapportens analyse dækker både over både teoretiske forståelser af fænomenet *social arv* samtidig med den bygger på en lang række statistisk materiale, samt kvantitative undersøgelser og kvalitative interviews med unge, der ikke har påbegyndt eller fuldført en ungdomsuddannelse. Det overordnede mål er, som nævnt tidligere, at kortlægge hvem disse unge er, hvilke barrierer de oplever i forbindelse med uddannelsessystemet og ikke mindst, hvordan man kan skærpe indsatsen over for denne gruppe.

En af de store tematikker i rapporten er den tilbagevendende diskussion omkring 'det frie valg til selv at vælge' og ikke mindst det ansvar, der følger med det. Om valget af uddannelse, siger professor på Institut for Læring og Filosofi ved Aalborg Universitet, Palle Rasmussen:

I valget af uddannelse efter folkeskolen orienterer de unge sig ud fra værdier og interesser, som de har udviklet i deres opvækstmiljø, ud fra deres erfaringer i folkeskolen og skolens bedømmelse af deres kompetencer samt ud fra nogle udbredte opfattelser af, hvilke uddannelser, som er efterstræbelsesværdige. (Jensen & Jensen 2005: 21)

Her cementeres på sin vis mange af de delmekanismer, som rapportens både teoretiske og empiriske studier peger på som årsager til unges valg og fravalg af en ungdomsuddannelse. Således lyder den overordnede konklusion, at særligt tre faktorer har en væsentlig betydning, nemlig; den sociale baggrund, den sociale kommunikation samt udbyttet og oplevelsen af skolegangen (Jensen & Jensen 2005: 121-24).

I analysen fastslås, som tidligere forskning mange gange før har pointeret, at den unges sociale baggrund spiller en central rolle i forhold til den unges muligheder og begrænsninger, hvad angår social mobilitet (Jensen & Jensen 2005: 122). Således viser det sig, at familiens indkomst viser sig at have afgørende betydning for om de unge påbegynder en uddannelse. Unge fra familier med en lav indkomst har statistisk set sværest ved at komme i gang med uddannelse. Har faderen heller ikke en erhvervskompetencegivende uddannelse, mindskes chancerne yderligere for, at den unge starter på en uddannelse (Jensen & Jensen 2005: 45). En anden faktor, der viser sig at have afgørende betydning, er de unges boglige færdigheder i folkeskolen (Jensen & Jensen 2005: 45). Hvad denne undersøgelse imidlertid også viser er, at *kulturel kapital* og *social kommunikation* spiller en selvstændig rolle i forsøget med at bryde med den negative sociale arv. Den *kulturelle kapital* (sprog og finkultur) er lånt fra Pierre Bourdieus begrebsapparat, hvor kapital skal ses som de symbolske og materielle ressourcer et individ udstyres med gennem sin opvækst, og derigennem danner grundlaget for den unges værdier og holdninger (Jensen & Jensen 2005: 35-36). Således gøres det klart i rapporten, at den kulturelle kapital i en vis grad kan kompensere for manglende økonomisk og social kapital, da det især er den kulturelle kapital, der har betydning for om den unge kan begå sig i uddannelsessystemet. Des større afstand mellem hjemmets og skolens kulturelle kapital, des sværere vil den unge få det (Jensen & Jensen 2005:37). Af samme årsag pointeres det på det kraftigste, da en stor del af de adspurgte unge i undersøgelsen kommer fra hjem med lav kulturel kapital, vigtigheden af at skabe et rum uden for hjemmet, hvor den kulturelle kapital kan styrkes hos de unge allerede i en tidlig alder (Jensen & Jensen 2005: 123).

Ydermere viser undersøgelsen, at den *sociale kommunikation* i hjemmet – dét, at forældrene viser interesse for barnets skolegang, trivsel etc. – ikke blot har en signifikant effekt i forhold til spørgsmålet om unge vælger at tage en uddannelse, men også en direkte indvirkning på de unges læsefærdigheder, som det ligeledes er tilfældet med den *kulturelle kommunikation* (diskussioner omkring politik og samfund) (Jensen & Jensen 2005: 52-55). Analysens resultater peger på, at den

sociale baggrund stadig vejer tungt, men selvsamme resultater giver også et svar på, hvor der skal sættes ind for at komme den negative sociale arv til livs.

Udover en styrket indsats omkring den kulturelle kapital og den sociale kommunikation, er fokus på den indsats folkeskolen kan yde i relationen med den unge. Det viser sig, at elevens færdigheder øges, hvis:

- læreren viser interesse for eleverne og støtter dem efter behov,
- forholdet mellem lærere og elever er godt (lærerne viser interesse for elevens trivsel)
- disciplinen i klassen er god
- eleven trives og har lyst til at komme i skole (Jensen & Jensen 2005: 124)

Meget tyder på, at det altså ikke blot er relationen i det nære miljø, men i lige så høj grad også kontakten og opbakningen i skolen, som gør en forskel for de unges oplevelse af folkeskolen og lysten til at uddanne sig.

Når der tales om en aftraditionalisering af samfundet og deraf en frihed til selv at vælge, så viser de empiriske studier imidlertid, at frigørelsen fra den sociale arv kun er relativ, og man kan derfor ikke fuldstændig undsige sig betydningen af de socialøkonomiske og kulturelle aspekter, når det kommer til uddannelse og arbejde (Jensen & Jensen 2005: 24). Herved opstår et af nutidens store paradokser; samfundet giver den enkelte en fornemmelse af, at alt er muligt mens virkeligheden forholder sig anderledes. Med det øgede fokus på nødvendigheden af uddannelse kombineret med en 'kun fantasien sætter grænser'-mentalitet er der risiko for, at en del af disse udsatte unge fastlåses i en position med voksende drømme og forventninger, men kun begrænset mulighed for at omsætte det til handling (Jensen & Jensen 2005: 31). I en stærkt individualiseret verden, uden de traditionelle autoritetsskikkelser så som forældre og skole, kan det være svært for de unge at projicere deres utilfredshed eller frustrationer over på noget, hvorfor det som oftest kastes tilbage på dem selv som en bevidsthed om utilstrækkelighed (Jensen & Jensen 2005: 31). Det er derfor vigtigt, at

folkeskolen og andre institutioner uden for hjemmet også sørger for at skabe et rum, hvor de unge kan få (selv)respekt, selvtillid og et socialt netværk (Jensen & Jensen 2005: 130).

Afslutningsvis stiller rapporten spørgsmålstegn ved rummeligheden i uddannelsessystemet – og på arbejdsmarkedet generelt – og ved de stigende boglige krav kontra ønsket om uddannelse til alle ”...generelt i samfundet er et stigende krav til, at arbejdskraften er veluddannet, men omvendt skal man også passe på, at det ikke bliver et mål i sig selv, at alle skal igennem et bogligt, fagligt forløb, hvis det ikke kan begrundes i de faktiske erhvervsorienterede krav.” (Jensen & Jensen 2005: 129).

Vores positionering, i forhold til den allerede eksisterende litteratur, adskiller sig ved at flytte fokus fra ungdomsuddannelserne til sociale initiativer sat i verden for at støtte op om folkeskolens indsats. Således har alder været en væsentlig faktor i forbindelse med udvælgelse af case. Inspirationen til dette er hentet i et uformelt møde på Kirkens Korshærs Varmestuen, Esbjerg, hvor blandt andet socialpræst i Esbjerg, Ingelise Wenzel, deltog. I en længere diskussion omkring udsatte, årsagsforklaringer og løsningsforslag, bygget på mødedeltagernes årvise erfaring med dette område, pointerer den daglige leder af Varmestuen, Susanne, at det er meget vigtigt, at der gribes ind langt tidligere i livet, og at ”... de skal være meget mere obs. på børn, når de går i skole” (transskribering Varmestuen). Dette fokus for opgaven begrundes ydermere ud fra en betragtning om, at litteraturen – særligt resultaterne af Ulla Højmark Jensen og Torben Pilegaard Jensens kortlægning af social arv – også peger på, at der allerede i denne fase af den unges liv skal gribes ind, hvis man skal komme den negative sociale arv til livs, samt skabe en positiv tilgang til det at gå i skole.

Vores teoretiske udgangspunkt både læner sig op ad, men også adskiller sig væsentligt fra, den eksisterende litteratur. Analysen vil således adskille sig ved at bevæge sig på to plan; individ og organisatoriske. Det er gjort ud fra en betragtning om, at det er væsentligt for projektets analyse at have kendskab til de unge

implicerede og deres behov for at kunne lave en vurdering af det organisatoriske aspekt af projektet. Ydermere bygger den anvendte metode i vort projekt, 'fremtidsværksteds'-metoden, på en ide om, at forsker og deltager indgår i en ligeværdig relation i forbindelse med at udpege kritikpunkter, samt udarbejdelse af løsninger.

Analysen på individ-niveau tager som rapporten *Unge uden uddannelse – hvem er de, og hvad kan gøres for at få dem i gang?* sit udgangspunkt i Bourdieus begrebsapparat, hvorimod analysen af det organisatoriske plan har Niklas Luhmanns systemteori som grundlag. Bevæggrundene herfor er blandt andet, at der under vores samtaler med de unge deltagere, dannede sig et billede af, at de færdes på forskellige arealer, som ikke nødvendigvis 'sammen taler'. At inddrage Luhmann virker derfor nærliggende i en sådan situation i forhold til en vurdering af, om der kunne være et implementeringsproblem – men mere om det senere.

Rapporterne bruges ellers som støttende litteratur i vort møde med de unge hos den valgte organisation og litteraturen omkring de forhold, som kendetegner en succesfuld indsats, hvad angår integration af udsatte unge, kan holdes op imod de tiltag organisation har iværksat.

Rapporterne, der er inddraget i litteraturstudiet, er alle udfærdiget i en periode med lav ledighed, hvorfor man kan argumentere for, at oplysning omkring, og eventuelle løsningsforslag til, problemet omkring de 'udsatte unge' er om end endnu mere presserende på nuværende tidspunkt, hvor en verdensomspændende finanskrise har skabt 'længere ventetid ved bustoppestederne'.

ORGANISATION OG LEDELSE

Der er forskel på organisationsteori og organisationsadfærd. Organisationsadfærden opererer internt i organisationen med individer og grupper og benytter sig af en mikro-tilgang. Organisationsteori omhandler interaktion mellem organisationer og benytter sig i højere grad af makro-tilgangen (Buelens et al. 2011: 8). Det er denne sidste tilgang som vi i har haft fokus på i projektet, da vi har set på interaktion mellem organisationen Projekt SOFIE og skolesystemet. Af den grund har vi haft svært ved at finde teorier i pensum inden for Organisation og ledelse, som kunne danne grundlag for en analyse af adfærden i den valgte organisation. Vi vil i det følgende så godt som muligt forsøge at beskrive den organisation som har været genstand for vores projekt vha. begreber fra faget Organisation og ledelse.

ORGANISATIONSTYPE

Der findes to slags organisationer. Der findes den mekaniske og den organiske organisation. Der vil i forhold til Projekt SOFIE være tale om den organiske (Buelens et al. 2011: 447). Det som karakteriserer en organisk organisation er, at de er fleksible i deres opbygning. Det vil sige, at der ikke er klare arbejdsfordelinger, men der er et klart og direkte link mellem, hvad de ansatte bidrager med og hvad organisationens formål og målsætninger er (Buelens et al. 2011: 448). Den organiske struktur er derfor præget af en flydende arbejdsfordeling og en mere uformel og løsbundet koordination mellem organisationens medlemmer.

Der er ikke lavet specifikke teknikker og metoder til at løse de enkelte opgaver, men det er en mere generel og bred indgangsvinkel til løsningsforslag som forekommer i den organiske organisation (Buelens et al. 2011: 448).

Det hænger meget godt sammen med Projekt SOFIEs målsætning om at:

... identificere effektive metoder i det sociale og forebyggende arbejde med udsatte unge i problemramte boligområder. Det fremadrettede perspektiv med initiativet er muligheden for at udbrede viden om metoden til landets øvrige kommuner.

Det som samtidig kendetegner en organisk organisation er, at der sker en lateral kommunikation, hvor der i modsætning til den mekaniske foregår en top-down kommunikation (Buelens et al. 2011: 447). Inden for organisationen er der ikke et klart hierarki, som det ses i den mekaniske organisation. Det udspringer af, som nævnt tidligere, at der ikke er klare arbejdsfordelinger inden for organisationen. Der foregår en demokratisk proces og ansvarlighed findes hos alle involverede, hvor information foregår via skiftende og forskellige kanaler (Buelens et al. 2011: 447). Typisk for en organisk organisationsform indgår der innovation, grundet den løse struktur og bottom-up initiativer. Der sker også på baggrund af stort engagement til organisationen fra dens medlemmer.

Ved at der er en løs struktur og information, som foregår via mange kanaler og hvor informationen ikke skal bevæge sig gennem et hierarki, er der også en hurtig beslutningsproces, da beslutninger ikke skal godkendes og viderebringes på forskellige niveauer af hierarkiet (Buelens et al. 2011: 448).

PROJEKT SOFIE SAT LIDT I PERSPEKTIV

Projekt SOFIE er en hjælpeorganisation. Der opstilledes i 80'erne nogle metaforer om, hvordan man kunne se organisationer inspireret af Gareth Morgan. Der kan argumenteres for Projekt SOFIE kan ses inden for *the flux and transformation* metaforen da "[...] there is the logic of self-producing systems or autopoiesis systems" (Buelens et al. 2011: 26). Projekt SOFIE har skabt sig selv i forhold til omverdens mangler. Projekt SOFIE tilbyder udfordrede unge lektiehjælp, jobansøgningshjælp og generel rådgivning mht. udfordringer i de unges liv. Den unge har selv en motivationsfaktor for at komme i Projekt SOFIE, da de kommer af egen fri vilje, men hvor SOFIE sigter på at involvere forældrene. Projekt SOFIE er en organisk organisationsform, fordi der ikke ses et klart hierarki hos organisation. De har en projektleder, samt en socialrådgiver tilknyttet, men det foregår under løse rammer. Der er ikke er en klar opdeling af kontorer hos Projekt SOFIE, derimod er de i ét stort lokale med åbne skriveborde, hvor de unge også befinder sig. Projekt SOFIE

gør brug af frivillige, som kommer hver onsdag og torsdag og hjælper de unge med lektierne. De kan tilfredsstilles af, som ses ved det organisatoriske belønningssystem, en følelse af social anerkendelse udefra og at de opnår "[...] pride of having unselfishly given their time." (Buelens et al. 2011: 269). Denne form for belønning kaldes extrinsic belønning, der betyder at den er finansielt, materielt og socialt betinget (Buelens et al. 2011: 270). I dette tilfælde kan belønningen være socialt givende, fordi de frivillige kan se, at de hjælper med at gøre tilværelsen lettere for unge, hvilket kan føre til ros fra, internt såvel som eksternt i organisationen. (Buelens et al. 2011: 269).

Der kan dog også være andre motivationsfaktorer der gør sig gældende, blandt andet kan målet være at forbedre CV eller gennemføre en uddannelse, der kræver praktikophold.

Projekt SOFIE har nogle klare målsætninger for de unges udvikling og de belastede boligkvarterer, som befinder sig i området. De har formuleret disse målsætninger

1. *At øge trygheden blandt beboerne i de udvalgte boligområder*
2. *At sikre, at udsatte unge i de valgte boligområder bliver en del af inkluderende fællesskaber og får de samme udviklingsmuligheder som andre unge i kommunen.*
3. *At indsatserne for de unge skal bygge på et helhedssyn og indebære et bredt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde.*
4. *At de indsatser, der ved projektafslutning har positiv effekt, skal sikres forankring i Esbjerg Kommunes fremtidige tilbudsvifte. (Bilag 3)*

Målsætningerne fokuserer på, at hjælpe de unge. Deraf kan det udledes at de ansatte/frivillige der arbejder i organisationen højst sandsynligt har samme værdier organisationens overordnede målsætning.

Hos Projekt SOFIE har de unge mulighed for at få vejledning i forhold til deres liv nu og her med hensyn til skole, jeres forhold til deres forældre mm. Projekt SOFIE snakker med de enkelte unge og fokuserer på de enkelte unges behov. Som der bliver nævnt i *Organisational Behaviour* (2011), så er "specification of techniques, obligations, and rights" general, (Buelens et al. 2011: 448), hvor man ser hos Projekt

SOFIE, at de ikke har specifikke teknikker og metoder til specifikke målgrupper til at løse et problem, men de kigger på de unges behov og problem og bruger de teknikker, metoder og egenskaber de har til at klare de individuelle behov som forekommer.

PROJEKT SOFIE I EN SAMFUNDSKONTEKST

John Maynard Keynes påstod, at "the duty of ordering the current volume of investment cannot safely be let in private hands" (Freeman & Perez 1988: 41). Han siger endvidere, at det ikke er op til hverken det offentlige eller private sektor, at tage sig af investerings og/eller arbejdsløshedsproblemer. Der skal ske en holdningsændring blandt befolkningen for at arbejdsløsheden skal falde. (Freeman & Perez 1988: 41). Keynes argumenterer for at den private sektor ikke alene kan vende en økonomisk krise, men at en positiv tilgang og tiltro blandt befolkningen kan medvirke til opgangstider (Freeman & Perez 1988: 41-42).

Der sker, ifølge Freeman og Perez, en udvikling af de teknologiske systemer, der ændrer den samfundsmæssige struktur og påvirker forskellige økonomiske sektorer og eventuelt opretter nye sektorer. Et af problemerne ved dette, er at menneskers synspunkter og værdier ikke ændres i takt med systemets (Jungk & Müllert 1981: 24). En af årsagerne til dette forklarer Max Planck, der mener at nye opfattelser af opfindelser først sættes fast efter generationsskifter, når modstandere af de nye forandringer er døde (Jungk & Müllert 1981: 24). De mennesker der ikke kan følge med udviklingen, bliver ekskluderet for dele af samfundet. Der skal heraf opstilles alternativer til hvordan man kan hjælpe disse mennesker. Det kan gøres ved hjælp af sociale opfindelser som Stuart Conger definerer som "en ny lov, en ny organisation eller en ny fremgangsmåde, hvorigennem menneskers forhold til sig selv og hinanden forandres. (Jungk & Müllert 1981: 24).

I dag har vi et informationsteknologisk paradigme, der kendetegnes ved internettet og adskillelsen af tid og rum. Den stigende individualisering har ført til at mennesker tabes som resultat af den teknologiske udvikling (Freeman & Perez 1998: 61), (Jungk & Müllert 1981: 24). Der mangler i stigende grad 'hands-on' arbejdskraft, som

samfundet ikke kan skabe. Der skal opstilles de såkaldte sociale opfindelser, der især fra 60'erne i sammenhæng med informationsteknologiens udvikling, har løst sociale problemer. Det kan i dette eksempel opsætte en alternativ hjælp til de udsatte (Jungk & Müllert 1981: 22-25). Der er brug for en ny måde at tænke på, hvis man vil hjælpe de sociale udsatte.

Det er her en organisation som Projekt SOFIE kommer ind i billedet – som et alternativ, en social opfindelse, der kan tænke og løse sociale problemer anderledes.

TEORI

Det følgende afsnit er en gennemgang af den teori som senere vil blive anvendt i analysen af vores indsamlede data. Som det første introduceres en række begreber fra Pierre Bourdieus begrebsapparat, efterfulgt af en introduktion til Niklas Luhmanns systemteori.

Afslutningsvis vil det blive beskrevet hvorledes de forskellige begreber vil blive anvendt i analysen.

PIERRE BOURDIEU

Pierre Bourdieu (1930-2002) er en fransk sociolog, hvis bidrag til moderne samfundsforskning ikke består af en egentlig social teori, men i højere grad et begrebsapparat, som han bestandigt afprøver i sine empiriske undersøgelser (Andersen & Kaspersen 2007: 345). På trods af at en pæn del af hans undersøgelser har Frankrig som omdrejningspunkt, søger han at præsentere en model af det sociale rum, der ganske vist er konstrueret ud fra tilfældet som det er i Frankrig, men som også kan anvendes på og beskrive andre samfund (for model, se bilag 2):

Hele min vitenskapelige virksomhet springer ut av overbevisningen om at for å gripe den sosiale verdens innerste logikk må en gå inn i det spesifikke i en empirisk virkelighet, som er historisk og geografisk situert. Men en må gjøre det med det mål for øyet å konstruere eksemplet som «et spesialtilfelle av det mulige», som Gaston Bachelard sa det, det vil si som en variant i et lukket univers av mulige konfigurasjoner.

(Bourdieu 1979: 30)

Bourdieu's model/skema over rummet for sociale positioner (se model, bilag 2) vil ikke blive anvendt konkret i analysen, men giver et meget godt billede af de forskellige sociale positioner og livsstile, som følger med besiddelsen af kapital. Følgende af Bourdieus begreber vil blive anvendt i analysen:

- *Felt*
- *Doxa*
- *Økonomisk kapital*
- *Kulturel kapital*
- *Social kapital*
- *Symbolsk kapital*
- *Habitus*

Derudover vil der afslutningsvis kort blive beskrevet Bourdieus fokus på uddannelsessystemet i hans forfatterskab.

FELT

Et felt defineres som et netværk af objektive relationer mellem positioner, som er fastlagt i kraft af deres placering i relation til de kapitalformer, som er aktive på dette felt. Det er nemlig forskellige typer af kapital, som er aktive på de forskellige felter og felterne har hver især specifikke regelsæt, værdier og interesser (Andersen & Kaspersen 2007: 358). Agenter, som besidder forskellige former for kapital, har adgang til feltets specifikke fordele og goder (Larsen & Pedersen 2011: 159).

Det følger, at agenter har mere tilfælles jo mere deres positioner i det sociale rum minder om hinanden (Bourdieu 1979: 34).

KAPITALFORMER

Mønsteret af livsstil, smag og afsmag korresponderer direkte med rummet af sociale positioner. Det sociale rum er organiseret på baggrund af to differentieringsprincipper: 1) den totale mængde af kapital som en agent besidder, og 2) fordelingen mellem økonomisk kapital og kulturel kapital (Andersen & Kaspersen 2007: 352) (se model, bilag 2). Begrebet kapital bruges således om magtrelationer i individuelle og sociale sammenhænge (Larsen & Pedersen 2011: 295).

Der eksisterer tre primære former for kapital: *Økonomisk kapital*, *kulturel kapital* og *social kapital*. Derudover er der en fjerde kapital, *symbolsk kapital*, som de tre andre kan transformeres til (Andersen & Kaspersen 2007: 352). De forskellige former for kapital indgår som magtmidler i de sociale kampe om den sociale orden og godernes fordeling (Larsen & Pedersen 2011: 296).

ØKONOMISK KAPITAL

Økonomisk kapital er penge og materielle ressourcer (Andersen og Kaspersen 2007: 352)

KULTUREL KAPITAL

Kulturel kapital består i dannelse og uddannelse. At besidde kulturel kapital vil sige, at man hjemme og i skolen har lært at tolke kulturens referencesystem, at vide nok om historie, sprog, politik osv. til at kunne begå sig i samfundets magtfuldt. Der sigtes således dels til uddannelse, dels til finkulturelle færdigheder – en beherskelse af den legitime kulturs koder (Andersen & Kaspersen 2007: 352).

SOCIAL KAPITAL

Social kapital beskriver de ressourcer en agent har i kraft af at være medlem af en specifik gruppe (Andersen & Kaspersen 2007: 365). Social kapital betegner således altså ikke kun den numeriske sum af de kontakter, venner osv. som en agent har som netværk. Den enkelte persons sociale kapital, hvilket vil sige netværkets kapitalsammensætning, vil tendere til stor overensstemmelse med personens egen ressourceprofil. Den bidrager derved til den sociale reproduktion af de herskende magtforhold (Larsen & Pedersen 2011: 295).

SYMBOLSK KAPITAL

Symbolisk kapital er en form for overordnet kapital, som de andre kapitalformer transformeres til, når de bliver opfattet som legitime på en arena i form af prestige og ry (Andersen & Kaspersen 2007: 365). En central tese gennem Bourdieus forfatterskab har været, at ”Kampen om anerkendelse udgør en helt fundamental (måske den mest fundamentale) dimension i menneskeligt samvær” (Andersen & Kaspersen 2007: 347).

Begrebet symbolsk kapital bruges til at beskrive ære eller æresfølelse. Det kan være en hvilken som helst form for handling eller egenskab, som tilskrives en positiv værdi af en gruppes medlemmer. Medlemmerne skal være enige om, hvorvidt den

pågældende handling eller egenskab er ærefuld, da æren kun kan eksistere i kraft af sit ry (Andersen & Kaspersen 2007: 347). En bestemt handling eller egenskab ses dog ikke nødvendigvis som symbolsk kapital på én social arena, blot fordi den er det på en anden (Andersen & Kaspersen 2007: 352). Det er med andre ord et udtryk for positiv såvel som negativ anerkendelse i specifikke felter (Larsen & Pedersen 2011: 296).

Symbolsk kapital er et andet ord for *distinktion* – dvs. ressourcer, i flere former og arter, som kan benyttes af en gruppe til at få forspring i relation til en anden gruppe (Andersen & Kaspersen 2007: 350). Bourdieu skriver selv i sit hovedværk *La Distinction* (1979), at

... distinction, det vil si en spesiell kvalitet ved holdning og ved manerer og som oftest regnes som medfødt [...], egentlig bare er en forskjell, en differanse, en avstand, distinkte trekk – i korthet relasjonelle egenskaper som bare finnes i og gjennom forholdene de har til andre egenskaper.

(Bourdieu 1979: 33)

HABITUS

Habitusbegrebet kan siges at være forbindelsesleddet mellem en agents *positioner* i det sociale rum og dets *positioneringer*.

Habitus er et system af varige, men foranderlige dispositioner, gennem hvilke agenterne opfatter, bedømmer og handler i verden. Habitus er det samlede princip, som omsætter en social positions relationelle karakteristika til de positioneringer, der kendetegner en specifik livsstil

(Andersen & Kaspersen 2007: 353)

I habitus vejer agenternes tidlige oplevelser tungere end deres oplevelser senere i livet og har tendens til at styre agenterne ind i situationer, som bekræfter deres tidligere positioneringer, frem for situationer der udfordrer og sætter spørgsmålstejn ved agenternes habitus. Den skaber et dialektisk forhold mellem den objektive virkelighed og agenternes forventninger og aspirationer – og agenter får dermed deres såkaldte realitetssans, altså deres fornemmelse for egne begrænsninger. Der opstår således

harmoni mellem de objektive muligheder, som agenten har til rådighed, og de mål vedkommende betragter som ønskværdige, realistiske og tænkelige. ”En agent efterstræber ikke det, der ikke efterstræber ham/hende” (Andersen & Kaspersen 2007: 353).

Det som tilsyneladende er individets frie valg og fravalg, mener Bourdieu at kunne påvise, harmonerer med sociale inklusions- og eksklusionsmekanismer, som den enkelte agent har meget svært ved at gennemskue og endnu sværere ved at påvirke (Andersen & Kaspersen 2007: 353).

”Habitusformene er, i likhet med posisjonene som har frembrakt dem, både differensierte og differensierende [...] Habitusformene er prinsipper for å generere atskilte og atskillende virksomheder” (Bourdieu 1979: 37). Bourdieu bruger et eksempel med arbejdsmanden – alt ved arbejdsmandens virksomhed adskiller sig systematisk fra den man ville finde hos en industrileder. Ikke blot de ting han gør, men også måden han gør dem på.

Men habitusformerne indebærer også ulige principper for klassificeringer, anskuelse og inddelinger og ulig smag. ”De skaber forskjeller mellom det som er bra og det som er dårlig, mellom det gode og det onde, mellom det fornemme og det vulgære osv. – men vurderingerne er ikke de samme” (Bourdieu 1979: 37). Således være det sig at én væremåde kan blive bedømt på ulige måder – ”... som fornem av én, som pretensios eller prangende av en annen, som vulgær av en tredje” (Bourdieu 1979: 37).

BOURDIEUS INTERESSE FOR UDDANNELSESYSTEMET

Interessen for uddannelsessystemet strækker sig over hele Bourdieus forskerkarriere. Et hovedtema i hans uddannelsessociologiske studier er, at skolen har en sorteringsfunktion, hvor begrebet reproduktion betyder, at undervisning først og fremmest indebærer overførsel af kulturel kapital til de retmæssige ”arvinger” – børn fra ressourcestærke familier – og dermed indebærer en befæstelse af samfundets sociale ulighed. Bourdieu angriber forestillingen om, at elevs studiesucces først og fremmest styres af deres begavelse. Han demonstrerer i sine studier den tætte forbindelse mellem de studerendes sociale baggrund og deres muligheder for at gøre akademisk karriere. Bourdieu og hans medarbejdere har kunnet påvise, at det langt

hen ad vejen er graden af overensstemmelse mellem den studerendes og lærerens habitus, der er afgørende for den studerendes succes med studierne (Andersen & Kaspersen 2007: 355-356).

NIKLAS LUHMANN

Niklas Luhmann (1927-1998) var en tysk sociolog, der adskiller sig fra andre teoretikere ved at erstatte skellet mellem samfund og individ med psykiske og sociale systemer. Derudover betragtes kommunikation – og ikke handling – som samfundets grundbegivenhed (Andersen 2001: 8). I første del af Luhmanns forfatterskab beskæftigede han sig med organisationsstudier og retssociologi. I de sidste år rettedes hans fokus til teorier om samfundet, hvor han i sit hovedværk *Soziale Systeme* (1984) introducerede en del af de begreber, der vil blive beskrevet i følgende afsnit (Andersen & Kaspersen 2007: 391).

Luhmanns forfatterskab dækker over hen ved 70 bøger og mere end 450 publicerede artikler (Andersen & Kaspersen 2007: 391). Af samme årsag vil vort fokus for dette afsnit være begrænset til en begrebsafklaring af de dele af hans systemteori, der har relevans i forhold til vores problemstilling. Således vil vort teoretiske sigte være:

- *Sociale systemer*
- *Kommunikation,*
- *Iagttagelse*
- *Inklusion/eksklusion.*

Luhmanns systemteori opererer med tre såkaldte selvrefererende autopoietiske systemer, som forgrener sig ud i delsystemer. De tre systemer udgøres af det *levende*, det *psykiske* og det *sociale system* (Andersen & Kaspersen 2007: 397-98). Ud fra et hensyn til overskuelighed og relevans, vil vi kun give en dybdegående redegørelse for det sociale system og de begreber, der knytter sig hertil. Vi vil ydermere kort redegøre for relationen – eller manglen på samme – mellem det sociale og det psykiske system,

da det er af væsentlig betydning for forståelsen af Luhmanns syn på samfund og menneske.

DET SOCIALE SYSTEM

Et system er i 'Luhmannsk' optik defineret ud fra en skelnen mellem *system* og *omverden* (Andersen & Kaspersen 2007: 396, Mortensen 1997: 26). Ethvert system skaber således sig selv gennem dets afgrænsning til omverden – et skel, som har til formål at forenkle en stadig mere kompliceret verden (Andersen & Kaspersen 2007: 396). Denne tanke tydeliggøres i de udviklingsfaser samfundet har gennemgået ifølge Luhmann: I tidligere tider blev systemer til ud fra en skelnen mellem slægtsnavne, opdeling i land og by, senere i form af sociale strata og hierarkier og i dag, i det moderne samfund, opdeling i funktionelle differentierede systemer (Luhmann 2002: 124-25, Andersen & Kaspersen 2007: 390).

Det moderne samfund løser på denne måde sit kompleksitetsproblem gennem en opdeling af systemet i delsystemer, som hver især udfører en særlig funktion i samfundet. Systemer er ikke et produkt af omgivelserne, men skaber sig selv *i forhold til* omgivelserne – også kaldet *autopoiesis* (Arnoldi 2001: 6). Heri ligger imidlertid også, at systemet er nødt til at iagttage sig selv og dets omgivelser for at kunne danne et sådan skel. Grænsen mellem system og omgivelser vil derfor også være begrænset til de iagttagelser et system er i stand til at gøre sig (Luhmann 2002: 123). Dette skel mellem system og omgivelser er ikke en endegyldig størrelse, men skal konstant opretholdes gennem yderligere 'inden for' og 'uden for' systemet operationer (Arnoldi 2001: 4-5). Disse operationer kan kun hente deres mening eller rationale i de tidligeres, hvorfor der sker en "systemdannelse i systemer" (Luhmann 2002: 123). Grænsen mellem system og omverdenen skal ikke ses som en fysisk grænse, men skal i langt højere grad ses som operationelle grænser, som opretholdes gennem systemets koder – altså det, der giver mening i systemet (Andersen & Kaspersen 2007: 398):

The previous thoughts can be applied to social systems if we succeed in identifying an operation that meets the following conditions: it must be one single operation; it must always be the same; and it must possess connectivity. It is this operation that either ceases or continues as the same operation. I think that we do not have many potential operations to choose from. In fact, communication is the only type of operation that meets these conditions (Luhmann 2006: 47).

Herved opstår det system, som Luhmann omtaler som *selv-refererende*, da der er skabt et meningsproducerende system, der adskiller sig fra andres systemers rationale i forhold til, hvad der er betydningsfuldt (Arnoldi 2001: 6).

Systemerne opererer altså ud fra koder og definerer således, hvad der har en plads i systemerne. Et eksempel herpå kunne være syg – rask i det medicinske system, lovligt – ulovligt i det juridiske osv. (Arnoldi 2001: 6, Mortensen 1997: 34). Luhmann argumenterer for, at de forskellige delsystemer derfor er operationelt lukkede om sig selv. Med det menes, at de er autonome og kan derved ikke regulere og kontrollere hinanden - de eksisterer altså uanfægtet af de øvrige delsystemer (Arnoldi 2001: 7).

KOMMUNIKATIONEN, SOM KOMMUNIKERER

Det leder videre til en af hovedpointerne i Luhmanns teori, nemlig at ”a social system emerges when communication develops from communications” (Luhmann 2006: 47) - altså det er *kommunikationen, som kommunikerer*. Med dét lægges der afstand til den gængse opfattelse af kommunikation, som bestående af en afsender, en kanal og en modtager (Andersen 2001: 4, Andersen & Kaspersen 2007: 400). Således skal samfundet, ifølge Luhmann, ikke ses som konstitueret af individer, men af kommunikation. Mennesket er placeret uden for det sociale system, hvorfor det er kommunikationen i systemet, der er styrende for, hvad der kan kommunikeres, hvordan det kommunikeres og hvordan det forstås (Mortensen 1997: 27). Luhmann opererer altså i stedet med en treleddet kommunikationsselektionsproces; *information, meddelelse og forståelse* (Andersen 2001: 8, Andersen & Kaspersen 2007: 400).

Kommunikation kan tilslutte anden kommunikation, men kan også afvise kommunikation (Andersen 2001: 8). I den grad den kommunikerende skelner mellem information og meddelelse, skal det også vælge om det vil acceptere eller afvise kommunikationstilbudet. Selvom kommunikation er forstået, kan den afvises (Andersen & Kaspersen 2007: 401). Der kan således udledes, at de forventninger kommunikationen opstiller for mulige fortsættelser af kommunikationen, er med til at indskrænke mulighederne for frihed, såfremt man tager hensyn til systemets spilleregler. Systemet bliver så at sige dannet og reproduceret i en form for gensidige tilpasninger (Andersen & Kaspersen 2007: 402). En vigtig pointe hos Luhmann er, at det er svært at iagttage det sagte direkte, hvorfor kommunikation ofte manifesterer sig i handlinger: ”For at kunne iagttage sig selv, må et kommunikationssystem markere sig som handlingssystem.” (Andersen & Kaspersen 2007: 402).

Det psykiske system har alligevel en helt afgørende rolle i kommunikationsprocessen. Kommunikation ville ikke finde sted, hvis der ikke var mennesker, som tænker og iagttager. Det man blot skal holde for øje er, at så snart mennesket ytrer noget, så forlader mennesket det psykiske system, der bygger på tanker som kun det ene menneske forstår til fulde, og placerer sig i stedet som person, en kommunikationsdeltager, i et socialt system, der ”er underkastet kommunikationens ’love’, som er nogle andre end tænkningens ’love’” (Mortensen 1997: 27).

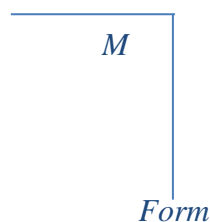
IAGTTAGELSE

Luhmann anvender begrebet *iagttagelse*, som er meget komplekst. I det følgende vil de vigtigste pointer ift. Luhmanns iagttagelsesbegreb blive forsøgt udredt.

En iagttagelse begynder med en indikation (Andersen 2001: 7). Denne indikation sker inden for rammen af en forskel, der bestemmer iagttagelsen. En forskel har to sider; den markerede inderside og den umarkerede yderside. Når noget indikeres markeres indersiden, mens ydersiden står umarkeret. Man kan benytte et eksempel vedr. ineffektivitet i en organisation. Der indikeres ineffektivitet – dvs. den markerede inderside er ineffektivitet i organisationen (Andersen 2001: 7).

Der vil altid være en blind plet – *forskellen* – det iagttageren ikke kan se. Dvs. iagttageren i det tidligere nævnte eksempel ser ikke hvad, der gør ham/hun i stand til at skelne mellem effektivitet og ineffektivitet. Det er ikke iagttagelsen, der bestemmer hvad iagttageren kan se. Det er derimod selve *forskellen*, der bestemmer hvad iagttageren kan iagttage.

Iagttagelsen illustreres i nedenstående figur.

Indersiden af markeringen, *M*, er, hvad iagttageren markerer (ineffektivitet i en organisation), mens ydersiden ikke kan markeres af iagttageren (Andersen 2001: 7).

Niklas Luhmann betegner *form* således:

Begrebet form er endvidere udtryk for det postulat, at operationer - idet omfang de er iagttagelser - altid betegner, aktualiserer og som udgangspunkt for yderligere operationer har den ene side af en forskel og ikke den anden side, som i momentet så at sige bliver ført tomt med. (Luhmann 2002: 123)

Form er enheden i det forskellen adskiller. Det er den blinde plet iagttageren ikke kan observere. På denne måde deler selve iagttagelsen verden op i to – det markerede og det umarkerede. Resultatet af denne kløvning af verden er, at iagttageren aldrig kan iagttage sig selv fuldt ud – i eksemplet kan organisationen altså aldrig fuldt ud iagttage sig selv (Arnoldi 2001: 7).

I forlængelse heraf indtræder Luhmanns begreb om *anden orden iagttagelse*. Det går ud på at en anden iagttagelse kan iagttage den første iagttagelses umarkerede side (Andersen & Kaspersen 2007: 404). Det er pointen i Luhmanns iagttagelsesbegreb – at iagttage forskellige systemers umarkerede sider, blinde pletter og de paradokser, deres iagttagelser er fanget i (Andersen 2001: 7).

Den anden iagttagelse orden har dog stadig sine blinde pletter, samt ringe forståelse af omverden, hvorfor disse iagttagelser af hinanden ikke vil forsones gennem forståelse eller indsigt. Derimod anbefaler Luhmann, at der åbnes op for en gensidig iagttagelse af deres iagttagelser, hvilket kan gøre det muligt at håndtere forskellen (Kneer & Nassehi 1997: 181-182). En anden løsning går ud på, at introducere ignorancen i det ignorerende system – systemerne skal forbedre deres evne til at iagttage sig selv og udvikle en mere kompleks forståelse af omverden (Jacobsen et al. 2010: 503).

Forskerens rolle er herefter en *tredje ordens iagttagelse* – set i forhold til tidligere nævnte eksempel, er første orden iagttagelse organisationsiagttageren, anden orden iagttagelse er en iagttagelse af organisationsiagttageren – hvor forskeren så iagttager begge iagttagelser (Mortensen 1997: 4-5).

INKLUSION OG EKSKLUSION

Luhmann kommer i sit forfatterskab også ind på inklusion og eksklusion. I ældre samfund var eksklusion et sjældent syn, da eksklusion fra et delsystem medførte inklusion i et andet. I det funktionelt differentierede samfund medfører eksklusion fra et delsystem ikke automatisk inklusion i et andet (Luhmann 2002: 133). Inklusion/eksklusion får en forandret betydning med udgangspunkt i betingelserne for inklusion (Luhmann 2002: 134). For, som Luhmann giver eksempel på, kan inklusion i ét funktionssystem, f.eks. religion, ikke længere fastsætte i hvor høj grad man inkluderes i andre systemer. Systemet religion kan ikke afgøre hvorledes ens adgang til økonomiske ressourcer bliver reguleret eller ej. På samme måde kan relationen mellem systemerne ikke drage kontakt – idet systemet kun kan inkludere internt i systemet. Det medfører en opløsning af integrationen, som man kan se i forhold til eksklusion (Luhmann 2002: 134).

Eksklusion fra et system, medfører, ifølge Luhmann, udstødning fra andre systemer. Dem der ikke har noget pas, kan fx ikke få sociale ydelser og kan derfor ikke giftes i kirken (Luhmann 2002: 134). Ifølge Luhmann kan eksklusion kun ses fordi man iagttager inklusionen. I forlængelse heraf er eksklusion det, der bliver set som den

umarkerede yderside (Luhmann 2002: 134-135). ”... samfundet er ’superkodet’ med en forskel mellem inklusion (med løs integration) og eksklusion (med fast integration), og at man faktisk først må orientere sig efter denne forskel, hvis man vil finde sig til rette” (Luhmann 2002: 134).

Differencen mellem inklusion og eksklusion forekommer empirisk aldrig så tydeligt at personer kan kategoriseres som eks- eller inkluderet, hvorfor at forskellen ikke kan findes (Luhmann 2002: 136).

I ovenstående teori afsnit er blevet skitseret nogle udvalgte begreber fra Pierre Bourdieu og Niklas Luhmann. Først introduceredes Pierre Bourdieus begreber om felt, kapitalformer og habitus, som i analysen vil blive brugt til at se på de unges livsstil. Bourdieu tager udgangspunkt i historiens betydning samt individers erfaringer, hvilket kan være med til at bidrage til forståelsen af, hvorfor nogle unge er udsatte frem for andre. Han lægger desuden vægt på det relationelle aspekt, hvilket bruges i analysen i forbindelse med de unges forhold til forældre, lærere og hinanden. Det kan bidrage til at tydeliggøre, hvorvidt sociale relationer har betydning for de unges præstation inden for skolesystemet.

Herefter kan Niklas Luhmanns systemteori anvendes til at belyse, hvilke udfordringer organisationerne står overfor. Der fokuseres på hhv. skolesystemet og den valgte organisation som to forskellige systemer, med to forskellige former for legitim kommunikation og hvordan de unge indgår i systemerne.

Hvor det fra et Luhmannsk perspektiv er kommunikation, der reproducerer systemer, er det ifølge Bourdieu den kulturelle kapital, der reproducerer den sociale ulighed i uddannelsessystemet.

METODE

De grupper, der beskæftiger sig med mulighederne for en fornyelse, må hjælpe samfundet med at erfare, hvad det er i stand til. - Félix Guattari

DET VIDENSKABSTEORETISKE STÅSTED

Vor videnskabsteoretiske ståsted udspringer af aktionsforskningens metode og de principper denne bygger på. Aktionsforskningen adskiller sig markant fra den traditionelle forskning, ikke blot i sin måde at anskue viden på, men også måden hvorpå viden generes (McNiff & Whitehead 2009: 12-14). Aktionsforskningen skal således ses som "... research as a creative process of trial and error, working their way through and arriving at the 'best for now' position." (McNiff & Whitehead 2009: 8).

En helt afgørende pointe her er, at den kreative process, som McNiff og Whitehead beskriver, skal ske i tæt samspil mellem os, som forskere, og deltagerne. Med aktionsforskningen sker der altså et opgør med synet på forskeren som værende placeret uden for situationen, og dermed også et opgør med synet på deltagerne som reduceret til de observerede, som forskeren beskriver, tolker på og skaber ny viden ud fra (McNiff & Whitehead 2009: 12, 16). I aktionsforskningen indgår vi og de unge derimod i en ligeværdig vidensproduktionsproces, hvor vi i fællesskab skaber retning og indhold i processen. Målet er således at myndiggøre deltagerne, således at de aktivt indgår i videnskabelsen. Vi placerer os således midt i de unges virkelighed, og søger i fællesskab med dem at skabe en forståelse af denne med det for øje at bevæge os hen mod en subjektiv bedre virkelighed (Fuglsang & Olsen 2004: 520). Det 'bedre' er altså en subjektiv vurdering, hvorfor det også kan karakteriseres som en form for normativ forskning. Af samme årsag vil aktionsforskningens resultater, modsat den traditionelle forskning, også være situationelle, og der vil derfor aldrig være en almengældende teori, der produceres (McNiff & Whitehead 2009: 12-13). Situationerne vil aldrig kunne genskabes, og derfor vil man aldrig kunne komme til samme resultat.

Vores roller som forskere vil derfor også, modsat tidligere projekter, forholde sig langt mere subjektivt og aktivt i processen. Herved er vores ontologiske ståsted det samme som i hermeneutikken, hvor forskeren i relationen forsøger at skabe en forståelse af deltagerens livsverden, som den tager sig ud for dem (Jacobsen et al. 2012: 216-217). ”Mellemmenneskelige relationer er derfor per definition ikke neutrale, men altid baseret på værdiforudsætninger, som skal gøres aktive” (Fuglsang & Olsen 2004: 523), hvorfor forskning, set i dette lys, aldrig kan være neutral. Her adskiller vi os fra den klassiske hermeneutik, da hermeneutikken altid vil tilstræbe at være neutral (Fuglsang & Olsen 2004: 523).

Processen kan ikke planlægges detaljeret, da aktionsforskning handler om at tage udgangspunkt i de problemstillinger, der i processen præsenteres, diskuteres og reflekteres over. Det bliver således et fælles projekt at arbejde hen mod og belyse de vinkler, som er mest interessante eller presserende at få bearbejdet. Vores roller som forskere vil derfor også, modsat tidligere projekter, forholde sig langt mere subjektivt og aktivt i processen. Det er vigtigt at forstå videns udvikling som en løbende dialogisk proces mellem os som forskere og deltagergruppen. Som Kurt Aagaard Nielsen skriver, så beskriver aktionsforskerne selve processen som et ”joint venture” – en praktisk orienteret dialog. Kriterierne for sandhed og erkendelse hos de unge er forbundet til praktisk forandring, forandringens barrierer, muligheder og ikke mindst erfaringsdannelsen (Fuglsang & Olsen 2004: 526).

Habermas mener, at den normative praksis orientering bør begrænses til diskursetik eller praktisk engagement i sprogspillet. Os som forskere må derfor kun engagere os i reglerne for samtalen og kommunikationen for handlingerne, - ikke handlingerne selv. Den fælles erkendelsesproces kan ses som en læreproces gennem eksperimentelle erfaringer. Iagttagelser af modsigelser i subjektivitet, der omsættes til aktionsforskningens metodologi i form af læringsarenaer. Det er vigtigt at huske på at subjektet, i vores tilfælde de unge, ikke ses som en socialiseret identitet eller psykisk struktur, men derimod skal de unge opfattes som noget, der aktivt skaber sig selv socialt og praktisk, men som blokeres og forstyrres af de forhold de lever i. Det

påvirker at subjektet udvikler handlingsblokeringer, som følge af umulige valg imellem tilpasning i magtforholdene og lysten til at være aktivt skabende og indgå i frie sociale relationer (Oskar Negt & Alexander Kluge 1972)

VALG AF CASE

Vores valg af case bygger både på en iagttagelse af, at der er en mangel i dansk forskningslitteratur omkring de unge udsatte, hvis fokus er på eleverne i folkeskolen. Det til trods for, at der i en stor del af forskningslitteraturen på området peges på at det netop er her der skal sættes ind i forhold til at få de unge på rette spor.

Vores umiddelbare antagelse blev ydermere bekræftet i vores møde med socialpræst Ingelise Wenzell, projektlederen, den daglige leder og en frivillig på Kirkens Korshærs Varmestue i Esbjerg. Efter halvanden times brainstorming og diskussion af emner som 'udsatte', 'inklusion', 'arbejdsmarked', 'uddannelse', 'indsatser' og meget mere, var det entydigt at de alle var af den overbevisning at der skulle gribes ind overfor børn og unge så snart der var problemer i folkeskolen. Disse mennesker har førstehåndserfaring med alle grader af udsathed og mange års erfaring med udsattes gang i systemet. Af samme grund fandt vi, at deres 'hands-on'-viden gav belæg for at rette fokus mod netop folkeskolen. Det er her Projekt SOFIE kommer ind i billedet.

CASEBESKRIVELSE

Projekt SOFIE, "SocialOgForebyggendeIndsatserEsbjerg", er et socialt projekt, som i 2010 startede ud som et SATS-pulje projekt, finansieret af staten. Projektet har siden juni 2013 været finansieret af kommunale midler. Projekt SOFIE har kun få ansatte og derudover en del frivillige, som tirsdag og onsdag blandt andet kommer og hjælper de unge med lektier.

Projekt SOFIE har den overordnede målsætning at:

... identificere effektive metoder i det sociale og forebyggende arbejde med udsatte unge i problemramte boligområder. Det fremadrettede perspektiv med initiativet er muligheden for at udbrede viden om metoden til landets øvrige kommuner. (Bilag 3)

På denne måde skabes nogle gode rammer for unge med både dansk og anden etnisk baggrund, som kommer fra socialt belastede områder beliggende omkring de tre folkeskoler Rørkjær Skole, Bakkeskolen og Præstegårdsskolen, Esbjerg.

Projekt SOFIE henvender sig til unge i alderen 13-18 år, der har brug for ekstra støtte i skolen og fritiden, samt unge med alarmerende højt fravær i skolen. Det henvender sig ydermere til unge, der enten slet ikke kommer i gang med en uddannelse eller dropper ud fra uddannelsen – blandt andet fordi forældrene ikke støtter nok op omkring dem.

De unge kan blive medlemmer af Projekt SOFIE enten ved egen henvendelse eller kontakten kan formidles gennem skolen, familierådgivningen eller andre institutioner. Det er værd at bemærke, at der er tale om et tilbud, og det er på ingen måde et initiativ, der presses ned over hovedet på den unge. De unge kan melde sig ind i Projekt SOFIE, hvor de underskriver en kontrakt med krav til både den unge og ledere af Projekt SOFIE. Således skal det forpligtende samarbejde indgås af både den unge, minimum én forælder og Projekt SOFIE. På denne måde sikrer man opbakning og engagement hele vejen rundt. Der arbejdes også med forældrene i forhold til oplysning om små tiltag i hjemmet, der kan skabe forbedrende rammer for de unge – det være sig faste sengetider, pakning af skoletaske, opmærksomhed på lektier mm.

Esbjerg Kommune har sammen med Projekt SOFIE nedsat 4 målsætninger for dette projekt:

5. *At øge trykningen blandt beboerne i de udvalgte boligområder*

6. *At sikre, at udsatte unge i de valgte boligområder bliver en del af inkluderende fællesskaber og får de samme udviklingsmuligheder som andre unge i kommunen.*
7. *At indsatserne for de unge skal bygge på et helhedssyn og indebære et bredt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde.*
8. *At de indsatser, der ved projektafslutning har positiv effekt, skal sikres forankring i Esbjerg Kommunes fremtidige tilbudsvifte. (Bilag 3)*

Projekt SOFIE opretter aktiviteter, hvor de unge blandt andet kan få undervisning og lektiehjælp i udvalgte skolefag og vejledning til udfyldning af CV og jobansøgninger. Derudover er der blevet lavet aftaler med virksomheder så som fastfoodkæder og supermarkeder, der opretter stillinger til de unge. Man har en kontaktperson, der er i dialog med den pågældende virksomhed, med det formål at sikre opfølgning og kontinuitet hos den unge.

På denne måde skabes netop dette helhedssyn, som bygger på integration i flere forskellige henseender.

Resultater og tendenser for projektet viser, at de ønskede resultater opnås. Det ses, at de udsatte unge, som kommer i Projekt SOFIE, i højere grad fastholdes i skolerne og efterfølgende starter uddannelse eller job. Der opleves en ændret adfærd hos de unge og de får øjnene op for de muligheder uddannelse og arbejde kan give dem. Ikke mindst skabes et rum, hvor de unge kan begynde at sætte sig nogle klare mål og ønsker for fremtiden.

Undersøgelsen bygger på uformelle samtaler med fem unge i alderen 14 til 16 år, som alle går i 8. eller 9. klasse i folkeskolen. De unge er alle drenge, som går på Rørkjær Skole og Præstegårdsskolen. Tre af de fem drenge er tosprogede elever.

Et af kriterierne til de unge var, at de skulle være medlemmer af Projekt SOFIE – det vil sige, at der skulle være indgået en aftale mellem ung, forælder og projektet. Det på baggrund af, at der så må antages at være et vist engagement bag. Udover dette lod vi Projekt SOFIE, som har den daglige gang med de unge, vurdere hvem af de unge, der

kunne være interessante for os at snakke med ud fra betragtninger om gruppedynamik, lyst, interesse og åbenhed.

Det er værd at bemærke, at det ikke er et bevidst valg, at ingen af deltagerne er piger. Det vigtige for os var at komme i kontakt med hyppige brugere af værestedet, så der var mulighed for at tale med den samme gruppe ved hvert møde. På denne måde bliver der skabt en form for kontinuitet i vort aktionsforskningsprojekt – således tages der også hensyn til det metodiske afsæt. Det skal ikke undervurderes, at piger i gruppen kunne have skabt en mere nuanceret debat, men da resultaterne af aktionsforskningsmetoden altid vil være situationelle, så har det ikke en afgørende betydning i forhold til validiteten af undersøgelsen. Der kan ydermere argumenteres for, at det i langt højere grad er drenge, der falder uden for uddannelsessystemets normer, da ”... unge kvinder i højere grad gennem deres kønsorienterede karakteristika bliver udstyret med et kodeks, der stemmer bedre overens med skolens krav til dem, fx at sidde stille og være flittig.” (Jensen & Jensen 2005: 38).

DET METODISKE AFSÆT - FREMTIDSVÆRKSTEDET

Vores metodiske afsæt har vi taget i ’fremtidsværkstedets’-metoden, der i sin grundform har fundet sin inspiration i den demokratiske tanke og ånd. Demos (græsk: folket) er i fokus i fremtidsværkstedet, og bygger på idéen om, at indflydelse og beslutningstagen skal flyde fra neden og op. Robert Jungk og Norbert Müllert taler om at der er et hul i det demokratiske system i forhold til et ulige forhold mellem, hvem der tager beslutningerne og hvem beslutningerne har konsekvenser for. De pointerer, at det ”... er påtrængende nødvendigt, at de førte og forførte *udvikler deres egne fremtidsforestillinger*, som de kan stille op imod de mægtiges prognoser og projekter” (Jungk & Müllert 1981: 12).

Der vil i det følgende afsnit blive præsenteret denne ny og nødvendige fremgangsmetode til uddybelse af demokratiet og genoplivelse af interessen for det fælles – nemlig fremtidsværkstederne (Jungk & Müllert 1981: 13).

FREMTIDSVÆRKSTEDETS FASER

I et typisk fremtidsværksted skelnes der mellem en forberedelsesfase og tre værkstedsfaser:

I *forberedelsesfasen* fastlægges og annonceres temaet. Der bliver taget hånd om praktiske forberedelser, såsom valg af et bestemt sted. Dertil kommer anskaffelse af arbejdsmaterialer, fx papirark og speedmarkere. Et af kendetegnene ved værkstedsmetoden er nemlig at alle input i alle tre faser bliver holdt i stikordsform, læseligt for alle deltagerne.

Værkstedets første fase, *kritikfasen*, er der hvor der udtrykkes mismod, kritik og negative erfaringer i forhold til værkstedstemaet.

Næste fase, *fantasifasen*, går ud på at besvare den formulerede kritik gennem egne ønsker, forestillinger, drømme og alternative ideer. De mest interessante af disse indfald blive derefter valgt ud og der udarbejdes løsningsforslag (utopiske udkast).

I den sidste fase, *virkeliggørelsesfasen*, vendes der tilbage til den nuværende situation med dens magtforhold, love og forordninger. Mulighederne for at realisere udkastene fra forrige fase afprøves her kritisk og der findes ud af hvilke hindringer der kunne være i forbindelse med dette. De eventuelle hindringer skal forsøges overvundet og der skal planlægges en aktion eller et projekt (Jungk & Müllert 1981: 16).

HVAD ER DET FREMTIDSVÆRKSTEDET KAN?

Fremtidsværkstedet er normativ fremtidsforskning og forsøger at udnytte ønskekræfterne og fantasien som de uudnyttede energikilder de er. Der tales ofte om borgernes manglende engagement og deltagelse, men fremtidsværkstedsmetoden har vist sig at føre til overvindelse af trangen til passivitet og tilpasning. Det sker bl.a. i kraft af at deltagerne i værkstedet ikke blot er tilhørere men rent faktisk medskabende i processen (Jungk & Müllert 1981: 14). Fremtidsværkstederne er med til genføde håb og få resignationen til at svinde ind – de giver mod til at tænke selv (Jungk & Müllert

1981: 8-9). Et vellykket fremtidsværksted kendetegnes også ved, at deltagerne føler fornøjelse og styrket selvtillid, samt at de oplever, at deres tanker har stor værdi og deres liv bliver opfattet som betydningsfulde (Jungk & Müllert 1981: 9). Ydermere skaber den fælles udvikling et stærkt oplevelsesfællesskab mellem deltagerne (Jungk & Müllert 1981: 17).

En ting man har erfaret ved fremtidsværksteder, som især er relevant for vores projekt, er at når unge bliver opfordret til at udvikle idéer for deres fremtid, medfører det en forstærket interesse og en forhøjet læremotivation (Jungk & Müllert 1981: 8).

PROCESSEN; DATAINDSAMLING, -BEHANDLING OG -ANALYSE

I det følgende vil vi kort redegøre for indsamling og behandling af data. Dernæst følger en længere udredning af vor dataanalyse og de refleksioner, der er gjort omkring denne.

DATAINDSAMLING OG -BEHANDLING

Vor datasæt er indsamlet gennem tre konsultationer med de fem unge. Antallet af de unge har varieret fra fire til fem på grund af fritidsjob og sygdom. Alle konsultationer er foregået i Projekt SOFIE i tidsrummet 13.30-17.00 på tirsdage og onsdage, hvor værestedet har været åbent for lektiecafé mv. Konsultationerne har varieret i længde alt efter de unges tidsramme samt temaer, der skulle diskuteres og reflekteres over, og har således været mellem cirka 30 og 60 min. Første møde er afholdt den 26. november, andet møde den 27. november og det afsluttende møde den 4. december 2013.

Ved første møde gav de unge os godkendelse til at optage samtlige møder. Vi har undervejs i samtalerne også skrevet noter. Optagelserne er herefter blevet transskriberet af overskuelighedsmæssige grunde til brug i analysen. I transskriberingerne (bilag 5-8) vil de unge optræde anonyme, og er derfor kun nævnt ved forbogstav. Dette er gennemgående for analysen ligeså vel. Vi er naturligvis bekendt med de unges identitet, men har valgt at gøre dette ud fra et hensyn om, at de

under konsultationerne deler personlige informationer, tanker og erfaringer med os. Vores navne vil ligeledes være betegnet ved forkortelse. Hele navnet vil dog fremgå ud for forkortelsen i starten af hver transskribering.

I transskriberingerne vil '...' indikere, at der er gjort et kort ophold i talestrømmen, mens længere pauser tydeliggøres med '(pause)'. I tilfælde af, vi har haft svært ved at tyde det sagte, har vi noteret dette i parentes med en begrundelse herfor fx '(mumler)'. Slutteligt er ord, som der er lagt særligt meget tryk på i noteret med blokbogstaver.

DATAANALYSE – 'LEARNING TO LISTEN, LISTENING TO LEARN'

En spekulation, som gik forud for konsultationerne, var, hvordan vi kunne skabe et rum for tillid, hvor de unge følte sig trygge ved at skulle dele meninger og erfaringer med os. En måde til at opnå dette, mente vi kunne være, at der allerede fra start blev gjort op med forestillingen om den gængse kritiske, udspørgende og autoritære 'forskerrolle'. Det lå os ydermere på sinde at udviske det skel mellem 'os' og 'dem', der potentielt kunne skabes qua forskelle som alder, etnicitet og uddannelse, som også kunne være til hindring for, at informationerne og erfaringer flyder upåvirket.

For netop at skabe disse ønskelige trygge, frie rammer, valgte vi at afholde konsultationerne på Projekt SOFIE, så de unge ville være i vante omgivelser. Det var af samme årsag vigtigt for os ikke at gribe for meget ind i deres faste rytme i værestedet, hvorfor vi brugte den første halve time på, at de unge kunne få smurt madder og lavet te og saftvand. Vi havde ligeledes sørget for slik og pebernødder for at skabe en hygge lig atmosfære omkring situationen. Vi fik stillet et mødelokale til rådighed, hvor vi på bordet havde anbragt en planche med ordene 'skole', 'arbejde', 'uddannelse' og 'fritid' (se bilag 4) for at kridte banen op. Temaerne var valgt ud fra en overbevisning om, at disse ville give os et helhedsbillede af de systemer, de unge indgik i. Qua vores videnskabsteoretiske ståsted var det vigtigt for os ikke at definere fastlåste problemstillinger på forhånd i forhold til den læste forskningslitteratur, men i stedet lytte til de unge og herefter lægge vort fokus, der hvor de mente, der var et påtrængende problem. Det var i den forbindelse meget vigtigt for os, at de unge blev aktive aktører under konsultationerne.

Det første møde, der som udgangspunkt var sat af til kritikfasen, blev i langt højere grad brugt på at komme ind på hinanden og samtidig se hinanden an. Det er i høj grad et spørgsmål om, at vi har grebet introduktionen forkert an. I stedet for at redegøre for fremskridtsværkstedsmetoden, trin for trin, så lod vi os forføre af tanken om ikke at have fastlåste problemstillinger, og kastede så at sige blot et par bolde op til diskussion omkring det at gå i skole. Det blev også gjort ud fra et hensyn til, at vi havde med unge mennesker at gøre, som i forvejen har et anstrengt forhold til skolen og autoriteter. Det var vigtigt, at der blev skabt et så åbent forum som muligt, hvor de følte, at de ikke behøvede at skjule meninger bag traditionelle opfattelser af det at gå i skole, da vi ikke var der for at stille spørgsmålstejn ved eller mistænkeliggøre deres rolle i forhold til det. På denne måde kom første møde til at fungere mere som en introduktion til deres livsverden end som en kritikfase i fremtidsværkstedet.

Alligevel besluttede vi at give dem den opgave, at tænke sig 10 år frem i tiden til næste møde, for at fortælle os, hvor de så sig selv – hvis alt var muligt... Opgaven går umiddelbar i godt tråd med fremtidsværkstedets utopifase – og så alligevel ikke. Vi lader os lede af gamle vaners magt og stiller således en opgave, der passer til de observationer vi har gjort os undervejs i orienteringen af forskningslitteratur. Nemlig, at der er en overhængende fare for, at udsatte unge ikke kommer i gang med en erhvervskompetencegivende uddannelse. Vort fokus er derfor i fremtiden, og ikke på de presserende problemer de unge skitserer i nutiden, som rent faktisk er de problemer, der er mulighed for at tage hånd om og ændre på.

Således får den utopiske fase en masse gode pointer frem omkring det at være tosproget i Danmark - og mange af det moderne samfunds værdier bliver ikke mindst italesat her – men fasen kommer aldrig til at fange det, som er det egentlige kritiske problem, som viser sig tydeligere og tydeligere i det andet møde. På denne måde bliver tidsplanen skubbet en gang, det til trods for processen går i den rigtige retning i takt med, at vi får mere greb om metoden i praksis. Det sidste møde er derfor meget givtigt, da problemerne for alvor kommer op til overfladen. Det tidsmæssige perspektiv betyder imidlertid, at der ikke overlades meget tid til den fantasifase – for at sige slet ingen til virkeliggørelsesfasen. Vi er kede af, at tiden skulle betyde, at vi

ikke fik fulgt processen helt til dørs, da vi om nogen også ønskede at se handlingsselementet i spil, således at det kunne betyde en ny, bedre virkelighed for de fem unge drenge. Det bekræfter blot tanken om, at det er en proces, der bliver skabt i et samspil mellem forskere og deltagere, hvorfor netop 'learning to listen, listening to learn' må være et af de væsentligste erfaringer vi tager med os fra processen.

Vi håber dog, at vi med de tre møder har fået gjort de unge bevidste omkring muligheden for at ændre den virkelighed de lever i.

UNDERSØGELSENS VALIDITET

"Why should action research reports be reports about research, and not just about action?" (McNiff & Whitehead 2009: 14).

Heri ligger en væsentlig betragtning. Megen af validiteten af undersøgelser kommer givetvis fra det at teste og evaluere på de resultater, man i fællesskab er kommet frem til i aktionsforskningen. Validitet sker på sin vis i tæt samspil med de deltagende. I og med vi ikke nåede virkeliggørelsesfasen, hvori handlingsforslag blev fremlagt og kunne efterprøves, er det ikke muligt at validere på handlingsdelen af fremtidsværkstedet. Når det så er sagt, så er pointen i ovenstående citat også, at det i ligeså høj grad er refleksionen oven egen praksis og dens betydning for processen, der skaber validiteten i projektet. Således skal processen beskrives, forklares og reflekteres over på et plan, så der er dokumentation for, hvordan man er nået til de resultater man er.

FEJLKILDER

Tid! Tid har været en stor – om end ikke fejlkilde – så faktor for resultatet af vort projekt. Meget unødigt tid gik med at vente på svar fra organisationer med henblik på at få lov til at lave et aktionsforskningsstudium hos dem. Af flere omgange hørte vi ikke noget, og endnu oftere blev vi afvist med en henvisning til manglende ressourcer – og paradoksalt nok tid. En kombination af, at vor aktionsforskningsstudium først kom sent i gang og learning-by-doing komplikationer i forbindelse med metode, har desværre betydet, at de forskellige faser derfor ikke udnyttet til deres fulde. Havde der været mere tid, havde det været muligt for alvor at få sat skub i *virkeliggørelsesfasen*,

hvor fremtidsværkstedet og aktionsforskning for alvor kommer til sin ret. Tid er derfor også en faktor ift. at evaluere på de resultater en evt. handlingsændring kunne have givet.

Ydermere kunne den fornødne indføring til fremtidsværkstedet og dets faser måske have givet lidt afklaring i forbindelse med processens retning – og havde skubbet gang i denne lidt tidligere i forløbet. Fokus var i starten meget på at få skabt rummet for tillid, hvorfor den basale skitsering af metoden faldt lidt i baggrunden til fordel for introduktionsfasen, som i høj grad byggede på behagelig samtale og læren hinanden at kende. Det bar resten af konsultationerne præg af, og det var således svært efter første møde at få sat fart på processen.

ANALYSE

DE UNGE SOM INDIVIDER

Denne del af analysen vil beskæftige sig med at analysere de unges situation i forhold til Pierre Bourdieus begreber om felt, kapitaler og habitus. Den vil beskæftige sig med kort at skitsere, hvad det er for nogle unge, der er blevet talt med og hvilke ressourcer de er i besiddelse af i forhold til at skulle begå sig i skolen. Baggrunden for denne indledende analyse ligger i vores egen proces med at forstå, hvilke problemstillinger de unge står overfor i forbindelse med deres gang i folkeskolen.

FELTET 'SKOLE' OG DE UNGE I PROJEKT SOFIE

I og med at de unge overhovedet er knyttet til Projekt SOFIE er det ensbetydende med at de har nogle problemer i forhold til at begå sig inden for feltet 'skole'. Det vil altså sige at der er en uoverensstemmelse mellem de kapitaler som er aktive på 'skole'-feltet og de kapitaler som besiddes af de unge fra Projekt SOFIE. Derfor får de unge ikke det udbytte af skolen, de fordele og goder, som deres 'velfungerende' klassekammerater gør. Det følgende vil være en analyse af hvilke og i hvor høj grad de unge er i besiddelse af de forskellige kapitalformer.

ØKONOMISK KAPITAL OG DE UNGE I PROJEKT SOFIE

Denne kapitalform forventes at have en indflydelse på de unges succes i uddannelsessystem – gode økonomiske kår er lig med høj grad af succes. Men netop i Danmark, hvor vi har et velfærdssystem og offentlig finansiering af skolesystemet, virker dette knap så relevant. Koblingen mellem indkomstniveau og uddannelse er således ikke helt så oplagt som den ville have været i andre lande. Af samme grund er det ikke noget der vil blive bearbejdet i denne analyse.

KULTUREL KAPITAL OG DE UNGE I PROJEKT SOFIE

Ifølge Bourdieu forholder det sig sådan, at jo større afstanden er mellem den enkelte families kulturelle kapital og den kapital som skolen repræsenterer, jo sværere vil individet, i dette tilfælde den unge, have ved at begå sig. Et af de vigtige aspekter i denne forbindelse er sproget.

Således er især de tosprogede unge i Projekt SOFIE i underskud af kulturel kapital. A udtaler: ”Det er irriterende, når der kommer et ord, som man aldrig har hørt før. Så tænker man, hvad pokker betyder det. [...] Sådan er det tit, når jeg læser dansk” (Bilag 6) og: ”[...] selvfølgelig er der nogen ord jeg ikke forstår, for hun siger sådan nogle mærkelige... Lange ord jeg ikke forstår” (Bilag 8). Der er ingen hjælp for A at hente på hjemmefronten: A: ”Mine forældre kan ikke hjælpe mig med lektierne... ” (Bilag 8) fordi: ”De er dårlige til dansk” (Bilag 8). A’s forældre er altså ikke særlig stærke i det danske sprog. Det skaber en meget stor afstand mellem den kulturelle kapital som A besidder og den som skolen repræsenterer, når A ikke har mulighed for at udvikle sin sprogforståelse derhjemme. Y har et lidt bedre udgangspunkt hjemmefra, han udtaler: ”Men matematik, fysik og dansk. Og det... det kan han (Y’s far, red.) godt. Og dansk det kan han også godt. Men min mor, hun kan ikke så meget” (Bilag 8). Y står derved måske lidt stærkere end A i forhold til kulturel kapital, men stadig vil afstanden mellem skolens kulturelle kapital og hans egen være stor i forhold til hos de etnisk danske elever.

Ifølge Bourdieu vil de agenter, hvis sociale positioner minder om hinanden, have mere tilfælles. Det tre tosprogede drenge, blev af nogle af hjælperne i Projekt SOFIE omtalt som værende en slags ’trekløver’, hvilket giver god mening set i lyset af ovenstående. På trods af at der kun er fem tosprogede i deres klasse (Bilag 8) har de tre af dem formet en gruppe – der kunne argumenteres for at deres gruppedannelse bl.a. er sket på baggrund af lignende sociale positioner.

Når det kommer til at skulle lære tysk lader der til at være lige vilkår for de etniske danskere og de tosprogede. Ingen af de unge fra Projekt SOFIE gav udtryk for at de kunne få hjælp til tysklektierne derhjemme. I og med at tysk er obligatorisk i den

danske folkeskole, har det indflydelse på de unges kulturelle kapital, hvorvidt forældrene kan tysk. Dog ikke i så høj grad som hvis forældrene ikke kan tale dansk.

JD: Okay. Så I er virkelig på den, hvis I har problemer med tysk. Alle sammen.

K: Så har vi...

(alle griner)

K: Så er det godt, vi har det hernede.

JD: Ja, der kan de godt hjælpe med tysk.

Y: Ja, jeg er blevet bedre til tysk.

K: Ja. (Bilag 8)

Projekt SOFIE er således med sit tilbud om lektiehjælp med til at bane vejen for, at de unge kan komme i besiddelse af mere kulturel kapital. De unge har, mere uafhængigt af familiens kulturelle kapital end før, mulighed for at skabe deres egen.

SOCIAL KAPITAL OG DE UNGE I PROJEKT SOFIE

Der er intet i møderne med de unge som indikerer at de besidder en social kapital som på nogen måde kan opveje mangler inden for de andre kapitalformer. De kommer på intet tidspunkt i løbet af møderne ind på nogle særlige relationer til lærere, rektor, uddannelsesvejledere eller lignende. Heller ikke i forhold til relationer som deres forældre evt. kunne have. Projekt SOFIE kan evt. være med til at udvikle nogle sociale kompetencer hos de unge, som kan anvendes i relation til skolen og de forventninger der er til de unge. I og med at den enkelte persons sociale kapital ofte tenderer til at være i overensstemmelse med personens ressourceprofil, giver det dog umiddelbart god mening at de unge i Projekt SOFIE ikke besidder en social kapital som gør op for de andre kapitaler.

SYMBOLSK KAPITAL OG DE UNGE I PROJEKT SOFIE

Bourdieu mener, at kampen om anerkendelse spiller en helt fundamental rolle når det kommer til menneskeligt samvær. Den symbolske kapital er den samlede kapital som de andre kapitalformer bliver transformeret til når de bliver fundet legitime. Eftersom de unge er i underskud af kapitaler i forhold til at skulle begå sig i 'skole-feltet' er det ikke overraskende at de ikke modtager positiv anerkendelse i netop denne arena fra fx deres lærere. Under møderne fortalte de unge om hvordan de af lærerne var positioneret i nogle fastlåste og negative roller i forhold til deres klassekammerater: A: "Jeg tror kun at. Jeg kun forstår... Jeg forstår hun skælder mig ud fordi jeg kan gøre nogen dumme ting sådan nogen gange. Men når jeg så ser hun ikke skælder de andre ud fordi de gør nogen dumme ting, så føler jeg mig fornærmet" (Bilag 7). Hvis først de er blevet set i et negativt lys har de svært ved, på trods af at de har udviklet sig, at få vendt anerkendelsen til at være positiv.

Y: Min tysk lærer hun var sådan, tror ikke på mig jeg kan forandre mig siden 4. klasse. Fordi jeg skrev en stil og hun så sagde det ikke kunne være dit sprog. Fordi jeg har kunne lære flere sprog end jeg godt kunne dengang... Og så hun så ikke troede på mig, og så fik jeg ingen karakter for det. (Bilag 7)

På trods af at han havde lavet sine lektier som han skulle – og derved foretaget en handling som burde give positiv anerkendelse – bliver han affejet og måske ligefrem sat i endnu dårligere lys, hvis læreren tror han har snydt. Y har dog også oplevet at overraske læreren positivt:

Y: Så min lærer blev chokeret, da jeg sådan, sagde en hel del, som der - stemte i'er og en på. Em og så videre. Hun troede ikke, jeg kunne det, men (mumler)

JD: Så blev du lige, øh, så overraskede du hende lige.

Y: Mm

JD: hvordan føles det? Når hun...

Y: Det føles godt... (Bilag 6)

I og med at læreren blev overrasket, bekræfter det igen Y i, at læreren ikke havde forventninger til at han havde egenskaberne der skulle til. Flere af de unge har haft fornemmelsen af at forventningerne til dem ikke har været ret høje.

HABITUS OG DE UNGE I PROJEKT SOFIE

En af Bourdieus pointer i sin uddannelsesforskning er at overensstemmelse, eller mangel på samme, mellem lærerens og elevens habitus har stor betydning for elevens succes med uddannelse. Det kom også til udtryk i møderne med de unge fra Projekt SOFIE. En af grundene til at de netop valgte Projekt SOFIEs lektiehjælpe frem for skolens var at de føler sig bedre forstået af projektets hjælpere:

JD: Er det... Så er det lærerene, der går rundt og er lektiecafe, hvor det hér (SOFIE, red.), da er det mere sådan unge mennesker, der...

K: Ja.

JD: Gør det en forskel? At det er...

K: Jeg tror, de unge forstår os lidt mere i stedet for.

JD: Okay.

AM: På hvilken måde?

K: Jeg tror, de ved, hvad vi mener nogle gange og sådan nogle ting.

AM: Mm.

JD: Fordi det ikke er så lang tid siden, de selv har siddet og været i skole?

K: Ja.

Lektiehjælpen fungerer altså bedre for de unge når de føler sig mere på bølgelængde med dem de skal modtage hjælp fra.

I habitus vejer tidligere oplevelser tungere end fremtidige oplevelser. Det gør at agenter ikke søger mod situationer som udfordrer deres habitus. Det kom til udtryk ved møderne med de unge, da vi talte med dem om deres fremtid. På trods af at de kunne vælge enhver fremtid mellem himmel og jord, var de fremtider de beskrev

meget realistiske. De har en vis realitetssans som gør at de ikke engang tænker på at bestræbe sig på noget som de ikke anser for at være muligt ud fra den virkelighed de lever i.

DE UNGE I DE SOCIALE SYSTEMER

Denne del af analysen vil stadig tage sit udgangspunkt i de unges betragtninger og erfaringer, men med det for øje at kortlægge de forskellige systemer de unge fra Projekt SOFIE navigerer i samt hvilke udfordringer det kan give dem.

UDDANNELSESSYSTEMETS KODER – EN KORTLÆGNING

Uddannelsessystemet – som folkeskolen er en del af – er et funktionelt delsystem jf. Luhmann. Systemet har dermed sit eget sæt af koder, der dikterer, hvilken kommunikation, der er mulig inden for systemet. Kommunikation vil, som nævnt før i teorien, manifestere sig i et handlingssystem, som gør det nemmere at iagttage de herskende koder inden for systemet. Således er der adskillige eksempler på, at den kode uddannelsessystemet opererer med er 'god (nok) – ikke god (nok)':

Y: Min lærer tror på, at jeg godt kan klare eksamen.

TM: Din lærer tror på, du godt kan klare eksamen? Så føler du dig sådan...

A: Han tror på, vi alle godt kan klare det, hvis vi tager os sammen.

(Bilag 7)

Her fortæller Y og A om deres forestående eksamener til jul og sommer, hvor de begge afslutter 9. klasse. De forventningsstrukturer, der hersker i systemet tydeliggøres i udtalelserne. Det læreren giver til kende som forventninger til eleverne – altså, at de alle kan klare eksamen såfremt de unge blot tager sig sammen og arbejder for det – er med til at indskrænke eleverne spillerum, hvis de ønsker at tage hensyn til og forsøge at indfri de forventninger. Heri ligger der altså implicit, at man som det mindste skal bestå eksamen. Dem, som ikke klarer sig godt har dermed ikke

en plads i systemet. Hvis man indvilliger i at tage hensyn til disse forventninger som systemet stiller, så fører det til en stadig opretholdelse af det eksisterende system.

AH og Y fortæller ydermere, hvordan en hjælpelærer, Susan, havde inddelt klassen i grupper efter niveau i engelsk:

Y: At alle de kloge kommer med i en gruppe, så de kan bevise noget over for dem (lærerne, red.).

[...]

Y: Men den gruppe som jeg var i.. de gjorde det faktisk godt..

[...]

JD. Ja. Og hvordan har du det med det?

Y: Det er jo ikke fedt ikke at være en del af de kloge. Når man får det af vide..

KM: Hvad kunne man gøre anderledes?

Y: Putte de kloge og mindre kloge sammen. Så de kan hjælpe hinanden.

(Bilag 8)

Her laves en inddeling i kloge – mindre kloge, som har konnotationer til det gode – ikke gode. Faktisk udtaler Y inden dette, da han fortæller om episoden med Susan, at ”[...] hun satte de kloge i en gruppe, [...] og så kommer de dumme til sidst.” (Bilag 8) Denne italesættelse af værende god – ikke god tvinger de unge til at reflektere over deres egne evner, og på samme vis som før bliver det ’gode’ og ’kloge’ den målestok man holder sig selv op imod i forhold til at passe ind i uddannelsessystemet. De unge har her to valg; enten kan de afvise eller tilslutte sig den tidligere kommunikation. Med andre ord; de unge kan enten afvise eller tilslutte sig det prædikat de tildeles som tilhørende enten de ’kloge’ eller de ’dumme’. Det er tydeligt, da Y udtaler: ”Det er jo ikke fedt ikke at være en del af de kloge. Når man får det at vide.” (Bilag 8), at han tager kommunikationen til sig og accepterer den. Alligevel forsøger han på sin vis at gøre oprør mod denne skelnen mellem ved at foreslå, man kunne blande eleverne, så de på den måde kunne hjælpe hinanden.

Y gør også et forsøg på at positionere sig anderledes i forhold til den her ’god – ikke god’ skelnen i systemet og har afleveret en tysk opgave, som er så god, at læreren

tvivler på om han har lavet den – og dermed nægter at give ham en karakter for den (Bilag 8). Da kan man argumentere for, at lærerne har en væsentlig rolle i forhold til at fastholde de unge i fastlåste roller, som ikke efterlader meget plads til at indtage en ny rolle i kommunikationsprocessen.

Det er ikke kun det boglige, der kommer i fokus, når de unge beskriver de erfaringer og oplevelser, de har med folkeskolen. Således beretter K om en situation, der er al for velkendt for ham:

K: Jeg forstyrrer, sådan snakker sådan lidt og... det har jeg gjort hele mit skoleår. Og gør det sådan stadig lidt. Men ikke så meget mere.

JD: Fordi det er svært at holde koncentrationen eller?

K: Ja. Jeg er ikke så god til at sidde stille og lave det samme.

[...]

K: Og høre efter hele tiden.

JD: Og hvad... Hvad siger lærerne så, hvis du?

K: Sssh! (tager fingeren op til munden).

(Bilag 6)

K reflekterer over sin egen optræden i forhold til de handlingsmønstre som systemet tillader. I bemærkningen om, at han ikke er så god til hverken at sidde stille eller lytte efter længere tid ad gangen, forholder han sig kritisk til sig selv, og fokus bliver igen på, hvad han 'ikke er så god til'. I dette viser systemet sig også. Således beskrives skolen indirekte, som et sted, hvor der er forventninger til den enkelte om, man skal være god til at sidde stille og høre efter hele tiden. Når K ikke lever op til disse, så virker han forstyrrende og læreren tysser på ham. Handlingen 'at tysser' bliver så at sige en italesættelse af, at kommunikationen afvises som værende i overensstemmelse med den gældende norm.

KULTURSYSTEMETS KODER – EN KORTLÆGNING

De unge med anden etnisk herkomst end dansk refererer på samme vis som K til oplevelser, hvor fokus bliver på det 'de ikke er så gode til'. Dog bunder denne 'god – ikke god' ofte i en større problematik omkring kultur:

A: For hun skal altid, hun starter altid med at "Svar på det" og selvfølgelig er der nogen ord jeg ikke forstår, for hun siger sådan nogle mærkelige.. Lange ord jeg ikke forstår

[...]

A: som jeg selvfølgelig ikke kan svare på for jeg, jeg ikke ved hvad det betyder... Hun står altid sådan..

(Bilag 8)

Der opstår en situation, hvor A ikke kan leve op til kommunikationens forventningerne til ham. Det giver imidlertid udslag på flere niveauer; for det første forstår A ikke informationen, hvorfor han ikke er placeret uden for uddannelsessystemet. For det andet er der et kultursystem på spil også, hvor koderne kunne være 'dansk kultur – ikke dansk kultur'. Den sproglige forståelse er her en væsentlig faktor for kommunikationen. Da forståelsen mangler, er det nærmest en umulig opgave for A at indgå i kommunikationsprocessen, og også her placeres A uden for systemet. Dette kommer i høj grad også til udtryk i nedenstående eksempel, hvor A, AH og Y – der alle muslimer og ikke må røre/spise svinekød – blev bedt om at skære i et svinehjerter, hvor især A følte, at læreren manglede en forståelse for situationen:

Y: Det var fordi at alt blodet så så står han og rørte sig selv, og al mulig ting du ved, om læberne og så og hænderne og så, kom giv mig et kram eller high five og så må jeg sige fuck af med dig.

A: Og hun (læreren red,) står der og griner af det faktisk. Og vi synes ikke det sjovt. Jeg synes ikke det var sjovt. [...] Jeg har så meget lyst til at gå op og sige til hende at... Alle mulige ting, jeg gad ikke lave problemer. Det er ikke det værd.

(Bilag 8)

Y beretter her om en elev, der smurte sig ind i svineblod, mens A fortæller, de ikke syntes, joken var sjov. Det skal dog med, at A først drillede den anden elev og blev irettesat. Det A opponerer mod er, at læreren ikke griber ind, da han bliver drillet. Der kan argumenteres for, at der qua systemerne ikke kan indvirke på hinandens operationsmåder på samme vis som økonomien ikke bekymrer sig om den sociale ulighed den skaber, retssystemer på de økonomiske konsekvenser dets beslutninger har etc. Læreren måler derfor kun drengene efter uddannelsessystemets referencer 'god elev – ikke god elev', hvorfor de unge drenge placerer sig uden for systemet, da de ikke ønsker at udføre forsøget med svinehertet. Dette kan medføre, at de unge oplever, at kultursystemet skaber problemer med inklusion i skolesystemet. De er selv inde på, at de andre i klassen ikke fuldt ud forstår, hvorfor de ikke har samme traditioner, som de danske elever har, hvilket kan ses i følgende samtale mellem Y, A og Julie:

Y: Og der føler jeg mig meget mere hjemme

JD: Der føler du dig mere hjemme. Hvordan mere hjemme?

Y: Der kan jeg se alle dem jeg har lyst til af familie. Som jeg ikke har set i lang tid

A: Og de taler dit sprog.

Y: Ja.

A: Og det kan vi skal gøre, du ved.. Alle de der traditioner og...

Y: Forstår de.

A: Ja de forstår det.

JD: Der er ikke rigtig nogen der forstår det her?

Y: Joo , men, det der traditioner. Med svin og hallal slagting...

(Bilag 7)

Her kan der ses, at kulturforskellene generer Y og A. De vil begge flytte tilbage til deres hjemland, henholdsvis Somalia og Irak, hvor de føler sig hjemme. Dog påpeger Y, at han heller ikke er så god til somalisk "Y: Fordi jeg er ikke overdrevet god til at snakke somalisk. Så jeg har altid en mor eller far der oversætter for mig, sådan"

(Bilag 7). Alligevel vil han tilbage til Somalia om 10 år og ” [...] åbne virksomheder i Somalia og Danmark[...]. ” (Bilag 7), hvilket indikerer, at han ikke selv tillægger sproget den egenskab at være splittende, men derimod traditions- og kulturforskellene. Således bliver juleaften, Eid festen, Ramadan, det forskellige syn på svinekød etc. bragt op i diskussionen om, hvorvidt de føler sig inkluderet/ekskluderet i kultursystemet:

J: I ser jer ikke som danskere?

Y: Dansk statsborger, men ikke sådan traditioner som danskere gør

JD: Så det er mere noget der ligger i traditioner og kulturer om man er dansker. eller?

A: Ja

(Bilag 8)

Y's holdning til, hvad det vil sige at være dansker, kan ses i ovenstående citat. Der lægges vægt på traditioner som det bærende element, hvis man vil være dansker. Inden for kultursystemet kan der derfor differentieres i, hvad Y mener har størst betydning, hvor elementer som sprog, beklædning, opførsel, smag etc. ikke har nær så stor fokus som traditioner, kultur og religion.

Det tre unge med anden etnisk herkomst lagde alle vægt på at gøre noget for andre, især A var opsat på at hjælpe andre.

A: Sådan ansætte dem, der...dem som har brug for arbejde [...] Altså tænker at jeg gør noget godt, men selvfølgelig har jeg også bagtanker. For du ved.. (Pause) Jeg har bagtanker også.

JD: Altså i forhold til at tjene penge, eller....?

A: Jaa, det hjælper på samvittigheden. (Bilag 7)

A siger direkte, at det hjælper på samvittigheden. Det kan tolkes, at han søger anerkendelse. I og med, at han ikke har fået anerkendelse i uddannelsessystemet og

også kæmper en kamp i kultursystemet, er det naturligt at søge anerkendelse og succes i andre systemer. Y har samme holdning ”Og det er bare mig der ejer det hele hvor min løn, så tænker over gi halvdelen af min løn til dem der har brug for det..” (Bilag 7).

På et tidspunkt falder diskussionen igen på læreren i skolen. En anden af de adspurgte med anden etnisk herkomst end dansk, A, siger: ”Hun (læreren red.) prøver at få os, du ved, til at vise os dårlig over for de andre.” (Bilag 8). Som det ses her, mener A, at læreren bevidst prøver at få de elever med anden etnisk herkomst til at se dårligere ud i forhold til de andre elever. Her kan det problematiseres, at der evt. også kan opstå en miskommunikation forstået på den måde, at lige meget, hvad der kommunikeres, så misforstås det. Det betyder, at A kan have forstået lærerens information på en måde som ikke var intenderet, som det er tilfældet i følgende eksempel:

A: Det ikke bare være som kommer og skælder os ud , og ryk tilbage til din eget land og sådan noget.

Y: Det er der ikke nogen der siger.

AH: Det er der ingen der siger

(bilag 8)

A kommer her med et udsagn, som hverken Y eller AH kan stå inde for er blevet sagt. Man kan derfor stille spørgsmålstejn ved, om nogle af de unge i nogle situationer hører, hvad de ’ønsker’ at hører, hvorfor kommunikationen aldrig rigtig blevet læst som den bør.

PROJEKT SOFIE SOM MODSTYKKE – ET STØTTESYSTEM?

Projekt SOFIE har til formål at give udsatte unge et sæt af værktøjer til at klare sig godt i samfundet. Det gør de ved at hjælpe med lektier, jobansøgninger og rådgivning til forældrenes relationer med den unge. Jeanette, socialrådgiver i Projekt SOFIE, understreger dog, at de ikke blander sig i familieanliggender, men blot forsøger at sætte nogle tanker i gang og komme med forslag til initiativer, der understøtter den unges skolegang. Projekt SOFIE er af det politiske system blevet bevilliget 5,5

millioner til at hjælpe disse unge. Man kan derfor argumentere for, at Projekt SOFIE kan ses som et støttesystem, der har til formål at samle op der, hvor de andre systemer ikke kan.

Systemet skal med andre ord tage sig af eksklusionsproblemer foretaget af andre systemer. Det kan eksempelvis være fra velfærdssystemet, hvor der ekskluderes bestemte personer og grupper. Støttesystemet kan ikke operere uden for systemets grænser. Sagt på en anden måde – det kan ikke ændre øvrige systemer adfærd. For at 'støttesystemet' lykkes, skal det søge at føre til inklusion i andre funktionssystemer. En måde det kan påvirke andre systemer i omverden, er, at de omliggende systemer tager imod det sociale hjælpesystems kommunikation som hjælp og tilpasser dets egne interne operationer.

De unge, vi har talt med, er af mange årsager ekskluderet fra folkeskolens delsystem. De har tilsluttet sig Projekt SOFIEs system, hvor de blandt andet benytter sig af hjælp til jobansøgninger og lektiehjælp. Når de unge kommunikerer med lærerne på skolen indgår de i uddannelsessystemet med de dertilhørende kommunikationsværdier.

De to systemer benytter ikke samme koder. En af de unge, K, formulerer¹⁰: "Jeg tror, de unge forstår os lidt mere i stedet for. [...] Jeg tror, de ved, hvad vi mener nogle gange og sådan nogle ting." (Bilag 6). K henviser til de frivillige, der agerer lektiehjælp på projekt SOFIE, som er i aldersgruppen 18-22 år. Ifølge Luhmanns kommunikationsteori kunne en af forklaringerne på dette problem skyldes, at den unge og lærerne ikke indgår i en kommunikation med samme værdier. Man kan argumentere for, at Projekt SOFIEs overordnede fokus er omsorg, kommunikation i øjenhøjde og det at lytte. Uddannelsessystemet arbejder i modsætning hertil efter nogle helt andre rationaler som ikke i nærheden af læner sig op ad de bløde værdier man finder i Projekt SOFIE.

I forlængelse af ovenstående kan endnu en forklaring på kommunikationsproblemerne være, hvordan kommunikationen bliver forstået mellem kommunikationsdeltagerne. Når K, som nævnt tidligere, mener, at dem i SOFIE forstår ham bedre end dem i

folkeskolen, kan et af problemerne være, hvordan informationen af kommunikationen bliver fortolket.

Ifølge iagttagelsesbegrebet kan systemer ikke iagttage sig selv fuldt ud. Der vil altid være blinde pletter. Uddannelsessystemet kan eksempelvis ikke se, hvad de ikke kan se. Det vil sige, at den umarkerede yderside ikke kommer med i systemets iagttagelse. Denne yderside kan dog iagttages af andre systemer, hvilket vi bl.a. kan se i forhold til Projekt SOFIE. De foretager en iagttagelse af 2. orden af folkeskolens umarkerede yderside. Vi kan via en 3. orden iagttagelse af de unge fra SOFIE observere, at støtten i folkeskolen ikke er tilstrækkelig i forhold til deres behov, som bliver dækket af SOFIE. Et eksempel på denne skepticisme af fx skolens tilbud af læktiehjælp akkumuleres i følgende citat A: ”Fordi de lærere der er de forstår.. de sådan.” AH: ”Gamle. A: ”Det er sjovere her” (Bilag 7). Der refereres til at SOFIE er et sjovere sted at være. Det er denne 3. orden iagttagelse, der gør det muligt for os, at iagttage det umarkerede i folkeskolens og SOFIEs system.

Noget andet der iagttages hos skolesystemet er, at den umarkerede yderside er eksklusion af nogle udsatte unge. Eksklusion fra et system i det moderne samfund medfører ofte, at man bliver ekskluderet i et andet system. Det kan have den virkning på længere sigt, at disse unge ikke kan konkurrere på arbejdsmarkedet og i den yderste konsekvens blive ekskluderet.

I det støttesystemet fokuseres der på distinktionen hjælp – ikke hjælp, hvor der i høj grad lyttes til menneskers problemer med en grad af omsorg.

Inklusion i ét system medfører ikke automatisk inklusion i et andet. Det vil sige, fordi de unge bliver inkluderet i det støttesystemet – SOFIE, medfører det ikke automatisk, at de bliver inkluderet i uddannelsessystemet. Omverden (alt andet end SOFIE) kan ikke se, hvad det støttesystemet kan bidrage med. Derfor bliver kommunikationen fra det støttesystemet ikke implementeret i de andre systemer. Et andet kritikpunkt ved støttesystemet rettes mod stigmatiseringen af ekskluderede som klienter, der vil reducere personers chance for inklusion i andre systemer. A: ”Det er os, der aldrig må sidde sammen før timen er i gang (Bilag 7). Her ser A sig selv som et offer i

skolesystemet, hvilket det støttesystemet kan fastholde ham i. Han henviser også til Y og AH, som dem der aldrig må sidde sammen før timen. Det samme problem ytrer K sig om, som tidligere nævnt "[...] Nu har jeg forstyrret i mange mange år. Så dem der ikke forstyrre overhovedet, hvis de forstyrrer så er det okay, men hvis jeg forstyrrer så er det ikke så okay." (bilag 7).

DISKUSSION OG PERSPEKTIVERING

Det er gennem analysen blevet gjort klart, at de unges sociale baggrund har meget stor betydning for de unges vilkår i uddannelsessystemet. Ressourcerne som de unge har med sig i kraft af deres opvækst er afgørende for de unges videre skolegang. Samme resultat kom Ulla Højmark Jensen og Torben Pilegaard Jensen frem til i deres *Unge uden uddannelse* (2005) omhandlende social arv. De peger især på tre faktorer, som har betydning i unges valg og fravalg af ungdomsuddannelser: Den sociale baggrund, den sociale kommunikation i hjemmet samt udbyttet og oplevelsen af skolegangen. I forbindelse med nedbrydningen af den negative sociale arv, viser deres undersøgelse, at den kulturelle kapital spiller en selvstændig rolle. Des større afstanden mellem skolens og familiens kulturelle kapital er, des sværere vil den unge få det. Samme problemstilling blev belyst i analysen, hvor det var tydeligt, at de tosprogede unge, som havde væsentlig større underskud af kulturel kapital, stod over for nogle store udfordringer, især i forhold til det danske sprog.

Helt konkret konkluderer Ulla Højmark og Torben Pilegaard, at social arv eksisterer og at der er nødt til at skabes nogle rum uden for hjemmet, hvis den negative sociale arv skal forsøges nedbrudt. Disse rum skal give de unge mulighed for at styrke deres kulturelle kapital – sådan som der argumenteres for i analysen, at Projekt SOFIE gør det. Derudover skal den sociale kommunikation i hjemmet styrkes, således at forældrene bliver involveret i barnets eller den unges skolegang. Igen er Projekt SOFIE et eksempel på en sådan indsats, da forældrene her i høj grad deltager i indsatsen omkring den unge. Vi vil senere i diskussionen forsøge at vurdere, hvorvidt Projekt SOFIE er en succesfuld indsats i overensstemmelse med de forhold, der er

skitseret som kendetegnende for en sådan indsats i forskningsoversigten, *Unge sociale problemer* (2005).

Ud over en styrket indsats omkring den kulturelle kapital og den sociale kommunikation, fokuseres der i *Unge uden uddannelse* (2005) på den indsats folkeskolen kan yde over for den unge. Forskningsprojektet viser, at elevens færdigheder øges, hvis:

- Læreren viser interesse for eleverne og støtter dem efter behov
- Forholdet mellem lærere og elever er godt (lærerne viser interesse for elevens trivsel)
- Disciplinen i klassen er god
- Eleven trives og har lyst til at komme i skole

Det burde være klart, ud fra vores analyse, at flere af disse forhold langt fra har været gældende for de fem unge, vi har haft med i vores undersøgelse. Der blev under møderne flere gange givet udtryk for lærernes manglende interesse og opbakning. Man kan ud fra dette diskutere, hvorvidt der også bør sættes ind over for lærerne – evt. bør der skabes mere opmærksomhed i lærerstaben omkring vigtigheden af et godt lærer-elev-forhold.

Et andet område, som også mangler større opmærksomhed, er etnicitet, sådan som flere af rapporterne i litteraturstudiet også påpeger. Etnicitet er stærkt underrepræsenteret i ungdomsforskningen – og det er på trods af, at unge med etnisk minoritetsbaggrund er overrepræsenteret i en række problemstillinger omkring kriminalitet, udsatte unge osv. Det er også kilde til forundring, når man tænker på, hvor ofte ord som 'indvandrere', 'integration' og 'ghetto' optræder i medierne, såvel som på den politiske dagsorden. Vi fandt også op til flere problemstillinger omhandlende etnicitet i vores møde med især de tosprogede unge fra Projekt SOFIE. Vi blev overraskede over, at ingen af dem havde planer om at blive bosiddende i Danmark, når de engang skulle ud på arbejdsmarkedet – de søgte alle tilbage til deres oprindelige rødder. Det vidner om, at der måske er noget galt med integrationen af folk med anden etnisk baggrund i det danske samfund. Man kunne jo spørge, om et

større fokus på denne gruppe, i fx ungdomsforskning, kunne give nogle redskaber til eller perspektiver på, hvordan man kan fremme integrationen?

Unge sociale problemer (2005) peger desuden på endnu et mangelfuldt område inden for ungdomsforskningen: Evaluering af de forskellige indsatsers effekt på de unges videre livssituation. Der bliver lavet undersøgelser, som fokuserer på selve indsatserne og hvad de gør for den unge, så længe de står på, men der mangler i høj grad nogle longitudinelle studier, der kan analysere på udviklingsforløbet hos unge med sociale problemer i voksenalderen. Det kan måske forklare, hvorfor nogen bliver ved med at falde tilbage og ikke ender ud med at blive fuldkommen integreret i almensamfundet. Under vores møde på Kirkens Korshærs Varmestue i Esbjerg kom man ind på noget lignende: P: ”... de (Udsatte unge på Skjoldbo i Esbjerg, red.) har ikke helt evnet endnu at slippe deres mor og far. Og de havde brug for, at der lige var nogle, der holdt dem i hånden nogle gange. Det har systemet bare ikke opfundet” (Bilag X). Longitudinelle studier ville måske netop kunne komme med nogle perspektiver på, hvorledes systemet kan holde de udsatte unge i hånden og lære dem at give slip, når de er modne til det. Folkene fra mødet på varместuen havde mange tanker på området og på grund af disse menneskers enorme erfaring, vil deres synspunkter blive anvendt følgende til at nuancere diskussionen.

Inden vi bevæger os over i den afsluttende diskussion omkring uddannelse og arbejdsmarked, vil vi diskutere, hvorvidt Projekt SOFIE er en succesfuld indsats ud fra de kendetegnende forhold, som er skitseret i *Unge sociale problemer* (2005):

1. Det lykkes at indlede en god dialog med og få et ligeværdigt forhold til den unge.
2. Den unge får nære relationer til mindst én pædagogisk medarbejder, gadeplansarbejder eller en støtte- og kontaktperson, som den unge identificerer sig med.
3. Indsatsen er handlingsorienteret, hvor social integration i form af uddannelse og arbejde er i centrum fra starten af.
4. Enten familie eller nære venner inddrages i den forebyggende eller

behandlende indsats.

5. Indsatsen har som formål at tilføre den unges hverdag strukturerede aktiviteter.
6. Der iværksættes i forbindelse med den unges udfasning af en foranstaltning, brobyggende indsatser – eksempelvis efterværn eller udslusningsordninger – så den unge gradvist kan vænne sig til en mere selvstændig livsførelse.

Vurderingen bygger på vores umiddelbare indtryk efter møderne med de unge fra Projekt SOFIE samt det at have været i lokalerne og fornemmet atmosfæren. Både punkt 1 og 2 kom til udtryk, i måden de unge talte om stedet og underviserne på. De ville langt hellere få lektiehjælp i Projekt SOFIE end i skolens lektiecafe, sådan som det også er blevet nævnt i analysen. Når de unge mødte i lokalerne hos Projekt SOFIE, var det med en glad tone og omgangen med underviserne var uformel og venskabelig. Projekt SOFIEs tilbud om lektiehjælp og hjælp til CV og jobansøgninger viser, at både uddannelse og arbejde er i centrum, hvilket stemmer overens med punkt 3. Punkt 4 og 5 kommer til udtryk i form af den aftale, der laves med projektet og den unge, hvor der i fællesskab med forældrene bliver lagt en plan og givet gode råd til, hvordan situationen for den unge kan forbedres. Vi har ikke fået det gjort klart, hvorvidt der iværksættes en udfasning, når den unge ikke længere skal blive med at komme i Projekt SOFIE, så punkt 6 har vi ikke mulighed for at vurdere ud fra. Dog må vi konkludere at Projekt SOFIE er en succesfuld indsats, idet den stemmer overens med mindst 5 ud af de 6 forhold, som kendetegner en succesfuld indsats ifølge *Unge sociale problemer* (2005).

Nu har der gennem projektet været fokuseret på uddannelse og på, hvordan vi får udsatte unge med i uddannelsessystemet – hvad der skal til. Men man skal passe på med selvfølgelig at hoppe med på den dominerende diskurs og antage, at uddannelse vejen for alle. En af Ulla Højmark og Torben Pilegaards hovedpointer i *Unge uden uddannelse* (2005) er nemlig at der "... generelt i samfundet er et stigende krav til, at arbejdskraften er veluddannet, men omvendt skal man også passe på, at det ikke bliver et mål i sig selv, at alle skal igennem et bogligt, fagligt forløb, hvis det ikke kan begrundes i de faktiske erhvervsorienterede krav" (Jensen & Jensen 2005: 129). Naomi Katznelson pointerer

også afslutningsvis i sin Ph.d.-afhandling, *Udsatte unge, aktivering og uddannelse* (2004), at resultatet af netop denne samfundsindstilling er, at "... mange unge giver op over for et uddannelsessystem, der ikke kan rumme dem, og slippes ud på et arbejdsmarked, der ikke har brug for dem" (Katznelson 2004: 237).

Lige netop rummelighed er dét som efterlyses af dem fra varrestuen. Rummelighed skal her ses i sit bredeste perspektiv. Det er vigtigt, at målet i sig selv ikke blive at få flest muligt igennem et uddannelsesforløb, da det så i højere grad bliver et spørgsmål om statistikker frem for et spørgsmål om, hvad der giver mening og værdi for den enkelte. Hvis uddannelse skal være et mål, så er rummelighed være en nødvendighed.

Men måske er det store spørgsmål i virkeligheden, om der skal være så tilpas meget rummelighed i samfundet til, at man også er et menneske med værdi, hvis man ikke har en uddannelse. Det stiller i høj grad krav til arbejdsmarkedet om en vis portion af rummelighed, hvis det skal kunne absorbere de eksistenser, som ikke lige passer ind. Der skal i høj grad ske et paradigmeskifte, hvor fokus ikke længere er på profit, men hvor virksomhederne i langt højere grad går ind og tager et socialt ansvar. En løsning kunne være socialøkonomiske virksomheder, som bygger på tanken om, at der skal være plads til dem, der bidrager med det de kan. Er det 20 timer, så er det 20 timer. Det er vigtigt her, at fokus ikke er på de 17 timer de ikke bidrager med, men i stedet på de 20 timer de gør. Og det er måske problemet i en nøddeskal; at vi skal være bedre til at anerkende menneskene for det de er, fremfor at bebrejde dem for det de ikke er.

KONKLUSION

Hvorvidt formår indsatsprojektet, Projekt SOFIE, at skabe de samme udviklingsmuligheder for udsatte unge i udvalgte boligområder i Esbjerg Kommune, som for unge i resten af kommunen?

Vi kan konkludere, at Projekt SOFIE støtter de unge og giver dem den omsorg, de unge ikke får andre steder fra. Projekt SOFIE ser de unge i øjenhøjde, og støtter dem i form af vejledning og lektiehjælp, hvilket har ført til at de unges karaktergennemsnit, er steget. Ud fra de unges udsagn kan det konkluderes, at Projekt SOFIE har den støttende effekt, som det sigter efter.

SOFIE er blevet skabt for at generere omsorg og til at agere sikkerhedsnet for unge, der har brug for at blive reintegreret. Det lykkes så vidt for SOFIE at give de unge håb om en bedre fremtid, men folkeskolen bliver ikke mere rummelig som konsekvens, hvilket resulterer i at de unge aldrig føler de bliver accepteret.

Projekt SOFIEs værdier bygger på hjælp og omsorg, mens folkeskolen har nogle resultatorienterede værdier. Disse værdier kan ikke forenes, hvorfor vi kan konkludere at Projekt SOFIE og folkeskolen ikke snakker sammen. Det kan resultere i implementeringsproblemer blandt andet fordi, at lærerene ikke anerkender de unge, da de unge er fastlåste i nogle bestemte roller.

GRUPPEEVALUERING

Vi havde fra start ikke behov for at sætte regler op for det kommende semesterprojekt, da vi alle følte, at vi havde styr på hvordan man opfører sig både social og fagligt under et semesterprojekt, samtidig med, at vi alle var enige om, at man godt kunne fortælle hinanden, hvis der var noget man var utilfreds med i forhold til udarbejdelsen af projektet.

Det har fungeret rigtig godt og der er blevet holdt en positiv og sober tone under hele forløbet.

Man har holdt pause efter behov og der har ikke været aftalte pauser lagt ind over. Det har givet en afslappet og hjemlig stemning, som også har betydet at der har været rigtig god kemi.

Udover det har der været gensidig forståelse i gruppen, hvor alle har været fleksible og taget initiativ.

Vi havde i gruppen ikke uddelegeret nogle roller på forhånd, men uddelegeret opgaver undervejs. Alle har haft et godt gåpåmod og vi har alle ydet vores bedste, både under besøgene i organisation og ved bordet sammen når vi har skrevet projektet.

På trods af vores tidspres, da vi havde problemer med at finde en organisation til at starte med, har alle holdt hovedet koldt og været aktive og velforberejede, så vi kunne indhente den spildte tid.

Tekster og materiale er blevet læst individuelt og derefter diskuteret og vendt i fællesskab i gruppen, hvilket har været en fordel, da alle derved har kunne bidrage til alle diskussioner og komme med deres egne inputs og ændringer.

Dropbox og vores Facebook gruppe er blevet brugt aktivt og har været et godt redskab til at overholde aftaler og skabe et overblik over materiale og mødetider.

Alt i alt føler vi, at vi har afleveret et gennemarbejdet projekt og herigennem har styrket vores sociale og faglige kompetencer inden for projektskrivning.

EGENEVALUERING - TRINE

Jeg synes selv, at det har været et utrolig spændende semesterprojekt på trods af at det har været tidspresset, specielt i sidste ende af forløbet. Jeg føler jeg har været god til at holde hovedet koldt i de pressede situationer og haft et godt overblik.

Det der har betydet meget for mig er, at vi alle har været en stor del af alle afsnit i mindre eller højere grad. Dog har jeg ikke været inde over Niklas Luhmann.

Jeg har udviklet mig fagligt, fået ny viden og har hele vejen igennem forløbet fundet stor interesse for vores valgte case.

Det har været en rigtig stor udfordring at skulle bruge aktionsforskning, da det er en ny aktionsforskningsmetode, som jeg før dette semester ikke var bekendt med.

Jeg synes jeg har befundet mig i en rigtig god gruppe, hvor der har været stor aktiv deltagelse i det faglige og samtidig har det været plads til det sociale. Vi valgte at bo sammen for at øge effektiviteten i vores projektskrivning, da vi var en del tidspresset, fordi vi havde problemer med at finde en organisation til at starte med.

Det har fungeret rigtig godt og vi har haft en god kemi med hinanden og der har været en god positiv stemning.

EGENEVAULUERING - JULIE

Dette semesterprojekt startede ud med at være tidspresset fra start, da vi havde problemer med at finde en organisation, som havde tiden og ressourcerne til at vi kunne komme og besøge dem.

På trods af tidspresset synes jeg, at vi har formået at arbejde rigtig effektivt, holde hovedet koldt og indhente det forsømte.

Jeg har udviklet mig både personligt og fagligt. På det faglige plan er jeg rigtig glad for at have været med til at skrive metoden, da jeg ikke har været en stor del af det afsnit i de andre foregående semestre.

Jeg har samtidig haft rigtig meget med Niklas Luhmann at gøre og føler, at jeg har fået en ny stor viden om ham og hans teorier og begreber.

Aktionsforskning har været noget af en udfordring, men jeg føler, at det lykkedes langt hen af vejen på trods af svære udfordringer og tidspres.

Jeg synes, der har været en god gruppedynamik, hvor der har været plads til alle og hvor alle har deltaget aktivt.

Så alt i alt er det med en god fornemmelse at jeg afleverer dette års semesterprojekt. Hyggeligt. God gruppedynamik.

EGENEVALUERING - KASPER

Jeg føler, at jeg i dette semesterprojekt har gennemgået en både personligt og faglig udvikling og fået ny viden inden for det valgte område vi arbejdede med.

Jeg har været del af en gruppe som har fungeret godt i praksis. Vi er kommet godt overens med hinanden og stemningen har været rigtig god. Vi valgte at bo sammen under de sidste par uger af semesterprojektet og på trods af, at vi har gået op og ned af hinanden så meget, føler jeg, at der har været en god og positiv stemning, hvor alle har været målrettede og kommet med gode faglige inputs.

Vi har været gode til at uddelegere opgaverne, men samtidig haft et godt samarbejde, hvor alle har haft mulighed for at læse og komme med inputs og ændringer til hinandens materiale. Jeg, personligt selv, har været en stor del af metode, analyse og diskussion, men har også været inde og berøre de andre punkter i vores rapport, da alle har læst hinandens igennem, rettet og ændret og kommet med nye inputs.

Vi havde i starten problemer med at finde en organisation vi kunne samarbejde med, men det lykkedes og selvom vi i sidste ende har været under tidspres, synes jeg, at jeg selv og mine medstuderende har været gode til at holde hovedet koldt og at hver person har ydet deres bedste.

I løbet af forløbet har der været plads til det sociale, hvor der har været plads til at lave mad og se film sammen, hvorefter at kunne komme tilbage med ny energi.

Jeg synes, jeg har bidraget godt til udarbejdelsen af semesterprojektet og er blevet hørt. Jeg synes selv, at opgaverne er blevet godt uddelegeret, hvor alle har deltaget aktivt. Jeg har dog ikke været meget inde over Niklas Luhmann.

Jeg afleverer dette semesterprojekt med en god fornemmelse i maven, da jeg føler at jeg har været en del af en gruppe som har fungeret godt som en helhed.

EGENEVALUERING - ANDERS

Det har været et godt projekt, dog et stressende projekt, hvor den manglende tid har betydet stress i mange situationer. Det har været frustrerende at de adskillige organisationer vi har kontaktet enten ikke har svaret tilbage eller har afvist. Derudover har det været et godt, og anderledes forløb, hvor jeg for første gang på dette studie har følt, at jeg har gjort en forskel med vores semesterprojekt.

Jeg har i dette semesterprojekt for første gang været ude og samle empiri ved at snakke med folk. Det har været lærerigt på den måde, at det har givet mig en anden holdning til det danske skolesystem. Jeg troede folkeskolen var mere rummeligt over for den enkelte elev, men det har vist sig, at de unge vi har snakket med, ikke føler det på samme måde. Jeg føler vi har, hvis ikke gjort, så forsøgt at gøre en forskel for de unge mennesker

Det har været virkelig hyggeligt, og vi har valgt at bo sammen i flere omgange, hvilket har været en anderledes måde at skrive projekt på for mig. Det har dog fungeret rigtig godt. Der har været en god gruppedynamik – forstået på den måde, at vi har diskuteret mange af de teoretiske begreber igennem., og vi har haft meget . Jeg har været inde over det meste, dog ikke så involveret i metodestudiet, men jeg har fået en ny – og bedre forståelse af bl.a. Niklas Luhmann.

LITTERATURLISTE

BØGER/AFHANDLINGER

Andersen, Heine og Kaspersen, Lars Bo (2007) *Klassisk og moderne samfundsteori*, 4. udgave, Hans Reitzels Forlag, København

Bourdieu, Pierre, *Distinktionen*, udkom 1979, oversat af Annick Prieur og Theo Barth (efterordet) til norsk fra fransk efter 'La Distinction. Critique sociale du jugement', i Danmark udgivet af DET lille FORLAG, Frederiksberg, 1995, Norge

Buelens et al, Marc *Organisational Behaviour* (2011), 4. udgave, McGraw-Hill Education, Berkshire

Duus, Gitte, Mia Husted, Karin Kildedal, Erik Laursen, Ditte Tofteng, *Aktionsforskning – en grundbog*, Samfundslitteratur, 2013, 1 udgave.

Freeman, Christopher & Perez, Carlota *Structural Crises of adjustment, business cycles and Investment behaviour* - kapitel i: Dosi et al., *Technical change and economic theory* (1988), Pinter Publishers, London

Jacobsen et al., Michael Hviid *Tradition og fornyelse* (2010), 2. udgave, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg Ø

Jungk, Robert & Müllert, Norbert *Håndbog i fremtidsværksteder* (1981), politisk revy, København V

Trine Skov Madsen
Kasper Mathiasen
Anders Fogh Mikkelsen
Julie Dreier Jakobsen

19. december 2013
Sociologi og kulturanalyse
3. semesterprojekt
Gruppe 15

Katznelson, Naomi (2004) *Udsatte unge, aktivering og uddannelse – dømt til individualisering*, Ph.d.-afhandling, Center for Ungdomsforskning, 1. udgave, Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, København

Kneer, George og Nassehi, Armin (1997) *Niklas Luhmann – introduktion til teorien om sociale systemer*, Hans Reitzels Forlag

Larsen, Steen Nepper og Pedersen, Inge Kryger (2011) *Sociologisk leksikon*, 1. udgave, Hans Reitzels Forlag, København

Mortensen, Nils (1997) *Stryktur og aktørproblemet i systemteoretisk belysning*, Dansk Sociologi

Olsen, Poul Bitsch og Fuglsang, Lars (2004) *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne : På tværs af fagkulturer og paradigmer*, Roskilde Universitetsforlag

RAPPORTER

Jensen, Ulla Højmark og Jensen, Torben Pilegaard (2005) *Unge uden uddannelse – hvem er de og hvad kan der gøres for at få dem i gang?*, Socialforskningsinstituttet, København

Pless, Mette & Katznelson, Naomi *9. klasse og hvad så?* (2005), Center for Ungdomsforskning

Pless, Mette & Katznelson, Naomi *Unge ét år efter 9. klasse* (2006) Center for Ungdomsforskning

Pless, Mette & Katznelson, Naomi *Unge vej mod ungdomsuddannelserne* (2007) Center for Ungdomsforskning

Sivertsen, Morten Behrens og Jespersen, Cathrine (2005) *Unge sociale problemer – en forskningsoversigt*, Socialforskningsinstituttet, København

Kommunaldirektøren Rådhuset, *Direktionens forslag til Budget i Balance*, Esbjerg Kommune, 27/08-12

Kommunaldirektøren Rådhuset, *Budget i Balance 260813 - samlede forslag*, Esbjerg Kommune 26-08-2013

VIDENSKABELIGE ARTIKLER

Andersen, Niels Åkerstrøm (2001) *Beslutningens ubesluttelighed*, WP 3/2001, CBS
Arnoldi, Jakob (2001) *Niklas Luhmann – An Introduction*, Vol 18, Theory, Culture & Society

Madsen, Per Kongshøj (2012) *Unge arbejdsløse i Europa – Hvor mange og hvorfor?*, Samfundøkonomen, nr. 3, oktober 2012

Luhmann, Niklas *Inklusion og Eksklusion*, 2002, vol 3, 121-139, Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory.

HJEMMESIDER

<http://www.projektsofie.dk/Global%20Elements/Forord.aspx> Fundet d 11/11-13

http://www.projektsofie.dk/Files/Filer/Oraganisationsdiagram_maj%202011.pdf

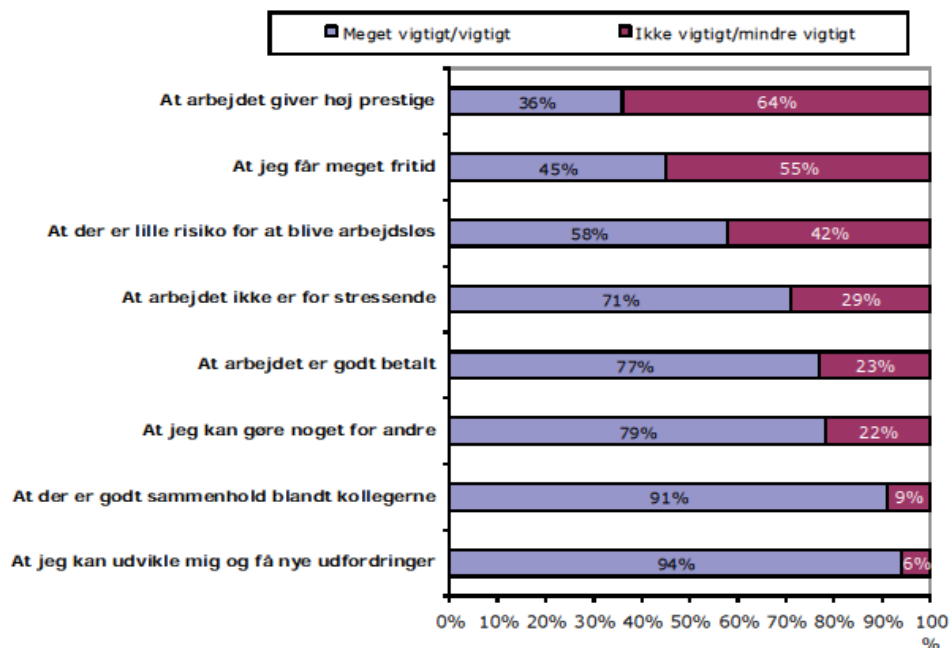
Fundet d 11/11-13

[http://pure.au.dk/portal/da/projects/forsoeg-med-brobygning--undersoegelse-om-unges-uddannelsesvalg-og-overgang-fra-grundskole-til-ungdomsuddannelse-og-arbejde\(29557d30-1fa2-4bdd-8f03-c5d65734ddd7\).html](http://pure.au.dk/portal/da/projects/forsoeg-med-brobygning--undersoegelse-om-unges-uddannelsesvalg-og-overgang-fra-grundskole-til-ungdomsuddannelse-og-arbejde(29557d30-1fa2-4bdd-8f03-c5d65734ddd7).html) fundet 11/12-13

BILAG

BILAG 1

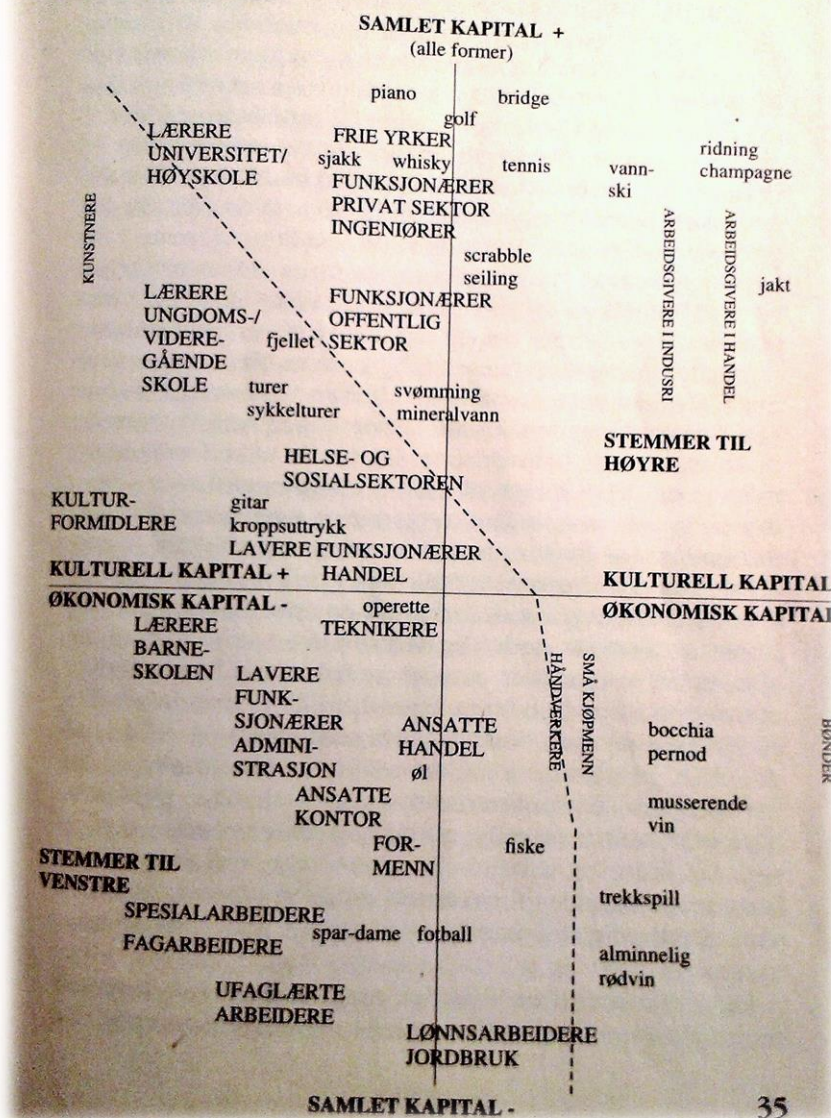
Figur 26. Hvad har betydning, når du skal vælge det arbejde, som du skal have som voksen?

BILAG 2

Figur 1 - Rommet for sosiale posisjoner og rommet for livsstiler.

(Forenklet framstilling av skjemaet i Bourdieu, Pierre: *La Distinction*. Minuit, Paris 1979, s.140-141. Bare noen indikatorer er tatt med.) Den stiplede linjen viser grensen mellom sannsynlig politisk orientering til høyre eller til venstre.

BILAG 3

Ændringsforslag

Børn & Familieudvalget
Familie

BF (30-51)
Budget 2014-17

Forslagstype: Fastholdelsesforslag

1. Projekt Sofie - delelementerne 4F, HangOut og Drop-in fastholdes

2. Beskrivelse af forslag

Projekt SOFIE er i afsluttende fase, som et SATS-pulje projekt, der havde til formål at styrke kommunens sociale og forebyggende indsats i problemramte boligområder. Projektet er startet ultimo 2010 og kører frem til juni 2013 med statslig finansiering.

Det er vedtaget af byrådet i 2012, at tre af delprojekterne (HangOut, Drop-in og 4F) forlænges med kommunale driftsmidler i sidste halvår af 2013, således at en egentlig evaluering i juni 2013 skal danne baggrund for byrådets beslutning om, hvorvidt hele eller dele af projektet skal videreføres – eller om projekterne skal afvikles ved udgangen af 2013.

I driften af projektet i 2. halvår af 2013 er indsatserne Drop-in og 4F slået sammen.

Den overordnede målsætning for initiativet var at *identificere effektive metoder i de sociale og forebyggende arbejde med udsatte unge i problemramte boligområder*. Det fremadrettede perspektiv med initiativet er muligheden for at udbrede viden om metoden til landets øvrige kommuner.

Måling af fremdrift i indsatserne:

Hvert halve år er der målt på fremdriften i projekterne – er milepæle nået, er de planlagte aktiviteter gennemført, har der været deltagere – har det været muligt at rekruttere frivillige m.m. Dette er afrapporteret til Deloitte, som har ansvaret for evalueringen af projektet og udarbejdelse af et metodehæfte.

De valgte indikatorer er både kvantitative og kvalitative.

De kvantitative målinger er knyttet op på skolegangen, eksempelvis i målinger af fravær og andelen af unge, der gennemfører 9. klasse, samt socialfaglige systematiske vurderinger af udvikling af kompetencer hos den enkelte. Måling på individniveau gør det muligt indenfor projektperioden at påvise, hvorvidt de unge er inde i en god udvikling i forhold til de overordnede mål.

De kvalitative indikatorer er baseret på oplevelsen af effekten, som eksempelvis oplevet udbytte af et forløb eller et foredrag.

Resultater og tendenser:

På nuværende tidspunkt er der klare indikatorer på, at projektindsatserne er medvirkende til at opnå de ønskede og forventede virkninger.

Man kan se at de unge, der arbejdede med, i højere grad fastholdes i skole og starter uddannelse eller job, de får en ændret oplevelse af mulighederne, danner netværk, og de unges fritid flyttes i høj grad fra uhensigtsmæssig og planløs adfærd til konkrete tilbud med indhold og mål.

Der arbejdes også med forældre til de unge. Her er fokus på forældrekompetencer og styrkelse af nærvær, rammesætning og engagement.

Den endelige evaluering, som foretages af Deloitte, vil foreligge i juni 2013, hvorefter det præsenteres for Børn & Familieudvalget.

Tilbuddet består af:

1. Der etableres et mødested, som har åbent mandag til torsdag kl. 14-17. I åbningstiden kan de unge få hjælp til lektier, jobsøgning, råd og vejledning og bruge det som mødested med deres mentor. Lektiehjælp ydes af frivillige.
2. Der etableres et mødeforum, som mødes kontinuerligt (deltagere er som minimum den unges klasselærer, forældrene til den unge og den unge). Desuden kan der inviteres andre deltagere ad hoc (familierådgiver, klubben, PPR, m.v.). På møderne debatteres helhedsløsninger omkring den enkelte unge. Der laves aftaler om, hvordan og med hvilke midler, der kan skabes en forandring i den unges deltagelse i skolelivet. Der udarbejdes handleplan for den unge.
3. Medarbejderen er koordinatoren for indsatsen omkring den unge.
4. Den unge får tilknyttet en frivillig mentor, som guider den unge både i valg af uddannelse og fastholdelse i uddannelsessystemet.
5. Lave fælles arrangementer for forældregrupperne, for at styrke dem i forældrerollen.
6. Afholde sociale arrangementer og kulturelle oplevelser for de unge.

Målgruppe:

Unge i alderen 13-18 år, der har brug for ekstra støtte i skolen/fritiden.

Unge med alarmerende højt fravær. *bekendte*

Unge, der enten slet ikke kommer i gang med en uddannelse eller dropper ud fra uddannelsen, blandt andet fordi forældrene ikke bakker tilstrækkeligt op.

Mange af de store elever i folkeskolen har ikke de samme muligheder for at få fritidsjob, som andre unge. De udsatte unge har ekstra behov for at blive guidet fra skolen og over i ungdomsuddannelserne/arbejde.

Deltagelse:

- De unge og forældrene kan på egen hånd henvende sig. Skoler, familierådgivning og andre institutioner kan formidle unge.

3. Ændring af målsætninger / serviceniveau

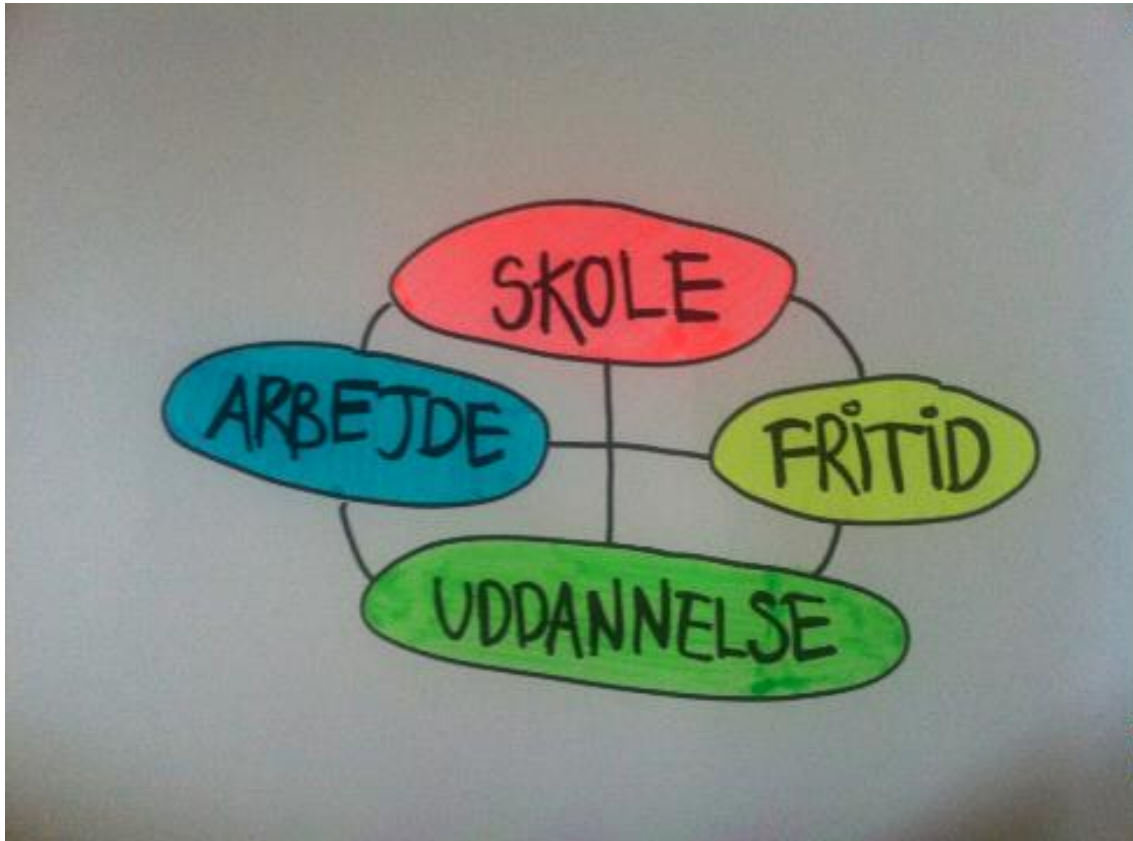
Delprojektet HangOut videreføres ikke ved kommunalisering, idet målopfyldelsen ikke er til stede.

4. Økonomi

Beløb i 1.000 kr.

2014	2015	2016	2017
------	------	------	------

BILAG 4

BILAG 5

Transskribering af møde i Varmestuen

Ingelise (I)

Pia (Pi)

Peter (P)

Susanne (S)

Julie (JD)

Anders (AM)

Kasper (KM)

Trine (TM)

Afholdt den 25 november 2013.

P: Altså det, der vil være helt specielt for jer, vil være den gruppe, som når man lægger uddannelseskraevne, som jo kommer fra 1. januar, hvis man...

JD: Ja

P: ...er på kontanthjælp. Det vil jo sandsynligvis være på kontanthjælp, hvis det er interessant i forhold til jeres måde at tænke på. Jeg kan ikke forestille mig, de ellers skulle være - ja, sygedagepenge -

JD: Mm...

P: Men ellers ville de jo være på kontanthjælp. Og alle dem under 30, ja, de skal i gang med en erhvervskompetence kompetencegivende uddannelse, som ** så lige skal starte med en 8. klasse. Og det ved man, på jobcentret, at det klarer en stor del af dem.

JD: Ja.

P: Så er der en del, og de ryger også på formindsket, men dem, der ikke er i stand til at tage imod det tilbud...

JD: Mm.

P: ... de ville jo skulle være i en aktivitet - ikke en aktivering - en aktivitet indsat, og beholder - det kan I jo så dyrke lidt - de beholder rent faktisk den høje kontanthjælpssats.

JD: Okay. Så der ikke noget (afbrudt)....

P: Det er en af de spændende ting, det er jo faktisk; gad vide om der er nogen, der nu egentlig bliver dårligere ud fra et økonomisk perspektiv.

JD: Ja.

P: Ja.

JD: Fordi det ikke rigtig giver incitament til (afbrudt)...

P: Altså, hvis man forestiller sig, man lå lige nede i grænsefeltet, ikke var helt sikker på man var motiveret eller havde evnerne til at gennemføre en uddannelse...

I: Ja, Peter...

P: ...hvis man blev lidt dårligere, så får man faktisk noget med en tre-fire tusinde mere om måneden for at være lidt dårligere. Og de skal så være i en aktivitet og forestil jer nu, at man har en (pause) på 18 19 år, der starter i en aktivitet og så har en karriere dér på en tre-fire-fem år, så har vi en øh, så har vi vort næste kuld godt på vej.

JD: Ja.

P: I vores (afbrudt)

I: Altså vi snakker om demotivering.

JD: Ja

P: Ja

I: Øh, vi, vi, vi talte om nøjagtig det samme, da vi gav fri heroin her i byen. At det skulle gives til de meget, meget sølle, at det kunne skabe sådan en øh, en øh, en øh, en elendigørelse for at kunne blive sølle nok.

P: Ja, ja...

I: Og det er lidt det, jeg også ser, som du (Peter) ser, at der sådan set ikke er nogen motivering for overhovedet at rejse sig.

JD: Nej

I: ...tænkt, hvorfor de ikke har tænkt på det her.

P: Altså, umiddelbart er det jo meget, meget human tænkning, men, men der er ingen tvivl om, at kroner og ører i et hvilket som helst menneskets hverdag, hvis ikke man har oceaner af kontanter, så betyder penge ret meget for...

JD: Ja.

P: ...tilrettelæggelsen af din tilværelse. Og hvis man så ud over det kunne have et, et misbrug eller andet, der gør, at det trækker lidt eller et begyndende misbrug, så vil det være penge, der styrer. Det, altså det en lille smule...

JD: Ja.

AM: Vi synes faktisk, ja, vi synes, at det er interessant, at der, netop den problemstilling med, at der... det er egentlig folk, der gerne vil hjælpe, men om det så hjælper eller om det rent faktisk bare fastholder dem i.

JD: ... i den situation.

AM: svære situation.

P: Ja ja.

S: Nu sætter de jo så mentorer på dem.

P: Det er jeg med på.

S: Ja.

P: Det er jeg med på, men alligevel. Altså, I ved ligeså godt, som jeg gør, at i dag, hvis vi gik ned og spurgte vores brugere hernede, når de skal forberede sig til noget lidt længere nede ad gaden, ikke...

I: Jobcentret.

P: ...så har de jo næsten...

S: ...til at sætte benskiner på.

P: Ja, det er lige før, de skal...

I: ...de er gode til, man er god til at halte, hvis man skal halte.

JD: Ja.

P: Og det er næsten lige før, de skal, de skal læse op på diagnoserne, hvis de ikke kan sige det altså... jamen, det jo det, der giver levebrødet. Det skal man jo bare, bare huske, at - at det behøver ikke være, det er jo ikke... Nu lyder det som om det sådan er en bevidst, udnyttende handling. Jeg tror egentlig, det er en overlevelsesstrategi.

JD: Mm...

I: Mm...

P: Fordi hvis, hvis nu jeg blev lidt bedre, så starter de med at tage penge. Altså det er jo en absurd tanke, at når du får fingeren op på næste trin, så er det næsten som om, der er nogen, der træder dig på den.

JD: Ja.

P: Fordi du bliver lidt bedre. Det kan være min bekymring i forhold til...ellers er reformen jo egentlig ædel i sin tanke, at vi vil ikke have nogen, der skal ende i virkeligheden som, øh, pensionister på en varmestue.

Pi: Jeg tænker så også lige med den ordning der, at der vil være en del unge, øh, som bliver presset ud, øh, i nogle uddannelser, som de rent faktisk måske ikke magter. Det kan være ordblinde, altså mennesker, som egentlig fungerer, men hvor man kan sige, at presset, altså der er ingen tvivl om, at, at et menneske, som kommer i forbindelse med, eller kommer i kontakt med jobcentre, bliver meget presset, bliver meget presset. Susanne og jeg, vi har en tidligere kollega, som har valgt, øh, (pause), at leve uden hendes penge, fordi hun blev stresset af at blive presset så meget fra jobcentret. En ganske almindelig, velfungerende kvinde med hus og sommerhus og så videre, voksne børn og sådan noget, som har valgt at sige; "det der det kan jeg ikke holde til". Og det synes jeg siger noget om, at det der system, at det er simpelthen så firkantet, og så kold og så kynisk, og det bliver de jo også nødt til at være, dem der arbejder der, for at kunne overleve det der. Og hvor jeg tænker, at de der tusinde unge, som måske får den høje bistand, at øh, det bliver så svært at være ringe nok, ligesom det i dag er meget, meget svært at få pension. Bliver du... altså du skal næsten være død i dag...

I: Det skal du være...

Pi: ...for at få den pension

I: Det skal du være...

Pi: ...At vi har nogle hernede, som har været i aktiv i heroinmisbrug i årevis. De er udenfor arbejdsmarkedet, de kan ikke læse mere og sådan noget. De bliver stadigvæk sat i aktivering. De bliver stadigvæk sat til at skulle møde op dernede (jobcentret) hver sjette uge, og jeg tænker, det er jo fuldstændig galematias. Hvor jeg har det sådan, det kan ikke hjælpe noget, at vi kun kigger på en gruppe, vi må også kigge på

de apparater, vi har som samfund og videreudvikle dem samtidig med, at vi laver en kontanthjælpsreform.

P: Plus, at det er altid faren, når man får de der, næsten vækkelser, at der er et nyt redskab, der ikke virker, kan klare alt. Altså, man kan sige, en periode, hvor housing-first er sådan det helt store, dyre åbenbaring, men nu kan det være, det er education-first, det kan blive...

JD: Mm...

P: Men, men, men, men det er mere, at det er jo ikke givet, altså for nogen er det fint nok, altså hvis man mangler, nogle har godt af et lille puf...

Pi: Ja...

JD: Ja...

P: ...eller et års erfaring. Øhm, men der vil også være for nogen, hvor det reelt ikke er den manglende uddannelse, der er humlen.

JD: Der er puklen, nej...

P: Altså, man kan også sige, hvis, hvis man på en uddannelsesinstitution møder nogle af dem, der dropper ud af en uddannelse, så vil en anden uddannelse ikke være løsningen på alle deres problemer altid.

Pi: Mm..

P: Nogle gange er der andre ting i livet, der gør, at man i den og den situation, det kan være alt fra...ja...

Pi: ...Overvægt til mobning....

P: Ja, mobning...

Pi: ...alt muligt.

P: Der kan være perifære psykiske lidelser.

JD: Mm.

P: Der kan være livsfaser, hvor man, jamen, tung depression, alt sådan noget. Og jeg tænker, det skal man jo huske, at når man tager den her gruppe og siger "alle under 30", er det nu under 25 man skærer?, så gad vide om når så er det ikke bare fordi, de har tænkt "ahmen, jeg holder et sabbatår og sådan (mumler) lidt kontanthjælp". Altså det er lidt sådan, hvis det er udgangspunktet, og det kun var det, så er det selvfølgelig klart, så er uddannelse og det redskab jo elegant, fordi så får man tvunget dem i

uddannelse, og dem, der ikke kan, dem kan man give lidt, lidt andet. Men det bygger jo på den tanke, at det er det eneste de mangler.

JD: Ja, og at alle er i stand til det.

P: Ja. Og man ved godt, dem der har lavet lovgivningen, at.. jamen, de snakker jo omkring 75% de skal nok flytte sig og starte en uddannelse. De skal som nok finde ud, at de kan bruges til noget andet altså. Fordi så er der mange flere end dem vi har her. Altså det er ikke... der dropper ud af gymnasiet, fået lidt kontanthjælp, og så har jeg et sabbatår, hvor jeg ryger lidt hash, ork, ork, ork, de findes.

Pi: Og understøttelse i to år.

P: Og får understøttelse på den måde. Altså, hvor der ikke er sådan væsentlig andre problemer end forsørgelsesgrundlaget. Men når man gør det, så vil man altid ende med en lillebitte klump, og det er sådan set også dem vi kan se hernede. For det er helt sikkert, hvis man spoler filmen tilbage på nogle af dem her, så er alle de fra 70ernes ungdom, så kan man finde nogle af dem, som lå, kom lidt skævt igennem alle de faser, der har været under konjunkturerne undervejs. Og som blev tabt, og det vil der også være stadigvæk. Og det vil der måske endnu mere være nu, fordi...

I: ...arbejdsmarkedet er så urummeligt, ikke? Og så specialiseret.

P: Og det er jo ikke, hvor mange år er det siden? Jeg lavede et projekt sammen med, øhm (pause) Øh, hvad hed det? Center for Ungdomsforskning, hedder det ikke sådan? Det hed det engang, og RUC.

TM: Mm, det hedder det stadigvæk.

P: Hvor vi, øh, der var Sønderborg sammen med Dansk Supermarked, hvor det var noget med unge. Dengang var det sådan, hvis ikke man kunne få fri til at gå i byen fredag, så sagde man bare sit job op. Så gik man bare ned på næste gadehjørne altså. Om det var en tankstation, om det var en Brugs, om det var en Fakta, altså. Det ikke...Sådan var adfærden fuldstændig. Der var alt det, de overhovedet ville have af arbejde.

I: Og nu...

P: Det gav en type problematik. Nu har vi en klump her, som der nærmest er heldig, om man får sig en lille fritidsbeskæftigelse. Der er mange, der får, men der også rigtig mange, der bare ikke får.

JD: Der bare ikke gør det, ja.

P: Og det vil jo altid tage fra den ringeste ende af flokken. Sådan er det bare. Når der står en kø derude, så er der ingen arbejdsgiver, der starter med at sige "står der nogle nede bagved, enarmede, lidt småskæve, er det ikke noget for jer at få et arbejde?" Det gør man jo ikke. Man tager dem fra den gode ende. Og sådan vil der altid være en eksklusion i de her processer.

Pi: Og det vil der også være i den gruppe, der kommer i uddannelse. Fordi der skal jo også mange gange praktikpladser og sådan noget. Altså...

P: Og, og det man kan bekymre sig om, det er at man ikke laver samme nummer, som man gjorde med social- og sundhedshjælperen.

JD: Ja?

P: Ikke fordi der er noget galt med social- og sundhedshjælperen, men... der kunne de ikke andet. Og man kom hjem. Alle de ufaglærte, der kom tilbage. Fiskeindustrien, de er stort set samtlige blevet tilbudt at blive social- og sundheds... da de kom til... øh, hjælperen, da det hed det. Et årig uddannelse, fordi det var, det var, det var det lige, den eneste uddannelse, man lige kunne finde, som ikke krævede så frygteligt meget.

I: Ja

P: Og det har hele området faktisk lidt voldsomt med, fordi der kom folk ind, ork, der gik fire fem år, så sad man med dem i a-kassen, så kommer de ud som nedslidte, fordi de var sådan set nedslidte i forvejen.

JD: Mm.

P: Fra de kom fra, og de kunne bestemt ikke, øh, klare de ting. Så faren er jo også, når vi snakker uddannelse, at man skal lade være at tro, de ryger ind i heeele det store uddannelsessystem. Formodentlig ikke. Der vil være nogle niches, som vil blive dem, Hvor langt vil de gå... (pause).

JD: Ja.

P: ...på jobcentret? Hvor langt vil de støtte dem i det? Altså, der er lang vej, hvis man droppede ud uden sin afgangseksamen, før man har en kandidatgrad. Altså.

Pi: Ja, hvor mange år vil man gå ind og støtte dem? Ligesom revideringsplaner.

P: Fordi, ehm, jeg tror nok, hvis I spørger dem, så vil de sige "så langt som det er nødvendigt".

Pi: Og hvad er det så?

P: Men gad vide, om ikke det øjeblik du har et kryds, nu har du en erhvervskompetence, kompetencegivende uddannelse, så...

JD: Og så sender man...

P: Så mission completed.

JD: Ja.

P: Og der kan man så sige, så vil der være nogle uddannelser, der er lidt nemmere for folk, kræver ikke helt så meget inden de kommer ind. Ja... hvis så du stopper til i systemet, så opnår du ikke andet end de kommer til at stå bagerst i køen - nu bare på et højere kvalificeret niveau.

JD: Mm.

P: Altså, det er egentlig det hele pointen er, at du tager en kø her og flytter den herover. Den bliver bare mindst ligeså lang.

Pi: Altså, det har vi jo set også, som faktisk nu går igennem rigtig mange af de der kurser, og faktisk mindre specialuddannet til alt muligt indenfor offshore...

I: ...og truck.

Pi: Og truck! Og lastbilchauffører.

I: Alle de kan køre truck.

Pi: Men de kan ikke få arbejde. Dels har de ikke været i arbejde i mange år, og de er simpelthen ikke integreret.

P: Nej...

JD: Og det er netop noget af det der, som vi synes er ekstremt spændende at have fokus på, fordi der vil være en hel gruppe som man taber i samfundet, og selvom du så sender dem i uddannelse eller... øh, hvad det nu må være, så bliver det bare endnu et nederlag, når man.... Så bliver du bare sorteret fra senere i systemet endnu engang. Så det er ligesom sådan en ond spiral, hvis du - enten så får dem i gang øhm, men det kræver, det kræver bare en hel portion selvtillid og sådan, tro på sig selv at være i det system, og så være på jobmarked-systemet.

P: Ja, hvis nu vi lader være at definere, hvad de her de ikke kan - for det kan være mange forskellige ting. Men hvis I forestiller jer, at man har mennesker, for det her

det gælder også om de er 75 år og kommer her, det er mennesker, som kan styre rigtig mange procent af deres liv, 6-7-98 procent af deres liv. De sidste par procent, eller hvor meget det nu er, det skabte alt bøvvl i deres liv. Og det kan være masser af ting. Det er misbrug, det...(pause). Manglende sociale evner, og... Psykisk lidelse etc. etc. Ehm, en plettet straffeattest, ork. Masser af den slags. Men de er egentlig i det her samfund, hvor man enten er under frataget sin fulde frihed, så er man tvangsindlagt ellers så har man sin fulde frihed.

JD: Mm.

P: Så er der en gruppe, som tit kommer galt af sted, når de skal tage vare på en. Så når der kommer de der bump på vejen, hvad der er i alle menneskers liv, så er det de enten tøver eller får truffet for sent ELLER forkerte beslutninger. Men TIT er det egentlig, at der ikke bliver truffet nogle beslutninger.

JD: Mm.

P: Altså det er nølere i virkeligheden i køen. Altså sådan er det også i livet. Den, der ikke lige tør, tør springe selv først bliver jo ikke første valgt. Ehm, og så næste gang, så er det endnu sværere, fordi altså, din sidste handling blokerer for den næste.

JD: Ja.

AM: Mm.

P: Så det tror jeg egentlig, hvis man sådan skulle kendetegne noget dernede, hvis vi så bort fra om det er misbrug, om de har været udsat for overgreb som barn eller hvad søren det nu er, der gør det, så er det sådan - jeg plejer at bruge nogle ord - de har ikke helt evnet endnu at slippe deres mor og far. Og de havde brug for, at der lige var nogle, der holdt dem i hånden nogle gange. Det har systemet bare ikke opfundet.

AM: Mm.

P: En reserveforælder lige når man har brug for det.

JD: Nej.

P: Se - den er svær at få sluttet. Det gælder, tror jeg, om vi snakker de få procent, der dropper ud af uddannelser, øh... eller om vi snakker, hvem der er der bruger, ikke alle, men nogle typer misbrug eller andet, så er det fordi der lige er nogle situationer, hvor man har truffet de forkerte valg og ikke evnet at stå på egne ben.

JD: Ja.

Pi: Jeg tænkte også, der er en anden spændende tanke i det her, fordi... Altså når, når jeg sådan som ganske almindelig borger og vælger, sidder og lytter til de her ting, og jeg forestiller mig, at der er 75% af dem mellem 18 og 28, der kommer i uddannelse nu, ikke også? Så tænker jeg lidt, jamen, det er da fint og det er flot, men hvor skal de arbejde henne? Hvor jeg tænker lidt, hvor er Dansk Arbejdsgiver Forening henne? Hvor er alle de arbejdspladser, som de snakker om. Vi nedlægger slagterier, vi får polakker herop og laver social dumpning og. Altså vi har jo bare den her gruppe af unge, der skal ud nu og slås for arbejdspladser - de få der er - hvor jeg tænker, at vi nogle steder i vort samfund mangler at tage et socialt ansvar. Det almindelige malerværksted, direktøren fra dutte-lutte-lutte-lutte-lut og sige, jamen vi bliver nødt til at løfte det her i flok, og så få de her mennesker integreret. (Host) Få lært dem noget arbejdskultur, få lært dem noget lønkultur, få lært dem, hvordan gebærder man sig blandt andre - også selvom du er blandt de succesfulde 75% procent. Fordi er du det, så render du jo rundt med computer, mobiltelefon, dyre mærkevareøj og sådan noget, hvor jeg tænker, jamen, hvor er det lige de skal være henne? Skal de nu på lærlingeløn? Kan de affinde sig med det? Og hvor er Dansk Arbejdsgiver Forening henne i det her? Hvor er de henne?

P: Fordi, man kan sige, nu brugte jeg det begreb med, de havde brug for deres mor og far. Og det er jeg nødt til at sige, det er i hvert fald noget, som man ikke kan løfte. - det tror jeg, de har hele livet.

JD: Mm.

P: Altså jeg tror ikke, det ikke det der bump. Alle mennesker kan opleve, de får et, der sker begivenheder i livet og man kan ryge igennem en depression og sådan noget, det er sådan et, det er i virkeligheden et peak nedad. Og så kommer langt de fleste på den igen, og så er de ude af det samme spor igen. Så er de fuldt fit for fight. De her, hvis de har et peak, så er det den modsatte vej. En gang imellem så stikker de lige hovedet op...

Pi: ja, så går de baglæns.

JD: Ja.

P: ...men, men de ryger sådan set ned tilbage til start igen. Så ja (pause), uddannelse er selvfølgelig nok væsentlig, men i virkeligheden kan man sige, der skal jo opfindes et nyt arbejdsmarked, hvis man skal absorbere.

JD: Mm.

P: I ligeså høj grad som uddannelse, fordi nogle af dem hiver du ikke igennem en erhvervskompetence uddannelse for at frigøre arbejdskraften. De er jo dem her, der i gamle dage ville have været fejemanden, øh, den ekstra mand, man har med ude. Arbejdsmanden. Ork, der er masser af steder, hvor du havde en svend og en lærling, og så havde man også en arbejdsmand, når du skulle bruge en ekstra hånd til nogle ting. Det er nogle gange, men, men det her var sådan status. Det var sådan nogle ting, de måske ikke var så gode til. Det er den typer af jobs er jo væk.

JD: Ja.

P: Altså, lean, høj effektivitet, så er det bare ikke plads til dem. Så jeg tror egentlig på, at hvis min tese skulle holde, at de mangler lige det der med sådan at kunne tage vare HELT på sig selv. Med mindre vi tror på, at man kan vokse fra det.

JD: Ja.

P: Så er det jo fuldstændig ligegyldigt, vi fylder på dem, fordi de vil stadigvæk, når man fortæller dem, nu har du fået din nødvendige uddannelse, nu kan du - værsgo. Så vil de stå ned ved vejkrydset og ikke vide om de skal gå til højre eller venstre. Og så går der et eller andet stykke tid, og sådan vil det altid være, men de er færdige med en indsats, så bliver de glemt lidt, så når de en vis alder, så er de uden for fokus, så går der lidt år igen, hvor (griner), de er på en eller anden overførsel, så kommer der nogen og siger, nu må vi hellere få gjort noget ved dem. Og i virkeligheden så ved man bare, at du kan slæbe dem hen til det næste gadekryds.

JD: Så det er sådan en lappeløsning.

P: Og så vil du efterlade dem der, og så vil de igen sige "hm, skal jeg til højre eller venstre?". Nu lyder det som om, de ikke kan noget selv. Det passer jo ikke, for de klarer jo stort set det meste af livet, men det er de der få ting, der gør, at dem de er jævnaldrende med, dem de måske endda legede med nogle gange, da de var barn, de er hamret forbi dem. De skal nok klare sig. De gør de ikke.

Pi: Men jeg har stadigvæk en tanke om omkring, at de 75% som er velfungerende, som klarer livskriserne og som også udvikler sig og alt det der ikke også? Og hvor skal vi gøre af dem bagefter?

I: Vi har jo, øhm, i hvert fald en lille løsning på det. Det er, at vi er begyndt at tænke på, ikke, det der hedder social-økonomisk virksomhed.

P: Mm.

JD: Ja.

I: Og det var jo i hvert fald tænkt til at høre hjemme i jeres opgave, ikke?

P: Ja.

I: Det er nødt til at brede sig i landet, ikke? Fordi det netop er sat til at kunne rumme dem, der ikke kan rummes på det der mark...markedet, hvor man får så stor løn og derfor forlanger man så meget.

JD: Ja.

P: Men... men handikappet, handikappet ved social-økonomisk virksomhed, det er, at du nok har en virksomhed, som har en anden afkast-filosofi, men værktøjet er jo, at man forholder sig til, hvad skal forsørgelsesgrundlaget være for den enkelte. Fordi social-økonomisk virksomhed lever for eksempel bedst på, at folk får tildelt pension. Alle er tildelt en pension, når du er i skånejob. Det vil sige, når så får man måske 15 kr. i timen for at gå og arbejde. Se, det giver jo god mening; fordi så behøver man ikke være fuldt fit for fight. Man kan også sige "Jeg kan ikke i dag, jeg har ikke overskud, jeg er syg", det er jo ok, fordi arbejdsgiver betaler ikke fuld arbejdskraft. Men grundforsørgelsen, det er jo ikke arbejdsgiveren, det er ikke en social-økonomisk virksomhed forholder sig til, det er jo sådan set samfundet, der har sagt det. Når man har folk på kontanthjælp eller sygedagpenge, så er det jo en ikke-permanent ydelse. Det vil sige, man har ikke forholdt sig til, hvordan skal de leve resten af livet? Hvis du er på det, så vil du jo ikke arbejde i en social-økonomisk, så vil du være i aktivering i en social-økonomisk virksomhed.

JD: Mm.

P: Det, der er interessant, det er det øjeblik, at det bliver - nu er det så meget sagt, at de skal have slutjob, når de er 20 år, fordi det er jo ikke ret mange mennesker, der får

- men i princippet så er det et rigtigt arbejde. I teorien kunne de blive der til den dag de skulle på folkepension.

JD: Mm.

P: Den type jobs. Men der er man bare nødt til at kigge på, hvad skal de leve af? Fordi, hvis man ikke lave nye på pension (host), altså så vil den her gruppe jo ikke reddes af, vi laver social-økonomisk virksomhed. Så vil de kunne komme i praktik, de kunne komme i sikkert nogle specielle lærlingeforløb og så videre. Der skal nok blive opfundet alt sådan noget for at få det her til at fungere, men det er ikke slutbeskæftigelsen. Hvad så når de er færdige?

I: Jamen rumligheden er der jo mere.

P: Ja, den er der i...

I: Fordi det den der overskudstænkning, som hvis man er en, en øh, en, privat, der laver en virksomhed - og det er fuldstændigt legitimt, at private folk investerer og vil akkumulere overskud. Social-økonomisk virksomhed er ikke sat i verden for at GØRE DET.

P: Amen, det er jeg enig i, Ingelise. Det er bare, hvis man to 19-årige i dag. Altså, det er klart, mange i dag vil man, hvad enten har de pension af forskellige grunde. Det kunne også være (kort pause) udviklingshæmmede og lignende. Fordi de er jo, dem har vi jo trods alt stadigvæk fundet på en ordning, hvor der er en ydelse.

I: Peter, de er så sandelig også på arbejde på et beskyttet værksted.

P: Amen, det siger jeg ikke. Jeg siger bare, de...dem vil I kunne finde i masser af typer af aktiviteter - den form. Det, der bliver et problem, det er en, som ligner - ej, det gør de andre også - hmm, men én som ligner alle mulige andre, hvad kan man sige, rent kognitivt, sådan man ikke kunne sige, at de, det fordi de kun kan score 60 på skalaen eller noget i den stil. De vil være, sådan i den brede offentlighed, fuldt fit for fight. Men når man er i systemet, så ved man godt, det er de ikke.

Pi: De fungerer ikke ude på et arbejdsmarked.

P: De er bare ikke helt fuldstændig fit for fight. Og det kan være, og jeg siger de der procent, det er bare fordi, det kan være så mange ting. Altså det kan også være folk, der er selvmedicinerede for damp eller noget andet siden de var, altså de har måske røget så meget hash, at de har brændt et par sikringer...

Pia: Jamen, de er bare ikke socialt stimuleret til at omgås i det der, sådan....

P: Men sådan én vil jo blive betragtet som, "jamen nu har du fået det her fyldt på, nu har du en uddannelse, så må du jo kunne tage et arbejde."

Pi: Ja.

I: Mm.

P: Og der har du fuldstændig ret i, hvis man tog, hvis de havde lavet en undersøgelse nede på slagteriet, så tror jeg, det har man i hvert fald gjort et andet sted tidligere, nu er det jo lukket hernede. Men der var ti procent af dem, de var, de indtog euforiserende stoffer i en eller anden omfang.

(Enstemmigt mm)

P: De havde plettet straffeattester, øh, der opstod engang imellem sådan tur ind og holde lidt ferie, fordi de var kommet til at pande en ned i byen. Altså der var sådan en, de der...

Pi: De skulle på fodboldhold med Stig Tøfting.

(folk griner)

P: Ja, sådan de der lidt..., den der type, de kunne være en på arbejdsplads. Dem har der været rigtig mange af. Havnen. Fisk. Bredt forstået. Øh, kvinder en type arbejdsplads, mænd på en anden type.

Pi: Ja.

P: Alle de der steder, is, øh, dengang Hjem Is og Premiere Is var til, altså alle de der, vestfrost - 200-300. Altså alle de steder, hvor man, det kan også godt være, de er røget lidt ud igen, men mange de har jo opbåret, i hvert fald dem, der har haft en dagpengeret hele tiden. I dag ville de bare ikke kunne opnå at få en dagpengeret. Fordi de når aldrig nogensinde at få så mange timer, at de kan blive der. Men de har jo været på arbejdsmarked altid. De, deres holdning, det er fordi vi har fået flere, vi har fået mere uv-stråling, så vores gener er blevet dårligere eller noget i den stil. Det er ikke fordi, massen af mennesker er blevet ringere, som det er lige nu i det samfund.

JD: ...er kravene...

P: Det er simpelthen bare arbejdsmarkedet og kravene til den enkelte er steget så frygteligt meget.

Pia: Det er vores kompetence, skal være de der... (afbrudt)

P: ...at eksklusionen er blevet, at eksklusionen....

I: ...Og før var de ude på landet mange af dem.

P: Ork ja.

I: På gårdene, ikke? Og de fik lidt mad for det og lidt løn, ikke. I dag, da skal de jo nærmest kunne, kunne kommunikere med deres computer for at passe et landbrug.

JD: Mm.

Pi: Jamen, det skal du i dag. Ja. Og ude, og det, det er også derfor jeg siger, det er ikke bare lige at gå ind og tage en uddannelse. Det ved I også som tømrer eller bilmekaniker, ikke? Det kan jo ikke bare i dag.

JD: Nej.

Pi: Vestfrost, som var en af vore store virksomheder havde over 3000 ansatte, de er 200 derude nu.

KM: Ja, det er sindssygt.

Pi: Det er helt vildt...

I: Og de laver altså mindst ligeså meget som da de var så mange.

KM: Ja ja

Pi: Det laver sig selv jo.

P: Men det er jo outsourcet, og så det selvfølgelig også der, hvor vi trækker den der arb...altså man kan egentlig sige sig selv, at der er masser af steder, hvor man har trukket udenlandsk arbejdskraft ind, ikke den ringe arbejdskraft, men hvis man vil leve med nogle man knapt kan kommunikere med, så betyder det også, at arbejds karakter er mere enkeltformet, enkelt instruktion. Men det vil også være de type jobs, nogle af de her ville kunne bestride.

JD: Ja.

P: Altså gør det og det, og så skal du gentage det fem tusinde gange.

Pi: Ja.

P: Sådan noget kunne man jo sætte nogle til. Men hvis man i stedet for at få en dansk, som skal have mere i løn, så kan du få en udenlandsk, som måske endda faktisk er væsentligt bedre kvalificeret...

I: ...og kommer hver dag.

P: Og kommer hver dag, og nu er de væk hjemmefra ligesom danskerne også gjorde, da vi var oppe i Norge og Tyskland, og gerne ville arbejde rigtig mange timer, fordi når jeg alligevel ikke er med min familie, så kan jeg ligeså godt arbejde.

JD: Mm

P: Øhm, så, så er der en eksklusion, og det er måske...Det er i hvert fald i forhold til det her med reformen, det er jo uinteressant med uddannelsen. Det interessante er at sige, hvor er det arbejdsmarked, der skal absorbere den anden? Og så skulle man måske have tilrettelagt, hvad skal vi så fylde på for, at man passer ind. For det er klart, at ordentlige arbejdspladser ville ikke kunne eksisterer i alle de her arbejdsmarkeder.

Pi: Man skal jo også have nogle kompetencer til det her arbejdsmarked.

P: Ja, du kan jo ikke sige, nu har du fået en læge, det er så en af vores, på rummeligheden vi har. Han husker ikke så godt, og er ikke helt så godt uddannet, altså... Der er nogle typer arbejdspladser, der bedre ville kunne have det, men det har man jo ikke defineret. Og det er i virkeligheden måske lige så væsentligt, eller altafgørende for at det lykkedes - ellers så får vi jo sådan set bare socialt udsatte på et lidt højere niveau.

JD: ja, men det er sjovt, at I netop nævner det der med det sociale ansvar. For det er ikke særlig lang tid siden, at der var en stor debat om det i medierne, det her med, at det næste nye for, at man lige som skulle gå ind og redde det danske samfund, eller hvad man skulle sige. Man skulle gå ind og tage hånd om det her, det var, at virksomhederne kom ud over den der med, at vi skal bare genere profit og begyndte at tage et mere socialt ansvar netop i forhold til, at man hiver så mange ind fra Østeuropa og arbejder, og tager de danske arbejdspladser, så måske er det mere, øhm, altså... (pause) Det mere mekaniske arbejde, eller hvad man skal sige, som ikke er bygget så meget på den viden og know how, som man ellers slår sig op på nu her. Som de kunne måske kunne gå ind og varetage, sådan så, at det her med det sociale ansvar, det synes jeg er meget sjovt...(afbrudt)

I: Men det kommer jo så også lige i en periode, hvor det danske arbejdsmarked, virksomheder er trængt, ikke. Er trængt af konkurrence, de outsourcer og så videre. Og så kommer for langt på det her tidspunkt, det er jo ikke nemt. Altså.

Pi: Men jeg tænker bare, at vi når ikke nogle vegne, hvis ikke der bliver opfundet nogle arbejdspladser eller åbnet op på de der velfungerende, fordi... Hvis vi kigger ned over Europa, altså på de lande, som vi jo sammenlignes med, så kan man jo sige, det er jo ikke bare Danmark. Det går jo sådan igennem hele, ikke også. Og det bliver lidt svært at sidde i lille Danmark og lave nogle løsninger, som man så kan håbe på kan sprede sig ud....

P: men sådan set er der jo rigeligt med penge til det. Der er ingen tvivl om, hvis man skulle lave en hurtig besparelse, så er det bare at bevillige dem en ydelse, der svarer til det de fik i dag. Uden yderligere tiltag.

Pi: Ja.

P: Altså så vil det jo, altså der bruges jo rigtig mange penge, rigtig mange ressourcer på at gøre alle mulige forskellige ting.

JD: Mm

P: For gruppen. Altså det er jo ikke fordi, hvis man bare parkerede dem på kontanthjælp og så sagde, det kunne du få resten af dine dage. Det tror jeg for nogle af dem, da ville det være langt den, langt, langt (griner) den billigste løsning overhovedet, sådan lige set i det korte perspektiv. Altså det er jo ikke menneskeligt i orden, det er ikke det jeg siger, så det er jo ikke fordi, man skal ud og opfinde 392 milliarder ekstra for, at det her overhovedet kan lade sig gøre. Det er stadigvæk, hvis vi opfinder en nyt arbejdsmarked et spørgsmål om at finde en ydelsesform, nu har man snakket nyttejob - i virkeligheden er det jo et eller andet man helst vil have for en ydelse. Det kan godt være, at vi så definerer, at du ikke har den fulde arbejdsevne, men derfor får du så aldrig nogensinde direktørløn, men du får den her og så forventer vi, at du bidrager på forskellig vis. I virkeligheden kan man sige, hvis man helt tilbage til den gamle pensionsånd, da blev så givet rigtig mange pensioner, man i dag kan spekulere på (griner) om de skulle have givet, altså. Jeg vil sige, der var mange unge, som når de havde generet en sagsbehandler i fire-fem år og de ikke gad bøvl med dem mere, så, så fik de en pension. Sådan nogle findes der også.

JD: Mm

P: Det vil jeg sige. Sådan har verden også været. Det er jo måske heller ikke...

Pi: Revalideringstanken, langt hen ad vejen, den er egentlig brugbar.

P: ..den er også brugbar, men jeg...

Pi: Ja

P: Hvis man gennemførte lidt at man kunne få den ydelse her i dit.. Okay, i din situation, så får du det her du kan leve for og så må du gøre det andet, for så er bevæggrundene, en social økonomisk virksomhed lever på samme vilkår som enhver virksomhed. Det skal man bare huske. Det vil sige; man er nødt til at sidde og regne sammen, kan det gå rundt. Kan det det, så kan vi godt starte den, kan det ikke gå rundt, nej, så lader vi vær. Længere er den ikke, altså.

I: Men er det ikke meget interessant at regeringen mener, at, øh, ethvert menneske bliver lykkeligere ved at have et arbejde. Er det ikke der vi starter? Altså hvis vi nu skal bedømme forfra. Og jeg ved ikke hvor mange jeg hver dag snakker med der er på kontanthjælp. Og det er de stort set alle sammen, ik, og det er mange hver dag. Der er langt imellem, at nogle af dem bliver lykkeligere af, at skulle have et arbejde.

JD: Det er der.

I: Det lover jeg for.

P: Men, men...

I: Nu er vi helt ærlige.

P: Men arbejdet, arbejdet i sig selv er jo ikke, er jo ikke... Det er fordi vi tror 37 timer om ugen, hvor man kan få lov til at lave et eller andet.

I: Det er udgangspunktet, det vi tror er godt.. for alle.

P: Ja.

JD: Mmm...

I: Fordi dem der har bestemt det, for dem er godt.

P: Ja.

KM: Mmm..

P: Ja, men det der kan være sundt og det tror jeg faktisk er for de fleste, det er at have noget, hvor det er fællesskab man indgår i, i det omfang man nu kan.

KM: Det er også rigtigt.

(Uhørligt - Alle snakker i munden på hinanden)

Pi: Jamen, så er det den anden tanke, så kan jeg bedre li' den der tanke hvis vi skal putte ind...

I: Jamen jeg prøver på at sige hvad det er der er...

Pi: Jamen at samfundet, samfundet har brug for dig. Altså at det du har betydning...

JD: Mmm ja.

Pi: - For det er også det jeg oplever rigtig meget hernede. Det er, bare at vi siger deres navn, hej, navn, hej navn. "Gud jeg bliver set", "Jeg har betydning", hvor mange, tror jeg også ønsker, ikke at komme i arbejde, for så tænker de på jobcentre: så er det pres og stress, møder og kontrol, mistænkeliggørelse, man bliver ikke set, man bliver hate-hunted, altså det er oplevelsen...

P: Men men...

Pi: Men den der tanke med at dit samfund har brug for dig, du har faktisk betydning for at det her samfund det kan fungere.

I: Det er også derfor man ikke har bestilt andet end, man har ikke brug for dig. Nu har de så lige, over en nat, besluttet at det har vi. Ja, altså, nu har jeg gået med det her projekt Kongvardevej i sommer, ik og der, der, de er sandt for døden alle sammen på kontanthjælp, det er de. Og har misbrug og ryger hash osv. og drikker... Nogle af dem kom faktisk næsten hver dag, fordi der var nogle der ventede dem. Fordi de fandt ud af at det var noget vi var sammen om. Men de satte selv dagsordenen. Men altså, hvis de synes de havde det skidt en morgen, så kom de ikke, men nogle de kom alligevel lallende, fordi der var nogle der ventede dem.

P: Men, der er jo en forskel.

I: Netop!

P: Det man gør, det er jo, at man anerkender og får respons på det man bidrager med og ikke på det man ikke bidrager med. Altså, hvis du er defineret til 37 timer og i princippet, hvad nu den ene eller den anden grund, stort set kun kan klare 32 timer, så vil man sådan stort set blive husket for de 5 timer man ikke præsterede.

JD: Ikke kommer ja...

P: De mandagssygen, der hvor man var lidt urolig, lidt ondt i hovedet, man har skavanker, det er også, det skal man huske.

Pi: Ja, det er dig der bliver fyret næste gang.

P: Yes, der vil man fokusere på hvad de ik' kan præstere, hvorimod den anden tanke, det er fordi jeg siger, den gamle pension, skånejob, hvor man siger, jamen, du kan få

det her, skal vi ikke prøve at starte med 15 timer, de er glade for det, det kan være man skal skære ned til 12, fordi... Det kan være den ryger op på 35, det kan man ikke vide, øhm, men der glæder man sig over det der bliver leveret, man får også som menneske en respons fra det man giver og ikke det man manglede at gi.

JD: Ja.

P: Det er så svært, det vil jeg så bare lige sige, for rigtig mange mennesker er det når de bliver grebet af det, så er det rigtig svært selv at huske man skal huske man skal gå hjem. Altså man vil hænge, det er en interessant ting når man har den her gruppe at gøre. Når de kommer i sådan nogle projekter, så har de en tendens til også at ville være der den time de også skulle være gået hjem.

TM: Ja.

P: Og så er det svært ikke at komme til at give dem respons, hvor man ikke slår til.

I: Peter, det er ligesom når man har små børn og de skulle have været en time før, de har ødelagt hele den gode dag, fordi de er helt hysteriske.

P: Fuldstændig!

I: Det er lidt det vi snakker om...

P: Men det ligger, det ligger altså mange, jeg tror det er såre menneskeligt, man vil gerne være med i fælleskabet, man vil gerne føre det helt til...

Pi: Men der opleves også, jeg har betydning, jeg betyder rent faktisk noget.

P: Men det er det at opfinde et arbejdsmarked, hvor man bliver anerkendt for det man kan bidrage med og ikke for der hvor man ikke slog til.

Pi: Jeg tror faktisk det er derfor der er så mange frivillige, - Også i vores samfund i dag. Fordi når man går ind, og det er jo som frivillig, så har du den der; jeg betyder noget. Det kan godt være at du kun knækker nødder hele den dag, eller gør toiletter rene, så, men du har faktisk en betydning i det fælleskab.

P: ja, og det kan vi jo se hernede. Der er jo, der er nogle dernede der kan, hvor dagens gode gerning kan være at tage en pose tøj, tag fra containeren og bære ned bagved til sorteringen og man kan sige, at nogle gange var det næsten lige så nemt selv at have gjort det..

Pi: - Ja, eller nemmere.

P: Ja, eller nemmere, men for den der gør det..

JD: - har det betydning..

P: ja, har bidraget, og det tror jeg ligger, altså man kan jo næsten mærke det selv, hvis man forestiller sig om man stopper her eller ej, det gør som ingen forskel. Der er ingen der vil savne mig alligevel. Når man en dag når dertil, så må det godt nok være frygteligt ensomt og så kan man næsten leve for længe, på en eller anden måde. Og det kan man ikke, men , men, men...

I: Men de har jo nogle andre sociale relationer end de fleste velfungerende mennesker, de har jo deres relationer på arbejdsmarkedet, ik? og deres netværk. Vores de har det jo, på et andet sted og i nogle andre relationer. Og de er saftsusme de så gode som vores. De er bare anderledes.

P: Det eneste jeg kan se, hvor det er, der kan være nogle former og grupperinger, det er, når man har et arbejde, så tvinges de, som egentlig helst ville være huleboer nogle gange ud og have nogle sociale relationer, altså hvis man er meget, meget lukket i sig selv...

I: Og psykisk, de har jo ikke

P: Jamen jeg siger, altså ikke, men helt almindelige mennesker, der tager et arbejde, som faktisk, men nemt ville risikere at blive ensomme hvis ikke de engang imellem ville blive tvunget...

JD: - tvunget ud...

P: Altså sådan forstået tvang.. Altså, det er jo ikke sådan at de bliver hentet hver morgen, men de vil jo også finde den her gruppering, som jo faktisk ikke er nogle af dem der har diagnoser, men det er en helt anden snak, men der er jo også nogen der har godt af, at der er nogen der tager.. du skal bruges i dag, hvis man så sidder derhjemme. Man bliver nogle gange en dårligere udgave af sig selv, ved kun at have sig selv.

Pi: Ja, ens selvcentrering, den kommer til at fylde..

P: Ja, det er sådan lidt, ik... Nogle gange kan der faktisk godt være nogen der skades af... Så, hvis man tager det.. Det skal bare ikke oversættes til at arbejde helbreder alting. Historien er bare det, at høre til og det er der nogle der har brug for og det at have lov til at bidrage i et omfang, så man får mere ros end får ris for den indsats.

Pi: Ja, at være besøgsvenner, altså hvis man skal lave det, så kan man jo lige så godt

sende nogle flere mennesker ud til vores ældrecentre, ik og vi kan.. ja, der er jo mange ting.. Ja, altså, så er det jo ikke det det handler om, men det er jo ikke det der handler om, at du skal have betydning. Det handler om jo egentlig om man kan sige i kroner og øre og have socialdemokrati og hele den der politik der ligger nu, at arbejde gør lykkelig. arbeit macht nicht frei. Det gør dig lykkelig, ik?

(Alle griner)

JD: Men det er jo også blevet til sådan, altså, du kobler jo tit din identitet op på hvad du laver af arbejde og hvad du har af uddannelse og sådan nogle ting, så det er jo, hvis du ikke falder ind i den kategori, hvor du har et eller andet og koble dig op på, så bliver du måske også mere...

Pi: Identitetsløs...

P: Men der sker også noget andet, fordi hvis nu man var, ja, kunne leve af et eller andet, så er jeg ikke ret sikker på nogen, altså, der er nu nogle kunstnere, de kan godt leve livet uden arbejde, hvis de har noget...

I: at lave...

P: og få at spise, altså, så kan de få noget... Når det bliver sådan, hvis man ikke har et arbejde, så tvinger samfundet og systemet dig jo til at være enorm fokuseret på årsagen til hvorfor du ikke har et arbejde. Altså det er jo det jeg siger, de kan jo remserne. Hvis du møder nogen der skal have ydelse, så kan de jo diagnoser, de kan jo næsten latin bedre end nogen anden, de er frygtelig kloge på deres egen lidelse og måske også... og når det er sådan, så er jeg nødt til at sige; alle mennesker er ufuldstændige, så når man når en vis alder, det er vist..., der begynder skavankerne at komme, det gør lidt ondt engang imellem nogle steder, men hvis man er fokus på, jeg kan så meget andet, så er man så fornuftigt at hvis man har ondt i ryggen, så behøver jeg da ikke gå i haven. Men deres hverdag er i hvert fald, når de er i forbindelse med systemet, at der fokuseres på; hvorfor er du så, at du skal have din ydelse.

JD: Ja.

P: Og så tror jeg det er sådan en selvopfyldende profeti. Hvis man fortæller tit nok, jeg fungerer ikke godt, jeg fungerer dårligt i sociale sammenhænge, jeg er nok nødt til at have lidt selvmedicinering engang imellem, osv, osv. altså, gad vide hvor meget sundere man bliver af at kunne den remse. Altså, hvis man møder, jeg har da mødt

nogle enkelte kunstnere som også brugte systemet, men de var da hardcore brugere af systemet og de så da ikke sig selv som tabere eller noget som helst. De var bare i en fase, hvor de skulle bruge lidt supplerende dagpenge eller en kontanthjælpsydelse, så leve alt min kunst ud. Det hviler de ganske udemærket i. De så ikke sig selv, altså de kunne diagnoserne og alt muligt andet. Det er en anden måde at bruge systemet på. Det her ender med at blive det deres lidelse definerer dem som værende.

Pi: Det er fordi kunstneren har en mening med livet.

P: Ja, det er det jeg siger.

Pi: Ja, det er fordi kunstneren har det der, jamen jeg skal jo drikke tre flasker vodka om dagen, så for...

I: Aaah...

(Alle griner)

I: Nej, nej nej...

Pi: For at være en ordentlig stenhugger eller hvad det nu lige er, han kan bedre være outrere, uden at der er nogen der, ik? Og han har også en mening med livet, øøh... generelt, og det har man jo ikke, hvis man som almindeligt menneske pludselig bliver ledig, så er du ledig.

P: Men...

Pi: Så bliver det identiteten

P: men det kræver jo stort overskud hvis man skal sige; min identitet er ikke mit arbejde, min identitet er. - Hvis man skal kunne sige det, så skal man være meget stærkere i sin overbevisning end hvis man bare har et arbejde.

JD: Ja.

P: Altså, jeg er uddannet til det, jeg arbejder som sådan. Nå, men så er folk jo godt tilfreds, men hvis man siger: jeg arbejder ikke, jeg får tiden til at gå med... Hvis folk ikke sådan "nå, hvad laver du så?", altså, hvis man skal vende den samtale, så skal man hvile enormt meget i sig selv og have en enten, ja nogle gange kan man jo godt være fantaster, det er der jo selvfølgelig også nogle der er i den grad, men det er jo ikke det der sker, hvis vi snakker den her gruppering. De vil ikke sige: jeg er stolt af at hæve min ydelse nede på jobcentret og bla bla bla...

Pi: Så er det ham der dovne Robert, ik? Så snakker vi dovne Robert.

P: Han er måske et eksempel på en som forsøger at skabe et overskud ud af at være bruger af systemet, men det er jo undtagelsen. Der.. langt de fleste af dem vil aldrig stå distancen, hvis et tv begyndte at rulle af sted på dem eller hvis de fik politikere ind. Det gør de altså ikke. Øøh, han er... Han er i virkeligheden, sådan en... øh ja...

Pi: Men jeg har aldrig nogensinde i hele mit liv, og jeg er 52 mødt et menneske der har sagt: nå, jeg tror jeg vil uddanne mig til at være på kontanthjælp.

I: Jo, det har jeg.

Pi: Og gå i hundene resten af mit liv.

I: Jo jo, da min datter var til studentereksamen, så kom en af dem kørende på cykel, han havde drukket lidt inden han skulle ind. Så sagde jeg: Nå David, hvordan går det? - "Hvordan det går?" Hvad skal du her bagefter? "Det kan jeg lige så godt sige", siger han så, "jeg skal til København og være på kontanthjælp." Det var det han ville og jeg tror det lykkedes for ham. Og manden var begavet, ik? Men han kunne ikke andet.

Det her er også et spørgsmål om helt forskellige holdninger hos mennesker. Vi skal sidde og dele holdninger her, ik. Jeg spurgte en dame en dag; hvordan går det med din søn? - "Det går så godt"(hamrer i bordet med kop), sagde hun. Og så tænkte jeg; ej det var dejligt at høre. "Han er lige blevet godkendt som førtidspensionist."(Hamrer igen med kop). Så gik det godt. I kan godt se det, ik? Det er jo lidt det vi snakker om.

Pi: Jeg var da også super lykkelig den dag jeg fik tilkendt min. Jeg hoppede og dansede rundt, fordi så var stresset og presset ovre og uvisheden, så kunne jeg sådan ligesom (ånder lettet op)

JD: Ånde lettet op...

Pi: Leve mit liv.

I: Når hun sagde det med sit barn, tænkte jeg nok, nå men, nu skal jeg nok høre en god historie, ik. Vi er meget forskellige.

P: Men sådan er det. Jeg tænker, elendighed er der jo ikke nogen, det kan godt være man vælger, men, hvis han vil til København på kontanthjælp, så ser han det vel ikke som elendighed. Det er jo en mulighed, tænker jeg. Altså når man.. Jeg tror ikke på der er nogle mennesker der søger elendigheden. Det kan bare være prisen af nogle valg og tilfældigheder.

I: Ligesom den der bog "Hærværk"

P: Ja... ja...

JD: Men der bliver vel også stillet højere krav til hver enkelt i forhold til hvad der er acceptabelt. Man kan sige, at man laver, nu kan jeg jo kun se det fra et perspektiv, som jeg er studerende, men, men, det bliver hele tiden, sådan, Man kan jo også se det på alle uddannelser, alle uddannelser selv de sådan... øh, dem der er mere baseret på teknisk arbejde. Alt skal ha', så skal det være en professionsbachelor eller der skal noget uddannelse, akademisk inden over på en eller anden vis. Så det er ikke længere godt nok at sige, at man, øh... bare vil være frisør eller at det gør lykkeligere at være frisør eller et eller andet. Jeg synes kravene til menneskets stiger hele tiden i forhold til hvad det er man skal yde og hvad det er man skal bidrage med til samfundet, så det er sådan, det er ikke længere acceptabelt at sige at man ikke vil have en uddannelse.

I: Jo, nu er frisør jo også en uddannelse.

P: Jo jo..

JD: Ja!

P: Man kan jo sige, at hvis man, men det er jo en helt anden drøftelse, det kan være uddannelse, politisk drøftet, men hvis man går til Schweiz, så vælger 75 procent erhvervsuddannelse. Plus der er noget andet. De har lavet en konstruktion, hvor du direkte fra erhvervsuddannelsen har adgang til universitetet, fordi det ligger i en erhvervsuddannelse. Det er i virkeligheden en tilknytning af at du kan vælge, jeg tror herhjemme ville det hedde EUX, som er en ny gymnasial linje, hvor man har det praktiske med også. Og det har Schweizerne drevet helt ud. I dag er der jo meget stor skel. Enten er du ingenting eller også skal du næsten, næsten have gennemført et eller andet på universitetsniveau. Altså, det er bare lige tankevækkende at Schweiz jo dog ikke bare lige er et hungo bongo land eller sådan noget. Man kunne godt have fundet andre steder at bygge det op, helt klart, vil jeg mene, vi kan sammenligne os med Schweiz.

JD: Mmm

P: Men det er jo en anden del af den der uddannelseskrav, der gør, at man kan stå ret langt væk, hvis man ikke rigtigt fik færdiggjort sin folkeskole. Og så snakke om at du skal have en uddannelse du kan leve af. Og man kan sige hvis du skal overbevise en person der sidder hernede om, jeg kunne ikke leve af vor det er mine hænder, hvilket

jeg synes er bedst, det kan jeg ikke leve af og der er ikke nogen som har rost mig ret meget for mine store evner i min tid. Dem skal du have motiveret.

JD: Mmh

P: Fordi uddannelse, kan du trods alt ikke tvinge ned i halsen på folk. Jeg har i hvert fald ikke mødt nogen steder endnu, hvor det er lykkedes. Så du er nødt til at arbejde med motivationen. Det er jo lidt spændende.

I: Men motivation er jo så pengene, ik?

P: Jo, men det er jo... jeg plejer at sige uanset hvad, lad lysten vælge, så kan du fornuften godt bagefter filtrere lidt på det, men lysten er en ret væsentlig del hvis man skal få noget godt ud af tingene. Altså man kan gøre meget af pligt, men mange års uddannelse kun af pligt...

JD: Det bliver hårdt.

I: Og det er slet ikke nok at studere i mange år... hvis man ligesom ikke har målet, ik. Fordi man selv vil hen til målet, ik.

P: Men altså, i forhold til, så igen at få fat i de unges... jeg er usikker på, at vi er det helt rigtige sted.

JD: Mmm

P: Til dem i egentlig snakker om, fordi, øhm,

JD: Men vores fokus er jo også i høj grad på arbejdsmarkedet.

I: Det ved du jo mest om i hvert fald (Nikker til Peter)

P: Ja, men jeg vil sige... Skjoldbo derude vil jo være helt..

I: De har dem jo helt konkret.

P: De bedste af deres må næsten være lige jeres gruppering, fordi der bor de jo, det er jo paragraf 110, så vidt jeg husker, ligesom herberget, bare målrettet den gruppering, det vil sige, de er jo teknisk set hjemløse og jeg har ikke viden nok om, hvor de er henne i grupperingerne, hvor sølle de er.

I: Og om de er på vej ud og bo i egen lejlighed med kontaktperson derfra.

P: Og der vil i hvert fald være formodentlig nogen af dem som, eller de bliver jo ramt af det her og dem af dem som så ikke kun skal have aktivitetstid, men for de af dem, eller jo, men altså, det er jo ikke fordi de er håbløse, men fordi man lige nu ikke ser dem uddannelsesegnet.

JD: Mmm.

P: De er jo også uinteressant, men dem som er uddannelsesegnet, som man.. Når man siger de er uddannelsesegnet, så siger man også, så er de på vej til at starte en aktivitet, som skal føre til at de kan leve på selvforsørgelse. Det er jo i virkeligheden det er der meningen med uddannelsen. Meningen med uddannelsen er jo ikke at de skal være på overførselsindkomst, De må næsten, i forhold til jeres dimension, lige netop være dem som er interessante og kigge på og hvad er det gør og hvad er motivationsfaktorerne og øøøh...

Pi: og ja, kan de ikke komme i betragtning og hvad er det der gør at man siger, nu er man klar til at komme i uddannelse, hvad er det for nogle kriterier.

P: Jamen, prøv at forestille jer, nu tænker jeg lige.. Det der med at være næsten kvalificeret, eller de er jo kvalificeret til hjemløse, ikke at kunne klare sig selv, ik.

Pi: jo jo.

P: Så kommer der nogle som vil have dem i gang med uddannelse for ydelsen, så sidder de bare lige og tænker, det er bare lige det step, så har jeg jobbet en dag, altså. Det er egentlig vældig interessant, eller hvad har de af udfordringer i deres liv.

Pi: Ja, hvad er deres drømme, og hvad er deres mål. og hvad tænker de om og hvordan de kommer til det.

P: Altså jeg aner ikke hvordan sådan nogle tænker, men sidder de og tænker ; alle mine kammerater de er bare væk, jeg sidder her.

KM: Det er også det vi fokuserer på. Det med, hvad tænker de egentlig selv og

P: ja.

KM: og hvilke fremtidsplaner har de egentlig.

P: Forestil jer at være 18 år og sidde på et herberg. Defineres som hjemløs. Det vil sige at de enten ikke har familie eller også så har.

I: Været på børnehjem og været i familiepleje..

P: Ja, eller også har de lavet ting, så er de nok lidt mere hardcore, hvor familien har slået hånden af dem. Gad vide om det kun er valget af uddannelse, der er, der er de store overvejelser i deres liv.

JD: Ja, det er jo netop det.

I: Vil I så nøjes med jeres opgave og sige at vi har ikke et arbejdsmarked der kan

rumme dem ret godt, eller nu har jeg ikke læst det der, det har jeg ikke nået, eller vil I tænke lidt på, kunne vi, kunne vi komme med nogle bud på nogle arbejdspladser, på nogle strukturer der bedre sådan kunne rumme dem.

JD: Altså det der egentlig er målet med, for vi skal jo bruge en særlig metode der hedder aktionsforskning og det er jo at få dem der sidder i det i tale, fordi man snakker meget om at man kan gå ind og få skabt nogle, altså, øøh, sociale opfindelser, eller hvad skal man sige, ved at få dem der sidder u suppedasen i tale, fordi det er tit dem der ved hvad det er det drejer sig om og hvad det vil sige, som måske egentlig vis der er nogen som lytter til dem har nogle idéer til hvordan de selv kunne se en løsning på deres problemer eller.. bare det der med at de bliver lyttet til, vi kunne rigtig godt tænke os at få det der potentiale der ligger imellem hvad forventer du og hvad ønsker du af din fremtid, fordi der må være et eller andet man kan gå ind og arbejde videre på som.. altså vi kunne rigtig godt tænke os at få nogle i tale og ligesom sat deres, altså høre hvad de tænker om det de er i og hvordan.. ønskescenariet ser ud for dem.

P: Så vil der være en facet, der er interessant for dem også, og det er.. når de så kan definere hvad deres ønsker er. Så vil man opdage mellem to lysreguleringer vil de gerne dreje til venstre, men de får at vide at systemet at det kan du ikke.

JD: at det kan du ikke.

P: Du kan gå den vej eller du kan gå den vej og så kan du dreje. der glemte, fordi uanset hvor meget individuelt tilpasset, man ser.. der ligger i alle reformer, så kan man tegne dem med ganske få flow dele i...

JD: Ja

P: Og det er jo netop med når man har gennemgået al processen med hvad er dine drømme og hvad er dine.. så skal du bare se. Nu skal du bare passe ind, der, der, der og der.

Pia: Ja, du får lige tre valgmuligheder. Det er chauffør eller social og sundhedshjælper eller kontorassistent.

P: Ja, i princippet.

Pi: Ja. Det er det man gør, det gør man også i dag.

Pi: Så tænker jeg sådan lidt.

I: Ja, så skal du lige lidt ned i hash for at blive chauffør.

P: Ja f.eks.

J: Ja, det vil man i hvert fald også kunne være med til sådan ligesom at sætte fokus på hvor er det egentlig der er en stopklods i forhold til at være rummelig overfor de mennesker, så det er jo...

I: eller visionær, det er måske visionær.

JD: ja.

P: Fordi det er jo, det man kan bekymre sig om i det hele, og det er jo uanset om de er unge, men det er jo når man laver den proces hvor man kommer ind under huden på dem, for man er jo, det er min tanke omkring hvis man skal have motivation eller det er lyst eller drømmen de skal forfølge lidt for at have motivationen for at gøre det.

JD: Mmm. P: At langt de fleste steder når man kommet lidt ind i samtalen og talt sig varm, så kommer man til næste step, så skal vi så lige (banker i bordet) kære ven... hvor skal vi så sætte krydset henne eller hvor skal vi så... og det vil jo være motivet for stort set alt det de inviteres til. "Det er ikke vi interessere os for dig og dit liv, næh, du er indkaldt til en samtale, fordi du har en eller anden status i et flow diagram der siger nu skal vi have styr på, dit og dit og dit, vi kan måske snakke om, hvis du har lidt svært ved det, så kan vi tage en samtale igen på fredag". Jamen, sådan er det, og det er jo i virkeligheden det der er den helt barske virkelighed, at de sidder, for hvis vi sidder og kommer til at kigge på bagsiden af værktøjskasse, øh, maskinrummet, for kommunen. Det der driver kommunerne, det er økonomi. Jeg ved ikke hvordan det bliver med den nye indsats. Den gamle indsats var i høj grad hvor mange er i aktivering og hvor mange er ikke i aktivering. Det er f.eks. om man fik 65 eller 35 eller går det ned på 30 eller 60, men af forsørgelsesgrundlaget. Det er det man udbetaler af kontanthjælp, betaler staten så, 35 procent eller 65 procent. Og hvis nu dem der sidder, regnedrengene, de styrer systemet, hvilket de jo så gør, så kan I være helt overbevidst om man vil have flest til at være, til at gøre noget der gør vi får en høj refusion, ellers gør det ondt i kommunekassen. Længere er den ikke og sådan vil det også være i det her, at man nok ikke kan, ret mange, der sådan, altså hvis man siger, så definerer vi en ordentlig stak som værende ikke uddannelsesparate, hvis så man konstaterede i Esbjerg Kommune der har vi 23 procent flere end man har i andre kommuner. Så vil redskabet jo være, så er man nødt til at kigge på det, ellers så må

kommunen fratage sin refusioner på de givne ydelser. Og så ligger der et, ikke baseret på individer, men baseret på store grupperinger, et pres på systemet: vi skal have flere igennem. Man definerede jo også på pensionsområdet.

Pi: Ja.

P: At man skal åbenbart.. (mumler) sådan en mulighed er det jo. Vi har før haft 400 et eller andet, nu skal vi ned på 200 et eller andet og det går i opfyldelse. Selvom transionen egentlig kun kan tildeles på grundlag af en individuel vurdering. Så kan det alligevel lykkes at få tallene til at passe. Det er jo meget interessant i hele det her, hvor pengene i virkeligheden er det der afgøre det. Ja, for det samme med anbringelser.

I: Ja, man flytter bare overlæggen.

P: Og ja, hvis man i gammeldags små kommuner har råd til to anbringelser, så er det ret træls at være barn i tredje sag, for så bliver man ikke anbragt uden for hjemmet, for det har man ikke råd til. Så der flytter man bare lige målestokken der hvor man skulle (mumler) det er der så ingen der opdagede, men sådan er virkeligheden. Bagved alle de her mange pæne ord og tanker og processer, så skal man bare vide, at der er nogen der har en stor pengekasse der helst skal være i balance. Så når de mødes kollektivt i systemet. De snakker jo ikke om at de skal gøre sådan ved Brian Børge et eller andet, overhovedet ikke, der vil man stadigvæk sige at der skal man følge lovens krav, det skal være ind blandt, vurderende osv. osv... men total set, så sker det have det til at passe med de her kasser.

JD: Ja.

P: Og det er i virkeligheden måske det, hvis man spurgte dem som sidder i systemet, deres store dilemmaer, det er at nu må vi ikke lave flere eller vi skal til at lave færre af dem her, fordi vi har brugt vores kvote.

Pi: Og de kvoter, de eksisterer alle steder i vores systemer.

P: Fuldstændig.

Pi: Omkring børn og unge, omkring tvangsfjernelser, frivillige anbringelser, pensioner, revidering, alle steder.

P: Og hvis den ikke er

I: Det er jo en styringsmekanik.

P: Hvis den ikke er økonomisk, så er den jo rent prestige mæssigt. Så kommer der en eller anden sag i avisen at de i Esbjerg Kommune drager man et vis antal procent flere eller færre et eller andet og jeg er helt sikker på at sådan en artikel, hvis den er tilpas ubehagelig, så gør det også et eller andet ved systemet at, (banker i bordet) nu skal vi have flere af det og færre af det...

Pi: Men jeg vil stadig vove den påstand, at uanset hvor dygtige jobcentrene og deres medarbejdere er, uanset hvor meget vi kvalificere de her unge, så kan de altså ikke løse opgaven uden vores arbejdsmarked. Så den der aktionsværdi, den tænker jeg, det kunne egentlig være meget sjovt at høre hvad siger de ved dansk arbejdsgiverforening, fordi de kan ikke løse den uden det andet det er der. Det er umuligt.

P: Min pointe er jo, hvis vi ledte efter det et sted hvor der var pladsen, hvis vi ledte efter motivationen hos den enkelte, det er den ædle form, forsøge at skabe et nyt arbejdsmarked, men lur mig, når det hedder 1 januar og alting begynder at køre, så går der ikke ret lang tid før et tal vil sige: nu skal vi have nogle stykker i gang. Vi kan ikke... Der går sikkert en tredjedel, fra dag 1 af, der får de ikke alle i uddannelse, de kommer bagefter med at få folk i gang med uddannelse. Opholdet for dem i aktivering, der er jo nærmest kun en uge imellem, altså aktivitet, der skal, de skal være i gang hele tiden. Enten med uddannelse eller andet. Det kan de ikke leve op til. Når der så er gået det første kvartal, så kommer den første vandbule et eller andet sted fra, at vi er bagefter. og så begynder mekanismen imellem at sige: Okay, kan vi lave nogle holdforløb af en eller anden slags. Kan vi lave nogle.. en anden løsning.

Pi: Vi sender dem alle sammen til vægtløftning. (Griner højt)... i fitnesscenter.

I: Peter, det giver også hundred på kontanthjælp og så en masse penge og så skal vi få det til at fungere godt.

P: Ja.

I: Det har jeg siddet og tænkt på, det var en mulighed. Finde nogle dedikerede mennesker der ville det. Men hvor er profiknaksen henne i det her, altså? Altså, hvordan, øh hvordan får vi stoppet den der fødekæde som jo simpelthen har et åbent gab, øh, hvis man skal tænke sådan lidt, flere år frem, hvordan sikrer vi at ikke så mange ender der hvor vi sidder og er nu og...

P: Ja, det er voldsomt interessant.

I: Ja, det mener jeg er vildt interessant. Og der problemet jo at bruge penge, penge på sådan noget forebyggende arbejde, som du slet ikke får noget for lige nu, den er ikke til stede på samme måde. Fordi du kan ikke se hvad du får for pengene. Det kan du se om et x antal år. Det er det eneste anstændige politiske ting at gøre det er at bruge nogle penge på det her. Sådan at de politikere, som skal sidde om 10 år sidder med et mindre antal.

Pi: Men man kan jo sige, at det eneste der får lov til at forebygge det er jo fa... det er jo vores færdselsskole med sprutkampagner og sådan noget. men det er jo ikke noget som vi bruger i vores samfund, som sådan at gå ind og forebygge ghettodannelser eller anden etnisk indvandrer der bliver stukket ned eller... alt muligt andet, ik.

I: Man har det med skoletandplejen, fordi, det er der jo edens for, for der kan man jo se, at ikke så mange har forfærdelige tænder, når der gået 10 eller 15 år, hvor man havde det før, hvor man fik rykket dem ud, fordi de ikke fik dem passet, ik.

JD: Mmm.

I: Men det er der evidence for, fordi det kan du kigge på. Det her, det er meget sværere.

P: Og man kan sige, selvom at nu, det der er spændende for det man får... øhm, havde det været en koordinator.. hvad hedder det... Altså der er en person, som er knyttet til cpr-nummer og ikke som skal klare alting, men der er din... som skal koordinere hele indsatsen på en måde.

I: Du har én person, sådan en case manager system.

P: Ja, men det ændrer bare ikke ved, hvis de redskaber som er til anvendelse, styres af økonomi. Hvis der er et bundet mandat, altså der er jo meget tabt før, der er jo nogle af dem her de vil jo sige, "jeg har fortalt min livshistorie rigtig mange siden jeg var en knægt og man kan sige, hver gang de endelig havde fat i det, så overgik jeg til et nyt system og så startede det hele forfra. Det er jeg helt med på, det kunne man gøre meget ved. Men det ændrer bare ikke ved, hvis, hvis redskaberne omme bagved, altså, hvis, hvis jeg nu sad som koordinator for en hel gruppe og havde fået at vide af min chef, det tal på dem der mangler det skal i gang med noget, det skal bare ned. Gad vide hvad det så gør ved mig og den måde jeg håndterer den indsats på, uanset om det

er den samme de skal snakke med eller ej, det er det jeg siger. Det skal nok gå i opfyldelse, det skal nok gå i opfyldelse, at hvis der skal flere i aktivering, eller flere i gang med en uddannelse, eller flere ind på det hold vi har lavet ude i "piupowerne", eller hvad der nu ellers, altså... Hvad det nu bliver for nogle ting man kan proppe folk, altså, man vil jo vælge, når man presses, så vælger man jo de nemmeste løsninger.

JD: Mmm

P: Så starter man ikke med at lave en helikopterpilot. Jeg var med i et beskæftigelsessystem, da man indførte hele arbejdsmarkedsreformen tilbage i 1993. Jeg kan godt sige, det første halvår, der lavede vi helikopterpiloter og alt muligt andet, for det var drømmen man forfyldte. Der fandt vi ud af det blev alt for dyrt og siden er det stort set gået ned og i dag kan man næsten ikke få noget i dag i dagpengesystemet. Men det startede vi med for det vidste vi virkede. Det blev så bare lige lidt dyrt, det kan så godt være det ikke var det ideelle. Men så ligger man restriktioner, restriktioner, restriktioner, restriktioner og krav. Det samme kommer til at ske her. Du skal hurtigst muligt i gang. Det kan godt være du gerne vil en hel masse, men ved du hvad, hvis du kan få en eller anden, og der blev opfundet.. Jeg er helt sikker på at der bliver opfundet endnu flere ufaglærte på et højere niveau. Altså, det er lidt utroligt man kan have en pædagog uddannelse, som jo ikke er vildt mange år, så skal man lave en et årige forløb, man skal nok opfinde et eller andet halvåret forløb på et eller andet tidspunkt. Hvis der er brug for det. Det har man jo gjort inden for, af nu var der jo mange ufaglærte inden for ældreområdet, men i princippet, så var opfinder man bare en uddannelse, som er lidt kortere. Man kunne sikkert finde, det har man været i gang med på håndværksområderne, sådan nogle arbejdsmænd med stort certifikat, øh.. og jeg tænker bare... Gad vide om det i virkeligheden piller ved det arbejdsmarked og om det overhovedet ændrer arbejdsmarkedet når det kommer til stykket, fordi problemet er jo ude på stederne, hvis man sidder i en daginstitution, så vil man da helst have uddannet arbejdskraft. Og sådan nogle der lige har været af sted på et tre uger kursus, grovt sagt, nu overdriver jeg lidt, for det er lidt mere end det, men hvorfor skulle man vælge det frem for hvis der var en som var uddannet.

Pi: - På grund af lønnen. Altså hvis du kigger på det som virksomhed.

P: Ja, men... Vi kan jo ik, vi kan jo ikke lave en proces hvor vi skal have alle dem her ind, så vi afskaffer alt uddannet arbejde. Hvad skal vi så gøre med dem der er uddannet.

Pi: Ja, men så laver arbejdsmarkedet det der hedder en social dumpning.

P: Der bliver jo ikke flere job ansatte, det er det jeg siger, så man... og det bliver på nogle ganske få felter, hvor man kan, hvor det kan lade sig gøre at lave de her typer af jobs. Altså, man får vel ikke en fjerdedelskandidater eller noget andet man opfinder. (Alle snakker i munden på hinanden).

Pi: I kan jo ikke tage et års orlov... Er det også ind og ud fra universitet? Det er ikke sådan som i gamle dage op i Århus, hvor, altså det var måske heller ikke helt rigtigt, men I skal faktisk køre den lige linje i uddannelsen hvor...

T: Det er i hvert fald det der er deres planer...

I: Det har man altid skulle.

Pi: Ikke i min verden... Der kunne man altså godt tage et år til Canada og så vende tilbage til studiet..

P: Det er lidt hvad man har at leve af, der er også dyrt.. sådan er det jo. Der er det igen, det er jo pengene der styrer...

Pi: Ja, de skal jo hurtigt ind og hurtigt ud og arbejde og tjene penge, det er jo sagt højt.

I: Men jeg synes I skal få jeres Gunnar til at henvende sig til Skjoldbo.

KM: Det lyder i hvert fald rigtig interessant.

I: Ja.

P: Der må de, jeg kan tage fejl, men der må de næsten...

Pi: Og ja, der er jo også både kvinder og mænd ude, ik.

I: Kan han ikke det for jer?

JD: Jo det kan han sikkert.

TM: Sikkert, det tror jeg ikke er noget problem.

P: Ikke fordi vi ikke, vi vil som gerne, men det er jo som lige, om vi kan plukke tre herude som vil falde fuldstændig ind...

Pi: Og slet ikke til samtale.

P: Fordi, for os ville det være, sådan... sporariske, øøh.. Men han er jo over 30.. og

han vil sådan set ligge uden for som jeg tænker vil, i forhold til det som I skriver her..

Alle: ja.

I: (Kigger på Peter) Men jeg tænker jo på al den viden du jo har, sådan om de andre ting der.

P: Ja, altså I er jo altid velkommen.

K: Ja, det snakkede vi også om, en sparringspartner og det..

P: Ja, det er meget vel, men det er så lige om, for når I skal ned, og det er jo det jeres projekt handler om og skal sætte sig i deres, tage deres tøfler på, ik?

KM: Mmm

P: Og der skal I bruge.. Der hjælper det ikke jeg kan sidde og kloge på den...

(Alle griner)

JD: Ja, men bare det har været ekstremt givtigt. Og sådan meget...

I: Altså, da jeg sagde det, der anede jeg ikke hvad projektet gik ud på

(Alle griner)

I: Jeg ved bare vi kan sådan lidt af alt.

JD: Ja okay.

(Alle griner igen)

JD: Men det er jo også.

(Alle griner)

Pi: Ja, det kan vi da!

P: Er der penge i det, så er vi med på hvad som helst!

(Alle griner)

JD: Jamen bare det at man arbejder med det gør jo, at man har ekstremt stor viden omkring hvad det er der foregår og det er jo...

P: Og det der optager os meget nu det er jo i virkeligheden hele det der hvad bliver der i grunden af dem, hvad er årsagen til man kommer ind og kunne man få dem til at skifte spor undervejs den her gruppe, for det er selvfølgelig..

I: Kunne man tage fat noget tidligere.

JD: Ja.

P: Der er da også, der er helt klar forskel på og have en på 60 år der sidder og tænker, okay ikke at de ikke skal have et ordentligt liv, men okay, der er, der er nogle få ting

man kan forstærke dem lidt, de kan få en fornuftig afslutning i efteråret i deres liv, men møderne man en der er 18 år, så vil jeg sige, så skal man næsten gøre hvad som helst for at undgå at de skal ende som en som sidder som 60 årige her.

I: Jeg siger bare skolerne har et meget stort ansvar med at holde fast i de der elever der ikke kommer efter de har gået i femte klasse, ik. Og som ikke passer det og osv osv. Der er der noget at tage fat på. Og der er der noget at følge op på.

P: Man kan jo sige, de der krav til alle skal have en uddannelse. Gad vide om der ikke er nogen som får proppet noget ned i halsen på dem, som de ikke kan fordøje. Altså, 95 procent af en årgang og alt det der...

KM: Mmm.

P: jeg har selv siddet, for kort tid siden som næstformand i erhvervsskolen. Det gjorde vi måtte til at ansætte ekstra personale til at tage fat dem som blev vredet ind i systemet, ik.

JD: Mmm.

P: Før kom de der ikke. Så kom de der pludselig. Men de har jo mange flere problemer, end at de bare skulle have en uddannelse.

I: Og de kunne ikke læse jo.

P: Jamen det er jo én ting, men social problemer, og der var jo nogen af dem man var hjemme og hente om morgenen. Man var... Stander fik struktureret deres liv, sådan lidt, det er jo nogle andre udfordringer i et system, som ikke har været vant til det. Sådan har det været hele vejen igennem. At hvis du hele tiden plukker de bedste ud, videre uddannelse, sådan lidt...

KM: Mmm

P: Så har du i princippet nogle mekanismer der forsøger, ja, hvad... hvad du får i karakter er jo formodning en blanding af evner og også arbejdsiveren og lidt andet der gør, det er jo en måde at selektere på.

I: Men jeg tror også man må virkelig arbejde meget med mentorordning i det her for det er den eneste mulighed...

P: Absolut.

I:... for at holde dem fast på det.

P: Men jeg siger bare, husk nu, at de skal være i gang med noget, så nytter det ikke

mentoren siger, "jeg skal bruge et halvt års tid mere til nogle gode snakke", forget it, forget it.

I: Nej nej. vi skal have dem hentet og...

P: Ja. Enten er de ikke uddannelsesparate eller så skal de i gang med noget,

Pi: Der er jo også en helt stor gruppe, tænker jeg, som der i hvert fald ikke er skrevet om og det er... hvad gør vi med alle de etniske?

JD: Ja.

I: Det har jeg siddet og tænkt på hele tiden.

Pi: ik? Der er en kæmpe stor gruppe, hvor der er én problematik omkring de etniske unge mænd og så er der en anden problematik omkring de anden etniske kvinder.

Vores samfund og vores arbejdsmarked og det er jo en stor gruppe, men de er ikke nævnt nogen steder. Nok også fordi det er en varm kartoffel jo.

A: Mmm.

I: Hvad gør vi nu med de bander vi har, ik. Nu skal de til at kræve det, nu giver de ballade.

P: De har ikke tid til at gå i skole jo.

(Alle griner)

P: Altså... Altså vi kan jo godt grine af dem, men det er har de jo realt ikke. De lever i en parallel verden. Så er man jo fuldt beskæftiget. Det er formodentligt et krav for at være integreret i den del, at man gør det der skal gøres.

JD: Men det er så også sådan noget vi har læst om, fordi at det kunne være et problem, det der med, at man måske aldrig, altså lige meget hvad du gør, så vil du altid blive omtalt som andengenerationsindvandrer eller tredjegenerationsindvandrer. Man vil.. du vil altid have et eller andet legeme på, som siger man er anderledes.

I: Mmm.

JD: På en eller anden måde. Når man ikke føler at man ligesom er integreret eller slår til, eller at det man gør for at blive det ikke bliver anerkendt, så kan det jo være man søger den anerkendelse i bander, eller fordi der...

P: Og jeg tænker, den kan du overføre til stort set alle, fordi den passer også på, hvis du er kommet skævt i gang i livet, så en del finder anerkendelse ved handel med stoffer, kriminalitet...

Pi: Hvis du bliver indlagt på sygehuset, så, så kan du stå nede... altså også selvom det er mange år siden du måske har været aktiv, så, den følger dig hele tiden, ik.

JD: Mmm.

Pi: Prøv også at tænk på hvor mange steder du skal have en ren straffeattest i dag, ikke bare på arbejdsmarkedet, men også i de frivillige, øøh, og det næste bliver jo nok også hvis du skal sidde i forældrerådet. Altså det følger en mere og mere.

I: Det skal man i forældrerådet.

Pi: Nå...

I: Jo jo. I hvert fald i en børnehave.

P: ... børnehave.

(Alle griner og snakker i munden på hinanden)

AM: Det vi også snakkede om, sådan noget med kriminelle, hvornår man har fået sin straf. Fordi det der er jo, øøh, at en ting er jo at komme i fængsel og få sin straf der, men der er jo også blandt befolkningen en hævn aspekt i det, og vi har faktisk læst noget med undersøgelse, at der var mange der ville villige til at sige at tidligere kriminelle skulle have en chance til i samfundet, men der var marginaler, få, jeg mener det var 12 procent af dem, der rent faktisk ville arbejde sammen med nogen som var kriminelle.

Pi: Ja.

AM:... eller havde været kriminelle.

I: Det kommer jo lidt an på hvad de har lavet jo.

AM: Selvfølgelig, selvfølgelig. Der er jo så forskel på om det var tyverier eller om det var voldtægt eller sådan noget ... men det er jo mere det der med at, blive set som kriminel.

P: Man kunne tage et element som, øøøh, at køre spirituskørsel. Ikke fordi jeg skal tale for at det er i orden, for det synes jeg bestemt ikke.

I: Og det er vi helt enige i.

P: men, men, men... For år tilbage var det sådan "Nå... har været uheldige." til i dag, er vi på vej til at det er fuldstændig uanstændigt at gøre det.

Pi: Ligesom med rygning!

P: Sådan er det nogle, nogle typer af straffer som pletter en kraftigere end andet og

man kan sige, hvis du er uheldig at ryge i medierne, så er det godt nok svært, altså, dem der laver noget, hvor der ikke er så mange andre end de ganske få der lige opdager det, så kan man måske godt snige sig uden om over tid, men hvis du bliver eksponeret på det, så hvor længe forfølger det dig så. Og nogle af dem som sidder hernede har, øh, de har mange færdigheder, lad os sige det sådan... inden for mange felter. Så nogle har nok også været i gang.

Pi: Men der vil også være de unge mennesker, også ude på Skjoldbo, som 18 årige får 3 måneder, de får i hvert fald en ikke ren straffeattest og officielt så hænger den jo ved i 5 år og det vil sige den her unge menneske på 18 år, hver gang den skal søge arbejde, hvor arbejdsgiveren spørger at man skal stille med en ren, og der vil en arbejdsgiver i dag, jo selvfølgelig vælge en som, højst sandsynligt, fordi der ikke er den der sociale, ik? Så tager man selvfølgelig den med ren straffeattest.

P: i kan jo så tænke på, mange af de jobs som er nemmest, nu har jeg siddet og talt med dem jeg tror på kommer til at bruge til uddannelsen, en del af dem kommer jo sikkert hjem med en plettet straffeattest. Og der kommer man ikke ind og arbejde på plejehjemmet, man kommer ikke ud i en børnehave.

Pi: Du kommer heller ikke, også hvis, for eksempel, hvis tyveri, så må du heller ikke køre med lastvogn der er værdi i.

P: Altså, det er sådan nogle... Så for nogen vil det stempel jo lige give et... Jeg tror ikke de overvejer det, for nogen har det ligesom været med lottokuponen, hurtige penge. Når man ingen penge har, så er hurtige penge, de er vældig besnæret. Og det lyder jo bare til at man bare skal, altså, jeg tror ikke der er nogen der planlægger, eller i hvert fald ganske få som foretager sig en handling, fordi de gerne vil ind og sidde, men langt de fleste er fordi de tror det nok skal lykkes og der er en ordentlig gevinst, men prisen for den hurtige gevinst kan være enormt for dem, hvis nu det er en 18 årige der får lavet.. sååå. Så kan man sige, så er det ikke kun uddannelse, så er der en plettet straffeattest. Der er masser af udfordringer for dem og hvis du så kobler med at udover det, så har de nogle personlige, menneskelige udfordringer, det er mere det. De bliver hurtigt... Altså, det er ikke uddannelsen der er den eneste, det tror jeg nu ik. Der vil vi nok kunne finde en enkelt, men så er de nok ikke fra Skjoldbo, hvor det kun er uddannelsen, som er udfordring at få taget fat på. Der vil være et hav af forskellige

elementer og du kan ikke løse, ja, så skal du lave en substantiation. Det er ligesom, at du kan godt fjerne nogle mennesker misbrug ved at erstatte det med noget andet. De kan blive ultra religiøse eller et eller andet... Det er fint nok, men man er nødt til bagefter så, så at tage fat i det, hvis det er nødvendigt for at få dem til at få.. tale med dem, at der.. der er som regel en grund til.. Der er flere grunde til hvorfor man er endt, hvor man er endt. Ellers så lyder det jo som om at nogle sidder og laver det der fuldstændige rene handlinger, når ja, jeg er 18 år, jeg skal lige prøve at være social udsat og misbruger, for så skal jeg videre i livet. Altså der er nok nogle der har nogle bevidste handlinger, men jeg tror ikke de har tænkt dem helt igennem.

Pi: Men de vælger ikke elendigheden.

P: Nej. Altså, det er det jeg siger. Den dag man sidder et eller andet sted, ingen steder at hænge ud længere og sidde og fixe nede i vandpytten, der tror jeg der er nogle der siger: der er et eller andet der gik galt undervejs. Det var sådan set ikke lige det her jeg besluttede.

Alle: Mmm.

P: Det tror jeg nemlig ikke på, der er nogle der er. For hvis de var så selvdestruktive, så findes der hurtigere metoder.

Pi: Altså, alle har vel en drøm om far, mor og børn og hus og altså... Sunnyshine, ik?

JD: Mmm.

I: Altså, alt værdien i de udsatte og i misbrugernes... det kan man meget let gøre når man ikke er der, ik? Altså... Der gik, for nogle år siden, der en af de der meget garvede narkomaner i byen, som ikke kommer her mere og han sagde til mig: "Du skal ikke tro at det kun er elendigt og være misbruger, du skal også vide at der også er nogle værdier i det og at der også er et fælleskab indimellem osv." Og så fik jeg simpelthen en lang stor historie. Og det har jeg tænkt rigtig meget over siden han sagde det, fordi hans tilværelse var sandt at sige ikke særlig nem. Øhm, og sådan er det. Det er os der giver det karakter.

JD: Mmm.

P: Bestemt.

I: Skal vi ikke også lige huske det. Eller hvad siger du Pia?

Pi: Jo, men jeg tænker også, at i den del der, der har man ikke andet end at hage sig

til, at vi også har fællesskaber og vi også har værdier. Altså...

I: Altså han sagde bare at det ikke kun var elendigt

Pi: Nej.

I: Ja, det var også det andet.

Pi: Ja, det er da også...

P: Jeg tror det er såre menneskeligt, fordi hvis ikke man gjorde det, hvis ikke man kan finde de positive sider i den situation man er i, så går man jo til som menneske.

Pi: Ja, altså, så tager man jo deres sidste forsvar. Altså, sådan tænker jeg lidt om det.

P: Altså der er jo... Man kan sige, selv. selv børn lever rigtig usselt, så er det jo det de har.

Pi: Og så kan man også se mor og far forsvare dem.

P: Ja, men det er klar, man kan jo ikke... Det bliver næsten umuligt, objektivt, at forstå andre menneskers liv, når man ikke lever det, som de gør og selvfølgelig har vi vores egen... i vurderingen af

I: Jeg synes velfungerende mennesker, de bruger deres egen målestok overfor andre. Og kan have meget svært ved at rumme noget der er meget anderledes og meget rodet og meget ditten og meget datten. Det synes jeg er noget man skal sige til sig selv hver dag. At din måde at leve på, din måde at bo på, din måde at holde ordnen på, din måde at gøre alle de der ting på, den er ikke den rigtige for alle. Den er forhåbentlig den rigtige for dig, men du er nødt til at kunne rumme andre, hvis du synes selv du har styr på dine ting og der synes jeg i systemet at man ikke altid møder det. Den der rummelighed.

Pi: Ja, men jeg tænker også det kommer an på, i hvert fald som misbruger er henne i faserne, fordi det er klart, hvis man er 18 og fester og morgenfester og billig coke og sådan noget. Så er det fest og farver, fælleskab og sådan noget. Men sidder og er 40 og ikke har flere åre at skyde heroin i og man bor på gaden, og ens børn har man ikke set, så.. så.. det er to vidt forskellige billeder, ik? Og midt i alt det, der ligger der selvfølgelig også nogle værdier. Men jeg, men jeg vil så sige, men så kan vi jo så videreudvikle de værdier i den gode retning.

P: Men jeg tænker, mennesker kan ikke overleve hver dag ved at sige; jeg har et elendigt liv, jeg har et elendigt liv, jeg har et elendigt liv. Så tror jeg simpelthen ikke,

såå.

I: Så har de jo lige lidt for mange af det, for det gør jo så, at det der er elendigt liv, de går ned, når de ikke har fået det, at det så bliver lidt bedre.

P: men jeg tror også overlevelsesmæssigt, så er man nødt til at sige, "vi havde det da rigtig festligt".

I: Vi havde det da festligt.

Pi: Ja.

P: For hvis ikke man, så tror jeg man står nede på havnen og spekulere på om man skal.

I: Ja, jeg tænker også ind imellem hvor selvopholdelsesdriften egentlig er når man sådan kommer ind til folk, når man sådan kommer ind på Gammelvardevej, som er jo det der udsatte område, kom ind i sommer, der sad et par søde Grønlandske piger og et par mænd osv. og jeg kunne simpelthen ikke komme ind for bare hash tåge og for bajere og for alting. Der sad de klokken 12 en sommerdag, ik.

KM: Mmm.

I: Og det var deres tilværelse hver dag, ik. Så går jeg derfra og tænker: Hold da kæft. Det er jo egentlig sølle. Men hvem af jer er det der kan sige det.

Pi: Det er jo ikke sikkert de selv synes...

I: Nej, det er det jeg prøver at sige til jer.

Pi: Men hvis det sker hver dag, i 10 år.

P: Men det er jo også derfor den lille del som man altid glemmer når man skriver det her. Det er retten til ikke at ville.

I: Mmm

Pi: Mmm.

JD: Ja.

P: Når vi snakker alle de her tilbud, Alting vi gør for folk, så mangler der nogle gange den lille, at man også har som individ retten til ikke at ville. Ved man har den, det er ikke sikkert man gør brug af den.

I: Jeg har to den her uge, som er... øh, som er blevet truet med at blive sendt ud af deres lejligheder. Jeg har set billeder af lejligheden, det har været ganske forfærdeligt at se. Fordi de nemlig bliver truet med at blive sendt ud, fordi der kommer væggelus

og rotter og ekskrementer og naboerne kan ikke have det og boligselskabet træder i aktion, ik. De har ikke længere retten til ikke at leve sådan, for så har de ikke et sted at bo.

JD: Nej.

I: To den her uge har været på den måde, ik.

P: Mmm.

I: Hvor de simpelthen, det kommunen har bidraget med, det er at sende rummænd ud med alt det der på. I én lejlighed, der var der fire tons affald.

KM: Det er sindssygt.

I: Ja, det er sindssygt. Altså, så retten til at ville have det sådan, den er der, men så ender det bare med du ikke har din lejlighed, i hvert fald.

S: Fordi du udsætter andre mennesker for sundhedsfare...

I: De kan simpelthen ikke have der, der væggelus og de der mider. og de der.. øh, de der ekskrementer liggende over det hele.

Pi: Men det er vil også det der definerer vores samfund. Det er at vi bliver nødt til og have nogle værdier og nogle grænser hvor man kan sige: dertil og ikke længere. Fordi ellers er det jo, at enten så tvangsindlægger vi dig, eller os så kan du bare skyde heroin. Der må jo være et eller andet fælles der og det er jo det vi definerer som samfund, menneskelige, etiske, og sociale, økonomiske og alle de der ting.

I: Jo, men vi kan ikke interponere, for, at for at vi lever i et samfund og det jeg snakker om nu, de må have lov til at leve som Peter siger, retten til at have det sådan, lige til tidspunkt hvor det kolliderer med andres velfærd eller livskvalitet eller overlevelse. Så går den ikke længere, så går den ikke længere. Men du skal rigtig langt ud, så går den ikke længere. Du skal simpelthen lade maden blive stående. Du har lov til at rode ik, fordi du er sådan, et hulemenneske, men det andet går ikke, hvis maden har stået der i tre måneder. Så går den bare ikke længere for dem ved siden af.

Pi: Så må de flytte ud i en campingvogn.

P: Eller de skider hinanden, dem der kommer kørende på en knallert.

I: Så er det at samfundet er nødt til, øh, og gå ind og så er det at de får kniven, ik. Som han fik her. Vi har lige haft en ude... og så kommer rummændene, som jeg kalder dem. Fordi, de har simpelthen overtrækstøj på og luftværn og jeg ved ikke

hvad det ligner, jeg ved næsten ikke. Det ligner jo en miljøkrise, de skal ud til.

P: Det er det formodentlig også.

(Alle griner)

I: Ja, jeg så billeder af den.

(Alle griner)

I: Lige dertil kan man have retten til at leve som man vil, ikke og så må man jo bo i Byparken eller...

(Alle snakker i munden på hinanden)

P: Men det ændrer jo ikke ved at man godt kan tænke; kunne man have gjort noget undervejs, så det ikke behøvede at være helt så galt, uden at man behøver overgreb.

I: Det er, det er jo tit det du har inde i hovedet, din psykiske lidelse... (bliver afbrudt) ... det er et billede af det du har inde i hovedet, ik. Det bliver synligt når du er, så psykisk dålig, ik.

P: Og så får du det, og det kan jeg i hvertf ald ikke undgå, at man kan have de der drøftelser, ik. Gade vide om den der, om du kun enten har en tvangsindlæggelse eller også har du din fulde frihed... gad vide om det altid liiiige er helt godt nok, ik. Det rummer en masse dilemmaer og det vil være mange timers snak, men det er, det er der, altså folk.... folk skal gå nok i hundene før man tager fat i det.

I: De gør det først når... Jeg har set det! De gør det først, når der ligger et brev fra boligforeningen at du bliver sagt ud per den første.

JD: Mmm ja.

I: Og så, først der...

Pi: Og så kan man måske så, så sige, at måske er de der endda i virkeligheden heldige, fordi jeg tænker, de er da så synlige, at når man begynder at have 45 katte og man ikke kan det, så er det synligt for systemet, hvor der er rigtig mange der ikke er synlige.

P: Men måske man kunne have reddet nogle, når man næsten skulle lave et overgreb på dem.

Pi: Nemlig! Men dialogen, ik. Men dialogen...

I: Vi har de der, de der meget dedikerede ansatte ved kommunen der er ude i det der opsøgende arbejde og de skal have fat på dem ingen andre har fat på. Og hvad de ikke

kan opnå, så er der jo heller ikke nogen der kan, ik. De prøver virkelig på at tale sig til en løsning.

Pi: Jo jo, jo jo, men jeg mente ikke som en bestemt gruppe, jeg tænkte egentlig som, som, som, som samfund og alt muligt andet og man kan jo sige... dine forgængere i fortiden der var præsten en meget en der jo kom ind under gardinerne, ik?

I: Ja.

P: I er velkommen til at tage fat i mig, hvis der er noget, ik. (Kigger på os)

I: Ja ja.

Pi: Også fordi, du kunne jo heller ikke lukke for kassen, hvor nogle af de der opsøgende, de har relation til jobcentre, så er folk også bange for dem, for så kan de lukke for kontanthjælpen. Det er en dum kommunikation Ingelise.

I: Altså, det er i det hele taget dumt. Det er i det hele taget umådeligt trist, ikke?
Netop lige den lille del af vores samfund

S: Ja.

I: Det er SÅ trist. Jeg ved ikke... om i kan forestille jer hvor trist det er at møde sådan nogle mennesker der er.. øhm.. de er, de kommer så. Ja sådan sammen nu her. Ja, de kommer jo. Jamen så er hele lejligheden jo blevet desinficerede og så... så får man en ny start, ik.

Pi: Jamen, så har man jo egentlig lavet et overgreb ikke.

I: Jo, men det har man blevet nødt til, fordi du bliver sat på gaden, ikke. og det kan de heller ikke rumme. Altså, det er man jo bare ligeglad med... (Mumler) ... Indtil det pludselig...

S: Og det får jo en kæmpe regning også.

I: Ja, ja... Man trækker 60 tusind... (Pause) nogle gange får de kommunen til at betale det firma der, også fordi der er simpelthen, det er simpelthen, der kan jo ikke komme en ansat sådan et sted.

Pi: Altså, jeg har set kolonier også blevet, øh, tomt på den måde som du beskriver med rummænd, hvor hjemløse eller de har boet i deres kolonihave, og så når det er, hvad kan man sige, når de bliver synlige nok, så reagerer samfundet, så rykker der sådan nogle rummænd ud i kolonihaver.

JD: Mmm.

S: Altså, vi har haft brugere der er døde, fordi at det kommunale system ikke kunne gå ind og rense deres sår i deres lejlighed..

Pi: - Fordi det så sådan ud.

S: Fordi de ville ikke bevæge sig inde for deres døre.

JD: Mm.

S: Så ville de hellere, eller det vil de ikke, men så vælger de, at lade den bruger klare sig selv og så dør de af de sår de har på et tidspunkt.

I: Mmm. Det kunne vi fortælle mange historier om, det er...

Pi: Jeg vil sige tak for nu.

P: Ja, selv tak.

I: Jeg vil ikke sige det er en skamlet, men øh.. (Snakker videre)

JD: Ja, tak for, øøøh.

Alle: tak, tak for nu. Selv tak.

AM: Det var dejligt.

I: ... altså uniformere den måde folk skal leve på.

(Alle griner)

S: Ja hej.

Pi: hej hej.

(Lang pause)

JD: Jeg tror vi har fået en masse gode noter, (Griner)

(...) Ingelise og Susanne snakker julefrokost.

AM: Hvis I sidder ved magten, hvad vil I så gøre? Nu når I har snakket nyt arbejdsmarked, rigtig mange faktorer der skal ændres og sådan. Og det virker som om...

I: Ved du hvad? - Det er så dejligt at kunne kritisere. Det er derfor vi ikke er politiker.

S: Ja.

TM: (Griner)

I: Det er derfor det der med at være græsrodde, det er bare... det skal man være.

AM: Ja.

I: Altså der skal også være græsrodde. Der skal også være græsrodde der tør at bide fra sig, ik. Og det er meget forpligtende at være politiker. Og det er godt man ikke er det, fordi det er jo derfor man har valgt det fra.

JD: Mmm.

I: Fordi, fordi, fordi, øh... Jeg kunne slet ikke leve med... ja, hvad man kunne gøre. Peter og jeg snakkede om social økonomisk virksomheder og det er jo en af mulighederne, ik, fordi de jo netop ikke behøver genere overskud, ik. Det skal jo i bedste fald bare gå rundt, ik.

KM: Ja.

I: Så kan man sige, så kan man rumme mere, og skulle der være det der lille overskud, ik, så skulle det jo blive i virksomheden. Det skal jo ikke udbetales til nogen. Altså, det er jo nok en af måderne...

JD: Det kunne jeg...

I: Ellers så finde den helt store idé som kunne, øh, den er bare ikke kommet endnu. Den helt store idé til en eller anden virksomhed, ligesom Lego, eller noget andet, bare den HELT store idé vi kunne lave i vores kommune, som kunne rumme det hele og som kunne være sådan en, øhm, en funktion, hvor man både kunne få lidt uddannelse og få noget med, øøh... foredrag og man kunne, man kunne lave lidt mad og man kunne, altså sådan hele vejen rundt idéen. Det er det jeg tror der er brug for. Og så også en arbejdsplads der producerer noget, så man kunne se, at det her, det er ikke bare for sjov.

JD: Mmm

KM: Ja.

I: Men idéen er ikke sådan lige kommet, hvad det skulle være.

S: I forhold til udsatte unge, så tror jeg der skal gribes ind meget før. De skal være meget mere obs på børn, når de går i skole.

JD: Mmm.

I: Det er meget vigtigt, synes jeg, i jeres opgave, måske at se det når de begynder ikke at passe skolen.

KM: Ja.

I: Og så er det jeg tænker, især de fremmede ikke; når deres børn ikke passer skolen,

så trækker man forældrene i kontanthjælp. Det er jo det man så hører, ikke.

JD: Mmm.

I: og, og, og det der med at tage folks penge, det har en altså en adfærdsregulerende funktion, det er vi nødt til at sige, ikke. Hvis I ikke mødte hver dag på universitet, så fik I ikke jeres SU. I skulle bare se hvordan man stillede der.

JD: Ja.

I: Man kunne da bare lade vær med at høre efter, ik, men man skulle nok komme, ik.

KM: Ja.

I: fordi, det er adfærdsregulerende.

KM: Ja.

S: Har I aldrig tænkt en tanke; det er da også uretfærdigt at kan få mere i bistand end I kan få i SU. Har I aldrig tænkt den tanke?

AM: Jo.

T: Jeg har faktisk ikke tænkt så meget over det, jeg har mere...

KM: Jeg tænker, nogle gange, så må det da bare friste og tænke: så gider jeg da ikke at tage en uddannelse, hvis jeg kan få ekstra.

I: Ej, så tror jeg også folk...

S: Ja, nogle af de der udsatte, de tænker jo også kun fra den ene dag til den anden.

KM: Ja, hvis man ikke har fremtidsplaner for, ja...

S: Og hvis man ikke tænker længere ud, at der er nogle... Der kommer nogle goder i den anden ende.

I: Jo, jo, I tænker jo, det er en kort periode, så er I et andet sted. Det at være på kontanthjælp, det er så åbenbart ikke en kort periode, så man er et andet sted.

JD: Nej.

I: Så er det i hvert fald på gaden, ik.

S: Der er også mange af dem, som har fået den store kontanthjælp, de har sat sig i lejligheder, i dyre lejligheder, ik.

I: Jo.

S: De ryger også på gaden nu.

I: I kan tro det bliver sjovt.... (Pause)... Jeg ved ikke lige hvad... dit spørgsmål det er jo meget godt besvaret ikke.

A: Jo, men det er det. Det er jo, altså så ville jeg ikke sidde her hvis der var et klart svar.

I: Nej, men jeg synes det kunne være sjovt hvis I kunne tænke i nogle muligheder for, for at lave nogle steder der kunne rumme dem, altså, sådan nogle.. Det kunne være sjovt at være med til at snakke med jer om, hvis I skulle prøve på og lave jeres virksomhed... Det synes jeg kunne være sjovt. Der har vi masser af idéer, hvordan man kunne fylde på sådan noget, ik.

JD: Jo.

TM: Ja.

JD: Jamen det er vanvittig spændende. Det er det.

(...) Ingelise og Susanne snakker julefrokost.

I: Kan vi gøre mere lige nu synes I?

JD: I har givet en masse gode idéer. Og en masse viden om hvordan det fungerer.

I: Projektet, det er Peter og han har været ved jobcentret. Det er hans, det er hans baggrund.

JD: Det har været...

AM: rigtig mange gode pointer og overvejelser.

TM: Ja, for det er svært sådan, for når der bliver lavet undersøgelser omkring udsatte, så prøver de alle sammen hele tiden at forholde sig så neutralt, at du kan ikke rigtig... Jeg synes det er svært at komme ind under huden på det og ligesom, øh, finde. Altså, jeg ved ikke. Jeg synes i hvert fald bare det er rart at høre nogle holdninger til det.

I: Du ved, det man har fingrene nede i det. Det er jo også derfor Gunnar sagde om jeg ikke ville komme ud til jer sådan med jævne mellemrum, fordi så kunne der komme lidt kød på teorierne.

AM: Mmm.

I: Så hvad er det så vi går og laver og...

TM: Ja.

I: Eller hvad er det vi går og laver og andre går og laver.

TM: Ja.

S: Der var en årgang, der væltede det ind med unge. Men det, det sidste halve år der har vi ikke sådan mærket det, med unge mennesker, men det skal nok komme.

I: Det kommer igen.

AM: Hvordan kan det være, tror i?

S: Jamen jeg ved ikke lige hvad der skete der..

I: Ved ikke lige, om det var nogen der ikke boede her, eller...

S: Altså, de vælter bare inde og så er vi lidt ligesom sådan en ungdomsklub til sidst, så vi måtte sige fra og sige de måtte finde et andet sted og opholde sig. Det var ligesom om de tiltrak hinanden.

I: Ja, nå, så er det derfor de ikke er her, fordi du har sagt de skulle finde et andet sted at være.

(Alle griner)

S: Ja, ja, men så alligevel har det jo været nogle af dem, og så.... jobcentret ligger lige dernede og de har en hel masse.

I: Årh ja, så kommer de lige forbi her, gade vide hvad der er derinde. Vi har gratis mad hele dagen jo.

S: Men jeg synes det er meget forkert af jobcentret at sende den unge mennesker herved på varmestuen.

I: Gør de det?

S: Ja.

I: Så skal de have det at vide. Fordi så det med at komme i mestrelære hurtigt og ik?

S: Jo, lige præcis. Hvis du er lidt udsat i forvejen, så kan der hurtigt være nogle...

I: Ja, om du ikke vil købe noget og... men det skal de have at vide bare, at det skal de søreme ikke.

S: Ja, så send lige en pose penge med også.

(Alle griner)

I: Hvad blev klokken?

Bilag 6

Transskribering af 1 konsultation hos Projekt SOFIE

R 14 år - 8. Klasse (R)

K 15 år - 8. Klasse (K)

Y 15 år - 9. Klasse (Y)

A16 år - 9. Klasse (A)

Ah 16 år - 9. Klasse (Ah)

Julie (JD)

Anders (AM)

Kasper (KM)

Trine (TM)

Afholdt den 26 november 2013

(Ding – iphone tænder)

JD: Ding (griner).

AM: Så er vi i gang.

JD: Så kører det. Men vi... Jeg har været nede og snakke med jer først. Og vi kommer fra Syddansk Universitet her i Esbjerg, hvor vi læser sociologi og kultur og har alt sådan noget med samfundet at gøre. Øhm... (pause) Og vi er her egentlig primært for at snakke med jer om det her med at skole og alle de her ting med fritid, arbejde og hvad jeres ønsker er for fremtiden. Selvom det lyder lidt flyvsk, men sådan, hvad, hvad jeres drømme er. Øhm... Jeg hedder Julie. Og jeg er 26 år gammel. Og jeg har... jeg bor i København og læser her i Esbjerg. Og har været sådan lidt - jeg har ikke rigtig kunne finde ud af, hvad jeg gerne ville læse, så jeg har læst lidt forskelligt. Og er endt her i Esbjerg, fordi det her det synes jeg bare er vildt spændende, det jeg læser.

AM: Jeg hedder Anders. Jeg kommer fra KBH, men jeg bor her i Esbjerg. Øhm, nede i Skolegade, hvis I ved, hvor det ligger henne? (Griner) Ja... Øhm, ja. Jeg er 21 år og går, vi går på samme studie alle sammen.

KM: Jeg hedder Kasper og er 23. Og jeg kommer fra Odense af.

TM: Og jeg hedder Trine. Og jeg er 21. Og jeg kommer også fra Odense af som Kasper. Også pendler jeg til Esbjerg. Yes.

JM: Og vi vil egentlig også gerne hedder, og hvor gamle I er. Så hvis vi starter med dig....

K: Jeg hedder K og jeg er 15 år gammel.

JD: 15 år. Og går i 9. klasse?

K: Nej, 8.

JD: 8. klasse.

R: (hoster) Jeg hedder R og er 14 år.

JD: 14 år. Går i 7.? 8.?

R: 8.!

JD: 8. Klasse. Sammen?

A: Jeg hedder A. Og jeg går i 9.

J: 9.

(pause)

Y: Jaaah, jeg hedder Y, er 15 og går i 9.

JD: Og I går i klasse sammen?

Y: Mm.

JD: I går også i klasse sammen. Hvad for en skole går i på?

K: Vi går på Rørkær.

Y: Og vi går på Præsteskolens.

JD: Fint. Ja. Som sagt så vil vi jo rigtig gerne snakke med jer omkring skole, sådan... og jeres fritid, og jeres, hvis I har et arbejde. Jeg ved ikke om I har et fritidsjob. I havde begge to fritidsjob i Rema? (nikker) Sammen. Hvad med jer?

R: Vi har ikke.

JD: I har ikke.

K: Han (R) har haft.

JD: Du har haft.

K: Ja.

JD: Og hvor har du arbejdet henne?

R: Øhm, oppe i Storegade.

J: I Storegade. Også i et supermarkedet eller?

R: Nej, det var sådan, en... fritidsforretning. Hvad er det nu? Nu skal jeg lige tænke....

AM: Ja ja

JD: Og hvad hvis jeg nu bare siger 'skole'. Hvad er jeres forhold til skolen? Synes I, det er... Er skole spændende for jer?

K: Nogle gange.

JD: Nogle gange...

Y: Altid.

JD: Altid?

A: Fordi vi har en lærer, som gør det sjovt.

JD: Okay, så...

AM: I hvilke fag er han lærer, eller er hun lærer?

A: Han har os i dansk, engelsk, samfundsfag, øhm....

Y: ...kristendom, historie.

JD: Det var mange fag.

AM: På hvilken måde gør han det sådan sjovt?

Y: Fortæller tit jokes.

AM: Jokes, ja (griner).

A: Han fortæller jokes, og fortæller os om andre...

Y: Og fortæller om historien der er fagligt.

JD: Som er fagligt, som giver mening. Når du siger nogle gange (K), hvad er det så, der ikke gør det sjovt?

K: Sure lærere.

JD: Sure lærere.

K: Alt for skrappe.

JD: Er det sådan noget i forhold til... 'du har ikke lavet dine lektier!' eller øhm.

K: Bare hans væremåde, tror jeg.

JD: Okay.

AM: Ja.

JD: Sådan det der med, at man ikke har en forståelse eller... De er bare sure, når de kommer ind? Som om at de har fået det forkerte ben ud af sengen?

K: Ja.

JD: Ja...

TM: Synes I, det hænger meget sammen med, sådan, hvor gamle lærerne er? Altså, øhm, synes I tit er sådan, at det er de ældre lærere, der er sure, men det er de unge, der sådan er de sjove eller...?

AM: Altså, vi har to lærere, altså. Morten, han er sådan mere yngre. Gert han er sådan lidt kedelig i det.

TM: Ja.

A: Gert han lægger ikke sådan, han lægger ikke mærke til, hvis vi gør noget forkert.

TM: Mm...

JD: Okay. Hvad I gør galt (griner).

Y: Der er en stor aldersforskel...

JD: Ja.

Y: ... på dem. Vores klasselærer på 34. Var det ikke det? (henvendt til A). 34-35 år gammel og den anden er 65.

AM: Ja.

JD: Okay.

A: Der er forskel fordi, når ham der Morten bliver - på 35 - bliver sur, så tager vi det seriøst. Men når ham der Kjær så, så virker det bare ikke særlig seriøst.

Y: Fordi....

JD: Okay...?

Y: Fordi han, hver gang han skælder os ud, så griner han.

(småsnakken i gruppen...)

JD: Så kan man godt... Så ved man ikke rigtig om han mener det eller ej. Men hvad, hvad sådan når I er i skole, er det så... så har I jeres venner og I hænger ud med dem eller er det meget sådan... man bare kommer i skole? Man skal nærmest hive sig op for at komme i skole, eller hvad? Eller er det hyggeligt at gå i skole?

A: Mest venner og sådan noget...

JD: Ja.

R: Vi hygger os med vennerne i frikvarteret og sådan.

K: Ja.

R: Og når vi laver grupper(??) og sådan...

A: Hvis hinanden siger racistiske udtryk.

(gruppen griner)

A: Men sådan er vi jo...

JD: Så det er meget de samme mennesker som I hænger sammen med? Eller som I også er sammen med i jeres fritid, som dem I omgås i skolen eller....?

A: Altså jeg omgår med både i fritid og uden for skolen.

JD: Okay. Det er det samme?

Y: Både skole og fritid.

AM: Øhm...

JD: Tænker I meget over sådan det der med, at man hele tiden skal tage stilling til sådan, hvad man skal uddanne sig, fordi nu... hvis I alle sammen går i 8., 7. og 9. klasse, så tænker jeg, at det er sådan noget, de begynder at snakke om i skolen? Har I sådan nogle møder med sådan 'hvad vil du gerne være, når du bliver stor?'

A: Vi har en snak med en, der hedder Gitte. Og hun...sådan det er hende vi snakker med.

Y: Hun er UU vejleder.

JD: Okay. Så det er sådan noget I bliver bedt om at gøre jer tanker om - eller som I gør jeg tanker om?

A: Hun har sådan en test på computeren...

Y: ... som viser, hvor, hvad karaktererne ligger på. Så forleden, to uger siden sådan, det var hvor vi snakkede om, hvad vi gerne ville være og hvad vi skal efter 9.

JD: Hvad har I af planer?

Y: jeg har planer om at gå på handelsskolen.

JD: Ja? Hvad..

A: Jeg tror, jeg tager IT. Fordi jeg godt kan lide at lege med computer og sådan noget.

JD: Mm.

A: Bare alt med computer at gøre.

JD: Hvad med jer?

AM: Har I gjort jer....

K: Jeg vil gerne være ingeniør!

JD: Ingeniør.

K: Kemiingeniør.

JD: Civilingeniør.

K: Nej, kemi.

JD: Kemiingeniør. Så det er sådan noget med, at der skal du være god til matematik og ja....

AM: Puha, jeg er allerede rundtosset.

JD: Åh, griner. Okay...

R: Jeg kunne godt tænke mig at være tømrer.

JD: Tømrer. Ja... Du er god til at bygge ting og... Eller det er sådan noget der?

R: Argh,... (griner)

TM: Det skal du heller ikke... det skal man lære.

JD: Hvorfor vil du gerne være civilingeniør? Har du....

AM: Kemiingeniør.

JD: Kemi? Ej undskyld, det...jeg, når jeg først har hørt det én gang, så bliver det bare ved med at....kemiingeniør.

K: For at tjene penge og sådan noget.

JD: For at tjene penge....

K: Og så vil jeg også gerne lidt ud, så det ikke hele tiden er på sådan et kontor eller sådan noget.

AM: Okay.

JD: Mm.

KM: Så lidt anderledes hverdag end bare at sidde det samme sted?

K: Ja, det kan jeg ikke klare.

JD: Så der skal være sådan noget med, at du kommer ud, og man oplever noget nyt.

K: Ja

JD: Ja. Er det fordi du godt vil bo andre steder end i Danmark eller er det bare mere sådan, at det er forskellige steder i Danmark.

K: Nej, det er lidt lige meget.

JD: Det er lidt lige meget.

K: Ja.

JD: Og så siger du penge. Betyder penge meget?

K: Ja...det gør det.

JD: I forhold til hvad? Sådan, at...

K: Man kan få nogle fede oplevelser. Ting og sådan noget.

JD: Ja.

K: I stedet for hele tiden at skulle tænke over, at man ikke må bruge for mange penge og sådan noget.

JD: Ja. Ja, det kender vi godt som studerende (griner)

TM: Ja.

JD: Har jeg råd til at købe leverpostej? Ja.... Så penge og oplevelser, sådan det ikke bliver det samme.

K: Ja.

JD: Hvad med dig i forhold til tømmer?

R: Det ved jeg ikke...

JD: Er det sådan noget, der interesserer dig?

R: Jaaah, min far har været det. Han siger det, at det er sjovt nok, så man ikke også er indenfor, men så udenfor.

JD: Ja, det kan du godt lide?

R: Mm.

JD: Har du været med din far på arbejde, og sådan...

R: ...Ja, nogle gange.

JD: ...sådan så du ved, hvad det er han går og laver, når han er på arbejde?

R: Mm, altså lige nu er det ved at være et stykke tid siden, fordi han ikke har....han har lige haft en blodprop. Så...

JD: Okay...

R: Så... Det er et stykke tid siden.

JD: Ja, men det er det du godt vil. Og det er hovedsageligt for at være udenfor. Og...

R: Ja.

JD: ...Og... Ja! Og du synes, det virker spændende... (afbrudt)

R: Mm..

JD: ...når du har været med ham af sted? Og du ville gerne arbejde med IT?

A: Ja.

JD: Har du sådan et drømmejob i tankerne eller?

A: Jeg vil bare gerne være med, øhm, være ham, der sådan med ude i fremtiden, sådan med til, øh, skabe noget i fremtiden.

AM: Ja okay.

A: Ting som at skifte computere og sådan noget. Jeg ved ikke hvorfor, jeg kan bare godt lide det.

AM: Jaja.

JD: Ja.

A: Computere eller telefoner - én af de to.

JD: Og du ville rigtig gerne på Handelsskolen?

Y: Mm.

JD: Har du også sådan videre tanker om efter handelsskolen eller er det bare sådan et skridt ad gangen med handelsskolen?

Y: Jeg ville gerne lave, tænke mig at være noget med økonomi at gøre.

JD: Så du er også et af de der skarpe hoveder til matematik?

Y: Ja.

JD: Ja. Er der sådan, oplever I nogensinde sådan i skolen, at det er, det ved jeg ikke....besværligt?

K: Ja!

JD: Ja? Hvordan det?

K: Nogle ting i matematik og sådan noget.

JD: Ja.

K: Der er nogle ting, jeg ikke lige kan finde ud af. Som er lidt svært.

JD: Og sådan, de hjælper jer, hjælper jer med at forstå det eller?

K: Ja, vi får sådan nogle hjemmesider, vi kan gå ind og øve på.

JD: Okay.

K: Hvis vi så vil være rigtig gode.

Y: Med mig er det bare generelt tysk.

K: Ja!

JD: Tysk!

(gruppen småsnakker - er enige)

JD: Tysk er ikke altid det nemmeste.

AM: Nej.

JD: Øhm...

TM: Men altså, når der sådan... Føler I, når der er noget I har svært ved, at der så bliver sådan taget hånd om det? At de så sørger for at hjælpe jer videre? Eller er det sådan, I selv skal sørge for ligesom at få læst det ekstra op eller gøre lidt ekstra for det? Eller....

K: Ja, jeg synes, vi skal arbejde for det. Vi får ikke... så skal han jo hele tiden hjælpe de andre, og så kommer vi ikke rigtig videre, så... Han gør bare det vi skal i en uge eller sådan noget. Så tager han måske en uge med brøker og en uge med procenter og sådan noget. Og så får vi lov til at arbejde derhjemme, hvis vi vil lære mere om det.

KM: Så I skal selv sørge for at kunne følge med og det

JD: Okay.

Y: Ved os, så var der mindre klasser, hvor en eller anden, bibliotekar eller sådan noget, som tog de tosprogede med ud og talte med dem og fortalte dem om svære ord.

JD: Okay.

A: Det er irriterende, når der kommer et ord, som man aldrig har hørt før. Så tænker man, hvad pokker betyder det.

TM: Ja.

JD: Ja.

A:

JD: Ja?

AM: Er der mange tosprogede i jeres klasse?

Y: (mumler) ...ikke særlig mange.

AM: Okay.

JD: Så det gav sådan ekstra hjælp, når I blev taget ud og man sådan lige kunne gennemgå... (afbrudt)

A: Men det har vi ikke mere.

JD: Det har I ikke mere.

AM: Nå.

JD: Okay. Hvornår stoppede det?

A: Det var der....

Y: 6. klasse.

JD: 6. klasse eller sådan noget. Okay.

TM: Men synes I stadigvæk, det kan være et problem nogle gange med nogle af de der ord?

Y: Jaa. (utydeligt)

A: Og sådan begynde at slå det op, og finde ud af, hvad det betyder og så huske det.

AM: Mm.

JD: Ja.

TM: Ja.

AM: Ja. Ligesom tysk.

(Alle griner)

JD: Ja, ligesom tysk bare med dansk. Det er lidt en udfordring. Er der sådan, er der... så det blandt andet også det man kan få hjælp til, hvis man kommer her.

K: Jah.

JD: Sådan noget med ord og hvis det er, at der er nogle udfordringer?

A: Vi kan komme her, fordi det er sjovere at lektier her end at være hjemme.

K: Ja.

JD: Mm.

K: Der er også nogle, sådan at snakke med og sådan noget.

JD: Ja.

K: Nogle gange....

AM: Har de ikke nogen lektiecafeer på skolen, eller?

K: Jo der er.

Y: Den vi har på skolen....

AM: Men det er ikke, øh...

A: Men lærerne de' bare mærkelige.

(griner)

Y: Når vi får senere fri, hvor de har fri mellem syvende lektion, ej er ikke sikker. Og der halv to deromkring til klokken halv tre.

AM: Okay.

JD: Okay.

Y: Og det tidspunkt har vi ikke så mange tid tilbage.

AM: Okay.

JD: Er det... Så er det lærerne, der går rundt og er lektiecafe, hvor det hér (SOFIE), da er det mere sådan unge mennesker, der...

K: Ja.

JD: Gør det en forskel? At det er...

K: Jeg tror, de unge forstår os lidt mere i stedet for.

JD: Okay.

AM: På hvilken måde?

K: Jeg tror, de ved, hvad vi mener nogle gange og sådan nogle ting.

AM: Mm.

JD: Fordi det ikke er så lang tid siden, de selv har siddet og været i skole?

K: Ja.

JD: Ja, lige nøjagtig. Og hvad med sådan fritidsjob? Nu havde I fritidsjob (henvendt til A og Y). Hvordan synes I, det er... at være ude og få lov til at tjene sine egne penge?

Y: Det er sjovt.

A: Altså i starten, var det sådan lidt svært nok. Det *** så tænkte jeg bare; "prøv det, prøv nu bare i stedet for, at du stopper så hurtigt".

JD: Ja.

A: Så prøvede jeg det, og så kunne jeg faktisk lide det. Det...det kun sommetider jeg ikke kan lide det. Det er sådan hårdt og...

JD: Hårdt?

A: (mumler) Ellers var det, sådan du ved, noget man ikke kan selv kan kontrollere.
Fordi sommetider sidder ved kassen, og så... der sker altid nye ting, du ved.

JD: Ja.

A: Det bliver altid ændret på computeren, hvad....

AM: Mm.

A: ... de der numre de har.

JD: Ja. Betyder det, du sidder i kassen?

A: Ja, altså det er mig, der står og bipper ting ind og sådan.

JD: Okay, ja. Det skifter tit numre. Det har jeg nemlig også været. Siddet i kassen...

(I munden på hinanden)

A: Andre gange så...

JD: hvor man skal huske alle grøntsagerne.

A: ...fordi min chef han kan godt lide, når jeg svarer igen, du ved. Altså han, når han siger (Y & A griner) noget lort til mig, så svarer jeg bare igen. Øh, han bliver ikke sur, og det er det jeg godt kan lide.

JD: Okay.

Y: Ja og men, når han slår én sådan for sjov, så kan du godt slå tilbage.

JD: Okay (griner)

A: Han er sådan en sjov nok chef, du ved. Ikke sådan en kedelig chef, som bare siger "Gør det og gør det".

KM: Nej, så man kan godt joke med ham og sådan.

Y: Ja.

JD: Ja.

Y: Men han kalder os altid for socialdemokrater.

(gruppen griner)

A: Der var engang, hvor jeg kom til at lave fejl. Jeg gjorde det med vilje, hvor han sagde "A" og så sagde jeg "ja?". Så sagde han "Din socialdemokrat". "Det ved jeg godt..."

(Alle griner)

A: Jeg sagde ikke noget, for nu har jeg hørt det hundrede gange.

KM: Hvor tit arbejder I?

Y: Jeg arbejder mandag og fredag.

A: Jeg arbejder i dag (tirsdag) og fredag.

JD: Okay.

AM: Hvor mange timer er det...er det en seks?

Y: Jeg arbejder tre og om fredagen...

A: Jeg om, om ugen, 12 timer om ugen.

AM: Okay.

JD: Og du havde ikke noget fritidsjob?

K: Nej.

JD: Er... Vil du gerne have et fritidsjob eller er det sådan mere i forhold til... (afbrudt)

K: Altså, vi har talt om det, men jeg ved ikke rigtig, fordi jeg er sådan urolig i skolen.

JD: Mm.

K: Så vil jeg ikke rigtig have et fritidsjob, så vil jeg hellere sådan koncentrere mig om ikke at forstyrre og mere lektier og sådan noget.

AM: Mm.

K: Og så tage et job senere.

JD: Senere.... Okay. Urolig i skolen, sådan hvordan?

K: Jeg forstyrrer, sådan snakker sådan lidt og... det har jeg gjort hele mit skoleår. Og gør det sådan stadig lidt. Men ikke så meget mere?

JD: Fordi det er svært at holde koncentrationen eller?

K: Ja. Jeg er ikke så god til at sidde stille og lave det samme.

JD: Nej...

K: Og høre efter hele tiden.

JD: Og hvad... Hvad siger lærerne så, hvis du?

K: Ssshy (tager fingeren op til munden).

AM: Mm.

JD: De tysser på dig. Det er ikke sådan, at du bliver sendt ud for døren eller?

K: Njargh, det gjorde jeg i mindre klasser.

JD: Okay.

Y: Men det er sådan stressende for mig om mandagen, når jeg skal på arbejde.

JD: Det er stressende?

Y: Ja, fordi vi er lige kommet fra weekend, hvor afslapning, og så kommer man i skole der og så skal man på arbejde bagefter en halv time.

K: Det er en lang dag.

Y: Ja.

JD: Hvad tid har du fri sådan en mandag?

Y: Ved seks tiden.

JD: Klokken seks, okay.

Y: Og så er jeg næsten så træt, at jeg ikke kan lave lektier.

JD: Ja

AM: Ja.

JD: Og så er det sådan lidt en dårlig cirkel til når man står tirsdag morgen og man kommer i skole og ikke har lavet lektier?

Y: Ja.

JD: Er det så sådan, at du sidder og tænker i weekenden, at nu skal jeg huske at lave lektier til om tirsdagen, fordi at jeg ikke får lavet det om mandagen, eller?

Y: Nej, sådan...tager det jeg har, de timer jeg har, de to timer jeg har tirsdag morgen, dem tager jeg og laver. Og resten det laver jeg i frikvarteret.

AM: Okay.

A: Du har i det mindste pause. Det har jeg sgu da ikke.

(Alle griner lidt)

A: Mig, jeg skal lave... jeg starter til fodbold der mandag til onsdag. Og så arbejde tirsdag og fredag. Og så har jeg arabisk skole lørdag og søndag. Jeg tror kun, jeg har torsdag....eller torsdag til at holde mig lidt fri.

Y: Ja, det er (mumler).

A: Det er der jeg har fri halv tre.

JD: Hold da op. Men det, du (Y) synes, det er stressende. Synes du (A), det er stressende?

A: Jeg har sådan vænnet mig til det.

JD: Okay.

K: Det er en rutine?

A: Sådan, jeg gør det så mange gange, at jeg tænker, nu er du så vant til det.

JD: Så det er okay, der er mange bolde i luften og der hele tiden sker et eller andet?

A: Altså, der...grunden til at jeg går til fodbold og har arbejde samtidig, det er fordi jeg ikke har sådan... I ved, jeg laver næsten ikke noget derhjemme, ser kun tv og så spiller PlayStation. Så går ud og får lidt benmuskler.

JD: Griner. Benmuskler er godt. Så det er for også at få nogle venner og... ja?

Y: Jeg har også gået til fodbold før. Men jeg er stoppet, fordi jeg vil hellere tænke på mine lektier.

AM: Mm.

JD: Okay.

Y: Og have et arbejde.

JD: Så det der med at lave lektier, det synes I alle sammen, det synes du (K) også, er vigtig forhold til at blive sådan, at være god i skolen?

K: Jaa.

JD: Ja. Hvorfor?

AM: Spiller I så fodbold i frikvarterne eller?

K: Ja.

A: Ja.

AM: Det gør du også (henvendt til K)?

K: Ja, i en åben hal, hvor man får lov til at være inde i en sådan en mega hal, hvor der står mål og. I frikvarteret.

A: Kan vi så ikke bytte frikvarter?

(Alle griner)

K: Nej tak.

A: Vi har to baner, sådan...bitte små tomands.

Y: Der er udenfor.

AM: Ja, udenfor, ikke?

JD: Ja.

AM: Ja, vi fik heller ikke lov til at spille indenfor.

K: Det er sådan nogle perioder. Der om vinteren dér.

AM: Ja.

Y: Vi er kun heldige, hvis vi får lov til det.

A: Ja.

Y: Men vi plejer altid at spille høvdinge bold, der i skolegården om vinteren.

AM: Ja okay.

A: Der er det der høvdingebold-turnering.

JD: Nå, I holder høvdingebold-tuneringer?

A: Ja...

Y: Så er vi nogle forskellige klasser, på nogle forskellige hold.

JD: Okay.

Y: Sådan delt op.

A: Vi har sådan noget regler, at der skal være....

Y: ...fire drenge og to piger.

A: Ja. Eller omvendt.

JD: Nej, hvor hyggeligt. Høvdingebold. Det er også virkelig sjovt.

AM: Ja.

K: Det er sindssygt hårdt.

Y: Der er tre...

AM: Ja, det er hårdt.

JD: Ja, det er lidt hårdt, når man skal styrte rundt med en...med en... Men hvis I synes, at det er rigtig vigtigt, at.... Altså du prioriterer ikke at have et fritidsjob, fordi det der med at koncentrere sig. Du vil hellere være god til lektier.

K: Ja,

JD: Er det sådan fordi, at...øh, at jeres forældre siger, I skal være gode til lektier eller er det sådan en følelse I selv har, at I sindssygt gerne vil være gode i skolen?

K: nej, de siger også bare, at det også... Vi skal bare gøre det og gøre vores bedste. Og prøve og.... Kæmpe for det, fordi... Min mor hun siger, at jeg bliver ked af det, hvis jeg ikke... Når jeg bliver stor, at jeg ikke har gjort det mens jeg kunne i stedet for at skulle bruge, når jeg bliver voksen på at gøre det.

JD: Ja.

AM: Okay.

JD: Så det er sådan noget, du tænker over,...(afbrudt)

K: Ja.

JD: ...når hun siger, at det er vigtigt at være god i skolen hun her?

A: Min mor er ligeglad. Fordi hun siger, at det er din egen, det er din egen ansvar.

JD: Det er dit eget ansvar?

A: Hun begyndte med at sige det til mig første gang i 7. klasse. Nu er det dit eget ansvar, nu vil jeg ikke blinde mig i det.

JD: Okay.

Y: Det er det samme med min mor. Hun vil hellere have, at min far, det er ham, der siger det...

JD: Okay.

AM: Mm.

JD: Og hvad siger din far så i forhold til din mor?

Y: Han sådan spørger om du har lavet lektier. Og så retter han efter mig om jeg har lavet fejl og sådan.

JD: Okay.

Y: Sådan, at jeg kan lære af fejlene.

JD: Ja.

(pause)

JD: Hvad så når din mor siger, at det er dit eget ansvar...

A: så skal jeg selv....

JD: føler du så, at du gør en ekstra indsats, fordi det er dig selv, du ligesom.

A: Først tænkte jeg hurra.

JD: Ja...

A: men så, at jeg er er ret heldig. Men så begynder jeg at tænke over, at øh...du ved, da jeg var lidt mindre, der i 5., 4., 3., 4. Bare helt op til til 5. Så vidste jeg ikke, at der ville komme eksamener eller at jeg også skulle tage noget ud over. Jeg tænkte bare på at blive færdig og så, så slappe af.

JD: Ja.

AM: Okay.

A: Der fordi, jeg tænkte på nu, hvis jeg vidste dengang, at (host - utydeligt) vigtigt for mig at lære engelsk, og alle de der - så ville jeg måske have taget mig mere sammen.

AM: Ja.

A: Der er bare ingen, der har fortalt mig, det var vigtigt og der ville komme eksamen og sådan noget.

JD: Nej, så nu er det de der eksamener, man skal til i 9. klasse og sådan noget...

Y: man vidste godt, der var noget, der hed eksamener. Men i gymnasiet og så videre.

JD: Ja.

Y: Forskellige uddannelser. Man skal bare, jeg troede, man skulle være færdig med 9. klasse og så kan man selv vælge, hvad man vil være. (Griner lidt)

JD: Og lige pludselig så finder man ud af, hov, man skal faktisk op og vise, at man har lært et eller andet i skolen. Er det sådan noget I er nervøs for, de her eksamener?

K: Hmm, jaa. Jeg er sådan mest nervøs for, sådan noget, at man skal stå og tale TIL klassen og sådan noget.

JD: Ja.

AM: Sådan fremlæggelser og...

K: Ja, det hader jeg.

JD: Foran mange mennesker.

K: Ja.

JD: Hvordan, hvorfor hader du det?

K: Hvis man siger noget, siger en fejl eller sådan noget. MAN VED JO GODT, at de ikke tænker over det. Fordi, det gør jeg jo ikke selv.

JD: nej.

K: Men det er bare sådan, jeg gør det alligevel, jeg ved ikke....

JD: Det kender jeg godt.

K: Ja...

JD: Det er nogle gange sådan lidt, man bliver lidt nervøs ved tanken om, at de skal tænke, man er.... mærkelig eller.

K: Ja.

AM: ...og dum eller et eller andet.

JD: Ja.

K: Ja.

AM: Jaja.

K: At man ikke aner en skid om, hvad man laver.

AM: Ja.

JD: Men det er ikke sådan, at de griner, hvis det er man...

K: Nej

JD: Nej

K: Kun hvis det er totalt langt ude...

JD: Okay, så kan de godt.... Men har I mange af sådan nogle fremlæggelser? Er det sådan noget, man ligesom bliver tvunget til, man skal?

K: Ja, i 8. er det.

A: Jeg kan godt lide at fremlægge for klassen, så. Der var en periode, hvor vi havde lidt om projektuge. Vi.. egentlig troede jeg kun, at vi var små klasser, og så lige pludselig kom de andre ind, fordi de var færdige. Så var der bare stor (mumler). Så jeg gjorde bare, som jeg havde planlagt det. Når jeg kommer til at lave en fejl, så er det som om det hele bliver sort for mig. Og jeg kan godt blive varm heroppe (peger på panden).

AM: Mm.

JD: Ja.

Y: Vi har sådan noget slags eksamensprøvelse eller sådan noget. Hvor en af os, vi laver synopses og så videre, ligesom eksamen, og trækker et bestemt fag. Og, vi skulle have lavet det i dag, men fordi vi skal snakke med jer, så...

A: Vi har hele ugen.

Y: Ja, vi har vist til på fredag, så skal vi - en af os fremlægge for hele klassen, ligesom en eksamen.

JD: Okay.

Y: Der er også lærer og censor. Bare vores almindelige lærer, som vi har en... En, der også kommer fra Kbh.

JD: Okay, så der kommer også en anden en. Ja...

AM: Ja okay.

A: man bliver enten trukket eller man siger bare, jeg vil gerne.

Y: Mm

JD: Okay.

A: Hvis der er andre, der siger det, så er det kun dem, der bliver trukket.

Y: Ja

JD: Okay, så det kan godt være, hvis der er nogle andre, der er helt vilde med at sådan noget, at man slipper.

Y: Man kan komme op i alle fag, som vi har vores klasselærer i.

JD: Okay.

K: Hvad er sådan en optimal time for jer? Er det sådan gruppearbejde eller er det sådan, hvor man bare sidder og får undervisning eller?

K: Det kommer an på faget.

K: Det kommer an på faget.

A: Vi har somme tider gruppearbejde, somme tider bare øh, alene. Alene.

K: Ja.

J: Hvornår vil du gerne lave gruppearbejde?

K: Hele tiden tror jeg.

JD: Hele tiden?

K: Det er hyggeligere, sådan. Men jeg tror, man lærer lidt mere, fordi så kan supplere hinanden og sådan noget.

AM: Mm.

JD: Sådan så hvis der er nogen, der ikke er så gode til det, så kan det være, der er nogle andre, der kan forklare det eller...?

K: Så tror jeg, de r det mere.

AM: Også som I siger her, at det er de unge lektiehjælp her, er det så også sådan med klassen, at man kan hjælpe hinanden, når der er noget man ikke lige forstår eller?

K: Jaah. Så spørger man måske siddemanden eller dem bagi eller sådan noget.

AM: Er det bedre end hvis de er voksne? Eller lærerene?

K: Njarg, nogle gange kan det godt være, at man bedre forstår dem.

AM: Ja.

(pause)

JD: Og... øh, du havde et spørgsmål også?

K: Det har jeg ikke. (Griner)

AM: Mange spørgsmål.

JD: Men det er ikke sådan, at hvis man spørger om hjælp, så bliver man til grin eller at de andre tænker, at man er...

K: Nej...

JD: Der hjælper man hinanden?

K: Ja.

AM: Det var godt.

A: Der er også sommetider, hvor vi har lektier i klassen. Der er en lærer, der... sommetider, så når lærer går, øhm, så gør vi det altid bare sådan. Et eller andet.

Y: I dag, hvor han skulle fremlægge om....

A: Mig?

Y: ja, du skulle fremlægge om,... Det er fordi vi har sådan noget samfundsfag, når vi er færdige med et kapitel, så fortæller vi om noget. Og jeg havde om Osama Bin Laden...

A: Ja.

Y: Sådan en to minutters fremlæggelse. Og så, så havde han...

A: Jeg havde om frihedskæmpere.

Y: Ja. Og så skulle han fremlægge uden.. og så fordi en af vores klasse til Singapore pga hans fars arbejde og så videre. Han...

A: Så...

Y: ...skulle lave nogle tests på computer. Fordi han skulle se, hvilke grad han var på i engelsk og så videre. Så var læreren gået i to min. og så han gad ikke at fremlægge om,... for resten af klassen. Fordi han ikke lige vidste, hvad det var om.

A: Nej, det var ikke derfor.

Y: Danmark-Tyskland.

A: Det var fordi, dem der sad foran. Simon og Kasper, der fremlægger, så sagde han, så siger han, så siger han 'Kom nu fremlæg', og så siger jeg, så sagde jeg bare. Jeg gik ned på min plads og sagde, så kan du fremlægge, hvis har nogle problemer med det.

Y: Og så gjorde han det.

(Griner)

JD: Så fremlagde han i stedet for.

Y: han bare tog smartboardet og trykkede frihedskæmpere, tog et (mumler) og begyndte han bare at fortælle. (Griner)

JD: Er det så nogle fremlæggelser i laver selv eller er det nogle I får hjælp til af jeres forældre eller...

Y: Ja.

A: mine forældre kan ikke hjælpe mig med lektierne.

JD: Det kan de ikke?

A: Nej

AM: Det dit ansvar?

A: Ja.

JD: Hvorfor er det, de...

A: De kan ikke, de er dårlige til dansk.

JD: Så det er på grund af det danske, at nogle gange godt kan være svært?

A: Ja.

JD: Hvor kommer dine forældre fra?

A: Min mor kommer fra Syrien og min far kommer fra Irak.

JD: Okay

A: Så min far sagde, jeg er iraker.

JD: Okay (griner)

A: Og min mor hun mener noget andet.

JD: Hun mener, du er syrier.

Y: Øhm, min far kan godt hjælpe mig med det hele. Undtagen tysk.

AM: Ja.

JD: Undtagen tysk. Det kan jeg godt forstå, det er også..

Y: Men matematik, fysik og dansk. Og det...det kan han godt. Og dansk det kan han også godt. Men min mor, hun kan ikke så meget.

JD: Nej.

AM: Okay.

JD: Og hvor kommer dine forældre fra?

Y: Somalia.

JD: Somalia. Får I hjælp af jeres forældre til lektier derhjemme.

K: Nogle gange.

JD: Nogle gange. Er der sådan nogle steder, de er bedre til at hjælpe end andre?

K: ja.

R: Ja.

JD: Matematik?

K: Min mor, hun har været industrilaborant. Så hun er god til at hjælpe mig med fysik.

AM: Okay

K: Og sådan noget. Matematik.

JD: Så hun har også haft sådan noget med kemi og sådan noget, som du gerne ville være?

K: Ja.

JD: Er det der, du også tror, du har fået din ide til...

K: Ja, og så synes jeg bare, det er rigtigt spændende med forsøg plus læring og sådan. Det er ikke sådan kedeligt. Så kan man godt lære, sidde og lære noget i mange timer, og så.... lave nogle forsøg og så bliver det ikke så kedeligt.

JD: Så det er ikke kun er sådan noget kontor, sidde og læse med hovedet i en bog?

K: Nej, det kan jeg ikke klare.

JD: Nej.

KM: Så du vil hellere have, at det er lidt mere aktivt i timerne, hvor man laver nogle forsøg og sådan...

K: ja.

KM: i stedet for man bare sidder og kigger.

(A og Y hvisker)

JD: Og hvad med dig?

R: jeg får hjælp af mine forældre nogle gange.

JD: Okay. Er det sådan nogle bestemte ting, der er besværligt?

R: Nej, de kan godt udover tysk...

K: JA, også mine.

R: ...og engelsk.

JD: Udover tysk.

R: Min far, han kan godt engelsk, men min mor kan ikke så godt.

JD: Okay. Så I er virkelig på den, hvis I har problemer med tysk. Alle sammen.

K: Så har vi...

(alle griner)

K: Så er det godt, vi har det hernede.

JD: Ja, der kan de godt hjælpe med tysk.

Y: Ja, jeg er blevet bedre til tysk.

K: Ja.

Y: Så min lærer blev chokeret, da jeg sådan, sagde en hel del, som der - stemte i'er og en på. Em og så videre. Hun troede ikke, jeg kunne det, men (mumler)

JD: Så blev du lige, øh, så overraskede du hende lige.

Y: Mm

JD: hvordan føles det? Når hun...

Y: Det føles godt...

K: Ja.

AM: Får man så mere lyst til at lære, når man får ros?

Y: Men og så siger hun, hvorfor jeg ikke gør det i stilen også?

AM: åh.

JD: Okay.

(alle griner)

JD: Hmm, har I....?

TM: Hmm, ikke lige omkring skole.

JD: Nej.

(Pause)

JD: Er der noget ved skolen, hvor I tænker: Det kunne være bedre... (pause) end det er, som det er nu?

A: Fodboldbaner.

Y: Ja.

JD: Bedre fodboldbaner. Så det er mere sådan, det der til frikvarterene.

A: Ja.

Y: Mere tuneringer.

A: Og idræt.

JD: Du har...nej.

Y: Mere svømmetimer.

JD: En masse hvad?

Y: Svømmetimer.

JD: Svømmertimer. Ja.

AM: Har I, har I ikke haft svømning?

Y: jo i mindre klasser. Men ikke.

AM: nej okay.

Y: fra 7. af, da har vi ikke haft flere timer.

JD: Så det er blevet meget mere sådan... bogligt? Der er mange mere fag, hvor der er læse.

Y: Nej, der er bare, det er bare idræt jeg mener.

JD: Idræt, ja.

K: Så vil det være godt til næste år. Til der, der nye skolereform, dér.

JD: Ja

K: Så man får lidt mere tid til at lave lektier og sådan noget.

JD: Sådan så man skal være længere tid i skolen, det synes du er...

K: Ja...

AM: det er heldagsskolen eller hvad det hedder.

K: Ja.

JD: hvorfor tror du, det bliver bedre?

K: Jeg tror, de har længere tid til at hjælpe os og de kan måske få lavet lidt mere og sådan noget... plus man kan også gå herved efter.

AM: Ja

JD: Ja.

K: Så får man nok måske lidt mere ud af det. Og der er ikke mange, der gider bruge så lang tid derhjemme, af sin fritid på at lave lektier.

JD: Nej, fordi når man nu er i skolen alligevel, så kan man ligeså godt sidde og lave det?

K: Ja.

JD: Er det svært at tage sig sammen til at lave lektier, når man kommer hjem fra skolen? Når man har været i skole hele dagen?

K: Ja.

R: ja.

K: Så vil man hellere slappe af....

AM: Så vil man hellere spille PlayStation.

K: En tre timers tid..

JD: Ja. Og så gider man ikke lige at gå i gang med det, når man først....

R: Jeg orker ikke, når jeg lige kommer hjem. Og så glemmer jeg det og så...(afbrudt)

K: Jaaaa

R: ...kommer man på det til allersidst og så sidder man der.

AM: Ja.

JD: Så er det lidt for sent? Hvad så, så det... for dig ville det være meget bedre med den her nye skolereform, hvor du måske skulle (afbrudt)

K: Hvis det virker.

JD: ... være i skole til kl. 16. Hvor det så bliver lektier og lektiehjælp og så videre.

K: Og lidt mere aktivt og sådan noget.

JD: Ja. Og så kan du slappe af, når du har fri.

K: ja.

JD: Ja. Hvad synes I om det?

Y: jeg i det hele taget lidt ligeglad, Vi er, os to, vi er lige ved...

AM: at være færdige.

JD: Nå ja, I er færdige, så det har ikke nogen indflydelse på jeres, nej. Tror I, at hvis det var, at det nu var blevet sat i kraft 1. januar i år, og I skulle have været i skole fra 8-16 hver dag, f.eks.

A: Det havde være kedeligt.

JD: Det gad I ikke? Ville det betyde, at I ikke ville komme i skolen.

Y: Nej, jeg kunne godt, og ville gerne, men jeg har ikke tid.

JD: Du har ikke tid.

K: Jeg synes også, det er dårligt for dem, der har, dem der går til sportsgrene og sådan noget. Altså går op i det og har en, måske fået en karriere ud af det. Og er nødt til at droppe det for at gå i skole.

JD: Ja.

AM: Mm.

K: Det kan godt være deres liv. Vi har en fra vores klasse, der går til badminton. Det er så lige efter skole. Og det kan han (mumler) dropper han. Han er til DM og alt muligt nu.

JD: Okay.

K: Så det er sådan lidt... skod for dem.

JD: ja. Så det er lidt svært at finde den der balance imellem (afbrudt)

K: De skal bare tænke over det...

JD: at skulle passe sit fritidsliv og skolen.

K: ja.

JD: Men du siger, at du ville ikke gide at gå i skole til kl. 16.

A: Hmm, joh, men, men jo...hvis jeg arbejdede, så gad jeg ikke.

JD: nej?

A: Fordi at så sådan, man skal have tid til sig selv og sin familie. Samtidig tror jeg, at skolen har (mumler). Du ved, og så har man, så tænker man, nu har man ikke brug for meget forældre, man tænker mere på sine venner og.

JD: Så det er mere venner og sådan noget, som har betydning end....

A: Du ved, lad os tage nu... du ved, skulle vælge at gå i biografen med venner eller bare blive hjemme og spise, så havde jeg valgt biografen.

JD: ja.

AM: Mm

A: Eller bare et eller andet hygge med dem.

JD: Ja. Og det er så noget man gør efter skole, så det er sådan noget, det ville gå ud over f.eks. Eller? Så det ville blive meget mere bare skole og så direkte hjem, fordi man måske har fri sent og så skulle man være hjemme, så man kunne få noget aftensmad, og så når man ikke rigtigt at se sine venner, eller?

A: Mm.

JD: Hvad så når de snakker om, at det for, at danske elever de bliver bedre i skolen, at man indfører det her heldagsskolen. Hvad tænker I om det?

Y: Det gør de ikke.

JD: Det gør de ikke?

K: nej, det tror jeg ikke.

A: Fordi vores lærer har sagt (afbrudt)....

Y: De bliver bare mere trætte af det.

K: Ja.

JD: Mm.

K: Det er ens egen ansvar om man er god eller ej.

Y: Og (afbrudt)

K: Lærerne kan jo bare lære en, så er det jo ens egen... (pause) skyld, at man ikke gider at gøre mere ud af det end bare i skolen.

A: Det er fordi vores lærer har sagt, at øh, der er lavet sådan en undersøgelse, hvor at, var det i Finland eller en anden land? Hvor de ikke skulle så lang tid i skole?

Y: Nej, jo, de skulle tolv timer i skolen, og så fik de nærmest 12 og 10 i gennemsnit alle sammen.

A: nej, det er ikke...det er ikke. Tre timer eller fire timer i skole.

Y: Ja.

JD: så de gik ikke særlig lang tid i skole, men de fik rigtig gode karakterer?

A: De fik vist højere...de fik sådan bedre.

AM: Mm.

A: Og det vores lærer mener, at (utydeligt) at vi skulle være i skolen til klokken fire.

Y: Fire. De prøver med Bakkeskolen.

JD: Nå, de prøver derude?

A: Mmm.

JD: Okay.

Y: De har prøvet.

JD: Og det...

Y: Det er væk nu.

JD: Okay. Men du mener, eller du siger, at det er ens eget ansvar. Altså skolen kan, lærerne de kan stå og fortælle, hvad det er man skal gøre.

K: Ja.

JD: men så har man selv et ansvar for om man...(afbrudt)

K: Hvis man ikke lytter, og ikke gider at gøre noget ved det, så. Der er nogen, der bare vil have det hele overstået og så, så står man som 25 årig, hvor de andre de måske går i byen og sådan noget, hvor man skal stå på aftenskole og læse. Og det gider jeg ikke.

JD: Mm.

AM: Mm.

JD: Så derfor er det vigtigt...(afbrudt)

K: så er ens ungdom lidt spildt.

JD: Fordi det er godt at få en uddannelse eller...?

K: Ja, så kan man så...have det sjovt og slappe af og så gå på arbejde, selvfølgelig. Så hellere knokle nu end...

KM: Ja. Senere. Så har man også nemmere ved at suge til sig, når man er ung. End man bliver ældre.

JD: Ja. Og så, sådan, hvad... når du siger, at øhm, hvad nu hvis det er sådan en, som bare slet ikke gider skolen. Øhm, Men det er ens eget ansvar, synes du så, sådan, eller synes I, at lærerene har sådan, burde gå ind og hjælpe den elev ekstra, hvis det er, de slet ikke gider gå i skole? Eller ER det ens eget ansvar?

K: Det er ens eget ansvar.

Y: Ja.

A: Altså I vores skole har vi gjort sådan at, øhm, der er 7., 8. og 9. og så er der nogle, der er gode til engelsk og der er andre, der er dårlige. Og så er der eller...næsten gode.

Y: Der er fire forskellige niveauer.

JD: Okay.

AM: Så I er delt op eller?

A: Og så kommer de, du ved, på det hold du 7. Dem, som var gode i 7. klasse eller 8. eller i 9. De er...vorer lærer (mumler). De bliver folk delt i.

JD: Okay.

AM: Hvad synes I om det?

Y: Det er sådan lidt irriterende, at komme i gruppe med dem, der ikke gider at tage sig sammen.

JD: Okay.

Y: Der er sådan en dreng, som bare er provokerende. Det er 9. klasserne. Og bare ber om tæsk.

AM: Okay

JD: Okay

Y: Og jeg er sådan på gruppe med ham. Ja.. Han går.. han er satan selv, hvis jeg skal sige, det sådan rent ligeud.

JD: Hvordan satan selv?

A: Han spiller flabet, lidt for meget...

Y: Ja.

JD: Okay.

A: Han siger altid (snakker i munden på hinanden), kom her til mig. Og så stikker han selv af, når han. Kom her til mig.

J: Så han er ikke sådan en, der hjælper, når man sidder og laver skolearbejde?

Y: Vi overvejer den sidste skoledag at give ham buksevand.

JD: Okay (griner), sådan I lige får lidt hævn for hele året, hvor han har....

K: Uha, ikke koldt vand, ikke koldt vand.

(griner)

(folk snakker lidt med hinanden rundt om bordet)

JD: Hvad så i forhold til sådan, om man sådan om man kommer videre, når i er færdige med folkeskolen og sådan? Øhm, i forhold til det her med ens ansvar. Er det også ens eget ansvar, at man får en uddannelse eller ens eget ansvar at man får et job og sådan nogle ting.

K: Det kan man ikke rigtig, fordi det er sådan noget... Man kunne jo være heldig at komme ind på de steder man kan være. Det kan også være, man er uheldig og så har svært ved at finde et sted, man kan være i lære....

JD: Mm.

K: ...(mumler) vil være. Så det...det er nok ikke ens egens skyld. Man kan jo arbejde for at komme ind.

JD: Mm.

K: Eller man kan håbe på, man kan komme ind.

JD: Ja. Og sådan med de der karaktergennemsnit...

K: Ja.

JD: ... på uddannelser og sådan noget. Ja.

K: Det sagde vores UU vejleder. Man kan godt have fine karakterer, men så ikke sige noget. Så kan det godt være, de tager dem med dårligere karakterer som siger noget hele tiden.

AM: Mm.

JD: Så man skal være lidt mere på?

K: ja.

Y: Der er en pige i vores klasse, hun er monsterstille.

A: Emilie?

Y: ja, men hun får ti og tolv.

AM: Mm.

JD: Okay.

Y: Det er helt sindssygt.

A: (mumler)

Y: Ja, der fik hun et 10 tal i en problemregning, tror jeg nok...

JD: Men hun er sådan en, der aldrig siger noget?

Y: Nej, fordi at (host) sidder lidt for sig selv.

AM: Siger I noget i timerne?

Y: Ja.

A: Meget (griner)

AM: Okay

A: Det er os, der aldrig må sidde sammen før timen er i gang.

Y: I 7, der fik vi sådan lidt kritik for, vi ikke sagde for meget. Så hen gennem 8. klasse og lidt mere 9., så går jeg bare amok med det.

AM: Okay.

JD: Er det fordi, det er nu, det tæller eller?

Y: Ja.

JD: ...eller er det fordi... (folk griner)

AM: I har fundet ud af, man skal til eksamen

Y: Ja, de har faktisk åbnet mine øjne for det der.

AM: Okay.

Y: fordi i 7. 8., der tænker, der troede jeg, at bare skulle have en karakter. Et gennemsnit på fire for at gå på gymnasiet, men det var 7. Så skulle lige ikke give op.

JD: Okay. Så det, der motiverer dig til at sige noget, det er det der får dig til at, det er den der tanke om, at man skal have et bestemt gennemsnit for at komme ind på gymnasiet?

A: Der er nogle, der fedter for lærerne.

Y: Ja!

JD: Ja? (griner)

A: Man siger altid noget, du ved med (mumler) og siger, at øhm. Og lige pludselig kommer du bare med et kompliment.

AM: Nå.

A: Midt i det blå. Og så siger hun jamen tusinde tak siger jeg bare. (griner) Og så er det også en, der står og giver ham Snickers.

(alle griner)

K: Åh hvad! Snickers mand.

(Alle snakker i munden på hinanden)

JD: (Griner)

A: Og så siger han, jeg er klar til Snickers.

(Folk griner)

Y: Ja, vores lærer han elsker Snickers og sodavand.

A: Og så sagde han, det er nu I skal begynde med at fedte.

AM: Ja ja. Det er ham den sjove? Ham den gode lærer, ja ja.

A: Han finder altid på noget.

AM: Ja.

K: Ligesom Teddy

A: Sommetider, så står han og siger nogle racist, racist ting mod Y. Han siger at...
Hvad sagde han om dig? Nej, hvad sagde ham der, ham der, ham der Gert, du ved.
Han sagde....

Y: Kender I Emil Andersen?

JD: Hvem?

Y: Emil Andersen.

JD: Nej.

Y: Det er sådan en dreng der synger en, øhm.. Kan du huske hvad den hed?

A: Jeg har set en negermand.

Y: Ja.

TM: Nååårh.

KM: Ja.

AM: Øøh jo.

A: Han blev fornærmet, og så gik han ud. Da han kom tilbage igen, så blev han
fornærmet af ham der, øøh, Gert på 65 år.

(Folk griner og snakker i munden på hinanden)

A: ... sommetider, så er han også fin nok, ham der Gert. Men, det er meget sjældent.

Y: Jeg har lært at det er for sjov.

AM: Ja. Det synes du ikke i starten det var?

Y: Nej.

AM: Nej.

Y: Altså, i de små klasser der fik de tæsk af mig alle dem der sagde sådan noget, men
nu er jeg blevet mere vant til det.

JD: Hvorfor var det ikke sjovt? Kan du sådan beskrive hvad det var du sådan ligesom
føjte hvis det var?

Y: Jamen, øhm... Sådan fordomme.

JD: Ja.

Y: Alle de der mulige... Du er slave osv.

AM: Nej.

Y: Det gad jeg ikke høre på.

JD: Fint.

Y: Dit slavehoved...

AM: Det er også fair nok.

JD: (Griner) Det er også fair nok.

A: Der er også nogle... hvad var det hende der.. Ja Nanna. Hun er, hun har sagt noget racistisk, men hun er holdt op med det. Og det, sommetider så tænker jeg, hvorfor er hun holdt op med det.. (mumler).. og hun så siger, hvad er forskellen på når man skærer på et løg og man skærer på en neger? - At løgen den græder ikke. og sådan noget.

Y: ... Man græder når man skærer et løg.

TM: (Griner)

JD: Man græder når man skærer et løg! (Griner) Men det er så noget, som du nu tænker, at, at det er en joke?

Y: Ja.

JD: Og så er det ikke sådan at du bliver ked af hvis det er.

Y: Nej.

A: Nej, det er meget sjovt med ham Hans der, han er også selv racist.

(Folk griner)

Y: Nej, ikke så meget...

A: Vi fik... vores matematiklærer til at flippe ud på, øh, AH. Du ved hvorfor, bare sådan for sjov...

Y: Mmm.

A: Og så var han med på.. Fordi, hvad hedder det... Han, øh, ham der AH, jeg står og laver lektier, hvor han står og kaster viskelæder på mig. Hvor jeg så siger, hvor kan man se... øh, jeg havde beviserne på at det gjorde han. Han går hen til ham, og han råber af ham og så, han ved godt det ikke er min skyld og siger: nu holder du op, stop det nu.

Y: Men han griner bare når han får skæld ud.

JD: Når, det var ham der, man ikke kunne tage seriøst?

A: Man kan bare ikke tage ham seriøst.

K: Han fatter bare nada.

A: Seriøst sådan... altså med den højde han har og den lille telefon...

JD: (Griner)

Y: Ja okay, en gammel telefon fra 90'erne, tror jeg.

JD: Så han har ikke en Iphone, ligesom alle os andre?

Y: Nej.

A: Det er bare en telefon med knapper.

KM: Ja.

A: Der er antenne.

JD: Ja, antennetelefon, det er en gammel en.

A: Men racist, det kommer og går du ved.

JD: Ja.

A: Men man kan være racister mod alle. Så for eksempel hvis ham der, vi kalder ham for en chokolade, men når en dansker, altså, jeg tænker at, at nu nu er vi i Danmark, så kalder vi dem bare for kartofler.

Y: Ja, ja.

A: Så fordi...

K: Kartofler!

JD: Så det på samme måde?

Y: Altså, de snakkede om at kåre mig som året pirat, eller sådan noget.

(Alle griner)

TM: Det var sjovt!

AM: (Griner) Det er vigtigt at man har det sjovt i klassen?

Y: Ja.

A: Fordi sommetider... (Mumler)... men du ved, man har vænnet sig til det. Og så var man også begyndt at kalde hinanden for pigesur. Ved I hvad det betyder?

JD: At være pigesur?

A: Ja.

Y: Så er man sådan fornærmet rigtig meget.

JD: Ja.

AM: Over sådan nogle småting, du ved. Sådan nogle...

A: Når Y han er pigesur, så gider han ikke at snakke med os.

Y: Mig? Det er løgn, ikke sid og overdriv nu.

JD: Okay. Så det er okay?

A: Mmm.

KM: Har vi flere sådan spørgsmål?

TM: Altså jeg har lige sådan en fore... igen det der med når det er på eget ansvar, altså og... der bliver fokuseret på at I ligesom skal op til eksamen og sådan noget. Føler I jer meget presset? Altså, føler I jer nogle gange stresset? ... over at gå i skole.

Y: Næ.

TM: Nej?

K: Nogle gange.

A: Altså, jeg tænker nogle gange...

Y: Min lærer tror på at jeg godt kan klare eksamen.

TM: Din lærer tror på du godt kan klare eksamen? Så føler du dig sådan...

A: Han tror på vi alle godt kan klare det, hvis vi tager os sammen.

TM: Hvis I tager jer sammen?

AM: Giver det jer så lyst til at tage jer sammen?

Y: Ja. Min lærer sagde man skal klare det med et 7 tal.

JD: Okay.

Y: Han siger sådan...

A: Han siger... Han siger det er som om at han, øh, når han siger at et 4 tal er ikke værst. Et 7 tal, det er jo bedre og 10 og 12 det er bare godt.

AM: Ja.

A: Men den måde han siger... Som om der er ikke noget dårligt i det.

KM: Nej.

JD: Okay, så det er også sådan at hvis I gik ind til eksamen og I fik 4, så ville I ikke være kede af det?

Y: Nej.

A: Jeg ved det ikke sådan. Det kan godt være, det kommer an på hvilket fag det er. Hvis det er tysk, måske, så er det jo meget godt.

K: Juhuuu.

JD: (Griner)

AM: (Griner)

Y: Det er... siden, øh, 2005 har vores skole ikke trak tysk eksamen.

AM: Okay.

Y: Så, der er stor chance for vi ikke får det, tror jeg.

AM: Ja.

JD: Men du siger at du nogle gange føler dig lidt stresset over det der med at skulle til eksamen?

K: Nej, det er sådan mere, fremlæggelserne eller når vi har mange i streg, man lektier i andre fag og sådan. Det er lidt, ja... Så nogle gange der glemmer jeg at lave lektier

JD: Mange streger?

K: Mange i streg.

JD: Nårh, mange i streg.

TM: (Griner)

JD: Nå, jeg tænkte, det kunne da godt være han fik streger i et eller andet.

K: Nej nej.

JD: Nej okay. Mange i streg, ja. Så det er ikke sådan eksamen, det er mere sådan det der...

K: Det er mest bare prøver, vi går i 8, så vi har ikke sådan eksamener, vi har prøver og tester, men vi får stadig karakter og sådan noget.

Y: Så ikke glæd jer til terminsprøven...

JD: Ja, til at have terminsprøve?

A: Jeg trækker seriøst...

K: Det får vi vist ikke.

AM: Det skal I også have. Skal i have det snart her eller?

Y: Ja, vi skal have det til jul. En dag før juleferien.

AM: Ja okay.

A: En prøve og så en rigtig.

AM: Okay

Y: Hvad snakker du om?

A: Vi har to.

KM: Er det sådan man kan have ondt i maven sådan når man skal i skole, fordi man ved man skal op og fremlægge?

K: Nej, det er egentlig. Når det bliver ens tur kan man godt. Det er først der, altså, jeg begynder at blive rigtig..

KM: Ja, okay, så det er ikke før du skal i skole og det?

K: Men hvis jeg ved jeg har gjort et godt stykke arbejde og jeg har alle tingene i orden og jeg kan det, så er jeg ikke sådan nervøs.

JD: Nej.

K: Men hvis jeg nogle gange er lidt usikker, så kan jeg godt.

KM: Okay.

JD: Og og, hvordan har du det så når det er overstået?

K: Jeg har det godt.

JD: Og så føler du, at du har været sådan rigtig god, eller?

K: Ja. Det kommer lidt an på hvordan det går.

AM: Ja selvfølgelig.

K: Men ellers, så er det fint nok.

A: Men somme tider, så tænker man, nu er det overstået og jeg håber man får en bedre karakter ud af det. Det var det med at han, øh, jeg fremlagde sidste om et digt, hvor jeg fik, eller øh, hvor jeg sådan fremlagde. Det var sådan, vi var to til om at gøre det, fordi, du ved, så, han ikke sådan havde tid til at... os begge to, du ved, en til den anden dag.

JD: Mmm.

AM: Ja.

A: Så da han gik ud, så sagde ham der læreren her, du har fået 02, eller 4 tal, fordi, jeg synes ikke det var godt. Da jeg kom ind, så sagde de til mig og ham den anden, I får 7 og 10.

Y: Et 7 tal.

A: Nej. Han sagde 7 og 10.

Y: Han sagde høj og tydeligt 7.

A: Han sagde højt og tydeligt 7 og 10.

Y: Mmm.

A: Men du ved, jeg elsker at få overraskelser osv.

JD: Ja.

KM: Det er dejligt.

Y: Altså, det ikke det var tæt på et 10 tal.

A: Nej.

Y: Jo.

TM: (Griner)

A: Altså, jamen, jeg vil helst ikke snakke om det som Susan snakker om. Det er klamt. Vi havde sådan en... sådan en med billed, hvor... vi havde sådan snakket (mumler) og så en af de der spørgsmål, hvor der står: hvad tror du (mumler). Og så var det Kasper.. Hvad tror du at de har sådan... Fire nøgne, ik? To drenge og tre piger. Sådan mærkelig... (mumler) og sådan rød på hånden. (mumler) og jeg tænkte hvad, hvad snakker hun om. Om hun brugte omkring 10 minutter på at forklare mig det.

AM: Okay.

A: Og jeg havde ikke tid til at sige det jeg havde.

JD: Nej.

A: Fordi alle blev helt chokeret, da hun snakkede om m-ordet.

Y: En lille smule chokeret.

AM: Okay.

JD: Det havde du ikke lige lyst til?

A: Nej, det kom som en overraskelse.

(Alle griner)

TM: Jeg tænkte på, er det mest drenge som er hernede?

Y: Ja.

TM: Eller hvad?

A: Ja, altså nogle kommer der piger, men det er meget sjældent. Jeg ved ikke...

Y: Det ved jeg heller ikke.

TM: Cool.

JD: Har vi mere?

TM: Mmm...

AM: Nej.

TM: Jeg har ikke lige umiddelbart.

AM: Vi vil høre om vi må komme forbi imorgen og snakke med jer?

Y: Ja.

AM: I havde fri halv tre, ik?

Y: Mmm.

K: Vi har fri tyve i to,

AM: Okay. Vi kan komme omkring halv tre, eller sådan et eller andet.

K: Ja.

AM: Det var dejligt.

JD: Og så hvis vi må låne jer, bare sådan, et lille stykke tid.

K: Jo, det kan da godt være.

JD: Og så vil vi høre, hvis I gad gøre jer nogle tanker om omkring sådan hvis der er overhovedet ikke var nogle grænser for hvad I kunne, hvis I kunne være Superman eller Batman.

K: Øøøj!

(Alle griner)

JD: Batman er i meget høj kurs herovre. Hvis der ikke var nogle grænser for, hvordan så jeres drømmeliv ud om 10 år?

K: Millionær.

AM: (Griner) Lige præcis.

(Alle griner)

AM: Hvis I lige tænker lidt over det i hvert fald.

JD: Hvad der vil, hvad der vil være det bedste for jer om 10 år, sådan, hvordan I ser jeres liv. Har i en kæreste, har I en kone, har I børn, har I job, har I penge, rejser I rundt, you name it. Der er ingen grænser.

AM: Hvor bor I, der er ingen grænser!

Y: Ingen grænser?

JD: Ingen grænser.

Y: I kommer til at blive chokeret i morgen så.

JD: Ja.

(Alle griner)

KM: Vi glæder os til i morgen så.

Trine Skov Madsen
Kasper Mathiasen
Anders Fogh Mikkelsen
Julie Dreier Jakobsen

19. december 2013
Sociologi og kulturanalyse
3. semesterprojekt
Gruppe 15

A: At blive verdens højeste mand.

(Alle griner)

JD: Men vi er rigtig glad for at I gad at snakke lidt med os i dag omkring skole og så vil vi bare rigtig gerne snakke med jer omkring jeres drømme i morgen.

KM: Jeres fremtid.

JD: Ja.

KM: Tusind tak.

K: Cool.

JD: Mange tak.

KM: Og så ses vi i morgen!

K: Tak for snakken.

JD: Selv tak.

AM: Tak for det.

Bilag 7

Transskribering af 2 konsultation hos Projekt SOFIE

R 14 år - 8. Klasse (R)

K 15 år - 8. Klasse (K)

Y 15 år - 9. Klasse (Y)

A16 år - 9. Klasse (A)

Ah 16 år - 9. Klasse (Ah)

Julie (JD)

Anders (AM)

Kasper (KM)

Trine (TM)

Afholdt den 27 november 2013

JD: Vi har jo bedt jer om at tænke til i dag omkring jeres ønsker, er det det vi...? Eller starter vi med?

AM: Skal vi starte med noget af det fra i går?

TM: Skal vi ikke tage det fra i går eller?

JD: Ja.

TM: Okay ja. Vi har lige nogle ting, øhm, fra i går, som vi sådan lige vil spørge lidt mere ind til. Sådan lige at få uddybet det lidt mere. Øhm. Og en af de ting det er omkring det der med ansvar for egen - altså eget ansvar for *** altså sådan så man får lært noget og sådan nogle ting. Øhm. Er I bekendt med det udtryk, øhm, 'at være sin egen lykkes smed'?

K: Har hørt om det.

TM: I har hørt om det? Ja. Øhm....

AM: Hvad betyder det for dig?

K: Jaaa, jeg forstår det ikke rigtig, hvad det var. Jeg har bare hørt nogen sige det.

TM: Ja.

JD: Der er jo det her med, man er sin egen lykkes smed. Det er, at man selv - du skal selv gøre noget for at blive lykkelig. Det er ikke sådan, at der er andre, der skal gøre det for dig. Så det vil sige, at du er selv ansvarlig for at få en uddannelse. Eller du er selv ansvarlig for nu at finde de ting, som nu engang gør dig lykkelig. Øhm. Men det var fordi vi kom til at tænke på, at du i går sagde, K, at øhm, at du lidt følte nogle gange, at det var dit eget ansvar at lære noget. Sådan så du ikke pludselig sad som 25 årig og skulle gå på aftenskole.

K: Mm.

JD: Men at du kunne lære nu, og mens man var ung lærte man også nemmere. Så mere i forhold til det her med, hvordan I ser det at gå i skole. Er det ligesom jeres eget ansvar? Eller I føler I også, at jeres forældre ligesom har et ansvar for at sige 'du skal huske at gå i skole, og du skal huske at lave dine lektier' og.... Eller føler I også at lærerne har et ansvar for, at hvis I ikke synes, at det er sjovt eller hyggeligt at gå i skole, at de ligesom har et ansvar for at gøre det sjovt at gå i skole? Eller er det kun jeres ansvar at lære?

K: De kan gøre undervisningen sjov måske, sådan så de har jokes og sådan noget. Nogle lærer gør. I stedet for, at det bare er sådan, at man skal lære lære lære lære, så lav nogle vitser engang imellem eller sådan noget.

JD: Okay, det ville gøre det sjovere at gå i skole? Hvad med sådan noget, hvis de brugte youtube klip eller sådan noget? Ville det også være sådan noget, der gjorde det...?

K: Ja. Eller sådan noget ude undervisning.

JD: Mm.

K: Det kunne også være.

JD: Så det ikke er så meget med, at man sidder bare ved et bord og læser.

Y: Det gør de i vores klasse.

JD: At hvad?

Y: Med youtube og sådan noget.

JD: Ja.

AH: Det er også svært at sidde hele tiden og lave lektier og læse. Man skal også have

lidt aktivitet i klassen. Det er svært at sidde stille hele tiden.

JD: Det kan jeg godt forstå. Det var nemlig også noget af det, som blev sagt i går. At det er svært at holde koncentrationen en så lang dag i skolen. Så hvis det var mere aktivt, så ville det være bedre?

AH: Ja.

JD: Og så kom I nemlig alle sammen ind på, eller I fire kom ind på i går, hvad det var I gerne ville efter 9. klasse. Går du (AH) også i 9. klasse?

AH: Ja.

JD: Ja. Sammen med? (nikker mod Y og A2)

A: Ja.

JD: I går alle tre sammen. Og ved du så, hvad du vil når du er færdig med 9. klasse?

A: Jeg skal være murer.

JD: Du skal være murer.

A: Jeg skal videreuddannes til ingeniør. Bygningsingeniør.

JD: Bygningsingeniør.

A: Ja.

JD: Og hvorfor lige bygningsingeniør?

A: Jamen, fordi det er det jeg vil.

JD: Ja.

A: Det er det jeg har drømt om.

JD: Det er det du drømmer om. Ja. Fordi i går, der stillede vi nemlig også den opgave, at I i dag skulle tænke lidt over, sådan, hvis der ikke var nogle grænser overhovedet for, hvad I kunne blive eller hvad I kunne opnå, hvad I så ville. Og hvor I ser jer selv om 10 år. Ja, og vi glæder os rigtig meget til at høre, hvad I har *****historier. Er det noget vi går... skal vi? Ja. Har I tænkt over det?

K: Lidt.

JD: Om 10 år, hvor ser I jer selv, hvis der overhovedet ikke er nogle grænser? Skal vi starte fra en ende af? Jeg ved ikke, vil du (AH) have lidt tid at tænke over deta i?

AH: Jeg kan godt komme med noget men

JD: Okay.

AH: Men vi starter bare derfra, det kan jeg bedre lide

Folk griner.

JD: Så lægger du ud, K.

K: Aaargh.

(Folk griner)

K: Fra midten og ud.

JD: Er der nogen, der har lyst til at starte så?

AH: Så starter jeg bare. Øhm. Jeg ser mig selv om ti år, at jeg flytter til Tyskland. Og arbejder dernede. Ja

JD: Arbejder i Tyskland?

AH: Ja, som murersvend.

JD: Hvorfor Tyskland?

AH: Fordi at øh, jeg vil gerne derned at bo

AM: Har du været der før?

AH: Ja, har familie dernede.

JD: Du har familie i Tyskland. Hvorhenne i Tyskland?

AH: I Bonn. Og så i Køln.

JD: Snakker du tysk?

AH: Argh, ikke så meget.

JD: Ikke så meget. Du er heller ikke så stor fan af tysk som de andre fire? Okay Hvad med kæreste og kone, børn?

AH: Nej jo selvfølgelig. Familie

JD: Det vil du også gerne.

A: Ja selvfølgelig

JD: Og der ville du arbejde som murer. I Tyskland. Og det er din ultimative drøm?

AH: Ja. Nogenlunde

JD: Der ville du blive lykkelig, hvis det var, at det var....

AH: Det tror jeg...

JD: Hvad med jer andre. Har i nogen?

A: Fint nok så kan jeg bare starte. Hvad hedder det, når jeg ser mig selv ti år i fremtiden, så tænker jeg på, at øh jeg er rejst til Irak. Hvor jeg oprindeligt kommer fra. Eller min baggrund. SÅ vil jeg sådan starte en stor forretning, hvor--- En

forretning, hvor.... du ved, du ved, som hele verden vil sådan du ved, vil have. Hvad som helst computere, telefoner et eller andet

JD: Okay.

A: Sådan ansætte dem, der...dem som har brug for arbejde.

JD: Dem, som har brug for arbejde?

A: Ja.

JD: Sådan så, at du hjælper dem med, at de også kan tjene nogle penge og sådan noget?

A: Ja.

JD: Ja. Og hvad ville det betyde for dig, at du kunne starte din virksomhed i Irak, og kunne hjælpe dem, som havde brug for arbejde?

A: Altså tænker at jeg gør noget godt, men selvfølgelig har jeg også bagtanker. For du ved.. (Pause) Jeg har bagtanker også.

JD: Altså i forhold til at tjene penge, eller....?

A: Jaa, det hjælper på samvittigheden. Billig arbejdskraft, eller sådan noget (griner).

JD: I forhold til Danmark

A: Ja du ved... Altså bare sådan, du ved. Dem som der ikke har nogen uddannelse derovre, du ved.

AH: Hvem ved...?

A: Altså en baggrund.. Eller en bagtanke.

JD: Ja . Hvad med familie og sådan noget

A: Dem vil jeg selvfølgelig være med at forsørge over .. Men ikke sådan med at hjælpe dem

JD: Ja.

A: Hvis de sådan har brug for penge så gir jeg dem penge. Jeg ved ikke

TM: Hvad med sådan at stifte familie selv?

A: Det ved jeg sgu da ikk

TM: Det ved du sgu da ikk...? (Griner)

A: Min mor.. Det fordi når jeg ser min mor og far, så tænker jeg at min mor køber alt for mange ting og gaver til min far

KM: Det er helt fint.

JD: Ja. Har du gjort dig nogen tanker?

Y: Øhm.. Sådan åbne virksomheder i Somalia og Danmark. Sådan lidt frem og tilbage. Og sådan holde styr på økonomien forskellige steder. Jeg vil have sådan... næsten.... 20% af, af bys ville jeg havde forretning liggende der. Og det er bare mig der ejer det hele hvor min løn, så tænker over gi halvdelen af min løn til dem der har brug for det..

JD: Så noget med at donere også?

Y: Ja

JD: Ja. Og hvorfor har du lyst til det?

Y: Fordi det er spændende og jeg godt kan lide noget med økonomi at gøre

JD: Ja. Ligesom med i går. Med økonomi. Er der nogen grund til at I rigtig gerne vil... Altså du vil gerne tilbage til Irak og arbejde, fordi din far kommer fra.. Og du vil rigtig gerne have noget i Somalien? Er det også sådan. .Er der nogen grund til at i meget gerne vil have virksomhed der?

A: Jeg har også stor familie der.

Y: Også mig

JD: Mmm

Y: Og der føler jeg mig meget mere hjemme

JD: Der føler du dig mere hjemme. Hvordan mere hjemme?

Y: Der kan jeg se alle dem jeg har lyst til af familie. Som jeg ikke har set i lang tid

A: Og de taler dit sprog.

Y: Ja.

JD: De taler jeres sprog, ja.

A: Og det kan vi skal gøre, du ved.. Alle de der traditioner og

Y: Forstår de.

A: Ja de forstår det.

JD: Der er ikke rigtig nogen der forstår det her?

Y: Joo , men, det der traditioner. Med svin og hallal slagtning

A: Nogle stiller spørgsmål.

JD: Mm, er det nogen gange kompliceret her?

Y: Ja.

JD: Ja.

(Pause)

JD: Hvad er det.. Hvordan stiller folk spørgsmålstegn ved det, prøver i at forklare det eller forstår de det heller ikke når i prøver at forklare det?

Y: Øhm, for det meste så forstår de næsten ikke mig

JD: Nej.

Y: Fordi jeg er ikke overdrevet god til at snakke somalisk. Så jeg har altid en mor eller far der oversætter for mig , sådan

JD: Ja.

(Pause)

JD: Og hvad med dig R

R: Jeg har altså ikke rigtig noget.. Jeg kunne godt tænke mig at åbne mit eget firma

JD: Du vil gerne åbne mit eget firma

R: Bare i Danmark

JD: Ja.

R: Og så bare gå rundt og lave ting, for andre og sådan

JD: Som tømrer, eller.

(R nikker)

JD: Ja. Og dit eget firma, hvorfor vil du gerne have dit eget firma?

R: Det ved jeg ikk. Det kunne være nice.

(Alle griner)

JD: Er det i forhold til sådan penge.. eller er det sådan noget med så bestemmer du selv.

R: Penge.

JD: Ja.

R: Og så at bestemme selv.

JD: Og hvorfor er penge vigtigt for dig?

R: Altså det er jo ikke det vigtigste, men det er jo også sådan vigtigt.

AM: Hvad er det vigtigste ?

R: At man har det godt og sådan.. Altså at man har det rart

JD: Det giver meget god mening. Hvad med familie og.. Har du tænkt over det?

R: Det?

JD: Ja

R: Det ved jeg ikke. Sådan helt

JD: Kunne du godt tænke dig børn eller er det bare bedst at... (Utydeligt)

R: Hmm... Det ved jeg ikke

JD: Nej

AM: Hvad tænker i om børn?

A: Selvfølgelig

Y: Jaa , of course

K: Ikke for mange!!

(Alle griner)

K: Ikke for mange

AH: Jeg tænker ikke så meget, jeg tænker bare fem

JD: 5

A: Tre stks eller to

AM: Du (AH) sagde selvfølgelig? Gjorde du ikk?

AH: Jo.

Y: Det var ham der sagde selvfølgelig

AM: Ja. Du kunne ikke forestille dig,.... måske ikke om 10 ,måske 30 år uden børn?

AH: Nej det kunne jeg ikke tænke mig

AM: Nej okay

A: Han har store planer

JD: Så familie er meget vigtigt også

AH: Ja

A: Det kan være sjovt.. Du ved eller.. Ikke sjovt men, du ved, man har det jo godt men penge det er ikke det hele

AM: Okay

A: Jeg vil hellere arbejde et sted hvor jeg er glad, end et sted hvor jeg ikke er så glad men... Men tjener sådan meget du ved

AM: Okay

JD: Så hellere få lidt mindre i løn og lave noget man er rigtig glad for

(Pause)

JD: Øhm der er ikke.

K: Jeg vil gerne være det der kemiingeniør, der. Og så vil jeg gerne tjene en masse penge, og så når jeg har tjent penge så måske finde en kæreste og få barn og sådan noget.. Og så vil jeg slappe lidt af og så rejse rundt og... Give hele min familie og nogle oplevelser. Hjælpe til hvis de har problemer. Eller. Det er ikke lige vores for deres liv, måse hjælpe lidt. Tage fri og sådan nogle ting

AM: Okay.

JD: Så det er mere at arbejde rigtig meget så du kan tjene pengene til at du kan rejse rundt?

K: Ja

JD: Ja. Hvor vil du godt rejse hen, har du gjort dig tanker om det?

K: Neej... Bare rundt

JD: Rundt. Mm

K: Populære steder..

JD: (Griner) det kunne være skægt

(Pause)

JD: Så selvom i egentlig havde muligheder for at vælge hvad som helst, I snakkede om Batman i går..

K: Nåårh ja! Batmobil!!

JD: Alle jeres drømme lægger jer meget op til det i har sagt, selvom i havde frit valg på alle hylder. Så dvs. at de ting i sigter efter er faktisk jeres drømme. Det må egentlig være meget rart. (Griner)

(TM og JD mumler)

TM: Altså, føler i at de ting i drømmer om, at de også er inden for rækkevidde? Det er ikke bare fantasi? I ser det som...

Y: Mulighed.

TM: En mulighed. At det kan godt komme til at ske

K: Man skal bare kæmpe for det.

TM: Mm.

K: Så kan man komme ud, hvis man gør noget for det og - øver sig. Prøver at starte,

spørge nogen der kan finde ud af det. Og ved hvordan man gør så tror jeg godt man kan. Man skal også have evnerne til det og klare pres og sådan nogle ting

AM: Ja (Gestikulerer mod AH)

AH: Mig?

AM: Mmm.

AH: Ja hvis man vil så kan vel sagtens. Hvis man tænker sig om det kan jeg ikke, så kan man ikke en skid jo . Tro på sig selv, det er det første man skal jo..

JD: Tro flytter bjerge

K: Hvad sagde du?

JD: Hvis man tror nok, kan det godt lade sig gøre

KM: Er det så vigtigt at have nogen at støtte sig om af. Altså

K: Jaa

R: Jaa, ens forældre for eksempel

JD: Ens forældre

K: Familie og venner tror jeg

KM: Ja

A: Jeg tror også det er det der meget med, at når man vil blive noget og ens forældre siger "Det kan du aldrig blive"... Så tror man til...

Y: Så vil man gerne modbevise det

KM: Ja, så har man endnu mere lyst til at blive det

Y: Ja

A: Nej, jeg mener bare. Hvis du fx siger at jeg vil gerne være læge, og ham der siger "Det bliver du aldrig " Du skal på det der universitet og læse mange bøger og være aktiv.. Så får man mindre selvtillid til at blive det, du ved. Man får mindre lyst til at blive det.

KM: Så det er vigtigt at have nogen som støtte en i det?

AH: Ja.

KM: Fordi så tror i på jer selv .

TM: Føler i at når i går i for eksempel skole.. At i så bliver.. At de også siger til jer, "Ja i kan godt de her ting" Altså det.. At det er ligesom muligt.. Altså fra skolen af..

Føler i at i får den opbakning fra skolen af som vi snakkede om?

AH: Ja.

A: Ja.

Y: Mmm.

AM: Fra hvem?

Y: Vores vejledere.

AM: UU-vejledere?

AH: Ja .

Y: Mmm.

K: Lærere og vejledere synes jeg. Får af vide at man er god til tingene. Hvis man får af vide at vide man ikke er så god, så kan man godt få af vide at man er blevet bedre.

JD: Mmm.

K: Så får man lige det ekstra... skub.

JD: Jaa.. Skub. Og hvad med jeres forældre? Er de også sådan støttende omkring

Y: Jaa.

JD: Ja.

AH: Det tror jeg ikke helt de vil.. Man blir ældre. Så har de sådan mere styr på sådan, tror jeg sådan ens egen familie , egen kone.. det vil hjælpe mere.. Fordi når vi nu runder de 30 eller 20 så de, så er de, så er vores forældre meget gamle nu så tror jeg ikk de har så meget forstand på det mere...

JD: Mmm.. Så det er mere sådan ens nære omgangskreds.

AH: Ja.

Med venner og sådan noget, der bliver den støttende.

AH: Ja.

A: Altså min far han er sådan 100% enig med det hvad jeg siger til ham jeg gerne vil blive.. Han siger altid at "Du skal være noget andet" Såå . sommetider siger jeg bare, at jeg vil være det og mere kan jeg ikke sige

JD: Hvad vil han gerne have du skal være..

A: Han vil have jeg skal være.. Øh min vil have jeg skal være flyvepilot og min far vil have jeg skal have læge.. Og det gider jeg ikke, det meget kedeligt

JD: Okay. Og så siger han det er okay?

A: nej.. Min onkel prøver stadigvæk til at tvinge mig til at tage piloten, men jeg har

sagt det gider jeg ikk.. Min far vil have jeg skal være læge "Nej tak" for jeg kan ikke lide at se folks indre organer.. (Griner)

JD: Nej, hi hi, så kan det godt blive et problem. Hvad så i forhold til.. Hvad var det jeg tænkte på, øhm. At dengang i sådan var helt små.. 5 år gamle eller sådan noget. Da jeg var fem år gammel der ville jeg fx helt vildt gerne være frisør, eller stewardesse... Sådan typisk pigeting. Kan i huske hvad i ville være da i var helt små?

A & R: Superman

K: (Griner) ja!

JD: Superman.

AH: Taxachauffør.

A: Racerkører.

JD: Taxachauffør?

A: Jeg tænkte racerkører.

JD: Og hvorfor tror i det har ændret sig i forhold til det i gerne vil være nu?

A: Fordi det lyder åndssvagt.

K: Man tænker på noget lidt mere realistisk i stedet for alt det der.. Man tænker ikke man vil være Superman.

JD: Fordi.. Og hvorfor Superman? Fordi han er sej?

K: Ja han er stærk.

R: Han er vild.

JD: Men nu du siger.. Når du så siger taxachauffør, det er sådan lidt mere normalt i forhold til Superman.

K: Naarj..

JD: Eller mere realistisk i forhold til at flyve rundt.. Hvorfor tror du at du har ændret fra taxachauffør.

AH: Det ved jeg faktisk ikke helt..

Y: Han har indset hvor kedeligt det er.

AH: Ensomt hvert fald.. Jeg tænke det fordi min onkel han er taxachauffør, så bare følt bare... Det var sjovt at være taxachauffør og kører rundt hele tiden. Så når man bliver ældre så har man opdaget tingene derefter, så tænker vil være bedst.. Tror jeg vil skifte ens mening.

JD: Så det er jo ældre man blir', så tænker man mere over?

AH: Ja.

JD: Når du siger hvad der er bedst? Hvad mener du så?

AH: Altså du tænker bedre når du bliver ældre.. Taxachauffør det er ikke bedre end at blive murer eller ingeniør. Det er det man tænker tror jeg.. Ved det ikke.. Tænker mere det er sådan, når du ikke kan blive til noget. Når du ved du ikke kan blive til noget, så kan du blive taxachauffør.

JD: Ja okay.

AH: Jeg er ikke sikker, jeg ved det ikke.

JD: Nej men det er meget fint. Og du ville være rejse?

A: Nej det var bare en plan.

JD: Ja.

A: Jeg vil bare gerne bygge computere og sådan noget.

Y: Og da du var lille?

A: Hva?

Y: Da du var lille?

A: Da jeg var lille kunne jeg godt lide at ødelægge ting.

(Alle fniser)

TM: Øhm. Altså er der nogen af jer andre, der har oplevet det med forældre. At de ikke er helt enige i det i gerne vil være? Eller er de bare sådan "cool for it"

K: Nej min mor hun støtter mig. Hun siger at jeg skal vælge et godt job, jeg skal ikke være noget dårligt.. Det er mit eget valg. Hun siger bare det er bedre tjene penge, hele tiden mange penge, men man skal også være glad for sit job. Hellere tjene lidt mindre og så være glad og glad for at arbejde og have gode kolleger end at så tjene mange penge og have et dårligt liv og skal tænke "Orrg nu skal jeg arbejde"

JD: Mm.

AM: Hvad vil du så sige var et dårligt job?

K: Skraldemand..

K: Okay.

K: Eller kloak... et eller andet.

AM: Okay (Griner)

TM: Også fordi det stinker og så videre (Griner)

K: Skraldemand ville bare (Laver en slags lyd)

(Alle griner)

R: Pølsevogn eller.

JD: Mm.

TM: Men hvad med dig, R. Din far er også tømrer ikke?

R: Han har været.

TM: Og så din familie de synes det er fedt du gerne vil være tømrer og sådan

R: Altså de synes jeg skal finde , ligesom han sagde, et godt job men som også jeg synes godt om. I stedet for et job man gerne vil have men så er det bare nogen idioter man arbejder det.

TM: Ja.

R: Sådan min måde at sig det. Også for at arbejde udenfor

K: jaa , tømrer.

Y: Ikke være indenfor hele tiden.

AM: Kunne være vi skulle være udenfor i dag, det havde dog nok været lidt for koldt
(Alle griner)

TM: jaaa.

R: Så vil jeg hellere have nede i gode vejr og nogen gange dårligt vejr (Mumler)

JD: Og hvad med dine forældre, hvad synes de om hele dine tanker om at du gerne vil have noget firma, både i DK og i Somalia.

Y: Hmm.

JD: Har du luftet dine drømme med dine forældre?

Y: Jaa, min far vil bare have jeg skal komme på gymnasiet , og min mor siger bare hvad det du har lyst til. Så det lidt blandet

JD: Det lidt blandet

Y: Mmm.

JD: Du siger din far gerne vil have at du skal være læge? Og din onkel gerne vil have du skal være pilot. Har de sagt hvorfor de synes at u sal være læge? Er det fordi de mener du vil blvie en god læge eller en god pilot?

A: Min far vil bare have at jeg skal være læge for sådan.. Jeg kan hjælpe folk.. Og

min onkel det er flyve så jeg skal flyve ham til Irak.

JD: Mmm

AM: Så du tror han siger det for hans egen skyld eller?

A: Jeg ved det ikke.

AM: Nej okay

A: Han siger sådan, han siger som om det er godt og

AM: Ja

(Pause)

A: Ikke godt til mig han siger bare hans børn skal blive det

JD: Han er selv pilot eller hvad? Nej

A: Jeg ved ikke om han var pilot i militæret

JD: Okay

(Pause)

JD: Ja.. Er dine forældre de synes

AH: Ja de støtte op om mig..

(JD mumler lidt) Lang pause

JD: Stresser der jer nogensinde at vi har tanker om at i har de her mål og hvad nu hvis det ikke bliver til noget.. Tænker i nogensinde den tanke, eller er i totalt selvsikrer på at det lykkes?

K: Der er mange andre.. Der er mange andre jobs jo.

A: Jeg tænker på det nogen gange.

JD: Du tænker på det nogen gange.

AH: Også hvad andre mener.. Hvad man kan, hvis det ikke sker så kan man også noget andet.

Y: Jaa.

JD: Så det skal nok gå..? Uanset?

AH: Ja.

K: Tag nogle flere jobs fx. Have en plan B, hvis det ene ikke gå så måske prøve noget andet.

JD: Er der noget i tanker sådan med skolen som den er indrettet i dag.. Det der med at man møder kl 8 og man har fri kl halv 2 eller sådan noget. Og man sidder til timer og

så har man kun det her kvarters frikvarter engang hver anden time eller hvornår det er. Tænker i nogen gange at det kunne være indrettet bedre, som gjorde at det var federe at gå i skole og tanken om at man skulle læse videre, blev sådan mere overskueligt eller sjovere eller.....

AH: Jaaa, længere pauser.

K: Vi har .. Vi har en halv time.

JD: I har en halv time.

A: Jaa men det var 45 min, så skal det skrottes . af en time. Det var vi sådan lidt sur over.

JD: Ja.

Y: Var det kun 35?

A: Og så skal det måske også lave lidt mere sådan, ske noget mere sjov ting man kan lave når det regner for eksempel... Sådan man ikke bare skal sidde og fast nede i gården, men øøh. Så man laver noget aktivitet.. SÅ man har fået , alt det der u væk, så der ikke så meget uro i klassen.

AM: Ville det hjælpe?

JD: Så hvis der var mere fordi.. Du snakkede om svømmetimer i går. og idræt og at man kunne have fodboldturneringer og sådan noget.. Ville sådan noget gøre motivationen større for at komme i skole?

AH: Ja.

JD: Sådan så man også bedre kunne overskue at lave lektier og sådan noget, når der var nogle sjove indslag.

AH: Ja det tror jeg. Får så får man alt det stress fra en.. sådan væk i skolen. Mere aktive i sådan, mindre stress af det. Og så tænker du ikke så meget på det og så er du mere frisk.

K: Måske flere idrætstimer.

JD: Mere idræt.

K: VI havde fire i sidste år men nu har vi bare to timer.. Og så havde vi også to dage vi havde idræt i stedet for

Y: Sidste år havde vi idræt i de to første timer.. Det var lidt mere bedre. Det var meget bedre faktisk.. Fordi, vi var altid sådan trætte så vi kom op med pulsen og så næste

dag helt færdig

TM: Ja

JD: Jeg så sådan et klip i går med en 16 årig.. Nej en 13 årig dreng var han faktisk, som var inde og snakke om at hans mor havde taget ham ud.. Han var fra USA.. Hans mor havde taget ham ud af den her helt normale skole, hvor man havde matematik og man han engelsk, historie og biologi og hvad man ellers har. Og så var han blevet sat i sådan en alternativ skole, hvor de værdier der var.. Eller de fag man havde det gik ud på at man skulle at lære, hvordan at man var sammen med andre mennesker, man skulle lære noget om sundhed. Man skulle lære noget om sådan... øøh.. ja stress.. At man ikke blev stresset.. Man skulle lære noget om øøh, sådan, næstekærlighed og venskaber og sådan noget... Øh og den måde man så lærte tingene på , var at man havde sådan en natur, man skulle være en dag om ugen hele dagen, udenfor hvor man skulle lære at overleve i naturen fx.. Hvad tænker i om sådan noget?

K: Overlevelsestur?

JD: Jaaa sådan en . En blanding af hvordan er man mod andre mennesker. Hvordan indgår man i venskaber og hvordan er naturen øøhm.. Hvordan overlever man natur.. Hvad kan man bruge naturen til?

A: Det lyder kedeligt

JD: Lyder det kedeligt i forhold til og, den skole som vi kender i dag?

AH: Jaa.

A: Så ville jeg hellere have matematik

K: Så vil jeg gerne , hvis det var sådan man selv skulle ud og finde tingene og sådan noget.. Det ville være sjovt. Overlevelsestur eller sådan noget.. Det ville være sejt

AH: Nej det som i sagde med overlevelsestur , det ville være fedt.. Det andet hvordan man skal være det er lidt for kedeligt

(Drengene siger ja i kor)

AH: Lidt for øv..

JD: Jaa. Så det...

TM: Skal vi gå til med skole ... Til næste gang eller hvad?

JD: Ja..

KM: Det er en god ide

JD: Jaa for vi ville høre om vi måtte låne jer en dag til næste uge

K: Ja.

JD: En dag til

AM: Vi kan simpelthen ikke få nok af at høre på jer hehe

JD: Neej, i giver os så mange gode guldkorn

AM: Derfor bliver vi nødt til at optage med to telefoner for at få alle guldkornene
(1 minut hvor de unge skriver deres navne ned)

A: Men jeg vil heller ikke arbejde et sted hvis chefen er en idiot

JD: Hvis chefen er en idiot, så er det heller ikke et sted du giver at arbejde. Uanset hvor mange penge du får for det?

A: Måske kan penge ændre det lidt...

(Alle griner)

TM: Så skal det også være mange penge

A: Jaa.. Så jeg vil ikke arbejde for en i fremtiden.. Jeg har sådan uddannet mig til læge og så et eller andet.. Ikke hvis sådan en behandler en dårligt. Så gider jeg ik

JD: Nej

A: Jeg tror mere det det at glad for de, så længe jeg tjener penge på det

KM: Ja.

JD: Men det var også det du sagde i går, at det var ret vigtigt for dig at din chef i Rema han var sådan en..

A: Sjov..?

JD: Ja, der kan tåle at du laver jokes og som laver jokes med dig tilbage ikk?

A: Jooo

JD: Altså det sidste som vi gerne vil snakke med jer om, på onsdag bliver det så, det er vi gerne vil have at i skal tænke lidt over hvordan den perfekte skole ser ud.. For jer.

TM: Altså alt fra sådan, lektiemængde til hvor lange skoledagene skal være

K: Nåå.

JD: Hvad for nogle fag i mener der er vigtige og sjove at ...

TM: Og hvilke fag i synes der er totalt åndssvage at ha' ooog tysk

(Alle griner)

JD: Blandt andet.

AM: Hvorfor i ikke er til lektiehjælp på skolen og i er her fx

A: Fordi de lærere der er de forstår.. de sådan.

AH: Gamle.

A: Det er sjovere her.

AM: Det virker også mere som fritidshjem eller klub.. Eller sådan et eller andet når man kommer ind.. Det virker ikke som om at det er øh .. Hvordan ser i det? Er i glade for at være her? I virker meget glade

Y, K og A: Jaa.

JD: For det er sådan noget man kunne tænke over. For ville det være bedre hvis skolen var indrettet mere på sådan en måde her.. End som den er i dag og om det fungerer

A: Jeg synes det er sådan.. de har ikke nogen computer dernede til lektiecafe (På skolen red.). Og lærerne de er sådan.. De forstår ikke så godt. De er kedelige.. Man skal vente lang tid for der nogen der også vil have hjælp derovre

AH: De er trætte .. Og vi er trætte også.

JD: I er trætte også

AH: for vi kommer og tager hjem på skolen og er der om morgenen

Y: Men her er det bare kom og få hjælp

KM: Men det må i gerne tænke over i hvert fald

JD: Så glæder vi jer rigtig meget til at se jer igen. Tak for hjælp når i skal lave lektier

KM: Vi ses i næste uge!

Y: Ja vi ses.

Bilag 8

Transskribering af 3 konsultation hos Projekt SOFIE

R 14 år - 8. Klasse (R)

K 15 år - 8. Klasse (K)

Y 15 år - 9. Klasse (Y)

A16 år - 9. Klasse (A)

Ah 16 år - 9. Klasse (Ah)

Julie (JD)

Anders (AM)

Kasper (KM)

Trine (TM)

Afholdt den 4 december 2013

AM: Sådan

JD: Øh, jeg ved egentlig ikke,. Har i nogle spørgsmål til os? Har det været meget mærkeligt, sådan at snakke?

K: Nej

JD: Nej

AH: Hvad skal i med det?

JD: Det er fordi vi er igang med at skrive et projekt omkring det at gå i skole, og om der galt med den måde skolen ligesom er bygget op på, eller om man kunne gøre det på en bedre måde. og så var det at vi tænkte at dem der giver mest mening at spørge, det er dem som i folkeskolen, som ligesom ved om det fungerer, om det er den bedste måde at lære på. Om man kunne gøre det, hvis det stod til jer hvordan skulle skolen så se ud før at i bare havde så meget lyst til at tage i skole om morgenen.

A: Men i har jo også gået i ... skole. Folkeskole.

JD: Ja.

AM: Vi kan ikke sidde og interviewe os selv, vi skal have nogle andre - eller det kan vi nok godt, men det bliver måske ikke så....

AH: Men skal I interviewe eller hvordan?

AM: Nej, det er mere sådan noget samtale noget.

JD: Sam... Sådan mere for at smide nogle bolde op, ja.

AM: Så vi kan komme med nogen løsningsforslag sammen. På en måde. Hvis øh.

JD: For hvad der kan gøres bedre.

AM: Ja.

JD: Ja. For det er da rigtigt, vi har også gået i folkeskole.

AM: Det er efterhånden nogle år siden.

JD: Altså det er 10 år siden jeg gik ud af folkeskolen, (Alle griner) så nu er jeg en rigtig gammel en. Så nogle gange er det lidt svært at huske hvordan det var det foregik.

Y: Hun var 22.. Var det ikk'

JD: Hva?

Y: Var du 22?

JD: Jeg er 26.

Y: Nååååå.

JD: Jeg er total gammel.

Y: Så var det den anden der var:

JD: Ja hun er 21. Ja det rigtigt

K: Hvor er hun henne?

JD: Hva?? Hun er på arbejde så hun kunne ikke komme. Men det betyder der er lidt mere slik til os andre. Så i skal bare give los ikk, og spise løs

(Alle griner.)

(Pause)

JD: Øhm. Så det vi har tænkt lidt over i dag, det var, at nu har vi jo snakket sammen de sidste to... Vi har snakket sammen to gange.

A: Ja.

JD: Og du har været med én gang.

AH: Ja.

JD: Så nu vil vi lige prøve og opremse de ting vi synes i er kommet ind over, og så vil vi lige høre jer om i er enige i, om vi har hørt det rigtigt, eller om der er noget vi har misforstået. og så bagefter gir vi jer lige lidt tid til at se om i kan i fællesskab kan komme frem til nogen løsningsforslag. Hvis der er et problem
(Pause)

JD: Så.. Øhm.

AM: Ja. Vi kan sige, noget i kom ind på var i forhold til lærerne. Øhm. Vi forstod det sådan at der var stor forskel på om man kunne lide et fag. det afhang meget af om man kunne lide læren

A: Jaa.

AM: Øh, Det var en af tingene.

JD: Og så var det meget med det her, med at når man var i skole, så skulle man sidde ned hele tiden og lytte og det var svært at holde koncentrationen. Så var i alle sammen inde over tysk.. Det synes i var super (Ironisk). Øhm, og hvad var det mere i var inde over.. Jo I har alle sammen sagt, mere eller mindre, at det her med at lave lektier det ikke så sjovt.. eller, det bliver sjovere at lave lektier når i er her i Sofie

A: Ja

AM: Og i vil gerne adskille fritid og skole ad, så i vil ikke lave lektier når i var hjemme.

K: Jooo

AM: Nå okay, jamen det diskuterer vi bagefter om vi har misforstået det. Perfekt

JD: Og så kom vi ind på noget af det her med... Karakterer. At lige pludselig gik det op for jer at det var ret vigtigt at I fik okay karakterer. Og sådan det her med, at man gerne vil have et godt job. For du (AH) sagde noget med at man altid kunne køre taxa.

AH: Jaa, det kan man da.

JD: øh så, hvad det var, der var et.. altså hvad der var et godt job. Er det et godt job for jer, eller er det et godt job i forhold til hvad folk tænker, er et godt job. Og så er vi nået, kom vi lidt ind på sidste gang det her med, at I nogen gange følte det var lidt,, at der ikke var en forståelse for jeres traditioner og jeres kultur.

A: Jaa.

JD: Så derfor ville det være nemmere at flytte tilbage hvor jeres forældre kom fra, blandt andet (Pause). Eller der ville. Du ville til Tyskland, der havde du meget familie?

AH: Ja

JD: Og du ville gerne til Irak hvor din far kom fra, for der har du også familie?

A: Ja

JD: Og du ville til Somalia?

Y: Mhm.

JD: Mhm. Og så lave, lave noget virksomhed. Du ville have noget virksomhed, der også havde noget med Danmark at gøre?

Y: Ja

JD: Og du ville gerne gi nogle jobs til alle dem der havde behov for jobs, men ikke helt uden bagtanker, hvis jeg husker rigtigt?

A: (Griner) ja.

JD: Og du ville gerne rejse? Tjene penge så du kan rejse?

K: Ja

JD: Så det er sådan. det er det vi har hørt jer sige.

AM: Ja, groft sagt, ja.

K: Ja

JD: I store træk. Og at det godt kan være et probl... Jeg ved ikk, har vi misforstået det hvis det er at måden skolen er skruet sammen på, kan godt være lidt et problem, hvis man har lidt meget krudt i røven, eller?

A: Ja det er rigtigt. Det er sådan

K: Ja.

JD: Er det sådan, Oplever i tit at i får skæld ud, eller bliver bedt om "Sæt dig ned på din plads!" eller "Ti stille" eller..

Y: Ikke mere.

AH: Jo en enkelt lære i hvert fald

A: Altså det er ikke sådan irriterende. Det er bare sådan. man føler. Jeg føler sommetider at Casper, som man sidder, han får mindre skæld ud end vi gør.

K: Ja

AM: Hvem?

AH: Vi?

A: Du får jo os skæld ud?! En JEG gør...

JD: End du gør.

A: Ja.

AM: Hvorfor tror du det er?

A: Fordi han er sådan, casper siger grimme ord, men når vi gør det så, så, så siger han, øh bare sådan ophidset.

AM: Ja okay. Har i samme opfattelse? Er der også nogen der får samme forskelsbehandling eller noget?

Y: Der er nogen ting jeg er enig i.

AM: Hm. Hvad er du enig med?

Y: Vi har sådan en hjælperer. eller sådan noget. Susan du ved.. hun satte de kloge i en gruppe, dem ikke lige mere, ikke ligeså kloge som dem, og så kommer de dumme til sidst.

AM: Okay.

A: Det var lidt for kort.

AH: Det var lidt forskel behandling.

AM: Hvad er du så uenig med?

Y: At alle de kloge kommer med i en gruppe, så de kan bevise noget over for dem.

AM: Okay.

Y: Men den grupe som jeg var i.. de gjorde det faktisk godt..

AM: Okay. Bliver det et problem.

Y: Ja.

JD: Hvordan føler du det er et problem? Eller hvordan.. altså, at man laver den. laver i den opdeling så alle tænker, "Det er de kloge, og der er.."

Y: Ja.

JD: Ja. Og hvordan har du det med det?

Y: Det er jo ikk fedt. at ikke være en del af de kloge. Når man får det af vide..

KM: Hvad kunne man gøre anderledes?

Y: Putte de kloge og mindre kloge sammen. Så de kan hjælpe hinanden

AM: Tror du det vil hjælpe?

KM: Så sådan noget gruppearbejde sådan To og to sammen?

Y: Ja eller fire eller sådan..

AM: Sådan blandet? Nu er det lidt skarpt at stille det op med kloge og dumme?
Sådan.

JD: Ja det lyder mærkeligt.

AM: Det siger lærene vel ikke? Gør de det?

Y: De siger det ikke, men...

AM: Nej men det er sådan i føler det ?

Y: Ja.

AM: Okay. Deler i jer også op?

K: Nej det er ikke sådan.. Det var bare sådan med skæld ud

AM: Er det samme måde, sådan forskel på behandling?

K: Ja.

AM: Hvordan det? Er du en af dem der får skæld ud?

K: Altså sådan. nu har jeg forstyrret i mange mange år. Så dem der ikke forstyrre overhoved, hvis de forstyrrer så er det okay, men hvis jeg forstyrrer så er det ikke så okay.

AM: Nå så der er kortere lunte ved dig?

JD: Jeg skulle lige til at sige det. hehe, ja.

K: Ja. Meget.

AM: Okay. Er det jo. øh.. synes du det er et stort problem.?

K: Ja, men jeg kan godt forstå dem.. Sådan, det havde nok også selv været sådan hvis det var mig.

AM: Okay.

JD: Altså fordi at nu har du opbrugt din kvote for at forstyrre.

K: Ja.

JD: Ja.

JD: Men du siger du er uenig i...

AH: Ja det er hans holdning.

JD: Ja med at Csaper får lidt længere...

AH: Han får mere, han får mere opmærksomhed og sådan,, de elsker ham lidt mere, leger med ham de siger, laver sjov med ham hele tiden. Når det kommer til os er det ikke så meget. Men synes det var lidt overdrevet det han (A) sagde

AM: Men er det stadig, er det stadig et problem?

AH: Ikke på mig. Jeg er ligeglad.

Y: Men vores lærer kan godt lave sjov med os to.

AM: Mhmm.

Y: Fordi han er sådan glad, og han sådan perkergruppe.. Sådan perker

AM: Okay

JD: Og hvordan har I det med det?

Y: Det kan jeg godt lide

AH: Sjovt

A: Så laver han sådan, at du ved.

AH: Perkisk accent, altså accenten

JD: Okay (Griner)

AH: det er mere vores hjælpe, hjælpelærer det er hende der er lidt

A: Irriterende

Y: Ja.

A: Hun skal altid sådan øøh, sige.

Y: komme med en kommentar.

AH: Ord som.. Hun nedlade os hele tiden, det er det vi kan sige til jer.

AM: Øh, undskyld den skal jeg.

AH: Nedlader os hele tiden og siger alle mulig ting til os, og alt det der.

AM: Okay.

JD: Hvad, hvad kunne hun fx sige?

AH: Fx han (A) vil være, han for altid sådan mobbet.. Blev mobbet af hende og skældt ud hver gang han siger noget når han bare siger, så begynder hun alt muligt andet sige "Det forkert det du siger". og øh, Hun prøver at få os, du ved, til at vise os dårlig over for de andre.

KM: Så lige meget hvad du gør, så føler du at hun bare nedgør dig og siger er forkert eller?

A: (Pause) Ja. Nogen gange.

KM: Ja.

A: For hun skal altid, hun starter altid med at "Svar på det" og selvfølgelig er der nogen ord jeg ikke forstår, for hun siger sådan nogle mærkelige.. Lange ord jeg ikke forstår.

JD: Mmm.

AM: Ja, ja.

A: som jeg selvfølgelig ikke kan svare på for jeg, jeg ikke ved hvad det betyder... Hun står altid sådan.. Når jeg ser på de andre, de står og snakker og du ved godt, hvis de står og snakker og ham der Casper står og siger, han er bare vanvittig.. Hun står bare der og tier stille. Men når jeg gør noget så går bare . plaprer.. Sådan snakker bare en lille.. snakker

Y: Ja hun nedgør også ham Casper.. Men det ikke sådan personligt, men bare for sjov

A: Ja ellers også er sådan... Men jeg kan se sådan hun mener det rigtig alvorligt

AM: Er det et problem hvis man ikke ved om, om de mener det eller ej? Om det er for sjov ikke for sjov?

A: Vi ved de mener det ikk'. Fordi for eksempel øh, så kom Susan.. Kan du ikke prøve tale om den lukket før og hvorfor gjorde du det?

Y: Det var en dag hvor jeg kom til at smække med døren, som alle sammen gør. Så lige der hvor jeg gjorde der, der lagde hun mærke til det?

AM: Okay. Var det et tilfælde at hun lagde mærke til det, eller?

Y: Øhh

A: Og så prøvede vi en....

Y: Fordi der var lige en der kom inden for før mig, og når hun stod der og kiggede og når hun ikke gjorde det, hun blev sur på mig..

JD: Føler i at det gør noget i forhold til hvordan jeres klassekammerater ser jer?

Altså, at lærerne de siger sådan, ændrer det på den måde i ligesom har fællesskab med jeres venner? I klassen?

A: Altså dem fra klassen, siger de er værre end os og øh lærerne, de begynder sådan mere sådan at sige.. Jeg ved ikke hvordan jeg skal snart forklare dig det. Men det er sådan irriterende.

JD: Mmm.

(Pause)

AH: Det var ikke lige det du ville vide tror jeg.. Hvad var det du spurgte om?

AM: Jo

JD: Jo. Altså. Alt hvad man. Det var bare mere om det, om det gør nogen forskel om jeres klassekammerater. Er forholdet til dem det samme uanset, eller kommer de så også nogen gange med nogle stikpiller, når lærerne gør det? Eller

Y: Nej.

AH: Altså når de gør det så er det for sjov mellem os. Vi er ikke sådan du ved særlig seriøst når vi snaker til hinanden. Men når lærerne så er der forskel om

Y: Det er sådan lidt irriterende at når vi gør noget på dem, så siger de til lærerne og lærerne skælder os ud. Når de gør noget på os og vi siger det til lærerne så gør de ikke noget.

A: Så er der hende der pigen som altid skal blande sig i alt hvad vi gør

AM: Det er inde i jeres klasse...?

A: Er det ikke E.. Jo Emilia. Hun skal altid øhm øh. Hende der gør nogen ting og så kommer hun og står og sir hvorfor kom du ikke, og hvorfor gjorde du ikk' det. Altså Hun skal altid blande sig

JD: Mhmm

AM: Gør hun ikke med de andre? Det er kun med...

A: Jeg ved ikke om hun gør med de andre, hun blander sig bare hvad jeg gør. Og beskylder mig sommetider. Fordi, der var en hun kom hen til mig og siger du skal ikke ødelægge julen, bare fordi du ikke selv holder jul. Såå.. Altså han sagde jo at det var ham der gjorde det. Og så da jeg sagde at det var ikk mig, hun var sådan, sagde ingenting. Hun gik bare

JD: Hvad betyder det for jer at lærerne ligesom.. Sådan. .Accepterer jer eller. Hvad skal man sige? Behandler jer ligeværdigt med de andre? At i for eksempel ikke får skæld ud for det er jer der har været forstyrrende i mange år, men egentlig prøver at gøre en indsats. Hvad gør det ved jer?

Y: Min tysk lærer hun var sådan, tror ikke på mig jeg kan forandre mig siden 4. klasse. Fordi jeg skrev en stil og hun så sagde det ikke kunne værer dit sprog. Fordi

jeg har kunne lære flere sprog end jeg godt kunne dengang,. Og så hun så ikke troede på mig, og så fik jeg ingen karakter for det.

K: Men det var dig, der havde skrevet det?

Y: Jaa. Det jo ikk' så sjovt

A: Det var også hende der havde dræbt tysk. HUn var altid sådan på nakken af mig, for hun sagde at "Du laver ikke dine lektier" og "Det var ikke dig der har skrevet det der" Og alt det der. Og så til sidst kunne jeg ikke holde det ud. '

K: Men hvis lærerne ikke var efter jer så, ville det så være mere positivt at have undervisning?

AH: Ja.

Y: Ja meget.

K: Vi har en god tysklærer i vores klasse. Hun hjælper os og gør det ekstra gang, selvom de andre godt ved hvordan man gør. Så tager hun det oppe på tavlen selvom der kun er en der ikke kan finde ud af det. Det kan jeg godt lide

JD: Så alle kommer med.

Y: Men nogen gange kan hun også være flink

JD: Altså jeres tysklærer?

Y: Mmm.

AH: Ja.

JD: Mhm.

K: Vores tysklærer sender også folk ud hvis de griner af hinanden hvis de laver fejl og sådan noget. For der er mange der ikke tør række hånden for hvis de laver fejl så griner de andre, Men så bliver man sendt ned på kontoret hvis vi griner af andre?

AM: Har det været et problem? Eller altid?

K: Jaa. Der er jo mange der i mange tænke hvis man laver fejl og sådan noget, så begynder de sådan lidt at fnise og så er der mange der ikke tør meget, men nu er de kommet frem igen for man bliver smidt ud hvis de griner af hinanden

JD: Tænker i at det er en god måde at gøre det på?

K: Hvad for noget?

JD: Sådan noget med at sætte folk ud fra døren hvis de ligesom griner af andre og man laver fejl.

A: Jaa.

K: Ja men hvis det er sådan noget rigtigt sjovt og den anden også griner, så kan jeg godt forstå det. Men hvis det er sådan at to sidder og griner af +en der står og fremlægger, fordi de ikke kan udtale ordene rigtigt så synes jeg ikke

AM: Har i også oplevet det i jeres klasse? At der er folk der griner af hinanden på den måde?

AH: Nej ikke så meget.

A: Jeg lægger ikke mærke til folk når jeg fremlægger. Det er mere sådan mig og så bare læren.

AM: Også bare i timen hvis i rækker hånden op og siger...

AH: Nej, det gør vi ikke, gør vores klasse ikke for vi griner ikke af hinanden.

AM: Okay.

(Pause)

JD: Så det betyder egentlig, det rat at have en lærer hvor man ved, at når de laver sjov så er det , så er det for sjov, og det er ikke møntet på jeres person.

Y: Jaa

A: Det er kun ham der Morten der kan finde ud af det

Y: Og Per.

A: Og Per.... Men du ved, når han siger noget så griner vi af det. Vi tænker ikke sådan at han sådan mener det. Han siger din per.. Han siger ikke perker. Men når han går imod mig og ind i mig, så siger han undskyld og det skal ikke ske igen og så leget jeg med på den nogen gange

AM: Okay.

JD: Hvem snakker i så med om i skolen, hvis lærerne er uretfærdigt eller i er blevet uretfærdigt behandlet

K: Jeg siger det til læren selv

JD: Du siger det til læren selv

K: Jeg synes det er irriterende at de hakker ned på kun mig, og sådan . Det har jeg sagt et par gange

JD: Og hvad siger de så?

K: De siger at det prøver de at tænke over. og så gør de det nogen gange. Og nogen

gange gør de det ikke

A: Jeg ville aldrig kunne sige.. Jeg vil aldrig kunne finde ud af at sige det til en lærerne, især til Susan for hun begynder bare at sige noget andet sådan. Jeg har prøvet det en gang at sige at det var lidt , men hun står bare der og snakker udenom

K: Hvem kan du så sige det til?

A: Jeg har en øh.. Hun var lærer men hun bare en der hjælper folk.. Lone

K: AKT eller?

AM: Jaa

A: Nej det...

Y: Hun tager folk ud så man lige kan snakke

JD: Okay

AM: Okay

A: Og hun er den bedste forståelige person jeg kender.

JD: Så det er ikke sådan noget i snakker med jeres forældre om?

A: neeej.

K: Jeg snakker med min morfar , han er sådan rigtig god at snakke med , synes jeg.

JD: Ja. Hvorfor er han god at snakke til i forhold til?

K: Fordi han lytter meget og vi kan snakke sammen og.. Han fortæller det ikke til min mor hvis der er noget. Det kommer selvfølgelig an på hvad det er. Men ellers så holder vi det sådan

JD: Du ville ikke kunne snakke med dine forældre om det?

K: Jo jo jeg fortæller også alt til min mor og sådan noget.. Kan ikke lige holde det inde, så bliver jeg irriteret

JD: Snakker i med jeres forældre om det?

AH: Ja. Med min mor og så min søster.

JD: Kommer de med råd?

AH: Jaa det gør de da. Siger at jeg skal holde ud. Og at jeg skal sige sådan tilbage du ved. Være mere sur på mig.

Y: Min far siger bare at jeg skal .. det bedste jeg kan gøre er bare at få noget øhm lave mine lektier.

JD: Det er ligesom måden man ligesom kan vise dem at man godt kan.

Y: Ja.

AM: Giver i hinanden nogen råd? Snakker i om det?

Y: Nogen gange.

JD: Er det sådan noget der kan virke demotiverende for jer, at hvis som du fx har lavet en stil i tysk og så får du bare af vide af din lærer at det kan du ikke selv have lavet.? Er det sådan du tænker, at så kan det også være lige meget? Eller tænker du, så kan jeg vise dig? Eller

Y: Begge dele.

JD: Begge dele.

AM: Du nikker...?

K: Ja. Det er også mig, bare ikke tysk.

JD: Har i nogen sådan ideer til hvordan man kunne komme ud over det der. Hvordan kan man.. Fordi det lyder som om det er et ret stort problem. Og jeg tror da at jeg ville synes det var forfærdeligt hvis jeg hele tiden. Jeg havde også en matematik lærer i gymnasiet, som altid. Når vi sad nede i hjørnet så sad vi og snakkede. Men det var altid mig der fik skæld ud. Vi var fire piger og vi var lige gode om at snakke men det var altid mig han sagde, at "Nu skal du holde kæft." Og han hev mig også hun fra døren hvor vi skulle have sådan nogle samtaler om hvordan det gik i skolen, hvor han siger til mig at : " Han synes jeg var pisse irriterende"

AM: Sagde han det!?

JD: Ja.

(Alle griner lidt)

AM: Nå okay, shit.

AH: Wow.

JD: Og der kan jeg huske at jeg sådan tænkte sådan, "Nåå ja nu synes jeg det er helt vildt fedt at komme til matematik, når du synes jeg er pisse irriterende" øøh.. Tænker i at man kunne gøre det på en anden måde? Er det lærerne der er problemet? Er det dem der mangler en eller anden forståelse , kan eleverne gøre noget for ligesom at ændre på det.. Ville det hjælpe noget hvis der var nogen andre der ligesom.. Nogen andre elever der sagde at "Hey det er faktisk mig der snakker" Eller. Kunne man løse det på nogen måde. Det her problem?

K: Vi har lavet sådan noget inde i vores klasse , nogen regler om at lærerne altid skal komme ind med positivt smil i klassen og være positive og sådan noget. Og det skal man så overholde. og det siger de så og snakker om på lærerværelset om de har gjort. og snakker med os om det og sådan noget. Har vi fem regler eller sådan noget..

AM: Hvad skal i så gøre, hvis lærerne skal smile, skal i så også...?

K: Ja, Så skal vi også være positive

AM: Okay

JD: Er det noget folk gør?

K: Ja. Men så kan det godt være at senere hen kan det godt være de bliver lidt sure hvis vi larmer, men det må de også gerne

KM: Har i sådan nogle regler på jeres skole?

A: Nej. Vi havde nogen regler men de blev aldrig overholdt. Vi havde det der billede i 4. Klasse. Vi havde den der bamse, som larmer

JD: Hvad var det for noget?

Y: Nå ja. Vores klasselærer han sådan satte sin telefon bag nogen bøger

AH: Nej nej , den der tysk time der hvor mig og Celina begyndte og den der bamse (Lidt uklart).. Der hvor vi råbte eller larmede så skulle vi kigge på det der billede og så skulle vi holde kæft..

A: Den var den med Kylling og..

Y: Godt med Kylling og Gert hvor vi snakkede meget i Gerts timer. Og så siger han at bamse og kylling siger hvorfor.. Æhmm . Det var sådan vores lærer han en mobil et hemmeligt sted, og så havde han optog det og så larmede vi og så kunne vi bare høre vi larmede og så optager han det foran os alle sammen.. Så vi havde ikke noget at skulle sige. Nej bare husk at kylling (mumler) Han sagde hver gang i larmer så noget , en af os, peg på en bølge ud så i kan holde jeres kæft.

AM: Hjalp det?

Y: Ja.

AH: Neej hvad hjalp det? Det hjalp ikk' en skid

Y: Det hjalp at vi blev meget stille af det

AH: Hvorfor har vi så ikke reglen mere?

Y: Det var for .. (mumle)... Folk har glemt det

KM: Vil det hjælpe at få sådanne regler igen?

AH: Til hvad?

KM: Sådan at fx fra hans skole så skal man være positive når man kommer ind?

AH: Vi er i samme skole

AM: Så i hans klasse

A: Eller så vi kan være stille i vores klasse når vores lærer er sådan

Y: Hyper

A: Jaa

JD: Hvordan hyper? Er det Morten der er en hyper?

AH: Ja det siger han også selv

Y: Når han drikker sin cola

A: Han skal altid gøre noget sjovt lige inden han starter, fordi da han startede der gjorde han et eller andet, tog en der hedder simon på stolen og første ham ud, og så sagde han det min højre arm og et eller andet

Y: At det var hans højre arm og sådan noget . på perkersprog

A: Og det var. . ved det ikk, han var bare hyperaktiv den dag

Y: Men han kan godt finde på at disse folk for groft , men det er ikke personligt.

JD: Det er ikke personligt

Y: Nej

JD: Men hvad så.. Er det hele måden det er sat op på , altså er det hele måden man går i skole på der sådan er noget galt med, hvis det er sådan med at man skal holde fremlæggelser eller er det meget test hele tiden eller.. Kunne man.. Er der nogen måder man kunne, hvis man gjorde det anderledes - hvad ville så være den bedste måde at gå i skole på , så i føler at det var rart at gå i skole og man ikke blev skældt ud .. Hvordan skulle undervisningen foregå for at det ville være sjovt?

AH: Lærerne skal være bedre

A: Aktive..

AH: Fri hånd, du ved. Gør hvad i vil.. Bare i laver lektier. Det tror jeg vil hjælpe.

JD: Og det ville man godt kunne administrerer?

AH: Jaa det tror jeg.

JD: Hvordan på fri hånd?

AH: Bare sådan ude du ved . udenfor skolen, så bare i gang i grupper eller sammen.

A: Det gør vi allerede.

AH: Jaaa men...

Y: Men kun i 8 timer, mere generelt.

AM: Tror du også det vil virke?

K: Ja (Nikker)

KM: Hvad så med dem der aldrig laver deres lektier, vil de så ikke bare tænke "Så behøver jeg ikke lave dem for der er ingen der holder øje med dem"

Y: Nej for vi kigger efter hinanden hvis det sådan vi ikk har lavet dem. Så kan vi gå over til en og sige what up

JD: Hvad tænker du? Har du sådan nogen. Hvordan ville det være perfekt?

K: Altså det sådan i nogen timer der en der hedder Marianne Timmermand, i hendes timer er der bare stille. Ingen tør sige noget fordi hun bare nakkker dig og så en der Fritz' time kan ikke holde styr på os , han kan ikke finde ud af at skælde ud. Han siger hold din mmmm.. Så han, han må ikke sige, kan ikke sige bandeord. Så larmer larmer alle folk. Det tager en time før vi er i gang

Y: Vores er det at vi gør ...

AH: Han larmer men vi er ligeglade

A: Han står og flipper ud øh

K: (Griner) jær!

Y: Man kan ikke tage det seriøst

A: Vi kan ikke tage det seriøst, vi griner altid. Først griner vi af ham og så af den person han skælder ud på.

(A og Y griner og kigger på AH)

JD: Det er dig.. ?

AH: Ja får altid skæld ud af ham

A: Vi prøver at få ham til at skælde ud på ham (AH) for det sjovt, og det virkede også et stykke tid.

KM: Så lærerne skal være mere hårde men ikke alt for hård skæld ud?

Y: Ja

A: Han skal mene det men sådan.. Sådan,. .Men ikke sådan, jeg ved ikke han skal få

øh os til ved ikke hvordan han skal få øh, ved det ikke.. jeg er ikke sammen (Meget utydeligt)

KM: Men sørge for at i som elever har respekt for læren
(Folk trækker på det)

JD: De skal mene det, men det skal ikke være sådan personligt..

A: Neeej.

JD: At det skal ikke være sådan at det er den samme man hele tiden.... Det skal være retfærdigt.

AH: Ja! Det skal det

A: Det ikke bare være som kommer og skælder os ud , og ryk tilbage til din eget land og sådan noget.

Y: Det er der ikke nogen der siger.

AH: Det er der ingen der siger

A: Det er bare et eksempel

K: Vores matematik lærer lavede sådan en sort liste, så hvis man forstyrrede 3 gange på en måned i hans time, så får man ekstra opgaver for derhjemme.. Til at lave. Og hvis man så ikke lave dem så får man endnu flere. Og så bliver man kontaktet af ens forældre, det er nederen

JD: Så det fungerer?

K: Ja er du sindssyg

AM: Er det det værste straf man kan få?

K: Jaaa

AM: Synes i også det? At skolen kontakter jeres forældre, er det det værste der kan ske?

AH: Joo, det det værste

Y: Med forældrene ja men lektierne så nej..

K: De nakker en

A: Min mor kan næsten ikke gøre noget med mig mere. For hun skælder også mig ud, men det er ikke altid jeg hører efter hvad hun siger.. Fordi hun råber altid og så har jeg vænnet mig til det.

JD: Okay

AM: Okay. Hvem hører du så efter? Hører du efter nogen, sådan hernede måske eller?

A: Altså.. Det ved jeg ikk..

JD: Din far?

A: Joo jeg har sådan min far har kontrol over mig.. Han kunne godt snakke mig til fornuft. Ellers var der ingen andre. Og min onkel, det er ham jeg er mest... Frygter..

JD: Okay

AM: Var det ham der var pilot eller havde været pilot?

A: Det er ham der gerne vil have at jeg skulle være pilot.

AM: Ja

JD: Okay

A: Ham der kan få mig til at gøre hvad som helst. Selv mine fætre de.. vi tør ikke og sige ham imod. Og så siger når han råber vores navne og vi ikke kommer, så flipper han ud. For han siger det en gang og han havde sagt det til os at jeg råber for at sige det én gang. Og så når han siger det anden gang så begynder han at råbe. Og siger , at "Havde jeg ikke sagt til dig at du skulle komme".

Y: Ved mig er det sådan med min onkel.. Han hader at være tålmodig. Når han sagt ens navn en gang og man ikke hører så..... Er skoen, kan godt..

(Alle griner)

A: det bare sådan onkler de er

Y: Ja

A: For han er også storebror til min far.

JD: Mm

A: For han er sådan kedelig når han råber, og han vil altid have vi skal sådan... Ville give ham massage du ved sådan. Du ved Mig og mine fætre, tre af mine fætre vi skal sådan hoppe op på hans ryg og så en af dem skal stå og gøre det på hans hoved og fortælle ham en lille historie indtil han falder i søvn

JD: (Griner)

A: Hver gang vi går af, så siger han sådan, "Hvad jeg sagde ikke at i må gå. Kom tilbage igen" siger han

JD: Hvem gav?

AM: Det lyder rart.

A: Ja.

AM: For ham.

JD: For ham. Men er det også fordi at sådan, ens onkel det er alligevel ikke ens forældre. Det er lidt nemmere ikke at lytte efter til hvad ens forældre siger.

Y: Nej når min onkel skriger af mig, så kan jeg ikke lade være med at grine

JD: Okay.

Y: For jeg kan. Han siger for sjov mange gange, min onkel kan ikke lade vær med at grine.

A: Når min onkel råber så øh så sker der altid noget. Noget ubehageligt

JD: Så gør i hvad der bliver sagt?

A: Ja.

JD: Ja.

A: Jeg lærte den på den hårde måde

JD: Men ville det være rart at gå i skole, hvis det var på den hårde måde?

Y: Nej

A: Altså... Øh, ikke sådan, nej.

AM: Så ville man ikke komme eller?

JD: Så vi skal ikke skal ikke tilbage til den der gamle skole med?

JD & AM: Spanskrør?

A: Nej.

K: Nej.

Y: Med lineal der

K: Så er man færdig man

AM: Det var der også nogen der gjorde i mit gymnasie. Altså, det er kun 2 år siden.

Vores lærer havde en lineal og så gjorde han sådan på nogen. Det var så sjovt. "KOM herop hvis du larmer!" og så fik man lige et rap over fingrene

A: Min mor siger at sommetider ønsker hun at det var sådan i skolerne, fordi at da hun var lille for da hun var lille så øhh,.. derhende hvor hun bor

JD: Mhmm

Y: Det var en mandags hvor vi havde en vikar istedet for vores Gert, der er vores

matematiklærer.. Sååå mig og ham vi sådan gav ham trip, vi irriterede ham.. Fordi han sådan, vi har brug for arbejde. Så han er 3.. Så han sådan skærer rundt på sit hæfte og så tog han den.. Så tog de en ny frem og så tog han også den, og så tog han en til fra dem. Og så når han gik ind så gik vi udenfor, og så da han gik ud på gangen så gik vi indenfor.

JD: Så i prøver at drille dem lidt?

A: Ja, for han er sådan god til

Y: Ung han er ung

AH: Der var en kvinde, du ved..

A: Ung og.. Han kan husk at gøre det ved mig

Y: Og han sang og så.. Sang godt og kun godt synge og sådan noget

JD: Ja. Så det kunne godt være sådan noget med, at ville i også lave mere, hvis det var unge lærer..

AH: Jaa

Y: Mm

JD: .. Som også gav jer til til at pjatte lidt engang imellem?

AM: Hvis det var sådan nogen som hjælper til med lektierne hernede? Ville det være sådan nogle typer, eller sådan noget

AH: Jeg tror det ville være sjovere i timen. Og man kunne lave sjov med dem for de er unge. Nu har vi en lærer på 50-60år så de ikke liggsom os,. så ved de ikke hvordan vi har det. Hvis vi nu havde nogle unge på 30 omkring.

Y: Højst 35.

AH: Så tror jeg det ville være fedt. For vi kan også lave sjov. Ved det ikke tror bare det kunne være sjovere

Y: Jo vores lærer han er.... Er han ikke 35? Morten

A: Neej.

AH: Joo.

Y: Jo.

AM: Han er lige på grænsen, så han bliver, han bliver kedelig om et par år eller hvordan?

Y: Nej.

AH: Det tror jeg ikke, han er, han er sjov.

AM: Okay.

Y: Alt for god lærer.

A: Altså ham der vi havde forleden dag, han var fin nok. Han fik mig til at lave matematik og det er meget sjældent jeg laver matematik..

JD: Og hvordan fik han dig til at lave matematik?

A: Sådan.. Han gør det bare på en sjov måde. Han var ikke sådan kedelig, "Du skal bare fatte det der og finde arealet og finde hvor høj spændingen stiger" Ham der sagde alle mulige sjove ting til mig

Y: Så sagde han det på persisk..

JD: Så lærere der har lidt humor.

K: Ja.

AH: Ja.

A: Min lærer minder mig også om..

K: Vi har en lærer der hedder Teddy.

AM: Ja.

K: Han har også været sådan en der forstyrrer i skolen. nu er han så blevet, også AKT-lærer plus rigtig lærer som. Han laver også sådan nogle sjve ting. Tegner Holger på væggen så hvis vi forstyrrer så skal vi kigge på den i 5 minutter uden at sige noget. Det er også rimelig nederen

JD: Og det gør en forskel, at han selv har været sådan en der har forstyrret?

K: Ja.. For han er ikke så sur når man forstyrrer. Tager han måske en ud og snakker om hvorfor man forstyrrer .. Der har jeg i hvert fald været. Ham R der, vi har været ude at snakke med ham om, hvorfor man forstyrrer og hvordan man synes det går. Hvordan det sådan stiger.. Stigningen hvordan det går. Om han synes det går fremad eller lidt nedad

JD: Er det vigtigt for jer, at folk gider snakke med jer om det?

K: Ja.

A: Ja.

AH: Ja.

Y: Mmm.

A: Ja så de kan høre på os.

JD: Er der nogen, der tager ud over Teddy, er der så nogen der tager sig til til at snakke med jer om det?

K: VI har tre...

JD: Der hører hvordan i har det?

A: Altså Morten, når hun tænker at sådan snakker jeg privat. Og jeg har sagt sådan en lille privat ting til ham så.. Han ved godt jeg sådan.. Han siger til mig at hvis jeg har problemer så kom her til mig

KM: Så det er meget rart at have de lærer man kan komme til

A: Ja

K: Vi har fire vi kan komme til. Sådan nogle AKT'er. Sådan nogen vores egne lærer, som man kan kontakte. KEd af det over et eller andet

AM: Er det bedre i de fag hvor i har sådan nogle lærer fx i tysk.. Hvis det er nogen fag hvor det ikke er en god lærer . Er det bedre i de fag hvor man har god kontakt.. Ved ikke hvor jeg vil hen med det her....

JD: AKT.

AM: Øhm ja.

JD: Er det en kombilærer, sådan så han er både matematiklærer og AKT lærer?

K: Han sådan.. Han er sådan været AKT lærer men nu er han sådan lærer.. Men han er AKT for nogen

JD: Okay

K: Men det er ikke sådan at man har AKT timer, men det bare sådan at hvis en ikke har det så godt så spørger han om de er okay

JD: Og føler i så at de lytter til jer når i siger det?

K: Der er en på vores klasse, der har det meget svært sådan personligt, og hendes mor og sådan nogle ting. Så var der en dag hun begyndt e at skære lidt i sig selv, hun var ked af det og sådan. Så sender han os allesammen ud fra klassen og så sidder de sådan og snakker. Selvom det er undervisning. Så blev vi bare sendt ud, og så sidder de og snakker.

AH: Men hvad sagde du før?

JD: Om de lytter til jer når i fortæller et eller andet? Om i føler de lytter til jer eller

om de bare er ligeglade?

A: Nogen gange.

Y: Også min biologilærer hun var lidt på nakken af mig i starten. For vi havde hende til klasse, 5. var det ikk? Og vores lærer hun skulle kursus i et år, så havde vi ikke nogen klasselærer så var hun på nakken af mig hele tiden. Så starten af 6. så sagde jeg det til hende, at "Du på nakken af mig" , og så er jeg blevet meget bedre ligesiden da..

JD: Okay.

Y: Så nu kan jeg godt lide hende meget bedre.

JD: Fordi hun har lyttet til det du sagde? Og taget det til sig

Y: Mmm

JD: Mmm

A: Men hun er også sådan lidt.. .Uretfærdig nogen gange. For da vi skulle skære i det der hjerte

Y: Ja.

A: Svinehjerte. Og hun ved godt at vi ikke må røre det. Men siger at i skal gøre det og I skal hjælpe drengen der.. Og det svinet var inde i og ham der drengen, han var bange for at røre det, og så drillet jeg sådan ham lidt med det sådan.. Rystede det. Og hun siger sådan. Hun sagde bare at "Du får sidste chance" sagde hun til mig. Men så får hun, øøh, Simon og en der hedder en anden og så nogen andre til at lave sjov med os med de der blodhænder og sige

Y: Ja det er fordi han sådan

A: Og til sidst,.. Hvorfor må jeg så ikke lave sjov med ham, når de må lave sjov med os.

JD: Mmm

A: Og hun står der og griner af det faktisk. Og vi synes ikk det sjovt. Jeg synes ikke det var sjovt.

Y: Det var fordi at alt blodet så så stor han og rørte sig selv, og al mulig ting du ved, om læberne og så og hænderne og så, kom giv mig et kram eller high five og så må jeg sige fuck af med dig.

A: Og hun står bare der og griner ad det. Jeg har så meget lyst til at gå op og sige til hende at... Alle mulige ting , jeg gad ikke lave problemer. Det er ikk det værd

JD: Så der er ikke forståelse for kultur eller religion heller?

A: Nej. Det er bare dig "DU får en sidste chance" og de andre får 100 chancer. I min tanke.

JD: Hvordan tror i man kunne komme sådan noget til livs? Kunne man ændre på det?

Y: Det tror jeg ikke.

JD: Det tror du ikke.. ?

K: Lav en regel om sådan noget med at man ikke må være racist. eller et eller andet

Y: Det hjælper ikke noget

A: Man vil altid være racist.

AM: Det er der jo allerede i...

K: Så lav en hård straf

AM: Ja.

JD: Mmm.

K: Lav en straf , en hård straf som påvirker en. En stor opgave eller et eller andet man får lov eller læse en bog, 100 sider på to dage eller sådan noget.. Så vil det bare skal det. Ellers kontakter de forældrene . Sådan en rigtig hård straf , så ville de måske ikke gøre det. Tænke lidt over det, jeg ved det ikke

A: Der vil altid være racisme, du ved. Nogen gange er det sådan sjovt nok man siger til hinanden, du ved. for man du ved.. Man ved det er for sjov. Men når der bare kommer en og man ved hun mener det alvor.. Så er det ikke nær så sjovt

JD: Gør det en forskel at det er læren og ikke en af jeres klassekammerater, der mener det?

A: Altså hvis jeg siger det til ham (Peger på Y), så ved han bare det for sjov. Det ved han godt.

Y: Og jeg tager det aldrig seriøst når folk fra min klasse siger al muligt neger og så videre. Bliver en lille smule fornærmet men ikke sådan overdrevet

AM: Så det skal være folk man kender? Som Morten? Eller sådan

Y: Ja.

JD: MEn du siger du bliver en lille smule fornærmet?

Y: Ja hvis jeg bliver ved med at høre det samme igen og igen , så bliver jeg sådan irriterende, irriteret over det..

JD: Er det sådan at i fornemmer at der er en os og en dem?

A: Altså jeg har ikke noget imod lærerne de irriterer og alt muligt, de ikk så racistiske. Men jeg har noget imod at øhh, at de ikke behandler os som de gør ved de andre. At det behandler mig som de gør de andre. HUn er mere sådan. HUn er mere vild end de andre end hun er ved mig, bare ja, end mig.

JD: Mmm

AM: Ja

JD: Og det tror i ikke er noget der kan ændres på? Heller ikke hvis man fik yngre lærere. Er der en anden forståelse med yngre lærere end der er med ældre, eller er det ligegyldigt?

Y: Ligegyldigt, nej

A: Jeg tror kun at. Jeg kun forstår.. Jeg forstår hun skælder mig ud fordi jeg kan gøre nogen dumme ting sådan nogen gange. Men når jeg så ser hun ikke skælder de andre ud fordi de gør nogen dumme ting, så føler jeg mig fornærmet.

JD: Mmm.

Y: Vi havde en engelsklærer engang. Hun hed Annegrethe hehe. Hun tog sådan engelsk meget seriøst og sådan blev ved med at synge osv. Men det var bare os der var onde mod hende, før vi gad og tag os sammen og række fingeren op, fordi vi larmede hele tiden. Og såå.. Men det endte med at vi kunne lide hende det sidste stykke tid inden hun gik på pension

JD: Okay, og hvorfor skete der det skifte?

Y: Vi sådan blev meget mere stille

JD: Okay

Y: Og gjorde hvad hun sagde

(Pause)

KM: Hvad er der ellers?

JD: Hmmm

AM: Er det et problem med jul? Fx nu?

AH: Nej

Y: Neej

AM: Okay.

AH: Jeg har intet problem med julen

AM: Det kunne godt være, at det var...

A: Jeg synes det er hyggeligt at de gør det..

K: Vi har også nogen ting som, altså kristendommen har noget, som jeg kan ikke huske hvad det hedder..

JD & A: Islam

K: Ja, islam ja. Vi har også nogen som de tænker "Hvad fanden laver de" og vi har det også sådan omvendt og det sådan. Man skal nok bare respekterer hinanden

AM: Gør folk det?

K: Nej nogen gør.. Så kan det godt være nogen der ikke synes godt om danskere og nogen danskere ikke synes godt om muslimer og sådn' videre. Men sådan er det nok altid.

A: Men jul det er sådan, de fejrer jul og. Altså Jeg har ikke nogen venner, der sådan siger, hvorfor holder du ramadan, du ved. I fejrer jul, vi fejrer ramadan

JD: Mmm

K: Det er deres jul, tror jeg.

AH: Så man skal bare respekterer hinanden. Så spørger de hvorfor jeg har noget mod jul så skal vi heller ikke have noget imod islam. Vi holder også fest

AM: Hvad hvis, øhm, kan ikke huske hvad den der højtid hedder, øhm islam...

Y: Eid.

JD: Eid.

AM: Eid, ja. Hvis de holder noget om det i folkeskolen ligesom de holder jul nu, ville det måske gøre forståelsen bedre?

AH: Jaa det tror jeg.

AM: Hvis de holdt det i noget klasse i folkeskolen nu?

K: Hvad er Eid?

AM: Oha det ved jeg ikke om I kan forklare?

AH: Det er efter.

Y: Det er efter ramadan.

A: Er det ikke 6 måneder?

Y: Ramadan er en hel måned og så er det et par uger efter

JD: Er det sådan en afslutningsfest hvor i spiser en masse mad?

K: Nåååj

Y: Ja

AM: Hvad hvis de lavede noget med det?

KM: Sådan et fællesarrangement, hvor at de?

AM: Ligesom ved jul hvor der er juletræer nede i skolen

AH: Det ville være fedt.

AM: Ville det det?

AH: Ja det synes jeg.

Y: Det ville være det samme, synes jeg

AH: Ja for så kunne de også se hvordan det er jo. Hvordan det er, så de ikke tror det er sådan helt anderledes

KM: Så kunne jeres klassekammerater hører om det?

JD: Men bliver der overhoved lavet sådan nogle projekter hvor i får lov til at fortælle?

AH: Ja

JD: Okay

AH: Det har vi gjort

AM: Du synes ikke det ville være fedt?

Y: Nej.. nej, det ville kunne godt være fedt. Men det gør bare det samme måde som de plejer normalt at holde det

AM: Det ville ikke hjælpe, tror du?

Y: Joo.. ikk sådan .. Men sådan man har en anden følelse, når man gør det med familie og venner istedet for bare med klassen.

AM: Ja selvfølgelig.

JD: Mmm.

A: Men øhh, vi har de der højtider og det sådan forskelligt for vi har de der med at, når en immam dør. Eller når ham der dør, der de der tidspunkter vi sådan fejrer det.

AM: Mmm.

A: Der spiser vi kager og sådan noget.. Og slår sådan (Klapper) prøver at (meget utydeligt) .. Og så har vi de to Eid, den store 30 og så den der med en uge.

AM: Mm, ja.

JD: Mmm, ja.

A: men der er nogen der ikke forstår de tænker hvorfor skulle vi sådan klappe for en død person

Y: Og de spørger til, hvorfor skal i faste og så videre

A: Ja

AM: Men hvis de så så det i folkeskolen og var med til det, øhm,

Y: De ville ikk kunne holde det ud

AM: tror du så ikke de kunne holde det ud. Det ville jo ikke ..

A: De står sådan og siger at i skal drikke vand hele tiden hvis i vil leve og sådan altså. "I har brug for det"

Y: Man kan leve syv dage uden vand eller mad

A: Det er der nogen der har bevist

JD: Mmm. Så det er den der forståelse der lidt mangler

Y: Ja.

A: Ja.

JD: Men hvad så når i prøver at forkalre det, giver det så mening for dem, ovehoved??

AH: Jaa det prøver i hvert fald, de prøver i hvertfald at lytte til os, prøver at få os til at gå op. Men jeg ved ikke hvor meget det virker for dem

JD: Nej.

K: Vi har en i vores klasse Zohare, han sådan, når der er noget så fortæller han.. Han fortalte om ramadan og så blev jeg bare lidt klogere på det og så accepterer vi bare det.

JD: Så der er ikke nogen der driller ha eller?

K: Nææh

JD: Så hvis man lavede nogle arrangementer hvor man ligesom fik udvekslede lidt viden sådan så folk måske havde bedre forståelse, ville det gøre det anderledes?

A: Måske

AH: Jaa..

A: Bare sådan for sjov, fordi der var en person der sagde til mig "Hvorfor holder du

ikke jul?" og så sagde jeg til ham "Hvorfor holder du så ikke ramadan?"

JD: Mmm

AM: Hvad svarede vedkommende så?

A: Og så sagde han "Det fordi jeg ikk er araber" og så sagde jeg " Men et fordi jeg ikke er dansker"

JD: Mmm

AM: Okay

Y: Hvorfor lige araber? Det fatter jeg ikke

J: I ser jeg ikke som danskere?

A: Jo. Jeg er dansker

Y: Dansk statsborger, men ikke sådan traditioner som danskere gør

JD: Så det er mere noget der ligger i traditioner og kulturer om man er dansker. eller?

A: Ja

JD: Ja

AM: Hvad hvis man sådan udenfor skolen kunne lave nogen flere, sådan islam orienterede ting?

A: Det gør man også.

AM: Ville det hjælpe tror du? På, på opfattelsen af...

Y: Sådan med viden mener du

AM: Ja så danskerne kunne forstå muslimer bedre.

A: Vi har sådan nogle steder.. Hvor jeg vil gerne have nogen dansker, fordi, for alle er velkommen.. Men jeg ved ikke med øøh, koo, med det der som ... Fordi at jeg ved det ikke

JD: Mmm.

A: Jo for I har? Hvad hedder det sted hvor du kommer?

Y: Moske?

A: Ja, Moske. Jeg ved ikke om danskere, de må komme derhen

AH: Jo, det må de gerne

Y: Alle må komme derind

A: Det vidste jeg jo ikke

AH: Altså vi, i vores moske så var der også ammner til danskerne og eleverne, så

det kunne man også fortælle hvordan det foregår og foregår,. Jeg har også selv været med til at snakke med de andre om hvad vi laver hernede. De var i hvert fald glade for at komme ned og se hvordan det var.

JD: Mmm. Så folkeskolen ville være bedre med lidt friere tøjler

Y: Mmm

JD: Og yngre lærere?

AM: Eller sjovere lærere?

JD: Sjovere lærere.

Y: Det er ligemeget om de er gamle lære eller om de er unge. Bare de er sjove

AH: Bare de er sjove.

A: Og så respekt til hinanden.

JD: Respekt. Og at de skal behandle alle lige

A: Lige

JD: Og retfærdigt

K: Måske lave nogle vitser engang imellem, eller sådan noget

AM: Mmm.

K: Lave nogen fortællinger om.. Vi har vores tysklærer når det er sådan, har vi sådan noget. Hvad er det det hedder. Sådan noget meget gennemgående oppe på tavlen, hvor man hele tiden skal lytte og ikke lave sådan meget andet end bare lytte så lærer man nogengange, for hun fortæller om noget der er sket i hendes.. For noget tid siden, hvor hun mistede en pung eller sådan noget .. En sjov historie

JD: Mmm.

AM: Okay

A: Fordi han, vores lærer . Vi beder ham ikke om at være sjov, han er bare sådan. Og, øh, han gør det fx sjovt når han læser noget om

Y: Ja.. For kender i bogen nordstrand.. Nord., Nord.. Nordkraft?

AM: Mmm

JD: Ja.. Ja!

Y: For den første del er med junglehunden, der er perkeren der hedder Hassain..

A: Hassain.. Han står der og snakker

Y: Sådan laver en perkisk metafor.. Eller accent

A: Så står han og siger at øhh, at øh, at man kommer i at man kommer iEt eller andet og sådan... Alle mulige klamme ord. Så ..

Y: Så siger han et eller andet med røvhul

A: Og så står han og siger at jeg var general i Iran, og tror du børn fik pandebånd

Y: Og blev jagtet helt væk som hunde

A: Og så .. Hvad det.. I Irak for at fjerne dem. Og så blev de pumpet og blev kaldt Jihad.

AM: Okay (Griner)

JD: (Griner)

A: Men det er bare ham, der gør det sjovt.

KM: Ja

JD: Ja. Er det sådan i føler at hvordan det kommer til at gå i folkeskolen... Hvordan folkeskolen går.. Kommer det til at have en indflydelse på resten af jeres liv? Er det sådan i føler

K: Ja hvis man ikke lærer noget, kommer man nok ikke videre.. Så ja.. Indflydelse

Y: Det er en grundforløb man skal lære noget på..

K: Ja

KM: Så man bliver ligesom klædt på til at komme videre i livet?

Y: Mmm

K: Ja

(Pause)

KM: Okay

JD: Ja.. Har vi mere? Jo. Kun lige , hvorfor.. Hvordan er i kommet.. Har i selv valgt projekt Sofie?

Y: Han (AH) fortalt os om det. Mig og ham (A)

AH: Jeg blev anbefalet det, og så hvor godt det var og sådan..

Y: Vi kunne lide det

JD: I kunne lide det. Hvad med dig, K?

K: Jeg gjorde det egentlig mest fordi at øhm R havde det svært i skolen og så. Gjorde det mest for lidt at støtte ham.og så han havde en for at komme herved.. Men så selv har jeg brugt det meget og synes det er godt

JD: Ja for hvad synes i om det? At være her nede?

A: Fint nok

Y: Dejligt

K: Jaa

AM: Er i allesammen medlemmer?

(Alle nikker)

K: Ja

Y: Ja.

JD: Og hvad er det, der gør at det er dejligt?

K: Hjælp.

A: Kan lave lidt sjov med dem

AH: De aktiviteter der sker hernede og hjælp og den man får når man har lektier.. Det er det der gør det sjovt for os.

JD: Mm

KM: Hvad laver i hernede udover lektier? Sådan

A: Såå snakker med dem

Y: Snakker med personen.. For det meste uden om

K: Hører forskelligt om uddannelser

AH: Så rådgiver de også om hvad vi skal gøre når der er problemer i skolen.. Det er det vi snakker med dem om

KM: Så det er meget rådgivning og lektiehjælp?

AH: Ja.

Y: Og så arbejde snakker om arbejdet og sådan

A: Men nogen gange kan det godt være sådan lidt træls, du ved.. Man knyttet.. Man synes personen som var her før var god nok og så var han der ikke mer'

Y & AH: Jaa!

A: Der var en der hedder .. Aaa..

Y: Aldin..

A: Aldin ja, Aldin.. Og så Sarah .. Det var sådan sjovt nok

K: Nååårh ja , Aldin

KM: Er der meget udskifning hernede?

AH: Ja

A: Altså ham der Adnan han er ny. .Eller han ikke længere.. Men han er bare

Y: Han kom ... Der da begyndte den 10 september, han kom fra.. En dag hvor Aldin kom på besøg som vi troede han skulle være der et stykke tid, men han gik kort tid efter..

KM: Okay

JD: Okay

A: Og så blev vi sådan lidt som i sur.. Fordi øhm for da vi kom tilbage igen var de fleste her ikke længere..

Y: Men nu er vi blevet vant til dem der, der er her nu

JD: Så det ville være bedre hvis det var .. Det er fordi man knytter bånd og sådan noget

Y & A: Ja

JD: Så det ville være bedre hvis det var de samme, der ligesom fortsatte

Y: Ja..

AH: Også fordi vi siger vores hemmeligheder til dem og så ligepludselig så skifter det igen.

AM: Og så skal du fortælle hemmeligheder til nogle nye...?

AH: Ja

AM: Ja

AH: Og så de andre også ved det efter de er gået, at det der.. At de kan bruge det efter det. Det er også lidt surt

JD: Mm

AH: Så de altid ved noget

JD: Kan jeg godt forstå. Og hvad synes jeres forældre om det er projekt?

Y: Min mor kan godt lide det

AH: Også min mor

K: Ja

KM: Føler i at i er blevet udviklet af at være hernede?

(Alle siger ja i munden på hinanden)

K: Helt vildt!

Y: Mine karakterer er steget meget

K: Også min

JD: Og hvor længe har i været her?

Y: et år

AH: Jeg har et halvandet år

A: Omkring et år

Y: Jaa.. Et år

A: Et år og 3 måneder eller 2...

Y: Jaa cirka.. Eller to

KM: Det var 9. klasse ikke også?

AH: Ja

KM: Og 8. ?

K: Ja

JD: Så det kunne være man skulle overveje at tage mere sådan noget her ind over folkeskolen. At det var en del mere sådan rådgivning og lidt mere....

K: Nu er der også det der .. Hvad ikke hvad det hedder, ungdomsskolen, hvor man kan tage lektiehjælp. Der tror jeg bare det er sådan nogle gamle universitetslærere eller sådan noget.

KM: Men hvis der var sådan en ungdomsklub for alle hvor man kunne gå hen og spille noget pool, få noget lektiehjælp og rådgivning der.

K: Ja.

KM: Ville det være fedt?

AH: Ja.

K: Det har vi over for vores skole. Men det er sådan alt for kedeligt.

KM: Okay, der sker simpelthen ikke nok?

K: Nej det gjorde der engang, men de har lukket alle muligheder for sådan nogle sjove ting.

Y: Bare sådan... Det var ret sjovt at komme herved i starten, men nu hvor der kommet flere , så er der blevet mere larmt,

A: Jaa

Y: og svært at tage seriøst..

AM: Når de små kommer?

Y: jaa

K: JAAA!!

A: Ja.

K: Det har vi også sagt til Susanne eller Jeanette

A: Irriterende du ved.. Mig og .. og og så nogle andre store nogen...

AM: De har lavet noget om henede siden sidst.. De har lavet et stillerum derude?

A: Ja

K: Ja nu er det her blevet sådan...

JD: Hyggestue?

K: Det var herinde der var stillerum før. Jeg har ikke fået lavet så mange lekter her for tiden, pga der har været så meget uro, at jeg ikke kunne koncentrere mig fordi det har været meget forstyrrende og de har spillet bold og sådan noget

JD: Ja det sagde Jeanette godt noget om

K: Jaa og

JD: Der havde været lidt problemer med lektier fordi der er sket så mange ting

A: Jeg kan også godt lide når de giver slik

JD: Ja.. Gør de det tit?

A: Ja.. Der var, der er et helt bord derude , der venter på mig..

K: (Griner)

JD: Og så et bord herinde også med slik ooog.. Hehe. Men det virker også hyggeligt at i bare kan komme og tage en mad og sådan noget, når i kommer og har fri

A: Jaa for så har man lige fået mad og så klar til

Y: Men det er også irriterende at de ikke har åbent alle dage

JD: Ja

K: Ja

A: I sidste år var der mandag tirsdag.. Alle.. Alle der onsdag lørdag sammen

Y: Mandag til torsdag...

JD: Og der brugte i det hver dag?

Y: Jaa

JD: I kom hened hver dag?

AH: Ja hver dag.

K: Det gjorde vi ikke i starten. Her i 8. har vi alt for mange lektier for. Så er vi hernede så vi kan...

JD: Ja

AH: Jeg havde mistforstået så kom jeg heller ikke første omgang, du ved, jeg troede det var noget helt andet

K: Ja

AH: at det var var noget med kommunen og alt det der, så jeg gad ikke komme så meget fordi jeg var ikke tilfreds med hvad de siger.. Og kom ind og prøv igen.. Hvad fanden er det nu det hedder

JD: Hvad mener du når du siger kommunen?

AH: Jeg troede det var sådan noget kommunen , der arbejder med folk og med børn og alt muligt.. Hvor de tager fat i børnene. Det var det jeg troede det var først, fordi da jeg fandt ud af at Jeanette var medarbejder på kommunen og alt det der, og så hun altid begyndte at spørge hvordan det er forhold til mine forældre er.. Så var jeg lige i tvivl og så derfor gad jeg ikke komme mere..

JD: Så du følte det lidt som en undersøgelse?

AH: Ja undersøgelse, så gad jeg ikke komme første omgang.. Så kom jeg igen og så kunne jeg godt se det var noget helt andet

JD: At det er for at hjælpe med lektier og sådan, ja..

AH: Og så blev jeg også sur på min klasselærer Morten for det var ham jeg.. Han ville (mumler).. Så havde jeg selv misforstået det og så blev jeg sur på ham.

JD: Hvad sagde han så til det?

AH: Jeg sagde det ikke til ham

JD: Nej okay

AH: Jeg var bare sur på ham

JD: Jaer

A: Altså det var også ham, der anbefalte det til mig.. Og først tænkte jeg at det sted kendte jeg sgu da.

Y: Og man ikke havde tid til det..

A: Og jeg ved godt hvor det er , og så kom.. tog han mig herhen og så tænkte jeg "Er

det det sted han snakker om"

K: Først troede jeg bare at det var sådan der næsten ikke var nogen i hjemmet...Hvor der bare var mange mennesker overalt.

JD: Og det gider du ikke?

K: Aaargh.

JD: Aarhus - så det gør en forskel at der er en masse unge mennesker, så man ligesom er sammen om og kan hjælpe hinanden..

A: Ikke for unge.

JD: Ikke for unge.

AM: (Griner) nej nej.

A: (Griner)

JD: Så det ville være måske en ide, hvis man aldersopdelte det.. Så man havde sådan nogle klubber eller steder hvor man kunne være, men hvor man ligesom lavede en aldersgrænse der hedder 14 år og ned må være en klub for sig selv.. Og så 14 år og op, det kan være dem ligesom.. Fordi det kan godt. Ja

A: Det ville måske være 15 og op.

AM: Ved ikke om der er så meget mere.

KM: Er det det?

JD: Jeg tror det var det.

AM: Det har været rigtig godt!

JD: Det har givet os simpelthen så mange ting at arbejde med, fordi det er meget rart at vide hvordan i ser på det der med at gå i skole og om man kan gøre det på en bedre måde, sådan så man får mere ud af at gå i skole. Istedet for at det bare er sur røv. Øhm, så det har været fantastisk lækkert at vi har måtte snakke med jer de her tre gange

AM: I har været så snaksagelige, og...

JD: Ja!

AM: Og åbne omkring det hele.. Det var dejligt...

JD: Det er virkelig rart..

KM: Tak for hjælpen.

AH: Det var så lidt

Trine Skov Madsen
Kasper Mathiasen
Anders Fogh Mikkelsen
Julie Dreier Jakobsen

19. december 2013
Sociologi og kulturanalyse
3. semesterprojekt
Gruppe 15

Y: Det var så lidt

JD: Så håber vi at det kommer til at gå godt.. Med jeres eksaminer . Og jeres økonomiprojekt, og IT projekt (alle griner), og øh ingeniør, bygningskonstruktør

AM: Kemiingeniør

JD: Ikke civilingeniør , jeg har lært det nu (Griner)

KM: Men tak for hjælpen.

JD: Ja mange tusind tak

A: Må jeg beholde den der?

JD: Ja

AM: Ja, tag den med

JD: Tag den med

KM: I må gerne tage den med ,

JD: Tag den med for pokker

KM: vi har en ekstra pose i tasken

JD: Vi ved i elsker øøhh (Griner)